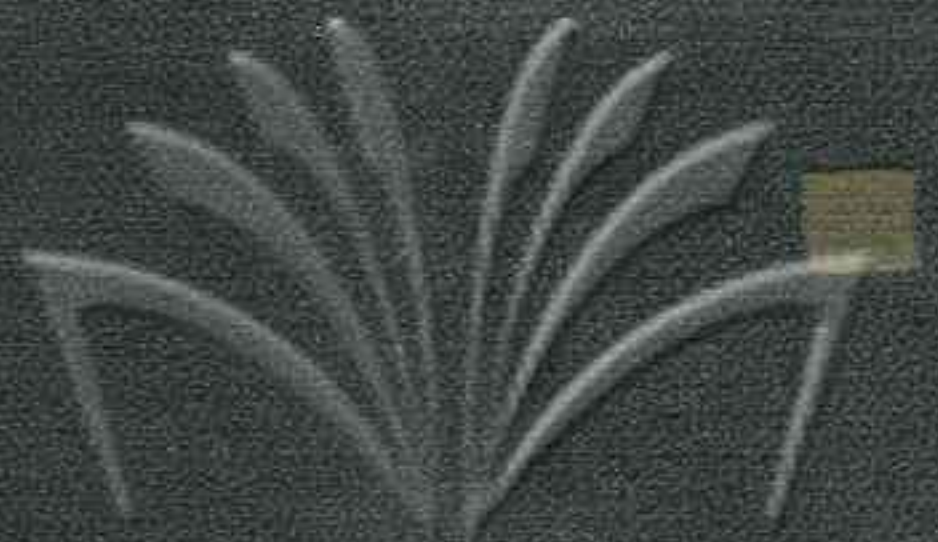

K 725
5

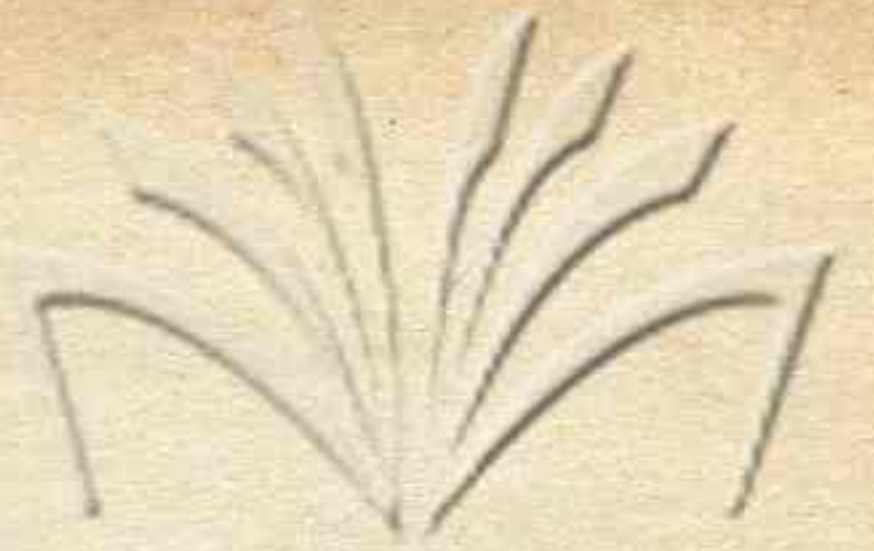
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

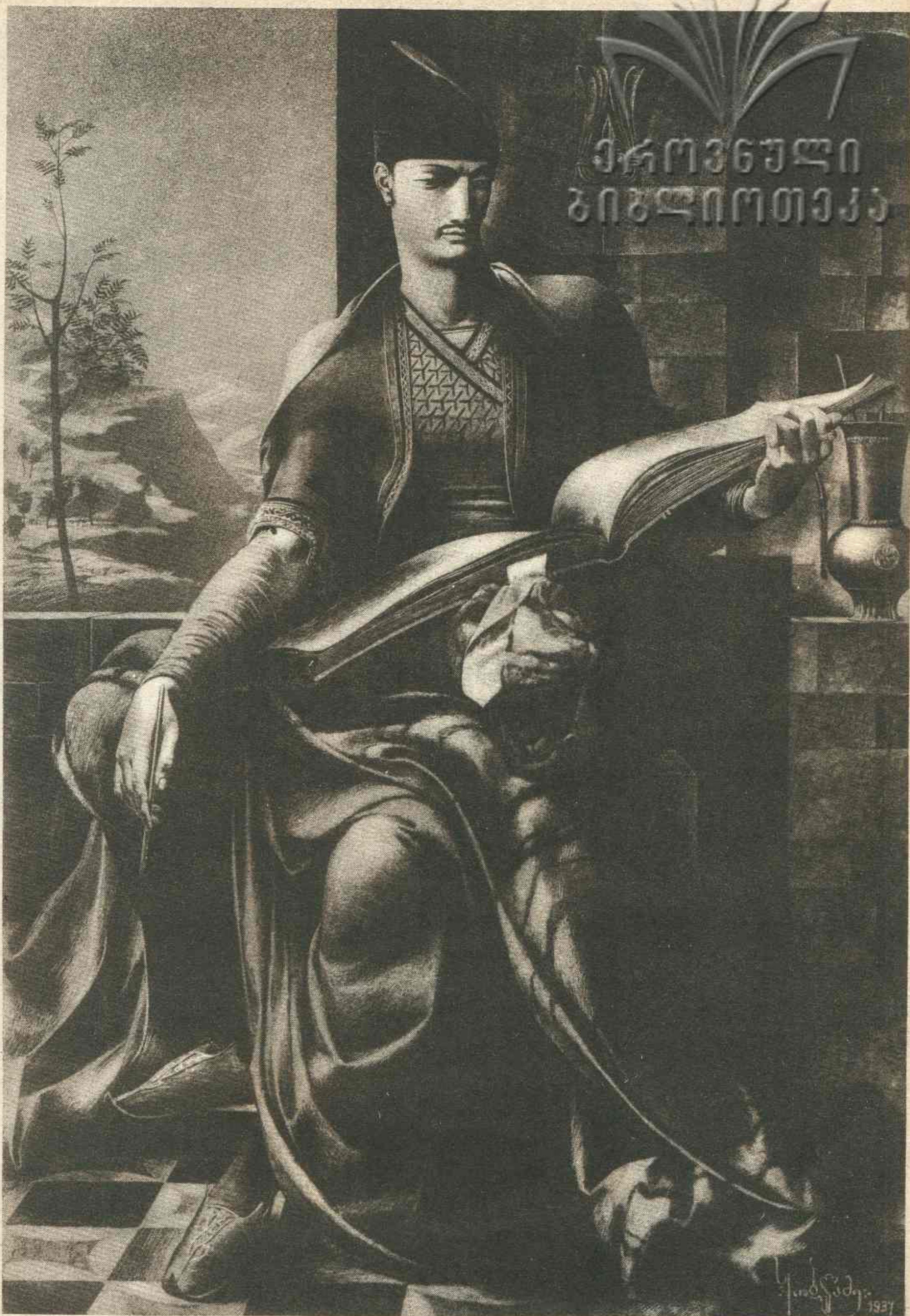

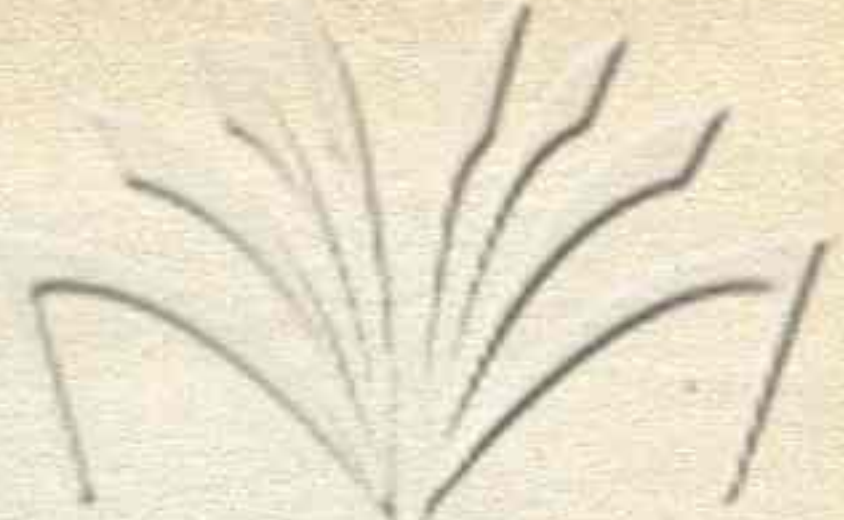
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მეცნიერული
ბიბლიოთეკა

კ. გ. 1937

საქართველო
საბჭოთაო სოციალიზმისთვის

მთა რუსთაველის დაბადების
800 წლისთავი

ШОТА ДУСТАВЕЛИ

ՅԻՄՅԵՅԵՆ
ՅՈՅԵՆՄՈՍԵՅՅ

ԲՆԻՔԻ
ԲՆԻՔՆԵՐ
ՄԻՔՆԵՐ

ᲛᲠᲚᲘᲗ ᲛᲠᲚᲘᲗ ᲛᲠᲚᲘᲗ ᲛᲠᲚᲘᲗ

ᲛᲠᲚᲘᲗ ᲛᲠᲚᲘᲗ
ᲛᲠᲚᲘᲗ ᲛᲠᲚᲘᲗ

ᲛᲠᲚᲘᲗ ᲛᲠᲚᲘᲗ ᲛᲠᲚᲘᲗ
ᲛᲠᲚᲘᲗ ᲛᲠᲚᲘᲗ ᲛᲠᲚᲘᲗ

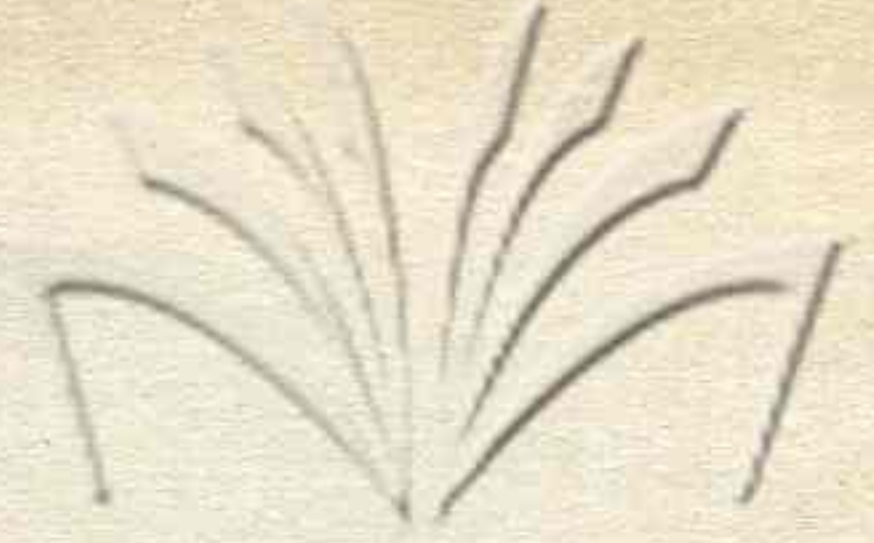

K 725
5

805-1.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საბჭ-2000
შემოწმებულია

ილუსტრაციები სერგო ქობულაძისა

30321.01

3012.

3-10

დასაწყისი

- 1** ოძელმან შექმნა საძეარო ძალითა მით ძლიერითა,
ზეგარდმო არსნი სულითა ევნა ზეცით მონაბერითა,
ჩვენ, კაცთა, მოგვცა ქვეუანა, გვაქეს უთვალავი ფერითა,
და მისგან არს ყოვლი სელმწიფე სახითა მის მიერითა.
- 2** ჰე ღმერთო ერთო, შენ შექქევენ სახე ყოვლისა ტანისა,
შენ დამიფარე, ძლევა მეც დათრგუნვად მე სატანისა,
მომეც მიჯნურთა სურვილი, სიკუდიდმდე გასატანისა,
და ცოდვათა შესუბუქება, მუნ თანა წასატანისა.
- 3** ვის შეენის, — ლომსა, — ხმარება შუბისა, ფარ-მიძმერისა,
— მეფისა მხის თამარისა, ღაწუ-ბაღასმ, თმა-გიძმერისა, —
მას, არა ვიცი, შევჭკადრო შესხმა ხოტბისა შერისა?
და მისთა მჭვრეტელთა ეანდისა მირთმა ხამს, მართ მიძმერისა.
- 4** თამარს ვაქებდეთ მეფესა სისხლისა ცრემლ-დათხეული,
ვთქვენნი ქებანი ვისნი მე არ-ავად გამოჩეული.
მელნად ვინმარე გიძრის ტბა და კალმად მე ნა რხეული,
და ვინცა ისძინოს, დაესვას ლახვარი გულსა ხეული.

5 მიბრძანეს მათად საქებრად თქმა ლექსებისა ტკბილისა,
ქება წარბთა და წამწამთა, თმათა და ბაკე-კბილისა,
ბროლ-ბალახშისა თლილისა, მის მიჯრით მიწუობილისა.

და გასტეხს ქვასაცა მაგარსა ვერდემლი ტუვიისა ლბილისა.

6 აწ ენა მინდა გამოთქმად, გული და ხელოვნება,
ძალი მომეც და შეწევნა შენგნით მაქვს, მივსცე გონება;
მით შევეწივნეთ ტარიელს, ტურფადცა უნდა სსენება,
და მათ სამთა გმირთა მნათობთა სჭირს ერთმანერთის მონება.

7 მო, დავსხდეთ, ტარიელისთვის ცრემლი გვდის შეუძრობილი;
მისებრი მართ დაბადებით ვინმცა ეოფილა შობილი!
დავჯე, რუსთველმან გავლექსე, მისთვის გულ-ლახუარ-სობილი,
და აქამდის ამბად ნათქვამი, აწ მარგალიტი წუობილი.

8 მე, რუსთველი, ხელობითა ვიქმ საქმესა ამა დარი:
ვის მორჩილობს ჯარი სწათა, მისთვის ვხელობ, მისთვის მკვდარი;
დავუძღურდი, მიჯნურთათვის კვლა წამალი არსით არი,
და ანუ მომცეს განკურნება, ანუ მიწა მე სამარი.

9 ესე ამბავი სწარსული, ქართულად ნათარგმანები,
ვით მარგალიტი ობოლი, ხელის-ხელ საგოგმანები,
ვბოვე და ლექსად გარდავთქვი, საქმე ვქმენ საჭოჭმანები,
და ჩემმან ხელ-მქმნელმან დამმართოს ლაღმან და ლამაზმა ნები.

10 თვალთა მისგან უნათლოთა ენატრამცა ახლად ჩენა;
აჰა, გული გამიჯნურდა, მიხვდომია ველთა რბენა!
მიაჯეთ ვინ, ხორცთა დაწვა კმარის, მისცეს სულთა ღხენა.
და სამთა ფერთა საქებელთა ლამის ლექსთა უნდა ვლენა.

11 რაცა ვის რა ბედმან მისცეს, დასჯერდეს და მას უბნობდეს:
მუმა მიწვივ მუმაკობდეს, მეომარი გულოვნობდეს;
კვლა მიჯნურსა მიჯნურობა უუვარდეს და გამოსცნობდეს,
და არცა ვისგან დაიწუნოს, არცა სხვასა უწუნობდეს.

12 შაირობა ჰირველაღვე სიბრძნისაა ერთი დარგი,
სადმართო, სადმართოდ გასაკონი, მსმენელთათვის დიდი მარგი,
კვლა აქაცა ეამების, ვინცა ისმენს კაცი ვარგი;
და გრძელი სიტყვა მოკლედ ითქმის, შაირია ამაღ კარგი.

13 ვითა ცხენსა შარა გრძელი და გამოსცდის დიდი რბევა,
მობურთაღსა — მოედანი, მართლად ცემა, მარჯვედ ქნევა,
მართ აგრვე მელექსესა — ლექსთა გრძელთა თქმა და ხევა.
და რა მისჭირდეს საუბარი და დაუწეოს ლექსმან ლევა...

14 მაშინდა ნახეთ მელექსე და მისი მოშაირობა,
რა ველარ მიხვდეს ქართულსა, დაუწეოს ლექსმან ძვირობა,
არ შეამოკლოს ქართული, არა ქმნას სიტყვა-მცირობა,
და ხელ-მარჯვედ სცემდეს ჩოგანსა, იხმაროს დიდი გძირობა.

15 მოშაირე არა ჰქვიან, თუ სადმე თქვას ერთი, ორი;
თავი ყოლა ნუ ჰგონია მელექსეთა კარგთა სწორი;
განაღა თქვას ერთი, ორი, უმსგავსო და შორი-შორი,
და მაგრად იტყვის: „ჩემი სჯობსო“, უცილობლობს ვითა ჯორი.

16 მეორე ლექსი ცოტაი, ნაწილი მოშაირეთა,
არ ძალ-უც სრულ-ქმნა სიტყვათა, გულისა გასაკძირეთა,
ვამსგავსე მშვილდი ბედითი ემაწვილთა მონადირეთა:
და დიდსა ვერ მოჰკლვენ, ხელად აქვს ხოცა ნადირთა მცირეთა.

17 მესამე ლექსი კარგი არს სანადიმოდ, სამღერეულად,
სააძიკოდ, სალაღობოდ, ამხანაგთა სათრეველად;
ჩვენ მათიცა გვეამების, რაცა ოდენ თქვან ნათელად.
და მოშაირე არა ჰქვიან, ვერას იტყვის ვინცა გრძელად.

18 ხამს, მელექსე ნაჭირვებსა მისსა ცუდად არ აბრკობდეს,
ერთი უჩნდეს სამიჯნურო, ერთსა ვისმე აძიკობდეს,
ყოვლსა მისთვის ხელაზნობდეს, მას აქებდეს, მას ამკობდეს, —
და მისგან კიდე ნურა უნდა, — მისთვის ენა-მუსიკობდეს.

19 ჩემი აწ ცანით უოველმან, მას ვაქებ, ვინცა მიქია;
ესე მიხს დიდად სახელად, არ თავი გამიქიქია!
იგია ჩემი სიცოცხლე, უწუალო ვითა ჯიქია;
და მისი სახელი შეფარვით ქვემოთ მიტყუაძს, მიქია.

20 ვთქვა მიჯნურობა ჰირველი და ტომი გვართა ზენათა,
ძნელად სათქმელი, საჭირო გამოსაკები ენათა;
იგია საქმე სახეო, მომცემი აღმაფრენათა;
და ვინცა ეცდების, თობამცა ჰქონდა მრავალთა წყენათა.

21 მას ერთსა მიჯნურობასა ჭკვიანნი ვერ მიხვდებიან,
ენა დაძვრების, მსმენლისა ეურნიცა დაუაღდებიან;
ვთქვნე ხელობანი ქვენანი, რომელნი სორცთა ხვდებიან;
და მართ მასვე ჰბამვენ, თუ ოდეს არ სიძვენ, შორით ბნდებიან.

22 მიჯნური შმაგსა გვიქვიან არაბულითა ენითა,
მით რომე შმაგობს მისისა ვერ-მიხვდომისა წყენითა;
ზოგთა აქვს საღმრთო სიანლე, დაძვრების აღმაფრენითა,
და კვლა ზოგთა ქვე უც ბუნება კველუცთა ზედა ფრფენითა.

23 მიჯნურსა თვალად სიტურფე მართებს, მართ ვითა მსეობა,
სიბრძნე, სიუხვე, სიძდიდრე, სიემე და მოცალეობა,
ენა, გონება, დათმობა, მძლეუთა მებრძოლთა მძლეობა.
და ვისცა ეს სრულად არა სჭირს, აკლია მიჯნურთ ზნეობა.

24 მიჯნურობა არის ტურფა, საცოდნელად ძნელი კვარი;
მიჯნურობა სხვა რამეა, არ სიძვისა დასადარი:
იგი სხვაა, სიძვა სხვაა, შუა უხის დიდი სღვარი,
და ნუვინ გარეუთ ერთმანერთსა! გესმის ჩემი ნაუბარი?

25 ხამს მიჯნური ხანიერი, არ მეძავი, ბილწი, მრუმი,
რა მოძორდეს მოუვარესა, გაამრავლოს სულთქმა, უში,
გული ერთსა დააჯეროს, კუმტი მიხვდეს, თუნდა ქუმი;
და მძულს უკულო სიუვარული, ხვეუნა, კოცნა, მტლამი-მტლუმი.

26 ამა საქმესა მიჯნური ნუ უხმობს მიჯნურობასა:
დღეს ერთი უნდეს, ხვალე სხვა, სთმობდეს გაურისა თმობასა;
ესე ძღერასა ბედითსა ჰგავს, ვაჟთა ემაწვილობასა.
და კარგი მიჯნური იცია, ვინ იქმს სოფლისა თმობასა.

27 არს ჰირველი მიჯნურობა არ-დაჩენა ჭირთა, ძალვა,
თავის-წინა იკონებდეს, ნიადაკმცა ჰქონდა ხალვა,
შორით ბნედა, შორით კვდომა, შორით დაკვა, შორით ალვა,
და დათმოს წერომა მეფეთაგან, მისი ჰქონდეს შიში, კრძალვა.

28 ხამს, თავისსა ხვაშიადსა არვისთანა ამქლავნებდეს,
არ ბედითად „ჰაის“ ზმიდეს, მოუვარესა აუივნებდეს,
არსით აჩნდეს მიჯნურობა, არასადა იფერებდეს,
და მისთვის ჭირი ღსინად უჩნდეს, მისთვის ცეცხლსა მოიდებდეს.

29 მას უძმაგო ვით მიენდოს, ვინ მოუვარე გაამჩივნოს?
ამის მეტი რამცა ირგო: მას ავნოს და თვითცა ივნოს.
რათამელა ასახელოს, რა სიტყვითა მოაუივნოს?
და რა ჰგავა, თუ მოუვარესა კაცმან გული არ ატკივნოს!

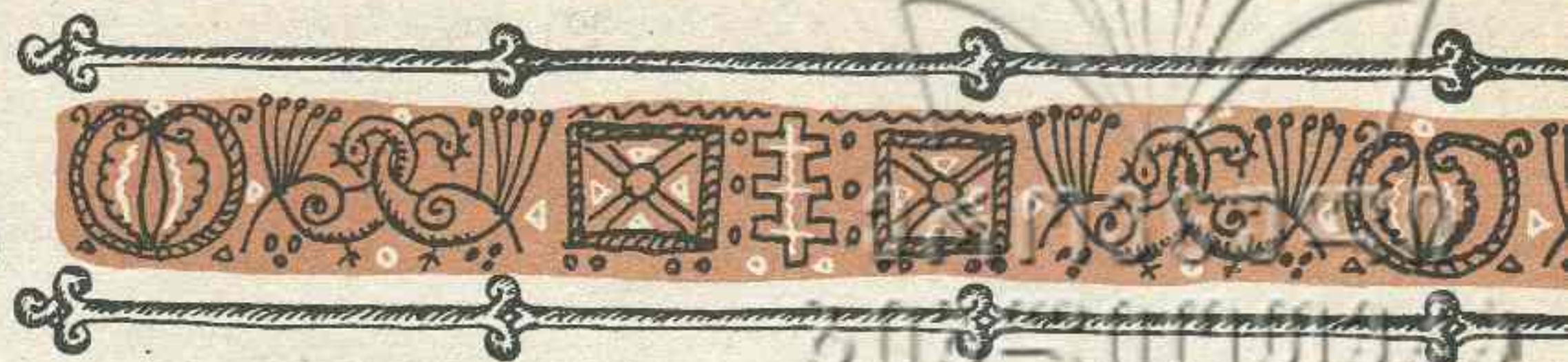
30 მიკვირს, კაცი რად იფერებს საუვარლისა სიუვარულსა:
ვინცა უუვარს, რად აუივნებს მისთვის ძკუდარი, მისთვის წულულსა?!
თუ არ უუვარს, რად არა სძულს? რად აუივნებს, რაცა სძულსა?!
და ავსა კაცსა ავი სიტყვა ურჩევნია სულსა, გულსა.

31 თუ მოუვარე მოუვრისათვის ტირს, ტირილსა ეძარტლების;
სიარული, მარტოობა შვენის, გაჭრად დაუთვლების;
იკონებდეს, მისგან კიდე ნურაოდეს მოეცლების,
და არ დააჩნდეს მიჯნურობა, სჯობს, თუ კაცსა ეახლების.

ერისთავის
ბიბლიოთეკა

ამბავი როსტევან არაბთა მეფისა

|| ეო არაბეთს როსტევან, მეფე ღმრთისაგან სვიანი, მადალი, უხვი, მდაბალი, ლაქარ-მრავალი, ემიანი, მოსამართლე და მოწულე, მორჭმული, განგებიანი, და თვით მეომარი უებრო, კვლა მოუბარი წელიანი.

33 სხვა ძე არ ესვა მეფესა, მართ ოღუნ მარტოდ ასული, სოფლისა მნათი მნათობი, მზისადა დასთა დასული; მან მისთა მჭვრეტთა წაულის გული, გონება და სული, და ბრძენი ხამს მისად მაქებრად და ენა ბევრად ასული.

34 მისი სახელი — თინათინ, არს ესე საცოდნარია! რა გაიხარდა, გაივსო, მზე მისგან საწუნარია. მეფემან უხმნა ვაზირნი, თვით ზის ლალი და წუნარია, და კვერდსა დაიხსნა, დაუწყო მათ ამო საუბნარია.

35 უბრძანა: „გკითხავ საქმესა, ერთგან სასაუბნაროსა: რა ვარდმან მისი ყვაული გაახმოს, დაამკნაროსა, იგი წავა და სხვა მოვა ტურფასა საბაღნაროსა; და მზე ჩავვისვენდა, ბნელსა ვსჭვრეტთ ღამესა უთენაროსა.

36 „მე კარდასრულვარ, სიბერე მჭირს, ჭირთა უფრო მნელია,
დღეს არა, ხვალე მოვკვდები, სოფელი ასრე მქმნელია;
რალა იგი სინათლე, რასაცა ახლავს ბნელია?!

და ჩემი მე დაუსვათ ხელმწიფედ, ვისგან მზე საწუნელია“.

37 ვაზირთა ჰკადრეს: „მეფეო, რად ჰბრძანეთ თქვენი ბერობა?
ვარდი თუ განმეს, ეგრეცა გვძარბებს მისივე ჯერობა:
მისივე მეტობს ვვაზილთა სული და ტურფა ფერობა.

და მთვარესა მცხრალსა ვარსკვლავთან ვითამცა ჰკადრა მტერობა?!

38 „მაგას ნუ ჰბრძანებთ, მეფეო, ჯერთ ვარდი არ დაგჭნობია,
თქვენი თათბირი ავიცა სხვისა კარგისა მჯობია;

ხმდა განაღამცა საქმნელად, რაცა თქვენ გულსა გლმობია:

და სჯობს და მას მიეცე მეფობა, ვისგან მზე შენაფლობია.

39 „თუცა ქალია, ხელმწიფედ მართ ღმრთისა დანაბადია;

არ გათნევთ, იცის მეფობა, უთქვენოდ გვითქვამს კვლა დია;

შუქთა მისთაებრ საქმეცა მისი მზეებრ განაცხადია.

და ლეკვი ღომისა სწორია, მუ იოს, თუნდა ხვადია“.

40 ავთანდილ იუო სწასპეტი, მე ამირ-სწასალარისა,

საროსა მჯობი ნაზარდი, მსგავსი მზისა და მთვარისა,

ჯერთ უწვერული, სადარო ბროლ-მინა საცნობარისა;

და მას თინათინის გონება ჰკლვიდის წამწამთა ჯარისა.

41 გულსა მისსა მიჯნურობა მისი ჰქონდა დამალულად;

რა მოძორდის, ვერ-მჭვრეტელმან ვარდი შექმნის ფერ-ნაკლულად;

ნახის, ცეცხლი გაუახლდის, წელული განდის უფრო წელულად.

და საბრალთა, სიუვარული კაცსა შეიქმს გულ-მოკლულად!

42 რა მეფედ დასმა მეფემან ბრძანა მისისა ქალისა,

ავთანდილს მიხვდა სიამე, ვსება სჭირს მის სოქალისა;

თქვა: „ხედა-ხედა მომხვდების ნახვა მის ბროლ-ფიქალისა,

და ნუთუ მით ვპოვო წამალი მე ჩემის ფერ-გამქრქალისა!“

43 არაბეთს გასცა ბრძანება დიდმა არაბთა მფლობელმა:
„თინათინ ჩემი ხელმწიფედ დავსვი მე, მისმა მშობელმა;
მან განანათლნეს უოველნი, ვით მზემან მანათობელმა.
და მოდით და ნახეთ უოველმა მემსხმელმა, შემამკობელმა!“

44 მოვიდეს სრულნი არაბნი, ჯარი გამრავლდა სასისა:
ავთანდილ ჰირ-მზე, სპასპეტი ლაქრისა ბევრ-ათასისა,
ვახირი სოკრატ, მოახლე მეფისა დასთა დასისა;
და მათ რომე დადგეს საჯდომი, თქვეს: „უთქმელია ფასისა!“

45 თინათინ მიჰყავს მამასა ჰირითა მით ნათელითა,
დასვა და თავსა გვირგვინი დასდვა თავისა ხელითა,
მისცა სკიპტრა და შემოსა მეფეთა სამოსელითა.
და ქალი მზეებრ სჭურეტს უოველთა ცნობითა ბრძნად მხედველითა.

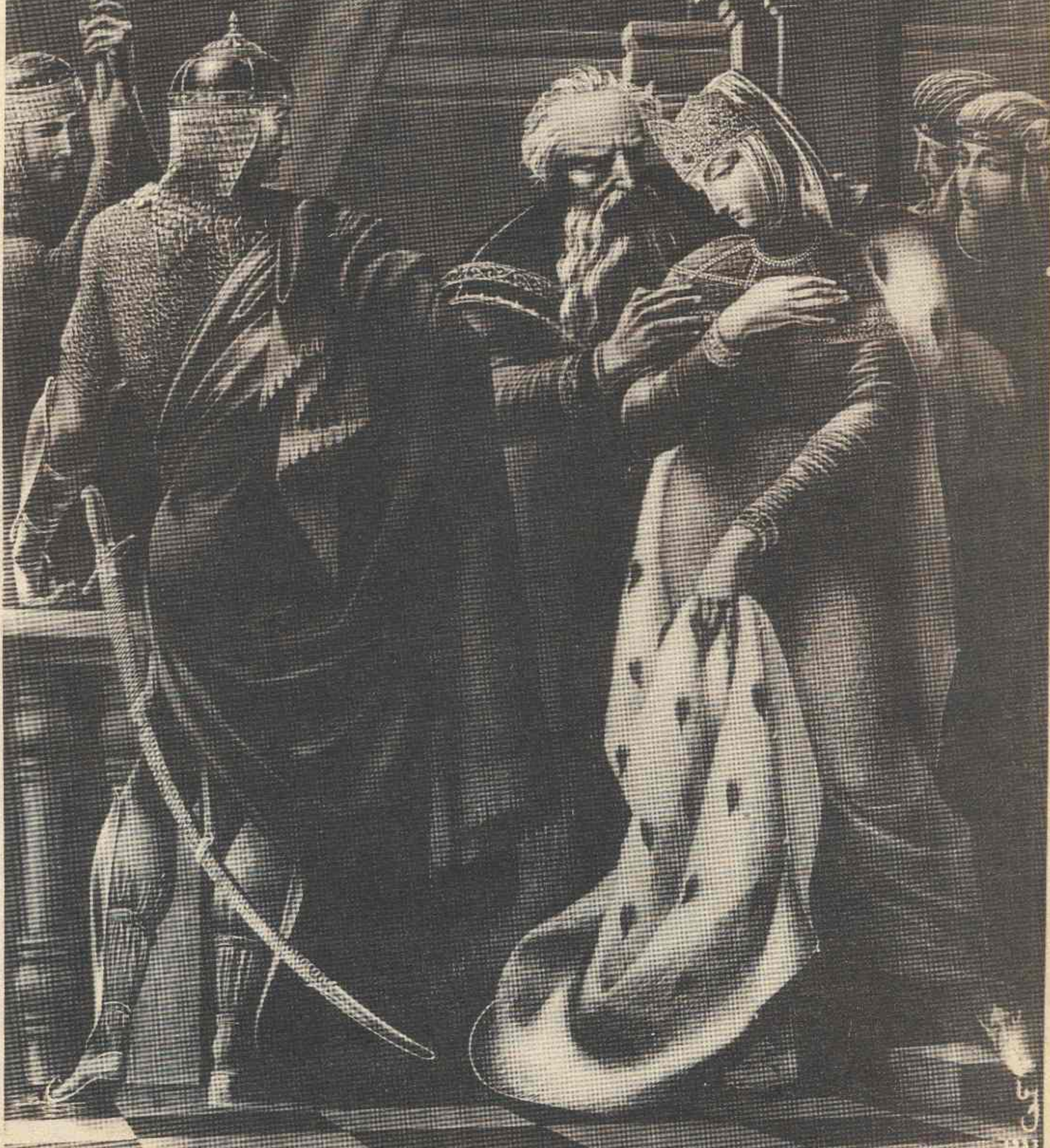
46 უკუდგეს და თაყვანის-სცეს მეფემა და მისთა სპათა,
დალოცეს და მეფედ დასვეს, ქება უთხრეს სხვაგნით სხვათა,
ბუკსა ჰერეს და წინწილანი დაატკობდეს მათთა ხმათა.
და ქალი ტირს და ცრემლსა აფრქვევს, ხრის ყორნისა ბოლო-ფრთათა.

47 მამისა ტახტსა საჯდომად თავი არ ეღირსებოდა,
ამად ტირს, ბადი ვარდისა ცრემლითა აივსებოდა;
მეფე სწვრთის: „მამა უოველი მისაგან ითავსებოდა,
და ამისად ქმნადის დამწველი ცეცხლი არ დამეკსებოდა.“

48 უბრძანა: „ნუ სტირ, ასულო, ისმინე ჩემი თხრობილი:
დღეს შენ ხარ მეფე არაბეთს, ჩემგან ხელმწიფედ ხმობილი,
აქათგან ესე სამეფო შენია მართ მოხდობილი.
და ხარმცა ბრძნად მქმნელი საქმისა, იუავ წუნარი და ცნობილი!“

49 „ვარდთა და ნახვთა ვინათგან მზე სწორად მოეფინების,
დიდთა და წვრილთა წყალობა შენმცა ნუ მოკეწეინების!
უხვი ახსნილსა დააბამს, იგი თვით ების, ვინ ების.
და უხვად გასცემდი, ზღვათაცა შესდის და გაედინების.“

მკითხველი
გისწავლით

K
+13
5

503

50 „მეფეთა შიგან სიუხვე, ვით ედემს ალვა, რგულია;
უხვსა ძორჩილობს ყოველი, იციცა, ვინ ორგულია;
სმა-ჭამა — დიდად შესარგი, ღება რა სავარგულია?!
და რასაცა გასცემ, შენია; რაც არა, დაკარგულია!“

51 ამა მამისა სწავლასა ქალი ბრძნად მოიხმინებდა,
ეურსა უხერობდა, ისმენდა, წვრთასა არ მოიწეინებდა;
მეფე სმასა და ძღერასა იქმს, მეტად მოილხინებდა;
და თინათინ შხესა სწუნობდა, მაგრა მსე თინათინებდა.

52 მოიხმო მისი გამხრდელი, ერთგული, ნაერთგულევი,
უბრძანა: „ჩემი საჭურჭლე, შენგან დანაბეჭდულევი,
მოძართვი ჩემი ეველავი, ჩემი ნაუფლისწულევი“.
და მოართვეს, გასცა უხომო, უანგარიშო, ულევი.

53 მას დღე გასცემს ეველავასა სივაჟისა მოკებულსა,
რომე სრულად ამოაკებს მცირესა და დიდებულსა.
მერმე ბრძანა: „ვიქმ საქმესა, მამისაგან სწავლებულსა,
და ჩემსა ნუგინ ნუ დამალავს საჭურჭლესა დადებულსა“.

54 უბრძანა: „წადით, გახსენით, რაცა ჭად საჭურჭლენია!
ამილახორო, მოასხი რემა, ჯოგი და ცხენია!“
მოიღეს, გასცა უხომო, სიუხვე არ მოსწეენია.
და ღარსა ხვეტდიან ლაშქარნი, მართ ვითა მეკობრენია.

55 ალაფობდეს საჭურჭლესა მისსა, ვითა ნათურქალსა,
მას ტაიჭსა არაბულსა, ქვე-ნაბამსა, ნასუქალსა,
რომე ჰგვანდა სიუხვითა ბუქსა, ზეცით ნაბუქალსა;
და არ დაარჩენს ცალიერსა არ ემასა და არცა ქალსა.

56 დღე ერთ გარდახდა. ჰურობა, სმა-ჭამა იყო, ხილობა,
ნადიმად მსხდომთა ლაშქართა მუნ დიდი შემოყრილობა.
მეფემან თავი დაჰკიდა და ჰქონდა დაღრეჯილობა.
და „ნეტარ, რა უძძიმს, რა სჭირისო?“ — შექმნეს ამისი ცილობა.

57 თავსა ზის ჰირ-მსე ავთანდილ, მჭვრეტაგან მოსანდომია,
სწათა სწასწეტი, ჩაუქი, ვითა ვეფხი და ლომია;
ვაზირი ბერი სოგრატი თვით მასთანავე მჯდომია.

და თქვეს, თუ: „რა უძძიმს მეფესა, ანუ რად ფერი ჰკრთომია?“

58 თქვეს, თუ: „მეფე ცუდსა რასმე გონებასა ჩაუარდნილა,
თუარა აქა სამძიმარი მათი ყოლა არა ქმნილა“.

ავთანდილ თქვა: „სოგრატი, ვჰკითხოთ, გვითხრას, რადმცა შეკვეცილა?
და ვჰკადროთ რამე სალაღობო, რასათვისმცა გაკვაწბილა?“

59 ადგეს სოგრატი და ავთანდილ ტანითა მით კენარითა,
თვითთა აივსეს ჭიქები, მივლენ ქცევითა წყნარითა,
წინა მიუსხდეს მუნლ-მოურით, ჰირითა მოცინარითა.

და ვაზირი ლაღობს ენითა, წყლიანად მოუბნარითა:

60 „დაგიღრეჯია, მეფეო, აღარ გიცინის ჰირიო.

მართალ ხარ: წახდა საჭურჭლე თქვენი ძძიმე და ძვირიო,
ეველასა გასცემს ასული თქვენი საბომვარ-ხშირიო;

და ყოლამცა მეფედ ნუ დასვი! თავსა რად უკდე ჭირიო?“

61 რა მეფემან მოისმინა, გაცინებით შემოხედნა,

გაუკვირდა: ვით მკადრაო, ან სიტყუანი ვით გაბედნა?!

„კარგა ჰქმენო, — დაუმაღლა, ბრძანებანი უიძედნა, —

და ჩემი ზრახვა სიძუნწისა, ტყუის, ვინცა დაიუბედნა!

62 „ეგე არ მიძძიმს, ვაზირო, ესეა, რომე მწუენია:

სიბერე მახლაუს, დავლიენ სიუმაწვილისა დღენია,

კაცი არ არის, სითგანცა საბრძანებელი ჩვენია,

და რომე მას ჩემგან ესწავლნეს სამამაცონი წნენია.

63 „ერთაი მიზის ასული, ნაზარდი სათუთობითა;

ღმერთმან არ მომცა ემა-შვილი, — ვარ საწუთროსა თძობითა, —

ანუძეა მკვანდა მშვილდოსნად, ანუ კვლა ბურთაობითა;

და ცოტასა შემწევს ავთანდილ ჩემგანვე ნაზარდობითა“.

64 ემა მეფისა ბრძანებასა ლალი წყნარად მოისმუნდა,
თავ-მოდრეკით გაიღიძნა, გაცინება დაუშვენდა,
თეთრთა კბილთათ გამოძკრთალსა შუქსა ველთა მოაფუნდა.
და მეფე ჰკითხავს: „რას იცინი, ანუ ჩემგან რას შეგრცხვენდა?“

65 კვლა უბრძანა: „თავსა ჩემსა, რას იცინი, რად დამკმეო?“
ემამან ჰკადრო: „მოგახსენებ და ფარმანი მიბოძეო,
რაცა კადრო, არ გეწეინოს, არ გარისხდე, არ გასწეორო,
და არ გამხადო კადნიერად, არ ამიკლო ამასეო“.

66 უბრძანა: „რადმცა ვიწეინე თქმა შენგან საწეინარისა!“
ფიცა მსე თინათინისა, მის მზისა მოწუნარისა.
ავთანდილ იტევის: „დავიწეო კადრება საუბნარისა:
და ნუ მოჰკვეს მშვილდოსნობასა, თქმა სჯობს სიტევისა წყნარისა.“

67 „მიწაცა თქვენი ავთანდილ თქვენს წინა მშვილდოსანია;
ნამღევი დავდუათ, მოვასხნეთ მოწმად თქვენნივე ემანია;
მოასწარეხედ ვინ მკავსო? — ცუდნილა უკუთქმანია.
და გარდამწევედელი მისიცა ბურთი და მოედანია!“

68 — „მე არ შეგარჩენ შენ ჩემსა მაგისა დაცილებასა.
ბრძანე, ვისროლოთ, ნუ იქმო შედრეკილობა-კლებასა,
კარგთა ემათასა ვიქმოდეთ მოწმად ჩვენთანა ხლებასა,
და შერმე გამოჩნდეს მოედანს, ვისძი უთხრობდენ ქებასა!“

69 ავთანდილცა დამორჩილდა, საუბარი გარდასწევიდეს,
იცინოდეს, ემაწვილობდეს, საუვარლად და კარგად ზმიდეს,
ნამღევიცა გააჩინეს, ამა ჰირსა დაასკვნიდეს:
და „ვინცა იეოს უარესი, თავ-მიძველი სამ დღე ვლიდეს!“

70 მონადირეთა უბრძანა: „მინდორნი მოიარენით,
დასცეკვით ჯოგი ნადირთა, თავნი ამისთვის არენით“.
ლაშქარნი სამსოდ აწვივნეს: „მოდით და მოიჯარენით“.
და გაუარეს სმა და ნადიმი. მუნ ამოდ გავიხარენით.

სიმღერის შესახებ

როსტევეან მეფისაგან და ავთანდილისაგან ნადირობა

სილასა ადრე მოვიდა იგი ნახარდი სოსანი,
მოწულებითა მოსილი, ჰირად ბროლ-ბაღასმოსანი,
ჰირ-ოქრო რიდე ესვია, შვენოდა ქარქაშოსანი,
და მეფესა კასლვად აწვევდა, მოდგა თეთრ-ტაიჭოსანი.

72 შეეკაზმა მეფე, შეჯდა, ნადირობას გამოვიდეს;
მკრკვლივ მინდორსა მოსდგომოდეს, ალყად ვარე შემოჭკრვიდეს;
სეიძი და ზარი იყო, სჰანი ველთა დაჭყარვიდეს,
და ნამლევისა მათისათვის ისროდეს და ერთგან სრვიდეს.

73 უბრძანეს: „მონა თორმეტი მოდით, ჩვენთანა ვლიდითა,
მშვილდსა ფიცხელსა მოკუცემდით, ისარსა მოკვართმიდითა,
ნაკრავსა შეადარებდით, ნასროლსა დასთვალვიდითა!“
და დაიწყო მოსლვა ნადირმან ეოვლთა მინდორთა კიდითა.

74 მოვიდა ჯოგი ნადირთა ანგარიშ-მიუწვდომელი:
ირეძი, თხა და კანჯარი, ქურციკი მადლად მსლტომელი.
მას ჰატრონ-უმანი გაუხდეს, ჭვრეტადმცა სჯობდა რომელი!
და აჰა მშვილდი და ისარი და მკლავი დაუშრომელი!

75 ცხენთა მათთა ნატერფაღნი მზესა შუქთა წაუხმიდეს.
 მიხოცდეს და მიისროდეს, მინდორს სისხლთა მიახმიდეს,
 რა ისარი დაელივის, მონანი-ყე მიაწმოდეს.
 და მხეცნი, მათგან დაკოდილნი, წაღმა ბიჯსა ვერ წასდგოდეს.

ეროვნული
 ბიბლიოთეკა

76 იგი ველი გაიბინეს, ჯოგი წინა შემოისხეს,
 დახოცეს და ამოწევიდეს, ცათა ღმერთი შეარისხეს,
 ვულნი წითლად შეელებნეს, ნადირთაგან სისხლი ისხეს.
 და აუთანდილის შემხედველთა: „ჭგავსო ალვას, ედემის ხეს“.

77 იგი მინდორი დალიეს, მართ მათგან განარბენია,
 მინდორსა იქით წუალი დის და წელისა ჰირსა ტეენია.
 ნადირნი ტეესა შეესწრნეს, სადა ვერა რბის ცხენია.
 და იგი მაძურაღნი ორნივე მოსწედეს, რაზომცა მხნენია.

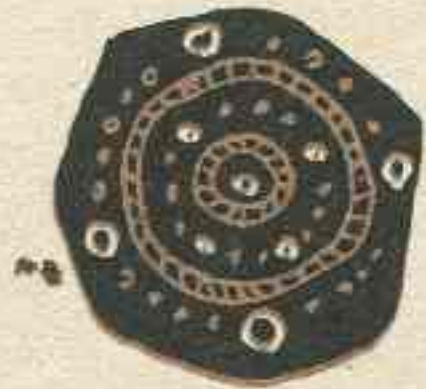
78 ერთმანერთსა, თუ: „მე გჯობო“, სიცილით ეუბნებოდეს,
 ამხანაგობდეს, ლაღობდეს, იქით და აქათ დგებოდეს.
 მერმე მოვიდეს მონანი, რომელნი უკან ჰუკებოდეს,
 და უბრძანა: „თქვითო მართაღი, ჩვენ თქვენგან არა გვთნებოდეს“.

79 მონათა ჰკადრეს: „მართაღსა კკადრებთ და ნუ გემცთარებით;
 მეფეო, ეოლა ვერ ვიტყვით შენსა მაგისად დარებით,
 აწეცა დაგვხოც, ვერა ჰგავ, — ვერათ ვერ მოგესმარებით, —
 და ვისგან ნაკრავნი გვინახვან მხეცნი ვერ წაღმა წარებით.“

80 „ორთავე ერთგან მოკლული ეველბი ათჯერ ოცია,
 მაგრა აუთანდილს ოცითა უფროსი დაუხოცია:
 არ დასცთომია ერთიცა, რაც ოდენ შეუტეოცია,
 და თქვენი მრავალი მიწითა დასვრილი გაგვიხოცია“.

81 მეფესა ესე აძბავი უჩს, ვითა ძღერა ნარდისა,
უხარის ეგრე სიკეთე ძისისა განახარდისა,
აქეს მიჯნურობა ამისი, ვითა ბუღბუღსა ვარდისა,
და სიცილით ლაღობს, მიეცა გულით ამოსლვა დარდისა.

82 იგი ორნივე საგრილად გარდახდეს ძირსა ხეთასა.
ლაშქართა შექმნეს მოდენა, მოდგეს უფროსნი ბზეთასა.
ახლოს უთქს მონა თორმეტი, უმხნესი სხვათა მხნეთასა.
და თამაშობდეს და უჭვრეტდეს წყალსა და ჰირსა ტუეთასა.

სიბჭოლოსი

ნახვა არაბთა მეფისაგან მის ემისა ვეფხისტყაოსნისა

ნახეს, უცხო მოუძე ვინძე ჯდა მტირალი წულისა ჰირსა,
მაჟი ცხენი სადავითა ჰეჟა ლომსა და ვითა კძირსა,
ხშირად ესხა მარგალიტი ლაგამ-აბჯარ-უნაგირსა.
და ცრემლსა ვარდი დაეთრთვილა, გულსა მდუღრად ანატირსა.

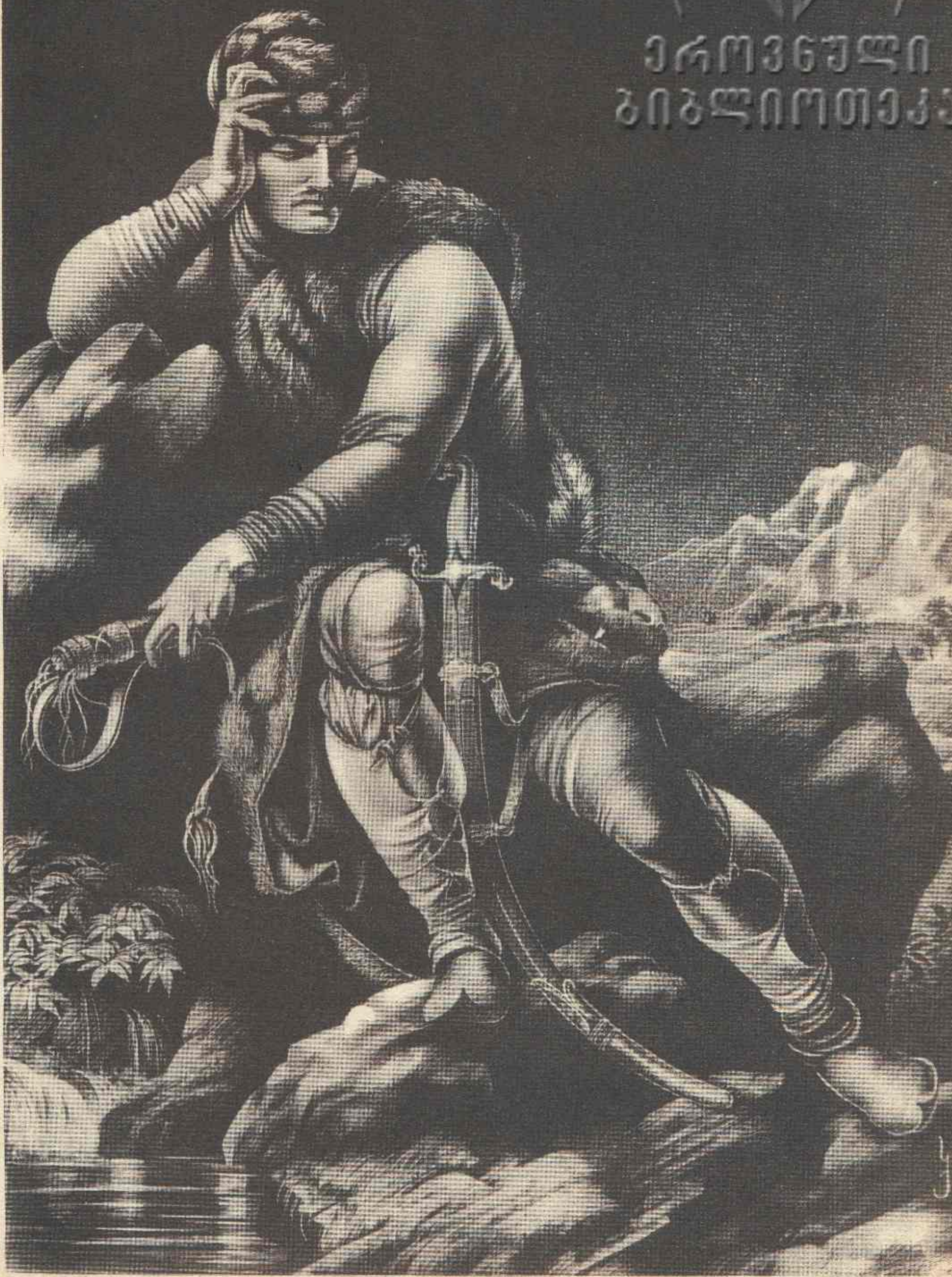
84 მას ტანსა კაბა ემოსა გარე-თმა ვეფხის ტყაუისა,
ვეფხის ტყაუისა ქუდივე იყო სარქმელი თაჟისა,
ხელთა ნაჭედი მათრახი ჰქონდა უსხოსი მკლავისა;
და ნახეს და ნახვა მოუნდა უცხოსა სანახავისა.

85 წავიდა მონა საუბრად მის ემისა გულ-მდუღარისად,
თაჟ-ჩამოგდებით მტირლისად, არ ჰჭრეტით მოლიზღარისად, —
მუნვე წვიმს წვიმა ბროლისა, ჰგია გიძრისა ღარი სად, —
და ახლოს მივიდა, მოსცალდა სიტყვისა თქმად აღარისად.

86 ვერა ჰკადრა საუბარი, მონა მეტად შეუსარდა,
დიდხან უჭვრეტს გაკვირვებით, თუცა გული უმაგარდა;
მოახსენა: „გიბრძანებსო“, ახლოს მიდგა, დაუწუნარდა.
და იგი ტირს და არა ესმის მისგან, გაუუძეცარდა.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

87 მის მონისა არა ესმა სიტყვა, არცა ნაუბარი,
მათ ლაშქართა ზახილისა იყო ერთობ უგრძობარი,
უცხოდ რასმე ამოსკვნიდა გული ცეცხლთა ნადებარი,
და ცრემლსა სისხლი ერეოდა, გასდის, ვითა ნაგუბარი.

88 სხვაგან ქნის მისი გონება, მისმან თაფისა წონამან!
ესე მეფისა ბრძანება ერთხელ კვლა ჰკადრა მონამან.
არცა დააგდო ტირილი, არცა რა გაიგონა მან,
და არცა გახლიჩა ბაკეთათ თავი ვარდისა კონამან.

89 რა ზასუხი არა გასცა, მონა გარე შემობრუნდა,
როსტანს ჰკადრა: „შეძიტეუია, იმას თქვენი არა უნდა;
თვალნი მხეებრ გამირეტდეს, გული მეტად შემიდრწუნდა,
და ვერ ვასმინე საუბარი, მით დაფოუნე ხანი მუნ, და-“.

90 მეფე გაჰკვირდა, გა-ცა-წურა, გული უც მისთვის მწერომარე;
გაკზაუნა მონა თორმეტი მისი წინაშე მდგომარე,
უბრძანა: „ხელთა აიღეთ აბჯარი თქვენ საომარე,
და მიდით და აქა მომგვარეთ, ვინ არის იქი მჯდომარე“.

91 მონანი მიდგეს, მივიდეს, გახდა აბჯრისა ჩხარია;
მაშინლა შეერთა იგი ემა, ტირს, მეტად გულ-მდუღარია,
თვალნი მოარნა ფოფეღვით, ნახა ლაშქართა ჯარია,
და ერთხელ ესე თქვა: „ვა მეო“, სხვად არას მოუბარია.

92 თვალთა ხელი უკუივლო, ცხელნი ცრემლნი მოიწურნა,
ხრძალ-კაპარჭი მოიმაგრა, მკლავნი გაიძამაცურნა,
ცხენსა შეჯდა, — მონათამცა საუბარნი რად იეურნა! —
და სხვასა მხარსა გაემართა, მათი ჭირი არ განკურნა.

93 მონათა ხელი გამართეს მის ემისა შესაჭურობელად.
მან, გლახ, იგინი დახადნა მტერთაცა საწუალობელად:
ჰკრა ერთმანერთსა, დახოცნა თავსა ხელ-აუჭურობელად,
და ზოგსა გადაჰკრის მათრახი ქვე მურდამდის განაპობელად.

94 მეფე გაწერა, გაგულისდა, ლაშქარნიცა შეუზახნა;
მან მღევართა მიწვენამდის არ უჭვრიტნა, არცა ნახნა,
რასომნიცა მიეწივნეს, ყოვლნი მკვდართა დაასახნა,
და კაცი კაცსა შემოსტეორცა, როსტან ამაღ ივაგლახნა.

95 შესხდეს მეფე და ავთანდილ მის უმისა მისაწვეულად
იგი ლალი და უკადრი მივა ტანისა მრხეველად,
ტაიჭი მიუქს მერანსა, მიეფინების მზე ველად,
და შეიგნა მისლვა მეფისა მისად უკანა მღეველად.

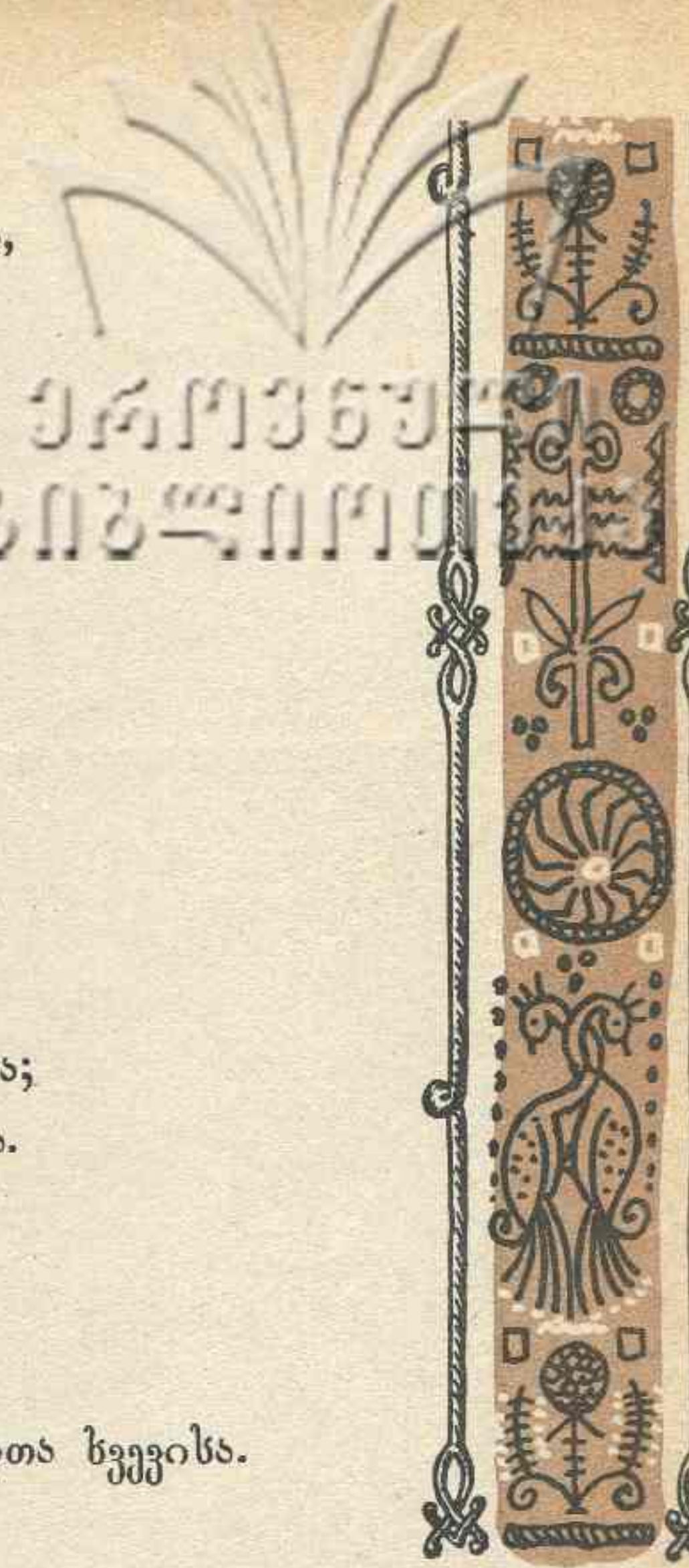
96 რა ცნა, მეფე მოვიდაო, ჰკრა მათრახი მისსა ცხენსა.
მასვე წამსა დაიკარგა, არ უნახავს თვალსა ჩვენსა,
ჰგვანდა ქვესკნელს ჩამრომილსა ანუ ზეცად ანაფრენსა;
და ეძებდეს და ვერ ჰპოვებდეს კვალსა მისგან წანარბენსა.

97 კვალი ძებნეს და უკვირდა ვერ-პოვნა ნაკვალევისა,
აკრე კვალ-წმიდად წახდომა კაცისა, ვითა დევისა;
ლაშქარნი მკვდართა სტიროდეს, სწრაფა აქვს წელულთა ხვევისა.
და მეფემან ბრძანა: „ვნახეო მისეხი ღხინთა ლევისა“.

98 ბრძანა: „ღმერთსა მოეწეინა აქამდისი ჩემი შუება,
ამად მიეო სიამისა სიმწარითა დანავლლება,
სიკუდილამდის დამაწელულა, ვერვის ძალ-უც განკურნება.
და მასვე მადლი! ესე იეო წადილი და მისი ნება“.

99 ესე თქვა და შემობრუნდა, დაღრეჯილი წამოვიდა,
არცაღა ჰკრა ასპარეზსა, ვამი ვამსა მოურთვიდა;
უველაკაი მოიძალა, სადაცა ვინ მხეცთა სრვიდა;
და ზოგთა თქვეს, თუ: „მართალია“, ზოგი, ღმერთო, უსრახვიდა.

100 მეფე საწოლს შემოვიდა სევდიანი, დაღრეჯილი;
მისგან კიდე არვინ შეჰყვა, ავთანდილ უჩს ვითა შვილი.
უველაკაი გაიუარა, ჯალაბი ჩანს არ-დაჯრილი.
და გაბედითდა სიხარული, ჩაღანა და ჩანგი ტკბილი.

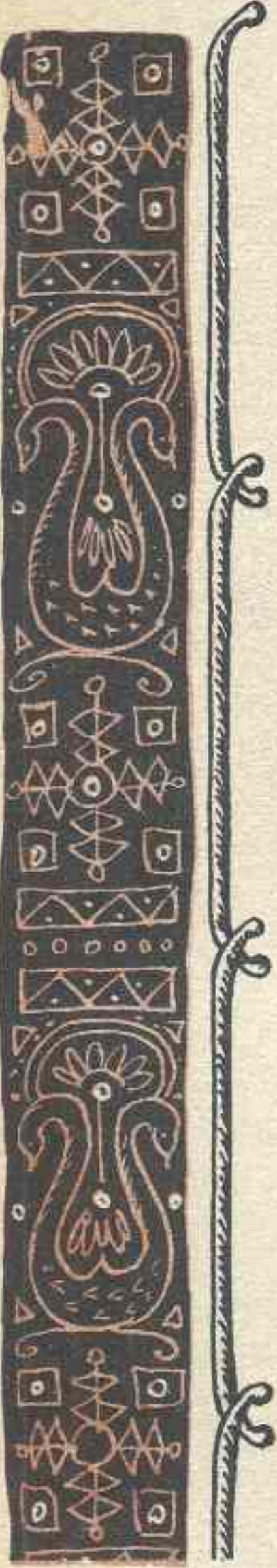

101 თინათინს ესმა მამისა ეკეთი დაღრეჯილობა,
 ადგა და კარსა მივიდა, ჰქონდა მზისა ცა ცილობა,
 მოლარე უხმო, უბრძანა: „მილია, თუ უძილობა?“
 და მან მოახსენა: „დაღრეჯით ზის, სჭირსა ფერ-მეცველილობა“.

102 „ერთიღა ახლავს ავთანდილ, წინაშე უსის სკამითა,
 უცხო ემა ვინმე უნახავს, ასრე დაღრეჯით აძით-ა“.
 თინათინ ბრძანა: „აწ წავალ, შესლვა არ ჩემგან ჟამით-ა,
 და მიკითხოს, ჰკადრე: იყო-თქო აქა ერთითა წამითა“.

103 ხანი გამოხდა, იკითხა: „ნეტარ, რასა იქმს ქალიო,
 ჩემი ღვინი და ჯავარი, ჩემი სოფლისა წყალიო?“
 მოლარე ჰკადრებს: „მოვიდა აწულა ფერ-ნამკრთალიო,
 და დაღრეჯით გცნა და მიბრუნდა წინაშე მოძავალიო“.

104 უბრძანა, თუ: „წადი, უხმე! უძილობა ვით გავსძლეო?
 მოახსენე: «რად დაჰბრუნდი შენ, მამისა სიცოცხლეო?
 მოდი, ჰმუნვა გამიქარვე, გულსა წელულსა მეწამლეო,
 და გითხრა ჩემი სამიზესო, მე თუ ღვინთა რად დაულეო»“.

105 თინათინ ადგა, მივიდა, მიჰყვა მამისა ნებასა,
 უგავს ჰირისა სინათლე მთვარისა მოჟანებასა.
 მამამან კვერდსა დაისვა, აუცებს ნება-ნებასა,
 და უბრძანა: „მახლავ რად არა, რად ძელი მოჟანებასა?“

106 ქალმან ჰკადრა: „ხელმწიფეო, დაღრეჯილსა ვინცა გცნობდეს,
 ვინმცა გნახა კადნიერად, რაზომ გინდა ამაუობდეს!
 თქვენნი აგრე დაღრეჯანი მნათობთაცა დაამხობდეს!
 და კაცმან საქმე მოიგვაროს, ვეჭვ, ჰმუნვასა ესე სჯობდეს“.

107 უბრძანა: „შვილო, რაზომცა მჭირს საქმე საუაგლახია,
 შენი ჰვრეტა და სიახლე ღვინადვე დამისახია,
 მოქარვებელი სეუდისა, მართ ვითა მუფარახია.
 და ვეჭვ, რა სცნა, შენცა მამართლო, ჩემი სულთქმა და ახია“.

108 „უცხოსა და საკვირველსა ეძასა რასმე კარდვეკიდე,
მისმან შუქმან განანათლა სამყარო და ხმელთა კიდე.
რა უძძიდა, არ ვიცოდი, ან ტირიდა ვისთვის კიდე;
და ჩემად ნახვად არ მოვიდა, კავკულისდი, წავეკიდე.

109 „მე რა მნახა, ცხენსა შეჯდა, თვალთა ცრემლნი მოიხოცნა.
შესაპყრობლად შეუწახენ, სჰანი სრულად დამიხოცნა,
ვითა ეძმა დამეკარგა, არ კაცურად კარდამოცნა,
და ჯერტცა ესე არა ვიცი, ცხადი იყო, თუ მეოცნა.

110 „აწ ესე მიკვირს, რა იყო, ანუ რა ვნახე და რული!
მან დამიხოცა ლაშქარი, ადინა სისხლი ღვარული.
კაცთა ხორცისად ვით ითქმის ისრე თვალთაგან ფარული?!
და უცილოდ ღმერთსა მოვსძულდი აქამდის მე მხიარული.

111 „ტკბილნი მისნი წყალობანი ბოლოდ ასრე გამემწარნეს,
დამავიწედეს, რაცა დღენი მხიარულსა წამეარნეს.
ყოულმან ჰირმან ვაგლახ მიუოს, ველარაჲინ მინეტარნეს,
და სადამდისცა დღენი მესხნენ, ველარამან გამახარნეს!“

112 ქალმან ჰკადრა: „მოგახსენებ მე სიტყვასა დანაუბედსა:
ჰე მეფეო! რად ეძღურვი ანუ ღმერთსა, ანუ ბედსა?
რად დასწამებ სიმწარესა ყოველთათვის ტკბილად მხედსა?
და ბოროტიმცა რად შეექმნა კეთილისა შემოქმედსა?

113 „მე ამას ვარჩევ: მეფე ხარ, მეფეთა ზედა მფლობელი,
შორს არის თქვენი სასლვარი, ბრძანება-მიუთხრობელი.
გაკსავნე კაცი, ყოველგნით მისთა ამბავთა მცნობელი,
და ადრე სცნობ, არის იგი ემა შობილი, თუ უძობელი“.

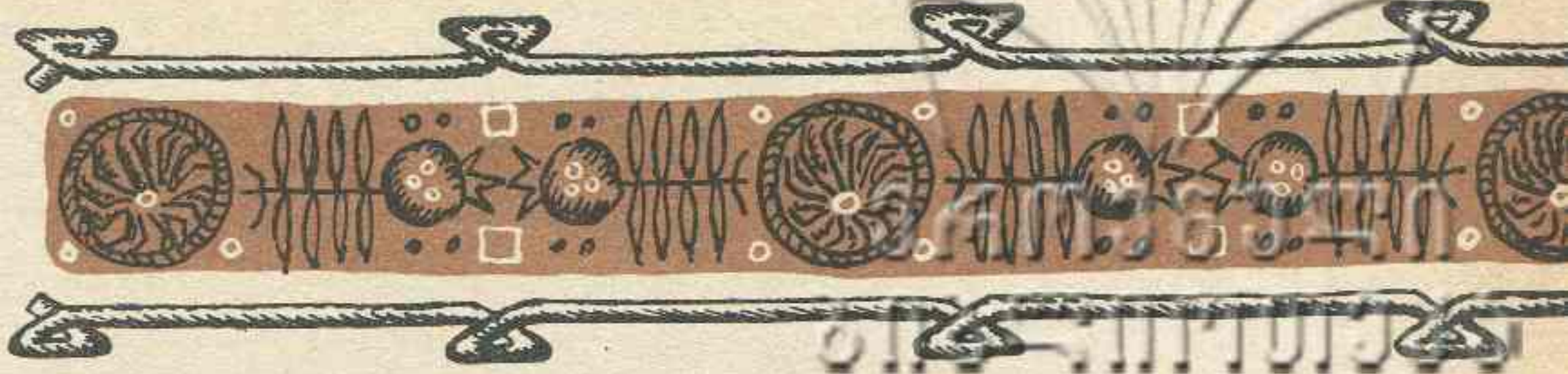
114 მოასხნეს კაცნი, გაკსავნეს ოთხთავე ცისა კიდეთა,
უბრძანეს: „წადით, ჰატოეთა თავიძცა რად დარიდეთა?
მონახეთ, მებნეთ იგი ემა, სხვად ნურად მოიცლიდეთა,
და მისწურეთ წიგნი, სადაცა ვერ მისწვდეთ, ვერ მიხვიდეთა“.

115 კაცნი წავიდეს, იარეს მართ ერთი წელიწადია,
მონახეს, ძებნეს იგი უმა, იკითხეს კვლა და კვლა ღია,
ვერცა თუ ნახეს ნახული ღმრთისაგან დანაბადია,
და ცუდად მაძვრალნი მოვიდეს, მათსავე გულსა ზადია.

116 მონათა ჰკადრეს: „მეფეო, ჩვენ სმელნი მოვიდარენით,
მაგრა ვერ ვპოვეთ იგი უმა, მით ვერა გავიხარენით,
მისსა მნახავსა სულ-დგმულსა კაცსა ვერ შევეყარენით,
და ჩვენ ვერა გარგეთ, საქმენი სხვანი რა მოიკვარენით“.

117 მეფე ბრძანებს: „მართალ იყო ასული და ჩემი მეო,
ვნახე რამე ეძმაკისა სიცუდე და სიბილწეო,
ჩემად მტერად წამოსრული, გარდმოჭრილი ზეცით ზეო.
და გამიძვია შეჭირვება, არა ძგამა ყოლა მეო“.

118 ესე თქვა და სიხარულით თამაშობა ადიადა.
მკოსანი და მუშაითი უხმეს, ზოვეს რაცა სადა.
ღია კაცსა საბოძვარი, უველა დარბაზს შემოხადა.
და მისი მსგავსი სიუხვითა ღმერთმან სხვამცა რა დაბადა!

თინათინისაგან აუთანდილის გაკზავნა მის უმის სამებრად

აუთანდილ ჯდა მარტო საწოლს, ეცვა ოდენ მართ ჰერანგი,
იმღერდა და იხარებდა, წინა ედგა ერთი ჩანგი.
შემოვიდა მას წინაშე თინათინის მონა ზანგი,
და მოახსენა: „გიბრძანებსო ტანი ალვა, ჰირი მანგი“.

120 აუთანდილს მიხვდა მოსმენა საქმისა სანატრელისა,
ადგა და კაბა ჩაიცვა, მჯობი ყოვლისა ჭრელისა;
უხარის ნახვა ვარდისა, არ ერთგან შეუერელისა.
და ამოა ჭვრეტა ტურფისა, სიახლე საუვარელისა!

121 აუთანდილ ლადი, უკადრი მივა, არვისგან რცხვენოდა,
მას ნახავს, ვისთა ვამთავან ცრემლი მრავალჯერ სდენოდა;
იკი უებრო ქუშად ჯდა, ელვისა მსგავსად შვენოდა,
და მოვარესა მისთა შუქთავან უკუნი გარდაჰვენოდა.

122 გამრცვილსა ტანსა ემოსნეს ეარეუმნი უსაპირონი,
ებურნეს მოძლით რიდენი, ფასისა თქმად საჭირონი,
შვენოდეს მავნი წამწამნი, გულისა კასაკმირონი,
და მას თეთრსა ეელსა ეკიდნეს გრძლად თმანი არ-უსპირონი.

123 დაღრეჯით იყო ძჯდომარე მოწეულითა რიდითა,
აუთანდილს უთხრა დაჯდომა წყნარად, ცნობითა მშვიდითა.
მონამან სელნი დაუდგნა, დაჯდა კრძალვით და რიდითა.
და ჰირის-ჰირ ჰირსა უჭვრეტდა, სავსე ფხინითა დიდითა.

124 ქალმან უბრძანა: „ხარი ძლევეს მე ამისთა თხრობისა,
მწადდა არა-თქმა, რომლისა ღონე არა მაქვს თმობისა,
მაგრცა იცია მიხეზი შენისა აქა ხმობისა,
და რად ვზი ქუძად და დაღრეჯით ასრე მიხდილი ცნობისა?“

125 უძამან ჰკადრა: „სახაროსა ჩემგან თქმაღა ვით იქმნების?
მზესა მთვარე შეეუაროს, დაილეუვის, და-ცა-ჭნების;
ასრად არად აღარა მცაღს, თავი ჩემი მეგონების,
და თქვენვე ბრძანეთ, რაცა გიმძიმს, ანუ რაცა გეკურნების“.

126 ქალმან უთხრა საუბარი კეკლუც-სიტუვად, არ დუნჭირად;
იტუვის: „თუცა აქანამდის ჩემგან შორს ხარ დანამჭირად,
მიკვირს, მოგხვდა წამის ეოფად საქმე შენგან საეჭვი რად,
და მაგრცა გითხრა ჰირველ ხვალმე, სენი მე მჭირს რაცა ჭირად.“

127 „გახსოვს, ოდეს შენ და როსტანს მუნდორს მხეცი დაგეხოცა,
უძა გენახა უცხო ვინმე, რომე ცრემლი მოეხოცა?
მას უკანით გონებამან მისმან ასრე დამამხოცა,
და შენ გენუკვე მონახვასა, კიდით კიდე მოლახო ცა.“

128 „აქანამდის ნაუბარსა თუცა ვერას ვერ გეტუვია,
მაგრცა შორით სიუვარული შენგან ჩემი შემიტუვია,
ვიცი, რომე გაუწევედლად თვალთათ ცრემლი გისეტუვია,
და შეუჭერიხარ სიუვარულსა, გული შენი დაუტუვია.“

129 „ასრე გითხრა, სამსახური ჩემი გმართებს აძად ორად:
ჰირველ, უძა ხარ, ხორციელი არავინ გვეავს შენად სწორად,
მერმე, ჩემი მიჯნური ხარ, დასტურია, არ ნაჭორად;
და წადი, იგი მოემე ძებნე, ახლოს იყოს, თუნდა შორად.“

130 „შენგან ჩემი სიუვარული ამით უფრო გაამყარე,
რომე დამხსნა შეჭირვება, ეშმა ბილწი ასაპყარე,
გულსა გარე საიმედო ია მორგე, ვარდი უარე,
და მერმე მოდი, ლომო, მხესა, შეგვერები, შემეყარე.

131 „სამსა მებნე წელიწადსა იგი შენი სამებნარი;
ჭპოვო, მოდი გამარჯვებით, მხიარულად მოუბნარი;
ვერა ჭპოვებ, დავიჯერებ, იყო თურე უჩინარი;
და კოკობი და უფურჭვნელი ვარდი დაგხვდე დაუმჭნარი.

132 „ფიცით გითხრობ: შენგან კიდე თუ შევირთო რაცა ქმარი,
მხეცა მომხვდეს ხორციელი, ჩემთვის კაცად შენაქმარი,
სრულად მოვსწუდე სამოთხესა, ქვესკნელს ვიყო დასანთქმარი,
და შენი მკლვიდეს სიუვარული, გულსა დანა ასაქმარი“.

133 მოახსენა ემამან: „მხეო, ვინ გიშერი აწამწამე,
სხვა ჰასუსი რამცა გადრე, ანუ რამცა შევიწამე?
მე სიკუდილსა მოველოდი, შენ სიცოცხლე გამიწამე,
და ვითა მონა, სამსახურად განაღამცა წავე, წა-, მე!“

134 კვლაცა ჰკადრა: „აჰა, მხეო, რათგან ღმერთმან მხედ დაგბადა,
მით გმორჩილობს, ზეციერი მნათობია რაცა სადა;
მე რომ თქვენგან მოვისმინენ წყალობანი, მედიადა.
და ვარდი ჩემი არ დაჭნების, შუქი შენი იუფად-ა“.

135 კვლა შეჭფიცეს ერთმანერთსა, დააპირეს ესე ჰირი,
გასაღდეს და გაამრავლეს საუბარი სიტყვა-ხმირი.
გაადვილდა, აქანამდის გარდენადა რაცა ჭირი,
და თერთა კბილთათ გამოჭკრთების თერთი ელვა ვითა ჭვირი.

136 ერთგან დასხდეს, ილაღობეს, საუბარი ასად აგეს,
ბროლ-ბალახში შესვეული და გიშერი ასადაგეს;
ემა ეტყვის, თუ: „შენთა მჭურეტთა თავი ხელი, ა, სად აგეს!
და ცეცხლთა, შენგან მოდებულთა, გული ჩემი ასადაგეს“.

137 ემა წაზიდა, სიძორესა თუცა მისსა ვერ გასძლებდა,
უკუღმავე იხედვიდა, თვალთა რეტად აუოლებდა,
ბროლსა სეტევს და ვარდსა აზრობს, ტანსა მჭევრსა ათროლებდა,
და გული ჰქონდა გულისათვის, სიყვარულსა აუალებდა.

138 თქვა: „მზეო, ვარდსა სიძორე შენი დაძახიდეს ეს ბღრე,
ბროლი და ლალი გასრულვარ ქარვისა უყვითლესად-რე.
მაშინ რაღა ვქმნა, ვერ-ჭვრეტა რა მომხვდეს კვლა უგრძესად-რე!
და ხამს მოყვრისათვის სიკვდილი, ესე მე დამიც წესად-რე“.

139 საწოლს დაწვა, ტირს, მტირალსა ცრემლი ძნელად ეხოცების,
ვითა ვერხვი ქარისაგან, ირხევის და იკეცების;
რა მილულნის, სიასლევე საუვარლისა ეოცების,
და შეკრთის, დიდნი დაიხახნის, მით ჰატყი ეოცების.

140 მოძორვება საუვარლისა მას შეჰქმნოდა მისად ღაზოდ,
ცრემლსა ვითა მარგალიტსა სწვიმს ვარდისა დასანაზოდ.
რა გათენდა, შეეკაზმა მისთა მჭვრეტთა სალამაზოდ,
და ცხენსა შეჯდა, გაეძართა, დარბაზს მიუა სადარბაზოდ.

141 დარბაზს ეჯიბი შეკაუნა, მართ მისგან შენარონია,
შესთვალა: „კკადრებ, მეფეო, მე ესე გამიგონია:
ეოველი ჰირი მიწისა თქვენ ხრძლითა დაგიძონია,
და აწ თუ სჯობს, ესე ამბავი ცნან, რაცა გარემონია.“

142 „მე წაზიდე, მოვიარო, ვილაშქრო და ვინაჰირო,
თინათინის ხელმწიფობა მტერთა თქვენთა გულსა ვჰკვირო,
მორჩილ-ქმნილთა გავახარო, ურჩი ეოველი ავატვირო,
და ძღვენნი კკადრნე შედა-შედა, არ სალამი დავაძვირო“.

143 მეფესა ეთქვა ამისი დიადი მადრიელობა,
ებრძანა: „ლოძო, არა გჭირს შენ ოძთა გამდრეკელობა,
აწ მაგა შენსა თათბირსა ჰგავსო შენივე ქველობა.
და წა, მაგრა მომხვდეს, რაღა ვქმნა, თუ სიძორისა გრძელობა!“

144 ემა შევიდა, თაუვანის-სცა, მადლი რამე მოახსენა:
„ხელმწიფეო, მიკვირს, ქება რად იკადრეთ ჩემი თქვენა?!
აწ ნუთუ კვლა სიძორისა ღმერთმან ბნელი გამითენა,
და ჰირი თქვენი მხიარული მხიარულსა კვლა მიჩვენა!“

145 მეფე ეელსა მოეხვია, გარდაკოცნა ვითა შვილი.
სხვა მათებრი არ ეოფილა არ გამხრდელი, არ გახრდილი!
ემა ადგა და წამოვიდა, მას დღე მათი ჩანს გაურილი;
და როსტან მისთვის აატირა გონიერი გული, ლბილი.

146 გამოემართა ავთანდილ, მოემე მხნე, ლაღად მავალი.
ოც დღე იარა, ღამეცა დღეს ზედა წართო მრავალი.
იგია ლხინი სოფლისა, იგია ნივთი და ვალი.
და არ მისცილდების თინათინ მისი მას, ვისგან სწვაჲ ალი.

147 რა მოვიდა, სიხარული შიგან გახდა საძეფოსა.
მოეგებნეს დიდებულნი, ძღვენსა სძღვნიდეს იუფოსა.
იგი ჰირ-მხე არ მოსცთების სიხარულსა სასწრაფოსა.
და მიხვდეს მეოფნი მას წინაშე სიხარულსა სადაფოსა.

148 ქალაქი ჰქონდა მაგარი საზაროდ სანაპიროსა,
გარე კლდე იყო, გიაძობი ზღუდესა უქვიტკიროსა.
ემამან მუნ დაყო სამი დღე ამოსა სანადიროსა,
და გახრდილი მისი შერმადინ დაისვა საუაზიროსა.

149 უბრძანა: „აჰა, შერმადინ, აჰად მე შენგან მრცხვენიან,
ჩემნი საქმენი ეოფენნი გცოდნიან, გაგიულებნიან,
მაგრა არ იცი აქამდის, რანიცა ცრემლნი ძღენიან!
და მე ვისგან მქონდეს ჰატეუნი, აწ მასვე მოუღხენიან.“

150 „მე მოუუკლავ თინათინის სურვილსა და სიუვარულსა,
ცრემლი ცხელი ასოფლებდის ნარკისთავან ვარდსა ზრულსა,
ვერ ვაჩენდი აქანამდის ჭირსა ჩემგან დაფარულსა,
და აწ მიბრძანა საიმედო, აჰად მხედავ მხიარულსა.“

151 „მიბრძანა: «მიცან ამბავი მის ემისა დაკარგულისა,
მოხვიდე, სრულ-ვექმნა მაშინდა შენი წადილი გულისა,
ქმარი არ მინდა უშენო, მომხვდეს ხისაცა რგულისა!»
და მომცა წამალი გულისა, აქამდის დადაგულისა.

152 „ზირველ, ემა ვარ, წასლვა მინდა ჰატრონისა — სამსახურად, —
ხამს შეფეთა ერთგულობა, ეოფა გემართებს ემისა ემურად, —
მერმე, ცეცხლი დაუვსია, აღარა მწვავს გულსა მურად.
და ხამს, თუ კაცი არ შეუდრკეს, ჭირს მიუხდეს მამაცურად.

153 „ვართ უმოფრესნი მე და შენ ეოფელთა ჰატრონ-ემათასა,
ამისთვის გნუგეჱ სმენასა შენ ამა ჩემთა სმათასა:
ჩემ წილ დაგაკდებ ჰატრონად, თაფადად ჩემთა სმათასა,
და ამა საქმესა ვერა ვიქმ მე განდობასა სხვათასა.

154 „ლაშქართა და დიდებულთა ალაშქრებდი, ჰჰატრონობდი;
დარბაზს კაცსა გაჰკზავნიდი და ამბავსა მათსა სცნობდი,
წიგნსა სწერდი ჩემ მაგიერ, უფასოსა ძღვენსა სძღვნობდი,
და აქა სადმე არ-ეოფასა ჩემსა მათმცა რად აგრძნობდი!

155 „ლაშქრობა და ნადირობა შენი ჩემსა დაასახე,
აქათ სამ წელ მომიცადე, ხვაშიადი შეშინახე,
მე ნუთუმცა შემოვბრუნდი, ალვა ჩემი არ დაჭნა ხე,
და არ მოვბრუნდე, მომიგლოფე, მიტირე და მივაგლახე.

156 „მაშინდა ჰკადრე შეფესა არ საქმე სასურვალთა,
აცნობე ჩემი სიკუდილი, — იეავ მართ ვითა მთრვალთა, —
მიხვდა-თქო საქმე, რომელი ეოფლთათვის გარდუვალთა.
და გლახათა მიეც საჭურჭლე, ოქრო, ვერცხლი და რვალთა.

157 „მაშინ უფრო მომეხმარე, ამისგანცა უფრო მხნედ-რე,
ნუთუ აღრე დამივიწყო? მახსენებდი ზედა-ზედ-რე!
მეტად კარგად დამიურვე, სული ჩემი შეიფედრე,
და ზრდანი ჩემნი მოიგონენ, გული შენი მოიმდედრე“.

158 რა მონამან მოისმინა, გაუკვირდა, შეეხარა,
თვალთათ ვითა მარგალიტი ცრემლი ცხელი გარდმოყარა,
მოახსენა: „უშენომან გულმან რამცა გაიხარა!

და ვიცი, რომე არ დასდგები, მაგრამ გიძლი ამაღ არა.

159 «ჩემად ნაცვლად დაგაკდებო», — ესე სიტყვა ვით მიბრძანე?
რაგვარა ვქმნა ჰატრონობა? რამც გიფერე, რამც გიკვანე?
შენ მარტოსა გიგონებდე, მეძცა მიწა ვიაკვანე!

და სჯობს ორნივე გავიპარნეთ, წამოგუვები, წამიტანე!“

160 ეძამან უთხრა: „მომისმინე, მართლად გითხრობ, არა ჭრელად:
რა მიჯნური ველთა რბოდეს, მარტო უნდა გასაჭრელად.

მარგალიტი არვის მიხვდეს უსასუიდლოდ, უუაჭრელად.

და კაცი ცრუ და მოღალატე ხამს ლახვრითა დასაჭრელად.

161 „ვისძცა ვუთხარ ხვაშიადი? შენგან კიდე არვინ ვარგა,
უშენოსა ჰატრონობა ვის მივანდო, ვინ იქმს კარგა?
სანაპირო გაამაგრე, მტერმან ახლოს ვერ იბარგა!

და კვლა ნუთუძცა შემოვიქეც, ღმერთმან სრულად არ დამკარგა.

162 „განგებაა, სწორად მოჭკლავს, ერთი იუოს, თუნდა ასი;

მარტობა ვერას მიხამს, მცავს თუ ცისა ძალთა დასი;

აქათ სამ წელ არ მოვიდე, მაშინ გმართებს გლოვა, ფლასი;

და წიგნსა მოგცემ, გმორჩილობდეს, ვინცა იუოს ჩემი ხასი“.

წიგნი აუთანდილისა თავის ეძათა თანა

ლ აწერა, თუ: „ჩემო ეძანო, გამწრდელნო და ზოგნო ზრდილნო, ერთგულნო და მისანდონო, ამას ზედა გამოცდილნო, თქვენ ჩემისა საწადლისა მიდგომილნო, ვითა ჩრდილნო, და წიგნი ჩემი მოისმინეთ, ყოვლნო ერთგან შემოხდილნო!

164 „მიწაცა თქვენი აუთანდილ, ისმინეთ, გიწერ მე რასა: თვით ვიქმ ხელითა ჩემითა ამა წიგნისა წერასა, ცოტასა ხანსა ვარჩიე გაჭრა სმასა და ძღერასა, და ჰურად და საჭმლად მივენდეჲ ჩემსა მძვილდსა და ცერასა.

165 „საქმე რამე მიც თავისა ზე სადმე გარდსახვეწელი, დაჲუო მარტოდ და ღარობად ესე წლეული მე წელი, გემუდარები ამისთვის, ვარ თქვენი შემომხვეწელი, და მე დამახვედროთ სამეფო მტერთაგან დაუღეწელი.

166 „მე შერმადინ დამიგდია, ჩემად კერმად ჰატრონობდეს, სიკუდილსა და სიცოცხლესა სადამდისცა ჩემსა სცნობდეს, ყოვლთა მხეებრ მოგეფინოს, ვარდს არ ზრვიდეს, არ აჭნობდეს, და შემცოდესა ეველაკასა ვითა ცვილსა დაადნობდეს.

167 „თქვენცა იცით, გამიწრდია ვითა ძმა და ვითა შვილი.
ამას ასრე მოწილობდით, არის ვითამც ავთანდილი,
ბუკსა იკრას, აქნევენეთ ყოვლი საქმე, ჩემგან ქმნილი;
და მე თუ დრომდის არ მოვიდუ, გლოვა გმართებს, არ სიცილი“

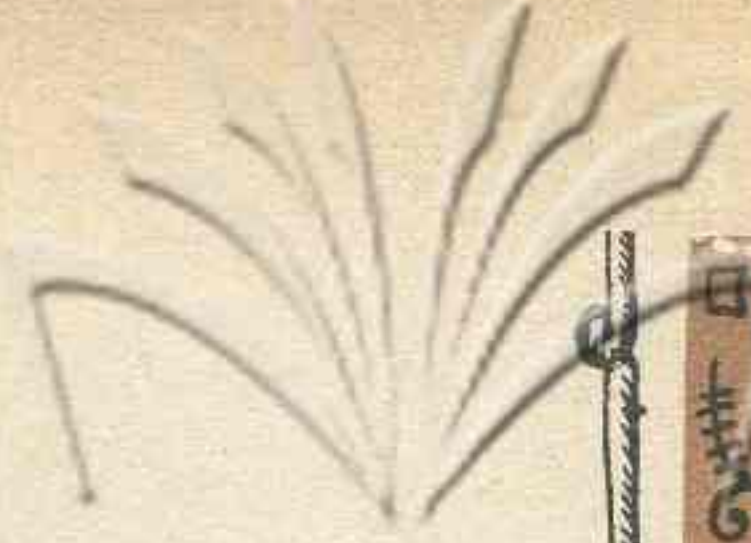
168 ესე წიგნი გაასრულა წელიანძან და სიტყვა-ნაზმა,
წელთა ოქრო შემოირტუა, საღარიბოდ შეეკაზმა,
ბრძანა: „მინდორს შევჯდებიო“, ლაშქარიცა დაერაზმა;
და მასვე წამსა წამოვიდა, შინა ხანი არა დაზმა.

169 ბრძანა: „წადით უველაკაი, აქა მომხრედ არვინ მინა“.
მონებიცა მოიძორვა, თავი გაითავისწინა,
მარტო გარე შემობრუნდა, შამბი შიგან გაირბინა,
და მიწვივ მისად საგონებლად მისი მკლველი თინათინ-ა.

170 იგი ველი გაირბინა, ლაშქართაგან გაეკიდა.
ვინმცა ნახა სულიერძან, ანუ ვინმცა წაეკიდა?
ვის მახვილი ვერას ავნებს, მისი მკლველი გაეკიდა,
და მისგან ტვირთი კაემნისა ტვირთად ვარკად აეკიდა.

171 რა ლაშქართა ინადირეს და ჰატრონი მოითვალეს,
იგი ჰირ-მზე ველარ ჰოვეს, ჰირი მათი იფერძკრთალეს,
მათსა დიდსა სინარულსა სიმძიმელი ანაცვალეს,
და ყოვლგან რბოდეს სასებარად, ვინცა იყო უცხენმალეს.

172 „ღმერთი, ღოძო, შენად ნაცვლად სხვასა ვისმცა დანერგვიდეს!“
დარბოდეს და სხვაგნით სხვათა მოამბეთა მოასხმიდეს;
ველარა ცნეს მისი საქმე, გაიარა აქათ კიდეს,
და მისნი სჰანი გულ-მოკლულნი ცრემლსა ცხელსა გარდმოჰვრიდეს.

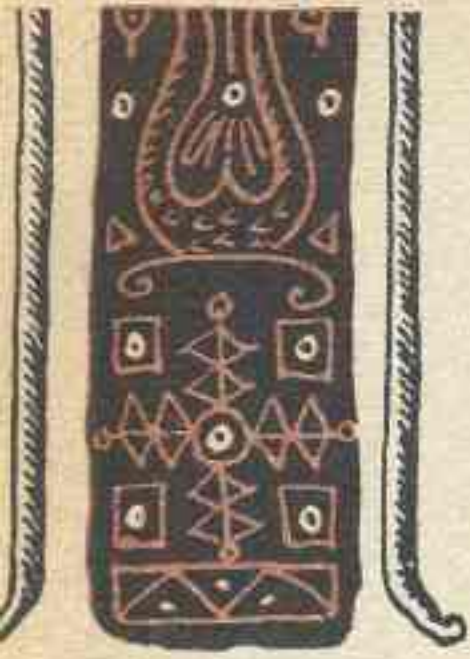
ეჭყნენ
ბიზნი

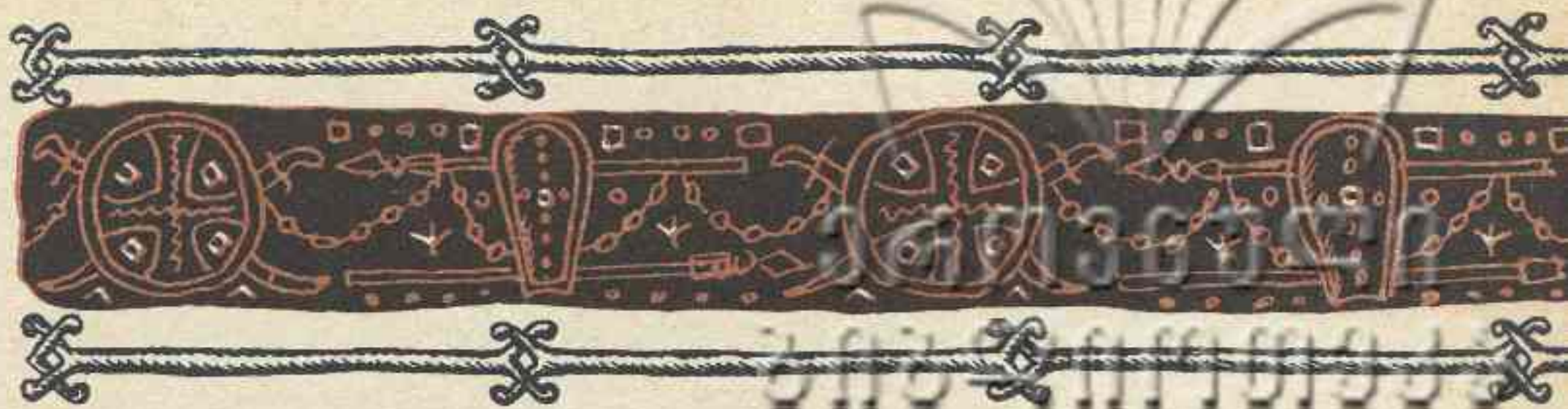

173 შერმადინ ერთგან შეუარნა ხასნი და დიდებულები,
უჩვენა იგი უსტარი, ამბავი მისი თქმულები.
რა მოისმინეს, ყველაი დარჩა გულ-დანაწულულები,
და თავსა იცემდეს, არ იყო გული უცრემლო, ულები.

174 ეოვლთა ჰკადრეს: „თუცა ეოფა ჩვენ უმისოდ გვეარბისცა,
უშენოსა საჯდომი და ტახტი მისი ვისცა მისცა?
განაღამცა კმორჩილობდით, თუ გვიბრძანო რაცა ვისცა!“
და იგი მონა ავატრონეს, ყველაკამან თაფვანი-სცა.

ავთანდილისაგან მის უმისა მებნად წასლვა

ს საქმესა მემოწმების დიონოსი ბრძენი, ესროს:
საბრალთა, ოდეს ვარდი დაეთრთვილოს, და-ცა-ესროს.
ვის ბალახში არა ჰგვანდეს და ლერწამი ტანად ესროს,
და იგი სადმე გაღარბდეს, საყოფთაგან იაბესროს.

176 ავთანდილ იგი მინდორი ოთხ-ახშით გარდაიარა,
დააკდო ზღვარი არაბთა, სხვათ ზღვართა არე იარა,
მაგრა მის მხისა გაურამან სიცოცხლე გაუზიარა;
და თქვა: „თუ მე მასმცა ვეახელ, აწ ცხელსა ცრემლსა ვღვრი არა“.

177 ახალმან ფიფქმან დათოვა, ვარდი დათრთვილა, დანასა;
მოუნდის გულსა დაცემა, ზოგჯერ მიძართის დანასა;
თქვის: „ჭირი ჩემი სოფელმან ოთხმოცდაათი ანასა,
და მოჰმორდი ღხინსა ვუელასა, ჩანგსა, ბარბითსა და ნასა!“

178 ვარდი მის მხისა გაურილი უფრო და უფრო ჭნებოდა,
გულსა უთხრის, თუ: „დათმეო“, ამაღ არ დია ბნდებოდა.
უცხო უცხოთა ადგილთა სამებრად იარებოდა,
და მკზავრთა ჰკითხვიდის ამბავთა, მათ თანა-ემოუვრებოდა.

179 მუნ ემებს, ცრემლი მტირალსა სდის ზღვათა შესართავისად.
უჩნდის ქვეყანა ტახტად და მკლავი სადებლად თავისად.
თქვის: „საუვარელო, მოგშორდი, გული შენ დაგრჩა, ვთქვა ვისად?
და შენთვის სიკუდილი მეყოფის ღმერთსა თავისად“.

180 ყოული ჰირი ქვეყანისა მოვლო, სრულად მოიარა,
ასრე რომე ცასა ქვეშე არ დაურჩა, არ იარა,
მაგრა იგი მის ამბისა მსმენელსაცა ვერ მიმხვდარა.
და ამას შიგან წელიწადი სამი სამ თუედ მიიყარა.

181 მიხვდა რასმე ქვეყანასა უგემურსა, მეტად მქისსა,
თუ ერთ კაცსა ვერა ნახავს, ვერას შვილსა ადამისსა,
იგი ჭირი არ უნახავს არ რამინს და არცა ვისსა,
და დღე და ღამე იგონებდის საუვარელსა მასვე მისსა.

182 მას მიხვდა წვერი სადგურად მალლისა მთისა დიდისა,
გამოჩნდა მუნით მინდორი, საუალი დღისა შვიდისა.
მის მთისა ძირსა წყალი დის, არად სანდომი ხიდისა,
და ორგნითვე ტუესა შეეკრა ნაპირი წელისა კიდისა.

183 ზედ წაადგა, შეექცევის, დროთა, დღეთა ანგარიშობს;
თვენი ესხნეს ორანიღა, ამაღ სულთქვამს, არა იშობს;
„უა თუ საქმე გამიმუღავნდეს! — კვლა ამისთვის გულ-მოძიშობს, —
და ავსა კარგად ვერვინ შესცვლის, თავსა ახლად ვერვინ იშობს“.

184 საგონებელი შეექმნა, დადგა საქმისა მრჩეველად,
თქვა: „თუ დავბრუნდე, ესომი ხანი რად დაჟუპუ მე ველად?
ჩემსა რა ვჰკადრო მნათობსა, ვიუპუ რად დღეთა მღეველად,
და მისი ვერა ვცნა ჭორადცა, ვარ ვისთა გსათა მკულეველად?“

185 „თუ არ დავბრუნდე, სამებრად დაჟუპუ სხვანიცა ხანანი,
რომელსა ვემებ, ვერა ვცნე ამბავნი მე მისთანანი,
დრო კარდაუწუდეს შერმადინს, მიხვდენ ღაწვისა ბანანი,
და მივიდეს, ჰკადრნეს მეფესა საქმენი დასავანანი.“

- 186 „უაბბოს ჩემი სიკვდილი, თვით ჩემგან დავედრებული,
მათ შექმნან გლოვა-ტირილი, ქმნან საქმე გამწარებული,
მერმე მივიდე ცოცხალი მე, სხვაგან სადმე რებული!“
და ამას იგონებს ტირილით გონება-შეიწრებული.
- 187 იტყვის: „ღმერთო, სამართალნი შენნი ჩემთვის რად ამრუდენ?
მე ეზომნი სიარულნი კიდე რად, კლას, გამიცუდენ,
გულით ჩემით სიხარულნი აჭყურენ, ჭირნი დააბუდენ?
და დღეთა ჩემთა ცრემლნი ჩემნი ვერაოდეს დავიუდენ“.
- 188 კვლაცა იტყვის: „დათმობა სჯობს“, და თავსავე ეუბნების:
„დღეთა მეტად ნუ მოჭკუდები, გული ჩემი ნუ დადნების,
უღმრთოდ ვერას ვერ მოვაწევ, ცრემლი ცუდად მედინების,
და განკებასა ვერვინ შესცვლის, არ-საქმნელი არ იქმნების.“
- 189 „ყოვლნი არსნი ცათ ქვეშეთნი ერთობ სრულად მომივლიან,
მაგრას საქმე მის კაცისა ვერასადა შემიგნიან;
უღონიოდ მართალ იუვნეს, რომელთაცა ქაჯად თქვიან.
და აწ ტირილი არას მარგებს, ცუდად ცრემლნი რასა მდიან?“
- 190 მთით ჩამოვიდა ავთანდილ, გავლნა წყალნი და ტყენია,
მინდორს აცორვებს ტაიჭსა, შექლრენით მონაწეენია.
გასცუდებოდეს მკლავნი და მისნი სიამაუენია,
და ბროლისა ველსა სტურფობდეს გიძრისა მუნ საუენია.
- 191 მობრუნვება დააპირა, სულთქენა, მერმე ივაგლანა,
მას მინდორსა დაემართა, გზა თვალითა გამოსანა;
თვესა ერთსა სულიერი კაცი არსად არ ენანა,
და მხეცნი იუვნეს საშინელნი, მაგრას არა შეუსანა.
- 192 თუცა მხეც-ქმნილი ავთანდილ გულ-ამოსკვნით და კვნესით-ა,
ეგრეცა ჭამა მოუნდის ადამის ტომთა წესითა,
ისრითა მოკლის ნადირი, როსტომის მკლავ-უგრძესითა,
და შამბისა პირსა გარდახდა, ცეცხლი დაავსო კვესითა.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

193 ცხენსა მისცა სამოვარი, ვირე წვადი შეიწოდეს;
ექვსნი რამე ცხენოსანნი, ნახა, მისკენ მოვიდოდეს;
თქვა, თუ: „ჭკვანან მეკობრეთა, თვარა კარგი რამც იცოდეს!
და აქა კაცი ხორციელი კვლა უოფილა არაოდეს“

194 ხელთა ჰქონდა ისარ-მშვილდი, მათკენ მივა მხიარული
ორთა კაცთა წვეროსანთა ემა მოჰყვანდა უწვერული,
თავსა იყო დაკოდილი, შეებნიდა სისხლსა გული,
და ტირიოდეს და იჭირვოდეს, ცოტა ედგა მას, კლახ, სული.

195 უეივლა, თუ: „ძმანო, ვინ ხარო? მეკობრეთა დავამსგავსენ!“
მათ მიუგეს: „დაგვიწინარდი, კვიძველე რა, ცეცხლნი ავსენ,
ვერა გვარგო, მოგვიმატენ, ჭირნი ჭირთა მოგვისავსენ,
და სატირელნი მოგვიტირენ, ღაწვნი შენცა დაიმსავსენ“.

196 ავთანდილ მიდგა, ეუბნა მათ კაცთა გულ-მდულარეთა;
მათ უთხრეს მათი ამბავი, ტირილით მოუბარეთა:
„ჩვენ ვართო ძმანი სამნივე, მით ვიდენტ ცრემლთა მწარეთა,
და დია გვაქვს ციხე-ქალაქი ხატაეთს არე-მარეთა.“

197 „კარგი გვესმა სანადირო, ნადირობას წამოვედით,
გვევეს ლაშქარნი უთვალავნი, წელისა ზირსა გარდავხედით,
სანადირო მოგვეწონა, თვესა ერთსა არ წავედით,
და ვხოცდით მხეცსა უხომოსა მინდორით და მთით და ქედით.“

198 „ჩვენ სამთა ძმათა ჩვენთანა მესროლნი დავაწბილენით,
მით ერთმანერთსა სამნივე ჩვენ კიდე დავუცვილენით:
«მე უკეთ მოვკალ, მე გჯობო», სიტყვანი ვავაქილენით,
და ვერ გავაჩინეთ მართალი, ვისარჩლეთ, ვითაკილენით.“

199 „დღეს ავუარენით ლაშქარნი, სავსენი ირმის ტეავითა,
უთქვით: «გავაჩინოთ მართალი, ვინ ვსჯობთ თავისა მკლავითა,
თავსა ვეახლნეთ მარტონი, დავდგეთ მართ ოდენ თავითა,
და თვით დანახულსა მოვჰკლვიდეთ, ნუ ვესრვით დამნახავითა».

200 „ჩვენ ვიხსენით სამთავე სამნივე მეაბჯრენია,
ლაშქართა წასლვა ვუბრძანეთ, მით არას მოაზრენია,
მოვინადირეთ მინდორი, ისი ტყენი და ღრენია,
და დავხოცეთ მხეცი, მფრინველი, რაცა ზე გარდაგვფრენია.

201 „ანაზღად მოემე გამოჩნდა კუმტი, ზირ-გამქუშავია,
ზედა ჯდა შავსა ტაიჭსა, — მერანი რამე შავია, —
თავსა და ტანსა ემოსა გარე-თმა ვეფხის ტყავია,
და ჯერთ მისი მსგავსი შვენება კაცთაგან უნახავია.

202 „გუჭვრიტეთ, მისთა ელვათა შუქნი ძლივ გავიცადენით,
ვთქვით, თუ: «ძუეაო ქვეუანად, ნუ ვეუბნებით ცად ენით!»
მისი მოგვინდა შეჭრობა, ვჭკადრეთ და შევეცადენით,
და ასრე სულთქმით და ვაებით მით ვართ, ცრემლისაყა დენით.

203 „მე უხუცესმან უმცროსთა კაცი დავსთხოვე ქენებით;
ჩემმან შედეგმან ტაიჭი მისი მით აქო ხსენებით;
ამან მართ ოდენ მორევნა გვითხრა, ვუაღლეთ ჩვენ ნებით,
და მიუმართეთ, იგი აგრევე წუნარად მივა და შვენებით.

204 „ბროლმან, ლალსა გარეულმან, ვარდნი თხელნი ანატოფნა,
იგი ტებილნი კონებანი ჩვენთვის მეტად გაამეიფნა:
არ აგვიხვნა, არცა დაგვსხნა, უოლა არად ამოგვკრიფნა,
და მისნი მკვასედ მოუბარნი მათრახითა შეგვამწიფნა!

205 „უმცროსსა ძმასა მივეცით, უფროსნი დავეხიდენით;
ხელი მოჭკიდა, «დადეგო!», ვსეცა ჰკადრა კიდ ენით;
მან ხრმალსა ხელი არ მიჭყო, ჩვენ ამაღ დავერიდენით,
და თავსა გარდაჭკრა მათრახი, ვნახეთ სისხლისა კი დენით.

206 „მით ერთითა მათრახითა თავი ასრე გარდაჭფრიწა,
ვითა მკვდარი უსულა ქმნა, ვითა მიწა დაამიწა,
მისი რასმე მკადრებელი მოამდაბლა, მოამიწა,
და თვალთა წინა წაგვივიდა ლალი, კუმტი, ამაყი, წა-!

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

207 „აღარ დაბრუნდა, წავიდა წუნარად და აუჩქარებლად,
ავერა მივა, ნახეო, იგი მხეებრ და მოვარებლად“.
შორს უჩვენებდეს ავთანდილს მტირალნი გაუხარებლად,
და ოდენ ჩნდა შავი ტაიჭი მისი მის მხისა ძარებლად.

208 აჰა, მიხვდა ავთანდილსა ღაწვთა ცრემლით არ-დათოვნა
რათგან ცუდად არ წაუხდა მას ესომი გარეთ უოვნა.
კაცსა მიხვდეს საწადელი, რას ეძებდეს, მისი ჰოვნა,
და მაშინ მისგან აღარა ხამს გარდასრულთა ჭირთა ხსოვნა.

209 უთხრა, თუ: „ძმანო, ვარ ვინმე ღარიბი უადგილოსა,
მე იმა ემისა საძებრად მოუშორდი საგაზრდილოსა,
აწ თქვენგან მიხვდი საქმესა უოლა არ-საადვილოსა,
და ღმერთიმცა ნურას ნულარ იქმს თქვენსა დასადრეჯილოსა!

210 „ვითა მე მიხვდი წადილსა, ჩემის გულისა ნებასა,
ავრემცა ღმერთი ნურას იქმს ძმისა თქვენისა ვნებასა!“
უჩვენა მისი სადგომი: „მიდითო ნება-ნებასა,
და ჩრდილსა გარდასვით მაშვრალი, მიეცით მოსვენებასა“.

211 ესე უთხრა და წავიდა, ცხენი გაქუსლა დესითა,
ვითა გავაზი გაფრინდა, არ-გაძვებული ხეხითა,
ან მოვარე, მხისა შემერელი, მხე სინათლითა ზეხითა.
და დაიუსო ცეცხლი შემწველი მისითა მან მიხეხითა.

212 მიეწურა, იკონებდა, ახლოს შეურა ვითა აკოს:
„საუბარმან უმეცარმან შმაგი უფრო გააშმაგოს!
ხამს, თუ კაცმან გონიერმან ძნელი საქმე გამოავოს,
და არ-სიწუნარე გონებისა მოიძულოს, მოიძავოს.“

213 „რათგან ისი არის სადმე უცნობოდ და ისრე რეტად,
რომე კაცსა არ მიუძვებს საუბრად და მისად ჭვრეტად,
მიუეწვი, შევირებით ერთმანერთის ცემა-ქლეტად,
და ანუ მოუჭკლავ, ანუ მოძკლავს, დაიძალვის მეტის-მეტად“.

214 ავთანდილ იტყვის: „ესომნი ჭირნიმცა რად ვაცუდენი?
რაცადა არის, არ არის, თუმცა არ ედგნეს ბუდენი;
სადაცა მივა, მივიდეს, რამცა მოვლიდეს ზღუდენი,
და მუნადა ვებნნე ღონენი ჩემნი არ-დასამრუდენი“.

215 წინა-უკანა იარნეს ორნი დღენი და ღამენი,
ღღისით და ღამით მაშვრალნი, არ საჭამადთა მჭამენი,
არსადა ხანი არ დაუკეს, ერთნი თვალისა წამენი.
და მათ თვალთა ცრემლნი სდიოდეს, მინდორთა მოსალამენი.

216 დღისით ვლეს და საღამო-უამ გამოუჩნდეს დიდნი კლდენი,
კლდეთა შიგან ქვაბნი იუვნეს, ძირსა წყალი ჩანადენი,
წულისა ჰირსა, არ ითქმოდა, მამბი იყო თუ რასდენი,
და ხე დიდრონი, თვალ-უწდომი, მალლა კლდედის ანაურდენი.

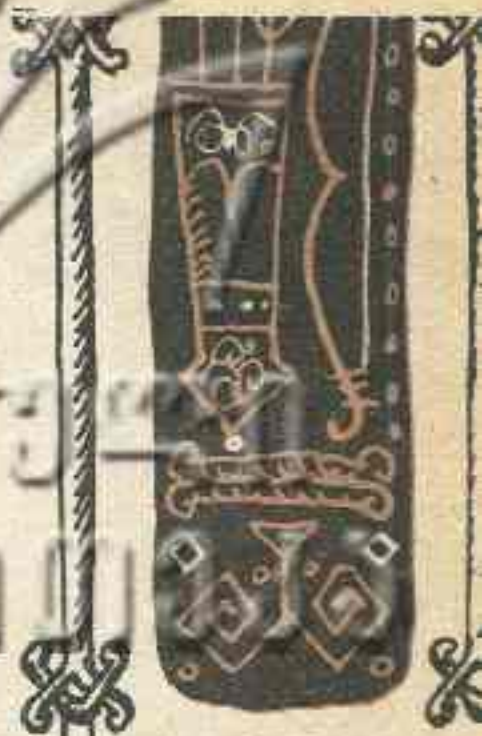
217 მან უმამან ქვაბსა მიმართა, გაულნა წყალნი და კლდენია;
ავთანდილ ცხენსა გარდახდა, მონახნა დიდნი ხენია,
მას ზედა ჭვრეტად გავიდა, ძირსა დააბა ცხენია,
და მუნით უჭვრეტდა, იგი უმა მივა ცრემლ-მინადენია.

218 რა ტყენი გაულნა მან უმამან, მოსილმან ვეფხის ტყავითა,
ქვაბისა კარსა გამოდგა ქალი ჯუბითა მავითა,
ატირდა მალლად ცრემლითა, ზღუათაცა შესართავითა,
და იგი უმა ცხენსა გარდახდა, ეელსა მოეჭდო მკლავითა.

219 უმამან უთხრა: „დაო ასმათ, ხიდნი ზღუასა ჩაკვიცვივდეს:
ველარ მივხვდით უამიერად, ჩვენ ვისნიცა ცეცხლნი გვწვიდეს“.
ესე თქვა და მკერდსა ხელნი იკრნა, ცრემლნი გარდმოსწვიმდეს.
და ქალი შებნდა, მოეხვია, ერთმანერთსა სისხლი სწმიდეს.

220 იგი ტყური გაეხშირა დანაგლეჯსა მათსა თმასა,
ერთმანერთსა ეხვეოდეს: უმა ქალსა და ქალი უმასა;
იხახდიან, მოსთქმიდიან, მოსცემდიან კლდენი ხმასა.
და ავთანდილ სჭვრეტს გაკვირვებით მათსა ეგრე ქცევა-ზმასა.

ერისული
ბიბლიოთეკა

221 სული დაიღო მან ქაღმან, დათმო გულისა წელულობა,
ქვაბს შეიუვანა ტაიჭი, მოხადა აკანძულობა,
მას ეძასა შესსნა, შეიღო აბჯრისა წელ-მორტემულობა;
და შინა შევიდეს, მას დღესა გარდახდა გამოსრულობა.

222 ავთანდილს უკვირს: „ამბავი ისი თუ ვცნობ შე რითა?!“
გათენდა, ქალი გამოდგა, მოსილი მითუე ფერითა,
შავსა აუღვა ლაკამი, სწმედდა რიდისა წვერითა,
და შეკანძმა, მოაქვს აბჯარი წუნარად, არ რამე ჩხერითა.

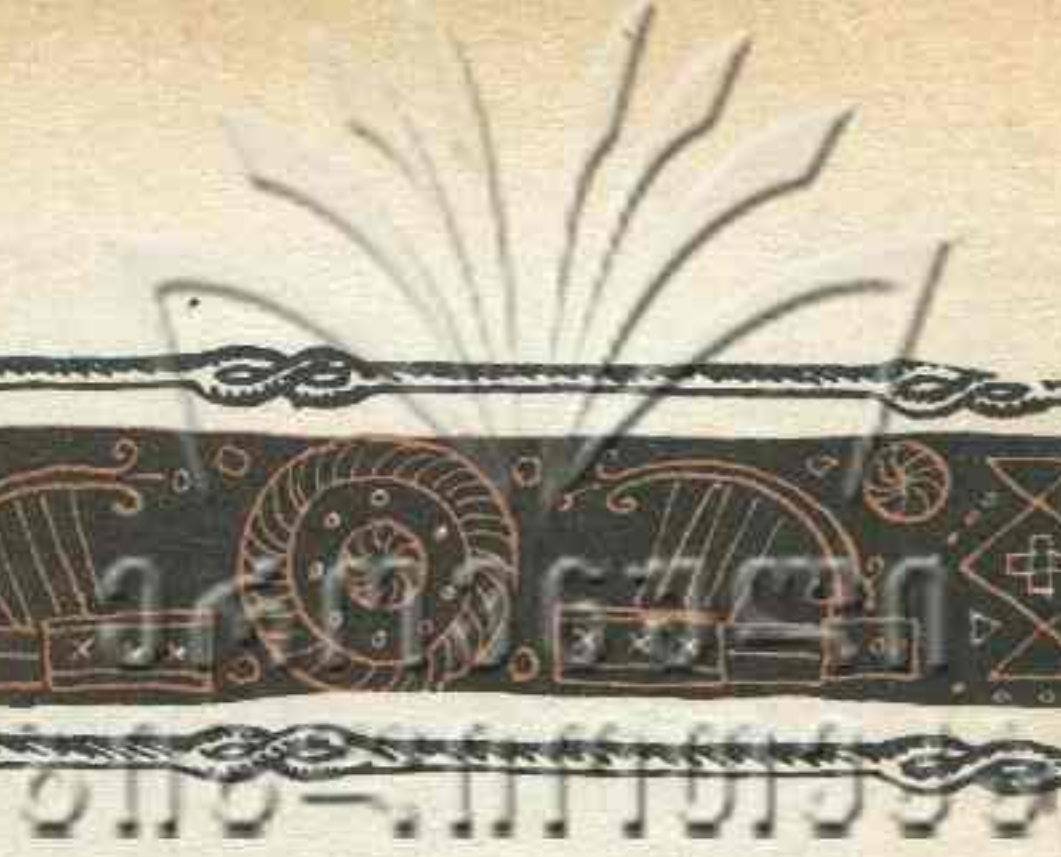
223 მის მოემისა წესი იყო, მეტსა თურე არას ეჯდა.
ქალი ტირს და მკერდსა იცემს, თმისა ტევრსა გაიგლეჯდა;
ერთმანერთსა მოეხვივნეს, აკოცა და ცხენსა შეჯდა;
და ასმათ, აგრე დაღრეჯილი, კვლავ უფრორე დაიღრეჯდა.

224 ავთანდილ ახლოს კვლავ ნახა სახე მისიუე, კაცისა,
ულვაშ-ამლილი, წვერ-გამო, „ნუთუ მზეაო, თქვა, ცისა?“
ეწონსა სული აღვისა, ქართავან მონატაცისა;
და ასრე უჩს მოკლვა ლომისა, მართ ვითა ლომსა — ვაცისა.

225 მასუე გზასა წამოვიდა, რომე გუშინ შეეარა,
შამბი გაულო, გაემორა, თავი მინდორს გაავარა;
ავთანდილ სჭერეტს გაკვირვებით, ძალვით ხესა მოეუარა,
და თქვა, თუ: „ღმერთმან ესე საქმე მეტად კარვად მომიგვარა.

226 „აწ ამას ჩემთვის ღმრთისავან სხვა საქმე რა ვაჯობინო?
ქალი შევიპურა, მის ემისა ამბავი ვაამბობინო,
ჩემიცა ვუთხრა ეველავი, მართალი ვაუაბრჭობინო,
და მას ეძასა ხრძალი არა ვჭკრა, არც მისი დავისობინო.“

ამბავი ავთანდილისა, ასმათს რომ ეუბნების ქვაბშიგან

პამოვიდა, ცხენი ასსნა, მისგან ხესა გამობმული,
ხედა შეჯდა, გაემართა, ქვაბი დახვდა კარ-განსმული.
მუნით ქალი გამოიჭრა გულ-მდულარე, ცრემლ-დასსმული,
და ეგონა, თუ: დაბრუნდაო ჰირი ვარდი, ბროლ-ბაკმული.

228 ვერ იცნა, — სახე არ ჰგვანდა მისი მის უმისა სახესა, —
ფიცხლა გაიქცა, მიმართა სახილით კლდესა და ხესა;
უმა გარდაიჭრა, დააბა, ვითა კაკაბი მახესა;
და ხმას სცემდეს კლდენი ქალისა სახილსა მუნ ერთ-სახესა.

229 მას უმასა თავი არ მისცა, ჭურუტადცა ებილწებოდა,
ვითა კაკაბი არწიუსა ქვეშე მი და მო ძრწებოდა,
ტარიელს ვისმე უსახდა მწედ, თუცა არ ეძწებოდა,
და ავთანდილ მუხლთა უურიდა, თითითა ეხვეწებოდა.

230 ეტეოდა: „სულე! რამც გიუაფ? კაცი ვარ, ადამიანი,
უფერო-ქმნილნი მინახვან ვარდნი და ისი იანი,
მისი რა მითხარ, ვინ არის ტან-სარო, ჰირ-ბაკმიანი?
და სხვად არას გიხამ, ნუ გეძის, ნუ ჰეივი ავრე ხმიანი“.

231 ქალი ეტოდა ტირილით, სარჩელი უგავს ბრჭობასა:
„თუ არ შმაგი ხარ, დამეხსენ; შმაგი ხარ, მოდი ცნობასა!
აწ მეტად მნელსა საქმესა მნუკევ ადვილად თხრობასა;
და ცუდად ნუ სცთები, ნუ ელი მაგა ამბისა მბობასა!“

232 კვლა ეტევის: „ემაო, რა გინდა, ანუ მენუკევ მე რასა?
მაგა საქმესა ვერა იქმს ვერცა კალამი წერასა.
შენ ერთხელ იტევი, «მითხარო», მე ასჯერ გითხრობ «ვერასა»,
და ვითა სიცილი ტირილსა, ვაკლახნი მიჯობს მღერასა“.

233 „ქალო, არ იცი, სით მოვალ, რა ჭირნი მომითმენიან,
ოდითგან ვუძებ ამბავთა, ესე არვისგან მსმენიან;
შენ მიზოვნიხარ, სიტუვანი ჩემნი რაზომცა გწუენიან,
და ვერ დაგეხსნები, მიაძბე, ჩემგან ნულარა კრცხვენიან!“

234 ქაღმან უთხრა: „რას შეგესწარ, მე ვინ ვარ და ანუ შენო?
მზე არ მახლავს, შეგეტეუვების, თრთვილო, ასრე მით მაწუენო!
გრძელი სიტუვა საწუინოა, ასრე მოკლედ მოგახსენო:
და ვერასათვის ვერ გაიძობ, რაცა გინდა, იგი ქმენო!“

235 კვლაცა ჰკითხა ზენარობით, მიუყარნა მუხლნი წინა,
მაგრა ვერა ვერ დაჰყარა, მუდარობა მოეწუინა,
პირსა ზედა გაგულისდა, თვალთა სისხლი მოედინა,
და ადგა, თმათა წამოზიდნა, ეელსა დანა დააბრჯინა.

236 ეგრე უთხრა: „მე ესომი ჯავრი ვითა შეგარჩინო?
რაგვარა თუ ამატირო, ცრემლი ცუდად დამადინო?
გიჯობს, მითხრა, ამის მეტი მართ აღარა არ გაწუინო,
და თვარა, ღმერთმან მტერი ჩემი მოკლას, ვითა მოგაკუდინო!“

237 ქაღმან უთხრა: „ეგე ღონე მოიგონე მეტად ავი:
თუ არ მოძკლავ, არ მოვკუდები, მრთული ვარ და მოუკლავი.
რად რა გითხრა, სადამდისცა ვიყო ჭირთა უნახავი?
და კვლა თუ მოძკლავ, სასაუბროდ აღარ მედგას ზედა თავი“.

238 კვლა ეტევის: „ეძაო, რად მჰოვე, ვინ მეუბნები მე, ვინო?
ეგე ამბავი ცოცხალსა ენითა ვერ მათქმევინო!
მე თავი ჩემი ნებითა ჩემითა მოგაკლვევინო,
და ვითა უსტარი ბედითი ადვილად დაგახვევინო.“

239 „ჩემი სიკვდილი შენ ჩემად ჰატყად ნურად გკონია,
მით რომე დამხსნი ტირილსა, შემშრების ცრემლთა ფონია;
ჩაღად მიჩს ეოვლი სოფელი, მისთვისვე შემიწონია.
და ვერ გიცნობ, ვინ ხარ, ვის გითხრნე სიტყვანი მისანდონია?“

240 ეძამან თქვა, თუ: „არ ეგების აწ ამისი ასრე თქმევა,
სხვასა რასმე მოგონება სჯობს, საქმისა გამორჩევა“.
გაუძვა და ცალკე დაჯდა, ტირს, დაიწყო ცრემლთა ფრქვევა,
და ქალსა უთხრა: „გაგარისხე, აწ, არ ვიცი, ვით დავრჩე, ვა!“

241 ქალი დაუჯდა კუბტ-გვარად, ქუშობს, ჯეროთ არ დამტკებარია;
ავთანდილ ქვე ზის ტირილად, აღარას მოუბარია;
ვარდისა ბაღსა მოგუბდა ცრემლისა საგუბარია.
და კვლა იქით ქალი ატირდა, მისთვის გულ-ნაღმობარია.

242 ემა მტირალი შეებრაღა, აძად ცრემლნი ცხელნი ღვარნა,
მაგრე უჯდა უცხოს უცხო, არ ბაგენი აუბარნა;
ეძამან ცნა, თუ: „გონებანი ჩქარნი ჩემთვის დააწენარნა“.
და ცრემლ-დენილი შეესვეწა, ადგა, მუსლნი მიუყარნა.

243 უთხრა: „ვიცი, აღარ ვარგხარ შენ აწ ჩემად დასადობლად,
გაგარისხე, დარჩომილვარ ღარიბად და აძად ობლად;
აწ ეგრეცა თავი ჩემი დამიც შენთვის დასანდობლად,
და აძად რომე შეცოდება შვიდ-გზის თქმულა შესანდობლად.“

244 „თავი ჩემი სამსახურად თუცა ავად მოგაწონე,
მიჯნურისა შებრალება ხამს, ესეცა გაიგონე;
სხვაგნით ეოვლგნით უღონო ვარ, არვინ არის ჩემი ღონე;
და სულთა მოკცემ გულისათვის, სხვა მეტიმცა რა გაქონე!“

245 რა ქალსა მიხვდა უმისაგან მიჯნურობისა სძინება,
გულ-ამოხვინჩვით დაიწყო ას-კეცად ცრემლთა დინება,
კვლა გაამალლა სახილით ტირილი, არ-გაცინება.
და აუთანდილს ღმერთმან წადილი მისცა, გულისა ღსონება

246 იტყვის, თუ: „ამა სიტყვითა მას ფერი შეცვალაღობის,
ვისთვისმე ხელი უცილოდ, მას ცრემლი ემაღმაღლების“.
კვლა უთხრა: „დაო, მიჯნური მტერთაცა შეებრალების;
და ესეცა იცი, სიკვდილსა თვით ეძებს, არ ეკრძალების.“

247 „ვარ მიჯნური, ხელი ვინმე, გაუძლებლად სულთა დგმისად;
ჩემძან მსემან გამოძკ საჯნა საძებარად იმა უმისად;
ღრუბელიცა ვერ მიხვდების, მე მისრულვარ სადა, მი-, სად!
და გული თქვენი მიზოვნია, მისი შენად, შენი მისად.“

248 „მისი სახე გულსა ჩემსა ხატად ასრე გამოვხატე,
მისთვის ხელმან, გამოჭრილმან, ღხინი ჩემი ვაალქატე.
ორისაგან ერთი მიუავ: ტვეუ-მქმენ ანუ მათხატე,
და ან მაცოცხლე, ანუ მოძკალ, ჭირი ჭირსა მოძიძატე“.

249 ქალმან უთხრა ემასა სიტყვა ჰირველისა უამესი:
„ეგე სიტყვა მოიგონე დია რამე უკეთესი.
წელან საქმე მტურობისა გულსა ჩემსა შთამოსთესი,
და აწ მოუვარე გიზოვნე, დისაგანცა უფრო დესი.“

250 „ამა რათგან მიჯნურობა შენად ღონედ მოიგონე,
არ ეგების, ამას იქით თუძცა თავი არ გამოხე,
არ შენ მოგეც თავი ჩემი, დაგაბნიე, დაგაღონე;
და შენთვის მოვკვდე, ამისებრი შემცა საქმე რა ვიღონე!“

251 „აწ რაცა გითხრა, თუ ამა საქმესა დამმორჩილდები,
რასაცა ეძებს, მიხვდები უცილოდ, არ ასცილდები;
თუ არ მოძისმენ, ვერ ჰზოვებ, რასომცა ცრემლსა მიღდები,
და მოგხვდების მდურვა სოფლისა, მოჭკვდები, გა-ცა-სწბილდები“.

252 ეძამან უთხრა: „ეგე საქმე ამას ჰგავსო, არა სხვასა:
ორნი კაცნი მოდიოდეს სადაურნი სადმე გზასა,
უკანამან წინა ნახა ჩაუარდნილი შიგან ჭასა,
და ზედ მიაღვა, ჩაჭეოდა, ტირს, იზახის ვაგლახ-ვასა.

253 „ეგრე უთხრა: «ამხანაგო, იუავ მანდა, მოძიციდიდე,
წავალ თოკთა მოსახმელად, მწადსო, თუძცა ამოგზიდე»;
მას ქვეშეთსა გაეცინნეს, გაუკვირდა მეტად კიდე,
და შემოჭყვივლა: «არ გელოდე, სად გაგექცე, სად წავიდე?»

254 „აწ, დაო, შენთა ხელთაა ჩემი საბელი ეელისა,
სხვად უღონოა უშენოდ ჩემი აზურობა ხელისა;
რასაცა მიზამ, შენ იცი, შენ ხარ წამალი ხელისა,
და თვარა ვისმც ექმნა გუარლთა შეკრვა თაჳისა მრთელისა!“

255 ქალმან უთხრა: „მომეწონა, ეძაო, შენი ნაუბარი.
ხარ უცილოდ კარგი ვინმე, მოემე, ბრძენთა საქებარი;
ხარ ვინათგან აქანამდის მაგა ჭირთა დამთმობარი,
და რაცა გითხრა, მომისმინე, გიპოვნია საქებარი.

256 „იმა მოემისა ამბავი არსადა არ იპოვების;
თვით თუ არ გითხრობს, არ ითქმის, არვისგან დაიჯერების;
მოილოდინე, მოვიდეს, რაზომცა დაგეუოვნების,
და დადუმი, ვარდსა ნუ აზრობ, ცრემლითა ნუ ითოვნების.

257 „გითხრა, თუ ცოდნა გწადიან ჩუენისა შენ სახელისა:
ტარიელ არის სახელი იმა მოემისა ხელისა;
მე ასმათ მქვიან, რომელსა წვა მაქვს ცეცხლისა ცხელისა,
და სულთქმა სულთქმისა ბევრისა, მაშა თუ არ ერთხელისა.

258 „ამის მეტსა ვერას გითხრობ მე სიტუვასა ამისთანსა:
ისი მინდორს არონინებს ტანსა მჭევრსა, მემაჯანსა,
ვჭამ, ვლახ, მარტო ნადირისა მისგან ხორცსა მონატანსა,
და აწვე მოვა, არა ვიცი, თუ დაჭეოვნის დიდსა ხანსა.

259 „ამას კვედრებ, მოიცადო, თავი სხვაგან არსად არი;
რა მოვიდეს, შევეხვეწო, ნუთუ ვით რა მოვაგვარო;
ერთმანერთსა შეგამეცნე, თავი შენი შევაგვარო,
და თვით გიამბოს საქმე მისი, საუვარელსა გაახარო“.

260 ქალსა უძამან მოუსმინა, დამორჩილდა, დარტლ ნება
ამას ზედა მოიხედნეს, ხევით ესმა ჩხაზუნება;
მთვარე წყალსა გამოსრული ნახეს, შუქთა მოვანება,
და უკურდნეს, აღარა ქმნეს მუნ ხანისა დაუოვნება.

261 ქალმან უთხრა: „უმაო, დმერთმან მოკცა უძამად, რაცა გინა,
მაგრა თავი უჩინო ქმენ, დამალული იუაჳ შინა;
იმა უძისა მეუნებლე ხორციელი არაჳინ-ა;
და ნუთუ ვით რა მოვაგვარო, შენი ნახვა არ ეწეინა“.

262 ავთანდილ ქვაბსა დამალა ქალმან ძალუითა ძალითა.
იგი უძა ცხენსა გარდახდა, შენოდა კაპარჭ-ხრძალითა;
ატირდეს ძალლად ცრემლითა, ზღვათაცა შესამალითა,
და ავთანდილ სარკმლით უჭვრეტდა ჭვრეტითა იღუძალითა.

263 ამარტის ფერად შეცვალა ბროლი ცრემლისა ბანამან.
დიდხან იტირეს უძამან და მან ჟალმან შაოსანამან;
შესსნა, შეიღო აბჯარი, ცხენიცა შეიუგანა მან;
და დადუძდეს, ცრემლნი მოჰკვეთნა შავმან გიძრისა დანამან.

264 ავთანდილ სარკმლით უჭვრეტდა, ტყვე, საკნით ნააზატები.
მან ქალმან ქვეშე დაუგო ვეფხის ტყავისა ნატები;
მას ზედა დაჯდა იგი უძა, სულთქვამს ჭირ-მონამატები,
და სისხლისა ცრემლსა გაეწნა შუა გიძრისა სატები.

265 მან ქალმან ხელ-უო კვესითა გზება ცეცხლისა ნელისა,
ეგონა ჴამა ხორცისა შემწვრისა, შეუქნელისა;
მიუზერა, ერთი ახლიჩა, ქმნაა საქმისა ძნელისა,
და ძალი არ ჰქონდა, დაუწყო გამოყრა უცოხნელისა.

266 ცოტად მიწვა, მიიძინა, თუცა უოლა ვერა მეტი;
შეერთა, დიდნი დაიხახნა, წამოიჭრა ვითა რეტი,
იხახდის და წამ-წამ იკრის გულსა ლოდი, თავსა კეტი.
და ცალ-კერძ ზის და ზირსა იხოკს ქალი მისი შენაჭერეტი.

267 „რად დაჰბრუნდი? — მოახსენა, — მითხარ, რაცა წაკვიდა!
მან უბრძანა: „მონადირე მეფე ვინმე გარდმეკიდა,
ჭევეს ლაქარნი უთვალაზნი, ბარგი მძიმედ აუკიდა,
და იგი მინდორს ნადირობდა, დაეფანჩა მარეკი, და-“.

268 „სევდად მეცა კაცთა ნახვა, ცეცხლი უფრო გაზიბლე,
არ მივეო ახლოს შეერად, თავი ჩემი შევიწყალე,
მათგან მკრთალი შემოვბრუნდი, ტეესა შიგან დავიბალე“.
და თქვა: „ნუთუძცა უკუბრინდა, რა გათენდეს, წავალ ხვალე“.

269 ქალსა ცრემლი გარდმოსცვივდა ას-ნაკეცი, ბევრის-ბევრად;
მოახსენა: „მხეცთა თანა იარები მარტო ტევრად,
არას კაცსა არ იახლებ საუბრად და შემაქცევრად;
და მას მაგითა ვერას არგებ, დღეთა შენთა ცუდად ლევ რად?“

270 „უოვლი ზირი ქვეუანისა ერთობ სრულად მოგივლია,
ერთი კაცი შემაქცევრად შენად ვითა დაგელია?
გუახლოს და არ გაშმაგდე, თუცა ჭირი არ გაკლია;
და შენ მოჰკვდე და იგი წახდეს, ესე შენთვის რა მადლია?“

271 უბრძანა: „დაო, ეგვა მსგავსი შენისა გულისა,
მაგრა არ არის ქვეუანად წამალი ამა წელულისა!
ვის ძალ-უც ზოვნა კაცისა, თვით სოფლად არ-მოსრულისა?
და ჩემი ღხინია სიკუდილი, გაურა ხორცთა და სულისა.“

272 „ღმერთმან სხვამცა ეტლსა ჩემსა რაცა კაცი რად დაბადა,
სიახლე და საუბარი თუძცა მისი მე მეწადა!
ვინმცა გასძლნა ჭირნი ჩემნი ანუ ვინმცა შეეცადა?
და შენგან კიდე ხორციელი, დაო, მივის არასადა“.

273 ქალმან ჰკადრა: „არ გამიწურე, ვიძიძვი და ვიძჯ დია;
რათგან ღმერთსა ვაზირობა შენი ჩემსედ მოუგდია,
ვერ დავმაღაჲ, უკეთესი რაცა საქმე გამიცდია.
და არა ვარგა უსაზომო, თავი ზომსა გარდგინდია“.

ქართული

საქართველო

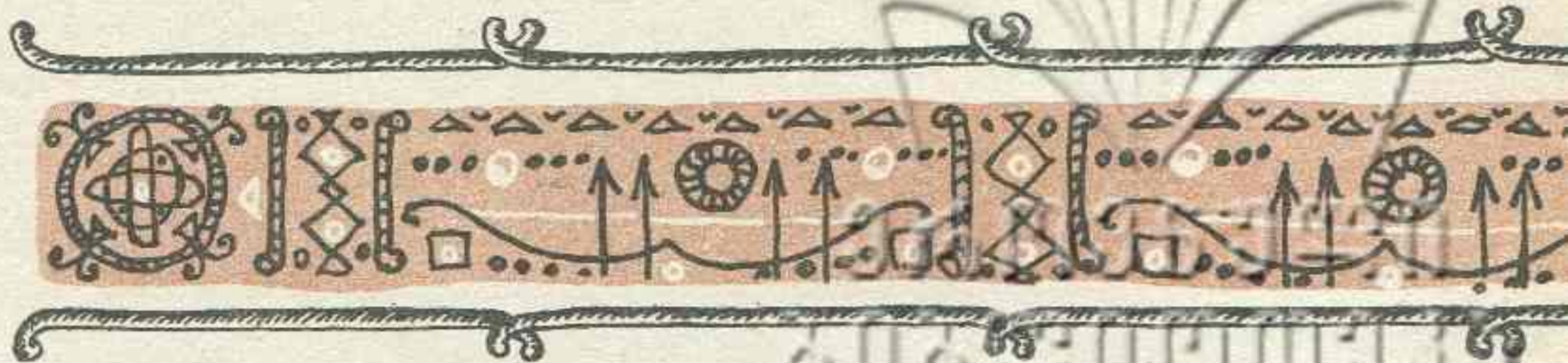
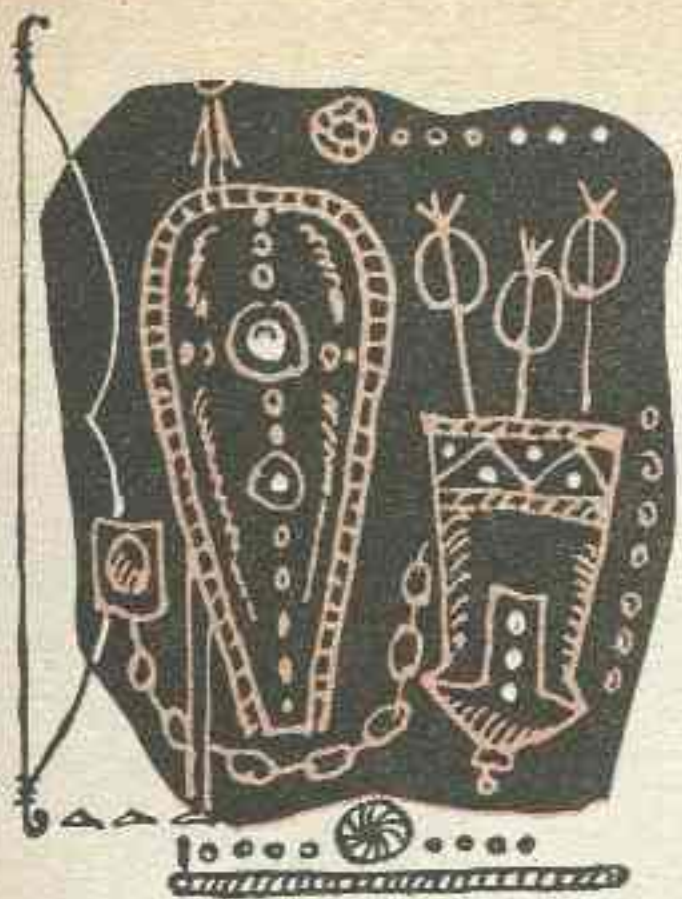
274 ემამან უთხრა: „რას მენუკევ, არა ვიცო, გამიცხნადე.
კაცი ჩემად სამსახურად უღმრთოდ შემცა ვით დაჴბადე!
ღმერთსა ჩემი უბედობა უნდა, შემცა რას ვეცადე!
და განაღამცა გაუნადირდი, თავი ასრე გავიხადე“.

275 ქალმან კვლა ჰკადრა: „გაკსაჯე მეტითა შეგონებითა,
მაგრან თუ კაცი მოგგვარო, მოგვეეს თავისა ნებითა,
იგი გეახლოს, ილხენდე მისითა შემეცნებითა,
და ფიცე, არ მოჰკლა, არ იყო არ-საუნებლისა ვნებითა“.

276 ემამან უთხრა: „თუ მიჩვენებ, ვნახავ, დიდად გავიხარებ,
სიუვარულმან მისმან, ვისთვის ხელი მინდორს თავსა ვარებ,
არას ვუსამ უგემურსა, არაოდეს გაჴამწარებ;
და რაცა ჩემგან ეამების, ვაამებ და შევიუვარებ“.

შეურა ტარიელისა და ავთანდილისა

ქალი ადგა და წაჴიდა მის უძისა მოსაჴუანებლად;
„არ ეწეინაო“, უამბობს, არს მისად მაგუჴუანებლად,
ხელი მოჴკიდა, მოჴჴუანდა, ვით მთჴარე მოსაჴუანებლად;
და იგი რა ნახა ტარიელ, თჴვა მჴისა დასაგუანებლად.

278 გამოეგება ტარიელ, მართებს ორთაჴე მჴე დარად,
ანუ ცით მთჴარე უღრუბლო მუქთა მოჴჴენდეს ქჴე ბარად,
რომე მათთანა აღჴისა ხეცა ვარგეო ხედ არად,
და ჴგუანდეს შჴიდთაჴე მნათობთა, სხვადმცა რისად ვთჴვი მუ და რად!

279 მათ აკოცეს ერთმანერთსა, უცხოობით არ დარიდეს,
ვარდსა ხლჴიდეს, ბაგეთაგან კბილნი თეთრნი გამოსჴჴვირდეს,
ეელი ეელსა გარდააჴჴდეს, ერთმანერთსა აუტირდეს,
და ქარჴად შექმნეს იაკუნდნი მათნი, თუცა ლაღად ღირდეს.

280 მობრუნდეს, ეძამან ავთანდილს ხელი შეუჴურა ხელითა,
ერთგან დასხდეს და იტირეს დიდსან ცრემლითა ცხელითა.
ასმათი სულსა უღებდა სიტჴუვითა საჴვირჴულითა:
და „თაჴთა ნუ დახოცთ, ნუ ბნელ-იქმთ მჴესა თჴჴენითა ბნელითა“.

281 ტარიელის ვარდი იყო დათრთვილული, არ დასრულდა
უმასა უთხრა: „მესწრაფების, მითხარ შენი დაფარული,
ვინ ხარ, ანუ სით მოსრულხარ, სადაური, სად მოსრული?
და მე სიკვდილსა აღარ ვახსოვ, ვარ მისკანცა კანწირული“

282 ავთანდილ გასცა ჰასუხი, სიტყვები ლაშქარისა:
„ლომო და გმირო ტარიელ, ვინ თავი გინახებია,
მე ვარ არაბი, არაბეთს არს ჩემი დარბახებია,
და მიჯნურობითა დამწვარვარ, ცეცხლი უძრეტი მკვებია.“

283 „მე ჰატრონისა ჩემისა ასული შემეყვარებია;
თვით მეფედ მათად მას ხედვენ მონები მკლავ-მაგრებია.
თუცა არ მიცნობ, გინახავ, თუ ვითა გინახებია,
და გახსოვსცა, ოდეს დახოცე მონები არ-სახურებია?“

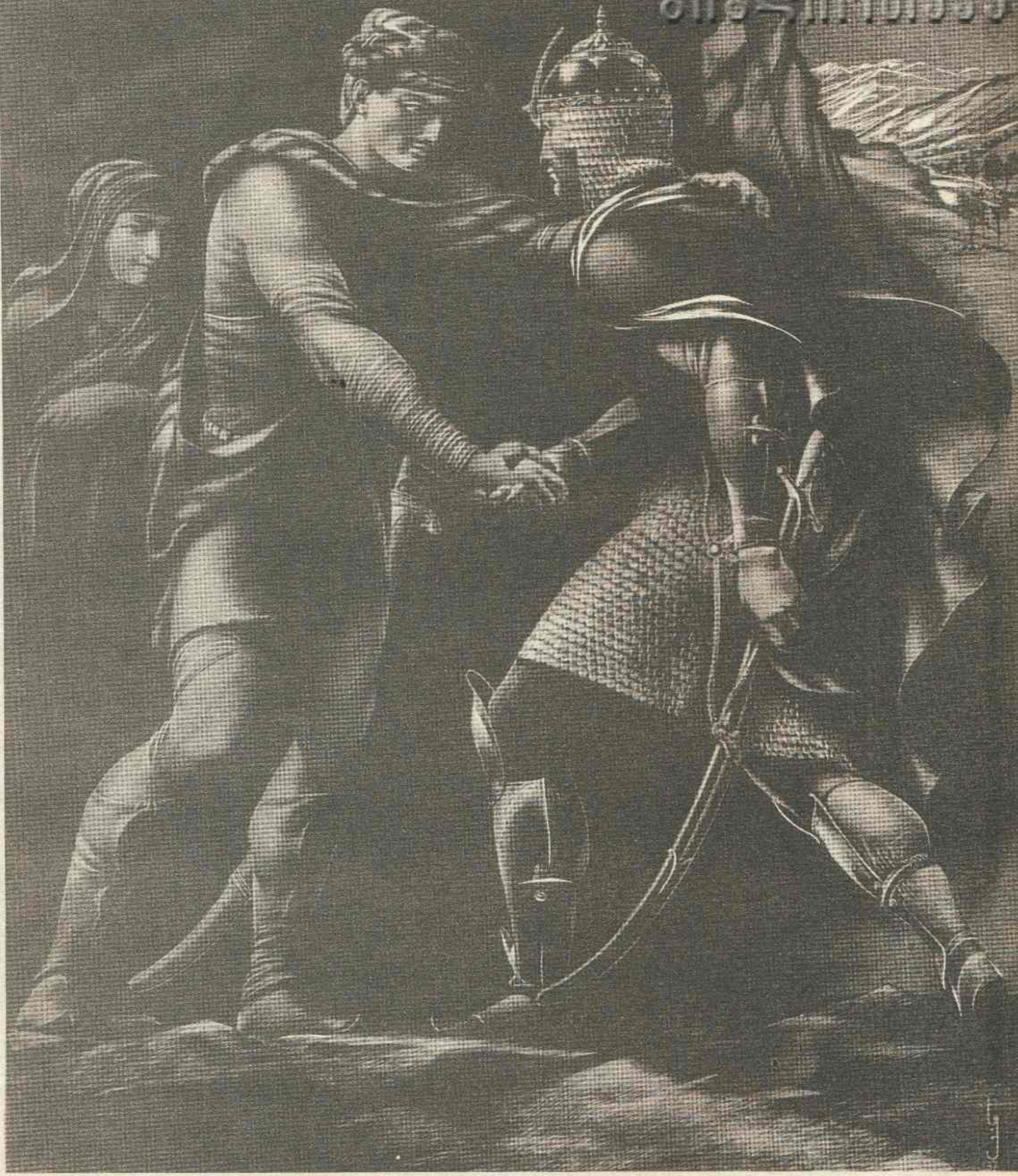
284 „შენ მინდორს გნახეთ გაჭრილი, ჩვენ ზედა კარდგვიდენით,
ჰატრონი ჩემი გაგიწერა, ჩვენ საფად წაგვიდენით,
გინხეთ, არ მოხვე, ლაშქარნი უკანა გამოგვიდენით,
და შენ ველნი წითლად შეღებენ სრულად სისხლისა კი დენით.“

285 „უველაკასა მათრახითა თავი უხრმლოდ კარდაჰკვეთეთ.
მეფე შეჯდა, დაგვეპარკე, კვალი შენი ვერ მოგვეთეთ,
ვითა ქაჯი დაგვეძალე, მონებიცა დაფაფეთეთ,
და ამან უფრო დაგვაშმაგნა, თავი სრულად გავაშეთეთ.“

286 „ჭმუნვა შეექმნა, თქვენც იცით, ხელმწიფე ნებიერია.
მოგნახეს, გძებნეს ეოფელგან, მათ რუკა დაუწერია,
ვერ ნახეს შენი მნახავი ვერცა უმა, ვერცა ბერია;
და აწ გამოძგახანა, რომელსა ვერ მზე ჰგავს, ვერ ეთერია.“

287 „მიბრძანა: «მიცან ამბავი მის უმისა წახდომილისა,
მაშინ ვარ მქმნელი საქმისა, მის შენგან მონდომილისა».
სამ წლამდის მითხრა დადენა უმისოდ ცრემლთა მილისა.
და არ გიკვირს, გაუძელ ვერ-ჭურეტა მისისა მე დომილისა?!

ეროვნული
გიგლიოთეკა

288 „აქანამდის მნახავიცა კაცი შენი არ მენახა;
 თურქნი ვნახენ, რომე თქვენთვის სიტყვა რამე გაემკვანა;
 მათრახითა ჩამოგეგდო ერთი, მკვდართა დაგესახა;
 და მათ მასწავლეს, მძა რომელთა სულ-მოძრძავი სამე, გლახ, ა“.

289 ტარელსცა ავხსენა ომი მათი მასინდელი,
 იტყვის: „მახსოვს ეგე საქმე, თუცა არის ადრინდელი;
 ერთგან ვნახენ ნადრობას შენ და შენი მე გამწრდელი;
 და მით ვტიროდი, მომეგონა მე, გლახ, ჩემი წარმწყმედელი.“

290 „რას მაქნევდით, რა გინდოდა, ერთმანერთსა რითა ვჭკვანდით?
 თქვენ მორჭმულნი სთამაშობდით, ჩვენ მტირალნი ღაწუთა ვბანდით.
 რა მონანი შესაპურობლად მომწიენით, გაჭკულვანდით,
 და აწ ვუჭვ, რომე ჩემად ნაცვლად თანა მკვდართა მიიტანდით.“

291 „მოვიხედენ, მომეწია რა ზატრონი შენი, ვნახე,
 ხელმწიფობით შემებრალნეს, ამაღ ხელი არ შევახე,
 თვალთა წინა გამოფექეც, მეტი არა შევუზრახე.
 და ჩემი ცხენი უჩინოსა ჰგავს და სხვასმცა რას ვასახე!“

292 „კაცმან ვერ ასწრას თვალისა დაჯახვა, დაწამწამება,
 მას გავექცევი, ვისგანცა ჩემი არა ვცნა ამება;
 მათ თურქთა მიღმა გამეგო მე არას არ შეწამება,
 და ავად შეენოდა მორეუნა და ჩემი დათამამება.“

293 „აწ ვამად მოხვე, მეამა ნახვა შენისა ზირისა!
 ტანად სარო და ზირად მზე, მამაცად მსგავსი გპირისა,
 მაგრა გარჯილხარ, არა ხარ გარდაუხდელი ჭირისა:
 და მნელია ზოვნა კაცისა ღმრთივ ზეცით განაწირისა!“

294 ავთანდილ უთხრა: „ვით მაქებ საქები ბრძენთა ენისა?
 მაგისად ნაცვლად რამც გიუავ ღირსი ქებისა თქვენისა!
 სახე ხარ მზისა ერთისა, ზეცით მნათისა ზენისა,
 და რათგან ვერ შეგცვლის ზატყვი ეგზომთა ცრემლთა დენისა.“

295 „ამა დღემან დამავიწუა, გული ჩემი ვინ დაბინდა;
დამიგდია სამსახური მისი, იქმნას, რაცა გინდა;
იაგუნდი ეგრეცა სჯობს, ათასჯერმცა მინა მინდა,
და შენ გეახლო სიკვდილამდის, ამის მეტი არა მინდა!“

296 ტარიელ უთხრა: „მე შენი გული აწ მეძხურვალების;
მიკვირს, თუ ნაცვლად მაგისად შენ ჩემი რა გევალების!
მაგრა წესია, მიჯნური მიჯნურსა შეებრალების,
და შენ საუვარელსა გაგეარო, ესე რათ გენაცვალების!“

297 „წამოსრულხარ ჩემად მებნად, ჰატრონისა სამსახურად;
ღმერთმან ქმნა და გიპოვნოვარ, შენცა ცდილხარ მამაცურად.
მაგრა ჩემსა რა გიამბობს, გამოჭრილვარ ასრე თუ რად!
და მე თუ ვიტევი, დამწვავს ცეცხლი ცხელი, შემიქმს ალად, მურად.“

298 ასმათ უთხრა: „ლომო, ცრემლით მაგა ცეცხლსა რა ერგების!
მე ვითა ვთქვა წვევა თქმისა, რათგან ეგრე არ ეგების!
ვხედავ, ესე ხელი ვინმე მოემე შენთვის წაეგების,
და ცნას მიზეზი შენთა წელულთა, ქმნას, რა ღონე აეგების.“

299 „მეხვეწებოდა, ლამოდა ჩემგან რასამე სმენასა;
ნუ უუოს ღმერთმან, გაძლება მეძცა ვით მივეც ენასა!
თუ რას სცნობს, ვეჭობ ამისგან თქვენსა რასამე ღხენასა.
და არს უკეთესი, რაცაღა სწადს განგებასა ზენასა.“

300 ამას დაუბუნდა ტარიელ, დამწვარი, დაავლებული;
ასმათს უბრძანა: „მას აქათ შენ ხარ ჩემთანა სლებული;
რად არა იცი, უწამლო არს ლები ესე ლებული!
და კვლა ესე ემა მწვავს მტირალი, ცრემლითა დავალებული.“

301 ემასა უთხრა: „ვინცა კაცმან ძმა იძმოს, თუ დაცა იდოს,
ხამს, თუ მისთვის სიკვდილსა და ჭირსა თავი არ დარიდოს;
ღმერთმან ერთი ვით აცხოვნოს, თუ მეორე არ წაწმიდოს!
და შენ ისმენდი, მე გიამბობ, რაცა გინდა წამეკიდოს.“

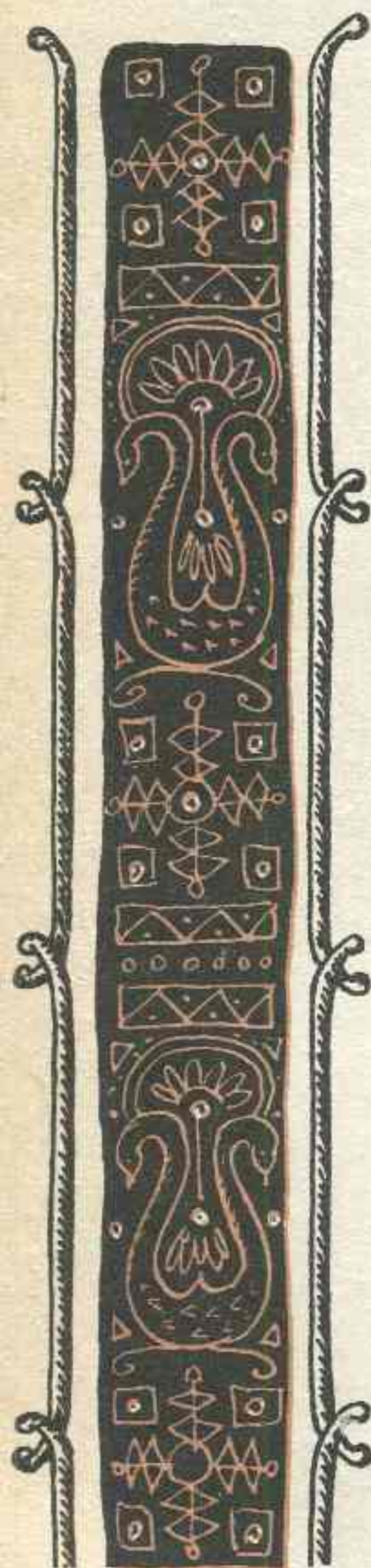
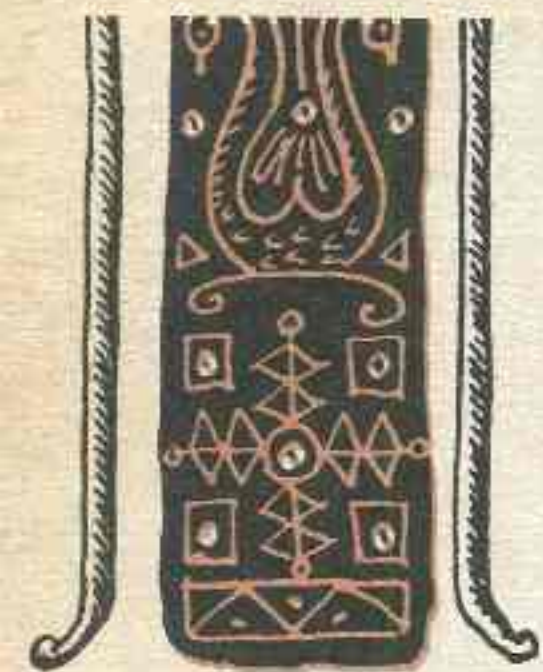
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

302 ასმათს უთხრა: „მოდო, მოჯე, თანა წუალი მოიტანე,
დაბნედილსა მახკურებდი, გული მითა გარდამბანე;
მკვდარი მნასო, დამიტირე, სულთქმა გაათანისთანე,
და მე სამარე გამითხარე, აქა მიწა მიაგვანე“.

303 დილ-ჩახსნილი საამბობლად დაჯდა, მხარნი ამოყარნა,
ვითა მზე ჯდა მოღრუბლებით, დიდხან შუქნი არ აღარნა;
ვერ გაახუნა სასაუბროდ მან ბაკენი, გაამყარნა,
და მერმე სულთქვნა, დაიხახნა, ცრემლნი ცხელნი გარდმოყარნა.

304 მოსთქვამს: „ჰაი, საუვარელო, ჩემო, ჩემთვის დაკარგულო,
იძედო და სიცოცხლეო, გონებაო, სულო, გულო,
ვინ მოგკვეთა, არა ვიცი, ხეო, ედემს დანერგულო!
და ცეცხლმან ცხელმან ვით ვერ დაგწვა, გულო, ასჯერ დადაგულო?“

ტარიელისაგან თავის ამბის მბობა, ოდეს ავთანდილს უამბო

სმენდი, მიუც გონება ჩემთა ამბავთა სმენასა,
საუბართა და საქმეთა ვითა ძლივ ვათქმევ ენასა!
იგი, ვინ ხელ-მქმნა, მოველი მისგან აროდეს ღხენასა,
და ვისგან შევუცავ სევდათა, სისხლისა ღვართა დენასა.

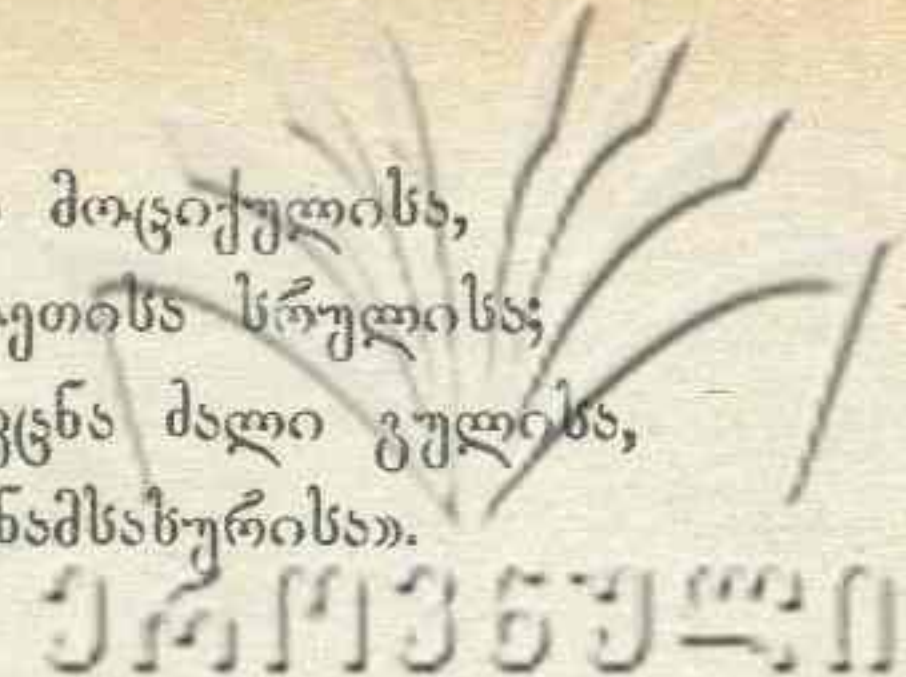
306 „ინდოეთს შვიდთა მეფეთა უოვლი კაცი ხართ მცნობელი:
ექვსი სამეფო ფარსადანს ჰქონდა, თვით იყო მპურობელი,
უხვი, მდიდარი, უკადრი, მეფეთა ზედა მფლობელი,
და ტანად ლომი და ჰირად მზე, ომად მძლე, რაზმთა მწუობელი.

307 „მამა-ჩემი ჯდა მეშვიდე, მეფე მებრძოლთა მხარავი,
სარიდან ერქვა სახელად, მტერთა სრვად დაუფარავი;
ვერვინ ჰკადრებდის წყენასა, ვერ ცხადი, ვერცა მხარავი;
და ნადირობდის და იშვებდის საწუთრო-გაუმწარავი.

308 „ხალვა მოსძულდა, შეექმნა გულს კაემანთა ჯარები.
თქვა: «წამიღია მტერთაგან ძლევით ნაპირთა არები,
უოვლგნით გამისხმან, მორჭმით ვზი, მაქვს ზეიმი და ზარები»;
და ბრძანა: «წავალ და მეფესა ფარსადანს შევეწენარები».

309 „ფარსადანს წინა დასკვნა გავსაუნა მოციქულისა,
შესთვალა: «შენ გაქვს მეუობა ინდოეთისა სრულისა;
აწ მე მწადს, თქვენსა წინაშე მეცა ვცნა ძალი გულისა,
და სახელი დარჩეს ჩემისა ერთგულად ნამსახურისა».

310 „ფარსადან შექმნა ზეიმი ამა ამბისა მცნობელმან.
შესთვალა: «ღმერთსა მადლობა შევსწირე ხმელთა მფლობელმან,
რათვან ეგე ჰქმენ მეუფემან, ჩემებრ ინდოეთს მპურობელმან.
და აწ მოდი, ასრე ჰატოვ გცე, ვითა მძამან და მძობელმან».

311 „ერთი სამეფო საკარგვად, უბოძა ამირბარობა.
თვით ამირბარსა ინდოეთს აქვს ამირ-სპასალარობა.
მეუფედ რა დაჯდა, არა სჭირს ხელისა მიუძვდარობა;
და სხვად ჰატრონია, მართ ოდენ არა აქვს კეისარობა.

312 „თვით მეუფემან მამა-ჩემი დაიჭირა სწორად თავსა.
თქვა: «ჩემებრი ამირბარი, ნაძლევი ვარ, ვისმცა ჰყავსა!»
ლაშქრობდის და ნადრობდის, აძლევიან მტერნი ზავსა.
და მას არა ვჰგავ ასრე, ვითა მე სხვა კაცი არა მგავსა.

313 „მე არ ესვა მეუფესა და დედოფალსა მზისა დარსა,
ჭმუნვა ჰქონდა, ჟამი იყო, მით აეხზნეს სპანი ზარსა.
ვა, კრულია დღემცა იგი, მე მივეცი ამირბარსა!
და მეუფემან თქვა: «შვილად გავზრდი, თვით ჩემივე გუბარი არსა».

314 „მეუფემან და დედოფალმან მიმიუვანეს შვილად მათად,
საპატრონოდ მზრდიდეს სრულთა ლაშქართა და ქვეყანათად,
ბრძენთა მიმცეს სასწავლელად ხელმწიფეთა ქცევა-ქმნათად;
და მოვიწიფე, დავემსგავსე მშესა თვალად, ლომსა ნაკუთად.

315 „ასმათ, შენცა ხარ შოწამე ჩემისა ფერ-მისდილისა,
მშესა მე ვსჯობდი შვენებით, ვით ბინდსა ჟამი დილისა;
იტყოდეს ჩემნი მნახუნნი: «მსგავსია ედემს ზრდილისა».
და აწ მაშინდლისა ჩემისა სახე ვარ ოდენ ჩრდილისა.

316 „მე ხუთისა წლისა ვიყავ, დარსულდა დედოფალი“.
ესე რა თქვა, უძამან სულთქვანა, ცრემლით ბრძანა: „შობა ქალი“.
დაბნედასა მიეწურა, ასმათ ასხა გულსა წყალი;
და თქვა: „მაშინვე მზესა ჰკვანდა, აწ მედების ვისგან აღი!

317 „ქება არ ითქმის ენითა, აწ ჩემგან ნაუბარითა.
ფარსადან დაჯდა ხარებად ზეიძითა და ზარითა;
ყოფლგნით მოვიდეს მეფენი ნიჭითა ძრავალ-გვარითა.
და საჭურჭლე გასცეს, აივსნეს ლაშქარნი საბომვარითა.

318 „სამობელი გაიყარა, ზრდა დაგვიწუეს მე და ქალსა.
ძარტ მაშინვე ჰკვანდა იგი მზისა შუქთა ნასამაღსა.
ვუევარდით და სწორად ვუჩნდით მეფესა და დედოფალსა.
და აწ ვახსენებ, ვისგან ჩემი დაუდაგავს გული აღსა!“

319 ემა დაბნდა, რა სახელისა ხსენებასა მიეწურა;
ავთანდილსცა აეტირა, მისძან ცეცხლძან გულსა მურა;
ქალძან სულად მოაქცია, მკერდსა წყალი დააპკურა.
და თქვა: „ისმენდი, მაგრა ჩემი სიკუდილისა დღე დასტურ-ა.

320 „მას ქალსა ნესტან-დარეჯან იყო სახელად ხმობილი.
შვიდისა წლისა შეიქმნა ქალი წენარი და ცნობილი,
მთვარისა მსგავსი, შუენებით მზისაგან ვერ-შეფრობილი;
და მისსა ვით გასძლებს გაერასა გული აღძასი, წთობილი!

321 „იგი ასრე მოიწიოვა, მე შემეძლო შესლვა ოძსა;
მეფე ქალსა ვით ხედვიდა მეფობისა ქმნისა მწთომსა,
მამასავე ხელთა მიმცეს, რა შევიქმენ ამა ზომსა;
და ვბურთობდი და ვნადირობდი, ვით კატასა ვხოცდი ღომსა.

322 „მეფემან კოშკი ააგო, შიგან საყოფი ქალისა:
ქვად ფაზარი სხდა, კუბო დგა იაგუნდისა, ლაღისა,
პირსა ბაღჩა და საბანლად სარაჯი ვარდის წყლისა;
და იგი მუნ იყვის, მედების ვისგან სახმილი აღისა!

ერწმუნ
ბიბლიის

323 „ღღე და ღამე მუჯამრითა ვემოდის ალუა თლილი;
ზოგჯერ კომკს ჯდის, ზოგჯერ ბაღჩას ჩამოვიდის, რა დგის ჩრდილი-
დავარ იყო და მეფისა, ქვრივი, ქაჯეთს გათხოვილი,
და მას სიბრძნისა სასწავლელად თვით მეფემან მიხცა შვილი.

324 „სრა ედგა მოფარდაგული ოქსინითა და შარდითა;
ვერვინ ვხედევდით, შეიქმნა ჰირითა მინა-ვარდითა;
ასმათ და ორნი მონანი ჰყვიან, იძლეოდის ნარდითა;
და მუნ იზრდებოდის ტანითა, გაბაონს განაზარდითა.

325 „თხუთმეტისა წლისა ვიყავ, მეფე მზრდიდა ვითა შვილსა;
დღისით ვიყვი მას წინაშე, გამიშვებდის არცა ძილსა;
ძალად ლომსა, თვალად მხესა, ტანად ვჰგვანდი ედემს ზრდილსა,
და სროლასა და ასპარეზსა აქებდიან ჩემგან ქმნილსა.

326 „მოსრნის მხეცნი და ნადირნი ისარმან ჩემმან სრეულმან;
მერმე ვიბურთი მოედანს, მინდორით შემოქცეულმან;
შევიდი, შევქმნი ნადიმი, ნიადაკ ლხინსა ჩვეულმან;
და აწ საწუთროსა გამყარა ჰირმან ბროლ-ბაღაჩშეულმან!

327 „ძაძა მოძიკვდა, მოვიდა ღღე სიკვდილისა, ვიძისა;
ქმნა გაუცუდდა ფარსადანს ნიმატისა და ნიძისა;
მათ გაეხარნეს, ვის ზარი დალევდის მისგან შიძისა;
და ერთგულთა შექმნეს ვაება, მტერთა — ხსენება იძისა.

328 „მე წელიწდამდის ბნელსა ვჯე საწუთრო-გაცუდებული,
დღისით და ღამით ვვაებდი, ვერვისგან სულ-დაღებული;
გაუვანად ხასნი მოვიდეს, მითხრეს მეფისა მცნებული,
და ებრძანა: «შვილო ტარიელ, ნუ ხარ შავითა ღებული.

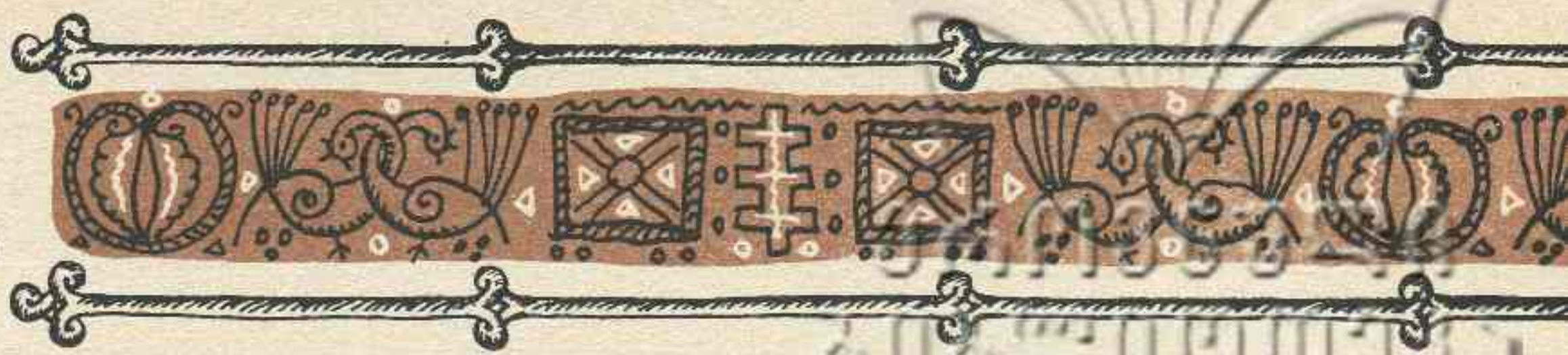
329 «ჩვენ უფრო ვკტევიის იგი, ვინ დაგვაკლდა სწორად თავისა».
ასი ებოძა საჭურჭლე, ებრძანა ახდა შავისა,
ბომება მისეულისა სრულისა საკარგავისა:
და «მუნ კქონდეს ამირბარობა, ქმნა მისვე საურავისა».

330 „აფენთი, დამწვეს მამისა სახმილთა დაუძრტობელთა;
 უკანის გამოძიუვანეს ხასთა მათ წინა-მდგომელთა;
 გამოსლვისათვის ზეიმი შექმნეს ინდოეთს მფლობელთა,
 და შორს მოძეგებნეს, მაკოცეს ჰატოვით ვითა მშობელთა.

331 „მათ საჯდომთა ახლოს დამსვეს, ჰატოვს მცემდეს მისა
 მის ხელისა საურავი მათ ორთავე მითხრეს წუნარად;
 ურჩ ვექმენ და მისეულთა წესთა ქცევა მიჩნდა ზარად.
 და არ მოძეგებნეს, დაუმორჩილდი, თაუვანის-მცეს ამირბარად.

332 „აღარა ვიცო, დამვიწუდეს, თუცა დიადი წელია;
 გიამბო ჩემი ამბავი, განა რაზომცა მნელია!
 ცრუ და მუხთალი სოფელი მიწეივ ავისა მქმნელია,
 და მისთა ნაკვესთა წინწალი დამეცა ხანგრძლად მწველია“.

ამბავი ტარიელის გამიჯნურებისა, პირველ რომ გამიჯნურდა

Jვლა დაიწყო თქმა ამბისა მან, რა ხანი მოიტერა:
„დღესა ერთსა მე და მეფე მოვიდოდით, გვენადირა;
მიბრძანა, თუ: «ქალი ვნახოთ», ხელი ხელსა დაძიჭირა.
და მის ქამისა მხსენებელი მე სულ-დგმული არ გიკვირა?»

334 „მეფემან ახმა დურაჯთა მითხრა მიტანად ქალისა,
გამოვუხვენ და წავედით ჩემად სადებლად აღისა;
მაშინ დავიწეე გარდახდა მე საწუთროსა ვაღისა:
და აღმასისა ხამს ლახვარი ლახვრად გულისა საღისა!

335 „ბაღჩა ვნახე უტურფესი ყოვლისავე საღხინოსა:
მურინველთაგან ხმა ისმოდა უამესი სირინოსა;
მრავლად იყო სარაჯები ვარდის წელისა აბანოსა.
და კარსა ზედა მოჭყარვიდა ფარდაგები ოქსინოსა.

336 „ვიცოდი, სწადდა არვისგან ნახვა მის ძისა დარისა,
მე კარე ვდეკ და მეფემან შევლო ფარდაგი კარისა;
ვერას ვხედვედი, ოდენ ხმა მესმოდა საუბარისა.
და ასმათს უბრძანა გამოხმა დურაჯთა ამირბარისა.

337 „ასმათ ფარდაგსა აზიდნა, კარე ვდეკ მოფარდაგულსა;
ქალსა შევხედენ, ლახვარი მეცა ცნობასა და გულსა.
მოვიდა, მივსცენ დურაჯნი, მთხოვა ცეცხლითა დაგულსა.
და ვამე, მას აქათ სახმილსა დაუწვავ ნიადაგულსა!

338 „აწ წახდეს იგი ნათელნი, მზისაცა მოწუნარენი!“
მისი ვერ გასძლო ხსენება, დაბნდა და სულთქვნი მწარენი;
ემა და ასმათი ტიროდეს, ხმას სცემდეს იგი არენი,
და ჭმუნვით თქვეს: „მკლავნი ცუდ ქმნილან, ვა, კპირთა შემუქარენი!“

339 ასმათმან წყალი დაასხა, ცნობად მოვიდა ტარია,
დიდხან ვერა თქვა, სევდამან გული შეუჭერა, დარია;
დაჯდა და მწარედ სულთ-ითქვნი, ცრემლი მიწასა გარია,
და თქვა: „ჩემგან მისი ხსენება, ვამე, რა დიდი ზარია!

340 „მიმდონი საწუთროსანი მისთა ნივთთაგან რჩებიან,
იშვებენ, მაგრა უმუხთლოდ ბოლოდ ვერ მოურჩებიან;
ვაქებ ჭკუასა ბრძენთასა, რომელნი ეურჩებიან.
და ისმენდი ჩემთა ამბავთა, თუ სულნი შე-ლა მრჩებიან.

341 „დურაჯნი მივსცენ, გავიღე სხვა ვერა გზალა თავისა,
დაუეცი, დაუბნდი, წამიხდა ძალი მხართა და მკლავისა,
რა სულად მოვე, შემესმა ხმა ტირილისა და ვისა:
და კარე მომრტემოდეს ჯალაბნი, ვითა ჩამსხდომნი ნავისა.

342 „მიგან ვწევ დიდთა დარბაზთა ტურფითა საგებელითა,
ხედ დამტიროდეს მეფენი ცრემლითა უძრობელითა,
ზირსა იხოკდეს ხელითა, დაწვისა გამზობელითა.
და მუერნი მოასხნეს, სენითა მთქვეს გამაბელსებელითა.

343 „მე რა მნახა თვალ-ახმული, მეფე ეელსა მომეხვია,
ცრემლით მითხრა: «მვილო, მვილო, ცოცხალ ხარ-ღა? სიტყვა თქვია!»
მე ზასუხი ვერა გავეც, ვითა შმაგი შეკურთი დია,
და კვლა დაუეცი დაბნედილი, გულსა სისხლი ტარდმეთხია.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

344 „სრულნი მუერნი და მულიმნი მე კარე შემომცვიდიან;
მათ ხელთა ჰქონდა მუსაფი, ეოველნი იკითხვიდიან,
მტერ-დაცემული ვეკონე, არ ვიცი, რას ჩმასვიდიან.
და სამ დღემდის ვიუავ უსულოდ, ცეცხლნი უმრეცნი მწვიდიან.

345 „აქიმნიცა იკვირვებდეს: «ესე სენი რაკვარია?
სამკურნალო არა სჭირს რა, სევდა რამე შემოჰყურია».
ზოგჯერ შმაგად წამოვიჭრი, სიტყვა მცთარი წამერია.
და დედოფალი, ზღვასა შეიქმს, მას რომ ცრემლი დაუღვრია.

346 „სამსა დღესა დარბაზს ვიუავ არ ცოცხალი, არცა მკვდარი;
მერმე ცნობა მომივიდა, მივხვდი რასმე მიუძხვდარი;
ვთქვი, თუ: «ჰაი, რაშიგან ვარ მე სიცოცხლე-გარდამხდარი!»
და თმობა ვსთხოვე შემოქმედსა, ვჰკადრე სიტყვა სამუდარი.

347 „ვთქვი, თუ: «ღმერთო, ნუ გამწირავ, აჯა ჩემი შეისმინე,
მომეც ძალი დათმობისა, ცოტად ვითა აღმაღვინე,
აქა ეოფა გამამეღავენებს, სახლსა ჩემსა მიმაწვინე!»
და მანვე ქმნა და მო-რე-ვჯობდი, გული წელული გავარკინე.

348 „ზე წამოვჯე. მეფისასა კაცი ღია მოვიდოდა.
ახარებდეს: «წამოჯდაო», დედოფალი გამორბოდა;
მეფე მორბის თავ-მიძველი, არ იცოდა, რას იქმოდა,
და იგი ღმერთსა ადიდებდა, სხვა ეველანი უჩუმოდა.

349 „იქით და აქათ მომისხდეს, მახვრიტეს სახვრეტელია;
მე მოვასხენე: «ჰატრონო, გული აწ უფრო მრთულია;
ცხენსა შეჯდომა მწადიან, ვნახნე წუალნი და ველია».
და ცხენი მომგვარეს, მე-ცა-ვჯე, მეფე ჩემთანა მკლელია.

350 „გამოვედით, მოვიარეთ მოედანს და წელისა ჰირსა;
ჩემსა მივე, დავაბრუნვე, მეფე მომევა სახლთა ძირსა.
ძინა მოვე, უარ გავხე, სხვა ღამერთო ჭირი ჭირსა;
და ვთქვი, თუ: «მოვკვდე, ბედი ჩემი ამის მეტსა არას ღირს-ა!»

351 „ზაფრანის ფერად შეცვალა ბროლი ცრემლისა ბანამან,
გული უფრორე დამიჭრა ათიათასმან დანამან.
საწოლის მეკრე შემოდვა, მოლარე გაიყვანა მან;
და ვთქვი, თუ: «რა იცის ამბავი, ნეტარ, ან იმან, ან ამან?»

352 «მონათა ასმათისი». — «რა იცისო, — ვარქვი, — ჰკითხე»
შემოვიდა, საამიკო წიგნი მომცა, წავიკითხე;
გამიკვირდა, სხვად ვითამცა ვქმენ გულისა მწველთა სითხე?
და მისგან ეჭვი არა მქონდა, სევდად მაწვა გულსა მით ხე.

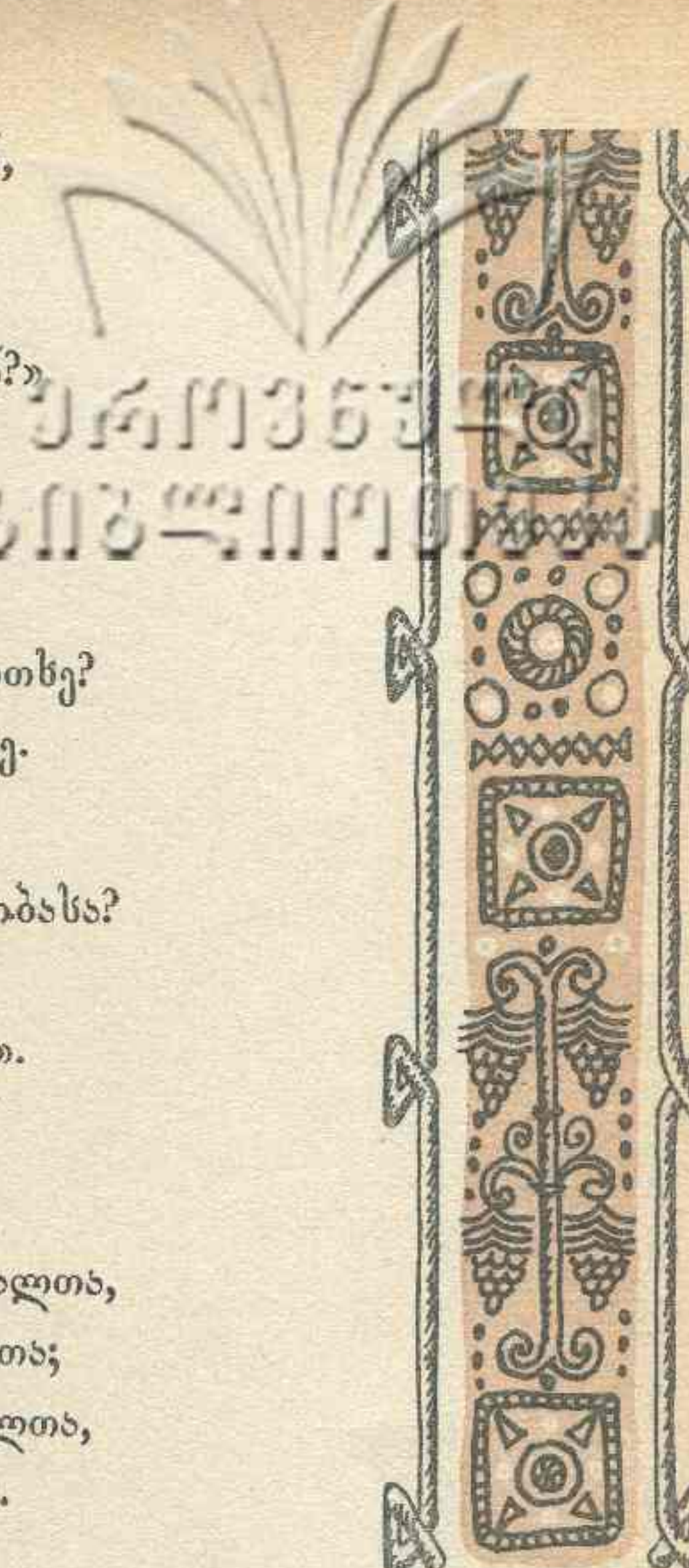
353 „მე გამიკვირდა: «სით ვუყვარ ანუ ვით მკადრებს თხრობასა?
მიუყოლობა არ ვარგა, დამწამებს უზრახობასა,
ჩემგან იმედსა გარდასწვევდს, მერმე დამიწეებს კობასა».
და დაუწერე, რაცა ზასუსად მართებდა ამიკობასა.

354 „დღენი გამოხდეს, მე გული უფრორე დამწვეს კვლავ ალთა,
ვეღარ ვუჭვრეტდი ლაშქართა, მინდორს თამაშად მავალთა;
დარბაზს ვერ მივე; მკურნალთა დაიწვეს მოსლვა მრავალთა,
და მაშინ დავიწვე გარდახდა სოფლისა ღხინთა და ვალთა.

355 „მათ ვერა მარგეს, მე გულსა ბინდი დამეცა ბნელისა,
სხვამან ვერავინ შემატეო დება ცეცხლისა ცხელისა;
სისხლი დამწამეს; მეფემან ბრძანა გახსნევა ხელისა.
და გავიხსენ ფარვად ზატოჟთა, არვისგან საეჭველისა.

356 „ხელ-გახსნილი, სევდიანი, საწოლს ვიუავ თავის წინა;
ჩემი მონა შემოვიდა, შევხედენ, თუ თქვას, რა მინა.
«მონათა ასმათისი». შემოყვანა ვუთხარ შინა.
და გულსა შინა დაუხრახე: «რა მჰოვაო ანუ ვინ-ა?!»

357 „მონამან წიგნი მომართვა, მე წავიკითხე ნებასა;
წიგნსა შევატევე, ლამოდა შეურისა მოსწრაფებასა;
ზასუსად გავეც: «ჟამია, მართალ ხარ გაკვირებასა;
და მოვალ, თუ მისმობ, მე ნუ მეჭვ მოსლვისა დახარებასა».

358 „გულსა ვარქვი, თუ: «ლახვარნი ეგრე ვით დაგაღონებენ?
ამირბარი ვარ, ხელმწიფე, სრულად ინდონი მძონებენ,
ახრად შეიქმან, საქმესა ათასჯერ შეაწონებენ,
და თუ შეიგებენ, მე მათთა არეთა არ მარონებენ».

359 „კაცი მოვიდა მეფისა: «სწადსო ამისა სძინება».
მოუვანა ვუთხარ; ებრძანა: «ქმნაცა სისხლისა დინება?»
მე ვჰკადრე: «ხელი გავიხსენ, დამიწყო მოჯობინება,
და წინაშე მოვალ, ამისთვის კვლა უფრო მძართებს ღხინება».

360 „დარბაზს მივე. მეფე ბრძანებს: «ამის მეტსა ნუ იქმ აბა!»
ცხენსა შემსვა უკანარჭო, წელთა არა არ შეძება,
შეჯდა, ქორნი მოუტიუნა, დურაჯები დაინაბა,
და მშვილდოსანნი გასაგანა, იტყოდინ: «ძაბა, ძაბა!»

361 „ძინა დავსხედით ნადიმად მას დღესა მინდორს რებულნი;
მომღერალნი და მუტრიბნი არ იუვნეს სულ-დაღებულნი;
მეფემან გასცნა მრავალნი თვალნი, ღარიბად ქებულნი.
და აუვსებულნი არ დარჩეს მას დღესა მათნი ხლებულნი.

362 „ვეცდებოდი, არა მცალდა სევდიხვან თავის კრძალვად;
ვიგონებდი, ცეცხლი უფრო მედებოდა გულსა ალვად;
ჩემნი სწორნი წაუიტანენ, ჩემსა დაუჯე, მიქვიან ალვად,
და შევქმენ სძა და ნადიმობა ჰატყითა და ჭირთა ძალვად.

363 „მოლარემან შინაურმან უურსა მითხრა ნაუბარი:
«ქალი ვინმე იკითხავსო: «ინახვისცა ამირბარი?»
სეწარითა მოუბურავს ჰირი, ბრძენთა საქებარი»;
და ვარქვი: «საწოლს წაიუვანე, ჩემგან არის ნახმობარი».

364 „ავდეკ, მსხდომნი ნადიმობად აემსადნეს ასაურელად;
ძარტი ვუთხარ: «ნუ ასდგებით, მოვალ ხანსა დაუსძელად»;
გამოვე და საწოლს შევე, მონა მოდვა კარსა მცველად.
და გული მივეც თმობა-ქმნათა აუგისა საკრძალველად.

365 „კარსა შევდეგ, ქალი წინა მომეგება, თაუვანის-მცა;
 მითხრა: «მოსლვა თქვენს წინაშე კურთხეულ არს, ვინცა ღირსმცა-ა!»
 გამიკვირდა, მიჯნურისა თაუვანება ექმნა ვისმცა?
 და ვთქვი: «არ იცის აშიკობა; თუმც იცოდა, წენარად ზისმცა!»

366 „შევე, დაჯე ტახტსა ზედა; ქალი მოდგა ნოხთა ჰირსა,
 ჩემსა ახლოს დასაჯდომლად თავი მისი არ აღირსა;
 ვარქვი: «მანდა რად ზი შენ, თუ სიუვარული ჩემი გჭირსა?»
 და მან ზასუსი არა. მითხრა, ჩემთვის ჰკვანდა სიტევა-მვირსა.

367 „მითხრა: «დღე ეგე სირცხვილად, მედების გულსა ალობა:
 გკონია ჩემგან წინაშე მაგისტვის მომავალობა,
 მაგრა აწ მიდებს იმედსა შენგან ცდისაღა ძალობა.
 და ამას თუ ღირს ვარ, ვერ ვიტევი, მაკლია ღმრთისა წეალობა».

368 „ადგა, მითხრა: «თქვენს კრძალვასა ჩემთვის ცნობა უბნეგია;
 ნუ მეჭვ, რაცა ჰატრონისა ბრძანებასა უთქმეგია;
 ესომ დიდსა შემართებად გულსა მისსა უთნეგია,
 და ამან წიგნმან გაგაკონოს, ჩემთვის ვისცა უქნეგია».

წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საუვარელსა თანა მოწერილი ჰირველი

წიგნი ვნახე, მისი იყო, ვისი მდაგავს ცეცხლი გულსა;
მოწერა მზისა შუქსა: ანუ დაიხენ, ლომო, წულულსა;
მე შენი ვარ, ნუ მოჰკვდები, მაგრა ბნედა ცუდი მძულსა.
და აწ ასმათი მოგახსენებს ვველაკასა ჩემგან თქმულსა.

370 «ბედითი ბნედა, სიკვდილი რა მიჯნურობა გკონია?
სჯობს, საუვარელსა უჩვენე საქმენო საკმირონია!
სატაეთს მყოფნი ეოველნი ჩვენნი სახარაჯონია,
და აწ მათნი ჯაგონი ჩვენსედა ჩვენგან არ დასათმონია!

371 «შენგან ჩემისა ქმრობისა წინასცა ვიყავ მნდომია,
მაგრა აქამდის საუბრად კვლა ჟამი არ მომხდომია,
მოღან ხელ-ქმნილსა გიჭვრეტდი კუბოსა შიგან მჯდომია,
და მანდა ვველაი მასმია, რაცა შენ გარდაგხდომია.

372 «მართლად გითხრობ, მომისმინე ესე, რაცა მოგახსენე:
წა, შეები სატაელთა, თავი კარგად გამაჩვენე;
გიჯობს, ცუდად ნულარა-სტირ, ვარდი კვლამცა რად დასტენე?
და მზემან მეტი რაღა გიყოს, აჰა, ბნელი გაგითენე!»

373 „ასმათი მეუბნებოდა უშიშად, არ შეკრძალოდა;
ჩემი რა გითხრა, რა ვიყავ, ღმინი რა დაძევალოდა!
გული ში და მო ძიარდა, კრთებოდა და შეკლალოდა;
და შით ჰირი ჩემი გაბროლდა და ღაწვი გაშეკლალოდა“.

ქრისტე
გაბროლი

წიგნი ტარიელისა საუვარელსა თანა მიწერილი ჰირველი

მ ვაღთა დაუიდევ უსტარი მე მისგან მონაწერია.
„**მ** ჰასუნად ვსწერდი: «მთვარეო, შენმცა მზე ვით მოკერია?
მე ღმერთმან იგი ნუ მომცეს, რაც არა შენი ფერია!
და სიზმრად მკონია, დარჩომა ჩემი ვერ დამიჯერია».

375 „ასმათს ვუთხარ: «მე ჰასუნსა ამის მეტსა ვერ მივხედები;
ესე ჰკადრე: «რათგან, მზეო, ჩემთვის ნათლად აღმოხდები,
აჰა, მკვდარი გამაცოცხლე, ამას იქით აღარ ვბნდები,
და რასაცაღა სამსახურსა, ვტეუი, თუღა ვერიდები».

376 „ასმათ მითხრა: «მე მიბრძანა, ესე ვქმნათო, ესე სჯობდეს:
ვინცა გნახოს, ჩემგან მისსა საუბარსა ვერა სცნობდეს,
ჩემად ნახვად მოვიდოდეს, შენ ვითამცა გაძიკობდეს»;
და და-ცა-მუედრა: «ამირბარსა უთხარ, ასრე ნამუსობდეს».

377 „მეკეთა ესე თათბირი, სიბრძნე გულისა მისისა,
მისი, მხესაცა რიდება ჰქონდის ნახვისა ვისისა;
მისგან მომეცა მოსმენა არ საუბრისა მქისისა,
და ვისთა მუქთაგან უკუნსა ჰკვანდის სინათლე დღისისა.

378 „ასმათს მოუართვი რჩეული თვალი ოქროსა ჯამითა;
 მან მითხრა: «არა არ მინდა, ვარ გამაძლარი ამითა».
 ერთი აიღო ბეჭედი, მართ აწონილი დრამითა:
 და «ესე კმა ნიშნად, საესე ვარ სხვად ხელის შესაბამითა».

379 „ქალი ადგა, წამოვიდა; მე ლახვართა გულსა მრიდეს,
 ღხინმან ბნელი განმინათლა, დაძრტეს, ცეცხლნი რომე მწვიდეს;
 შვეუ, დაჯუე ნადიმადუე, ჩემნი სწორნი სადა სძიდეს.
 და მხიარულმან საბოძვარი გაუეც, ზამი გაადიდეს“.

წიგნი ტარიელისა ხატაელთა თანა და კაცის კაკზაუნა

Uაკვზაუნე კაცი ხატაელს და წიგნი ჩემ-მაკიერი;
მივსწერე: «მეფე ინდოთა არისმცა ღმრთულებრ ძლიერი!
მათი ერთგული გაძლების ეოველი სული მძიერი,
და ვინცა ურჩ ექმნას, იქმნების თავისა არ-მადლიერი.»

381 «ჩვენნო ძმანო და ჰატრონნო, თქვენგან არ გავიძწარებით;
ესე რა ნახოთ ბრძანება, აქამცა მოიარებით.
თქვენ თუ არ მოხვალთ, ჩვენ მოვალთ, ზედა არ მოგეპარებით.
და სჯობს, რომე გვენახნეთ, თავისა სისხლთა ნუ ეზიარებით».

382 „კაცნი კაკვზაუნენ, მე გულსა უფრო მომეცა ღვინები,
დარბაზს ვიძვებდი, დამეესო ცეცხლი წვად მოუთმინები;
მაძინ სოფელმან საწუთრო მიუხვის, რაცა ვინები,
და აწ ხელ-ქმნა, რომე საახლოდ მხეცთაცა მოვეწუინები.»

383 „პირველ გაჭრისა პირება, მერმე დაწუნარდეს ცნობანი;
ჩემთა სწორთაგან იუენიან ჩემს წინა ნადიმობანი,
მაგრა დამძლიდეს ღვინთაგან სურვილთა დიადობანი;
და ზოგჯერ შემცვიან სევდათა, ვთქენი საწუთროსა გმობანი“.

ნესტანისაგან ტარიელის ხმობა

ღესა ერთსა საწოლს მოჴუე მეფისა სრით წამოსრული,
 ვჴუე და მასჴუე ვიგონებდი, არ მიუცა თჴაღთა რული;
 წიგნი მქონდა საიმედო, ამაღ ვიუაჴ მხიარული;
 და კარის მცველმან მონა უხმო, უთხრა საქმე დაფარული.

385 «მონათა ასმათისი», საწოლს ვუთხარ შემოეჴანა.
 მოეწერა: «გიბრძანებსო», ვისი მესება გულსა დანა.
 ღხინმან ბნელი განმინათლა, ამიფოლხვა ჴაჴვთა მანა,
 და წაჴუე, მონა წაუიტანე, რამცა ვუთხარ ამისთანა!

386 „ბაღია შეჴუელე, არა დამხვდა კაცი ჩემი მოუბნარი;
 ქალი წინა მომეგება მხიარული, მოცინარი,
 მითხრა: «უაჴად ამოგილე, არ გასვია გულსა ნარი,
 და მოდი, ნახე ვარდი შენი უფრჴუნელი და დაუმჴნარი».

387 „ამიგდო ქალმან ფარდაგი მძიმე თაჴისა ძალითა,
 სადა დვა კუბო შემჴული ბალახშითა და ღალითა;
 შიგან ჴდა იგი ზირითა მხისაებრ ელჴა-მკრთაღითა,
 და მე შემომხედნის ღამაჴად მის მეღნის ტბისა თჴაღითა.

388 „დიდხან ვდეგ და არა მითხრა სიტყვა მისსა მონასურსა,
 ოდენ ტკბილად შემომხედნის ვითამცა რა შინაურსა;
 ასმათ უხმო, მოიუბნეს; ქალი მოდვა, მითხრა უურსა:
 და «აწ წადიო, ვერას გითხრობს», მე კვლავ მძიმცა ზღმან მურსა.

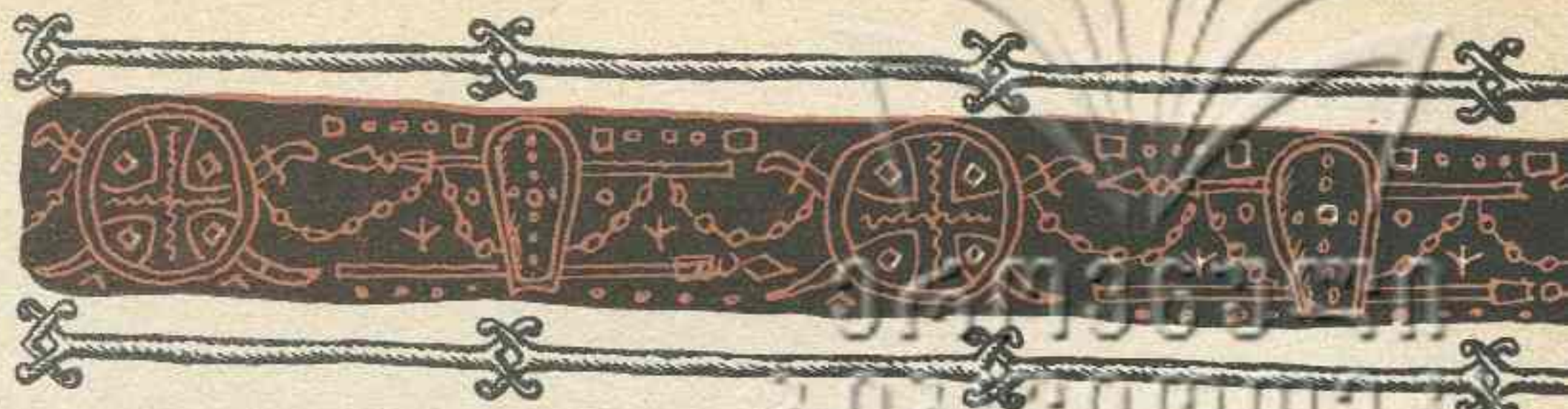
389 „ასმათ გამოძევა, წამოვე, ფარდატი გამოვიარე,
 ვთქვი: «საწუთროო, ვის წელან გული დარმანთა მიარე,
 მაშინ მოგეცა იმედი, ღხინი რად გამიხიარე?»
 და გულმან გაურისა სიძნელე კვლავ უფრო დამიტია-რე!

390 „ასმათ ღხინსა მიქადებდა, ჩავიარეთ შიგან ბაღი;
 მითხრა: «ეგრე წასლვისათვის ნუ გაჩნია გულსა დაღი,
 სიძძიძილთა ერდო დახაშ, სიხარულის კარი აღი;
 და სირცხვილი აქვს საუბრისა, მერმე თავსა ჰკრძალავს ლაღი».

391 „მე ვუთხარ: «დაო, შენგან ვეჭვ ამა გულისა წამალსა;
 ზენაარ, სულთა ნუ გამერი, ამბითა შრეტდი ამ ალსა,
 ჩემთანა წიგნსა ნუ გასწევედ შენ ზედა-ზედა მავალსა;
 და თუ რას სცნობ ჩემთვის, არა ვეჭვ მე შენგან, არ, დანამალსა».

392 „შევჯე, წამოვე, მდიოდა ნაკადი ცრემლთა მილისა;
 საწოლს შემოვე, ხელ-ქმნილსა ღონე არ მქონდა მილისა,
 ბროლი და ლალი შევიქმენ მე ულურჯესი ღილისა;
 და ღამე მერჩია, მეწადა არ-გათენება დილისა».

წიგნი ხატაელთა მეფისა, ტარიელის წინაშე მოწერილი

ატაელს მეოფნი მოვიდეს, მათგან მოსლვისა დრონია,
სიტყუანი შემოეთუალნეს ლაღნი და უკადრონია:
«არც რამე ჩვენ ვართ ჯაბანნი, არც ციხე-უმაგრონია,
და ვინ არის თქუენი ხელმწიფე? ჩვენსედა რა ჰატრონია?»

394 „მოეწერა: «რამაზ მეფე წიგნსა გიწერ ტარიერსა.
გამიკვირდა, რა ეწერა წიგნსა შენგან მონაწერსა!
რაგვარა თუ მანდა გეხმე, ვინ ვჰატრონობ ბევრსა ერსა?
და ამის მეტსა ნუმცა ვნახავ კვლავა წიგნსა შენმიერსა».

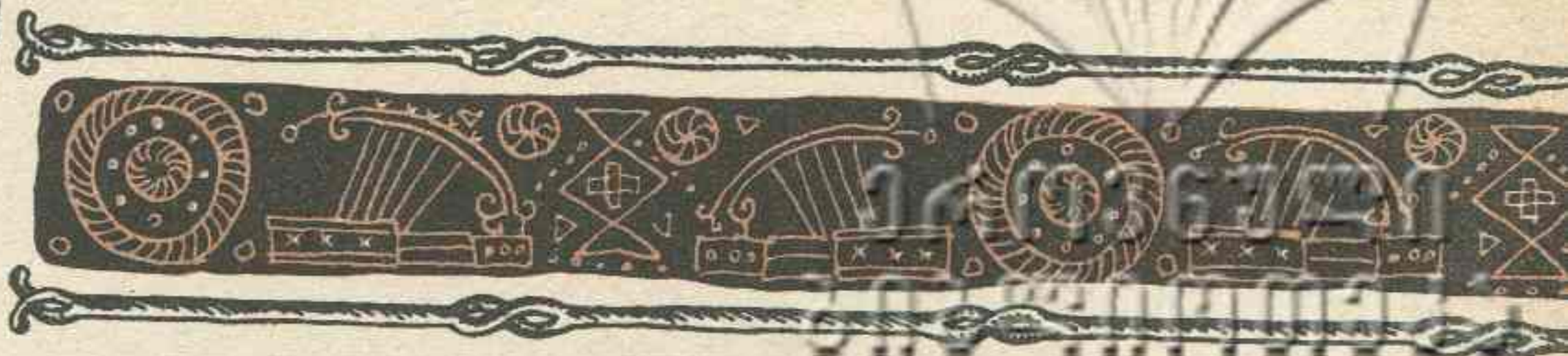
395 „გუბრძანე წვევა ლაშქართა, გავგზავნე მარხაჰანია.
იგი ვარსკვლავთა ურიცხვი მოკრბეს ინდოთა სჰანია,
მორით და ახლოთ ეველათ მართ ჩემკე მონასხჰანია,
და ერთობ ლაშქრითა აივსო მინდორი, კლდე, კაჰანია.

396 „ფიცხლა მოვიდეს, არ ექმნა მათ შინა ხან-დასმულობა;
აღლეუმი ვნახე, მეკეთა ლაშქართა მოკასმულობა,
სიჩაუქე და სიკეთე, კეკლეუცად დარასმულობა,
და ტაიჭთა მათთა სიძალე, აბჯართა ხვარასმულობა.

397 „ავმართე დროშა მეფისა, აღძრითა წითელ-შავითა,
 დილასა ვბრძანე გამართვა ლაშქრითა უთუალობითა,
 თავსა ვსტროდი, ვიტყოდი ბედითა მეტად ავითა:
 და «მზე თუ არ ვნახო, არ ვიცი, ვიარო ვითა და ვითა!»

398 „შინა მოვე, დაღრუჯილსა გულსა სევდნ მძიეფდა,
 თვალთათ, ვითა საკუბარით, ცხელი ცრემლი გარდმოძქეფდა.
 «ბედი ჩემი უბედური, — ვთქვი, თუ, — ჯერთცა ვერ გამეფდა!
 და ხელმან ვარდი რად იხელთა, რათგან ასრე ვერ მოჭკრეფდა?»

ტარიელისა და ნესტანის პირის-პირ შეურა

ონა შემოდგა, მივეცი საქმესა გაკვირვებულსა;
ასმათის წიგნი მოძარტვა მე, მეტად შეჭირვებულსა,
ეწერა: «გინძობს შენი მზე შენ, მისთვის მოსურვებულსა,
და მოდი, სჯობს მანდა ტირილსა, საქმესა ბედით ვებულსა».

400 „ვითა მძარტებდა, ეგ სომი რამცა ვით გავიხარეო!
შელამდა, წავე, ბაღისა მე კარი შევიარეო;
სად ასმათ პირველ მენახა, მუნვე ჩნდა მდგომიარეო,
და სიცილით მითხრა: «წამოვლე, მოგელის ღომსა მთვარეო».

401 „შემაველო სახლი, ნაკები კეკლუცად ბანის-ბანითა;
გამოჩნდა მთვარე ნათლითა გარე შუქ-მონავანითა,
ფარდაგსა შიგან მჯდომარე შესამოსლითა მწვანითა,
და საკრძალავი და ღარიბი, უცხო პირით და ტანითა.

402 „შევე, წავდეკ ნოხთა პირსა, მე დამიწეო ცეცხლმან შრეტად,
გულსა ბნელი განძინათლდა, სედა ლხინი ადგა სვეტად.
მას ბალიში შემოეგდო, მზისა შუქსა სჯობდა მეტად,
და ჩემგან პირსა იფარვიდა, აიხედნის წამის ჭვრეტად.

403 „უბრძანა, თუ: «ძოახსენე, ახმათ, დაჯდეს, აძირბარსა!»
მან ბალიში დამართებით დადვა მას მსუდ საქებასა.
დავჯუ, მივეც გულსა ლხინი, საწუთროსა დამკობარსა;
და მიკვირს, სულნი რადლა მიდგან, ვიტყვი მიხგან ნაუბარსა»

404 „მიბრძანა: «ძოღან გეწეინა გაძვება უუბარისა,
მსემან გაერთა დაგაჭნე, ვითა უვაჟილი ბარისა:
დაგსჯიდა დენა ცრემლისა, ნარგისთათ ნაუბარისა,
და მაგრა ხამს ჩემგან სირცხვილი და რიდი აძირბარისა.

405 «თუცა მართებს დედაკაცსა მამაცისა დიდი კრძალვა,
მაგრა მეტად უარეა არა-თქმა და ჭირთა ძალვა:
მე თუ შე-პირ მიცინია, ქვე-ქვე მითქვამს იღუმალ ვა;
და ძოღან ქალი გამოვკზავნე, ვქმენ მართლისა შემოთვაღვა.

406 «ერთმანერთისა, მას აქათ, რაცა ორთავე ვიცითა,
აწცა მიცოდი საშენოდ მითვე პირითა მტკიცითა;
ამას შესჯერდი დიდითა შენაარით და ფიცითა.
და გეცრუო, ღმერთმან მიწა მქმნას, ნუმცა ცხრითავე ვზი ცითა!

407 «წა, შეები ხატაელთა, ილაშქრე და ინაპირე;
ღმერთმან ქმნას და გაგიმარჯუდეს, ძორჭმულიძცა ჩემ კერძ ირე!
მაგრა რა ვქმნა, კვლაცა ნახვა მომხედებოდეს შენი ვირე?
და გული მომეც გაუურელად, ჩემი შენთვის დაიჭირე!»

408 „ძოვახსენე: «არ მეწეაღვის თავი შენთვის დასაწველად,
მაგრა რათგან დამარჩინე, არ გამოხინდი ჩემად მკლველად,
შენ სინათლედ თვალთა ჩემთა მიხნდე, მხეებრ სანახველად,
და აწ შევება ხატაელთა, მუნ გამოვჩნდე ლომი ქველად.

409 «აწ რასაცა მე ძალირსებ, ხორციელი არა ღირს-ა;
მოწეაღება იჩითია, ღმრთისა ამაღ არა მკვირსა;
შენთა შუქთა შემომადგამ, ბნელსა გულსა შედა მჭვირსა,
და შენი ვიყო, სადამდისცა დამიყოფდეს მიწა პირსა».

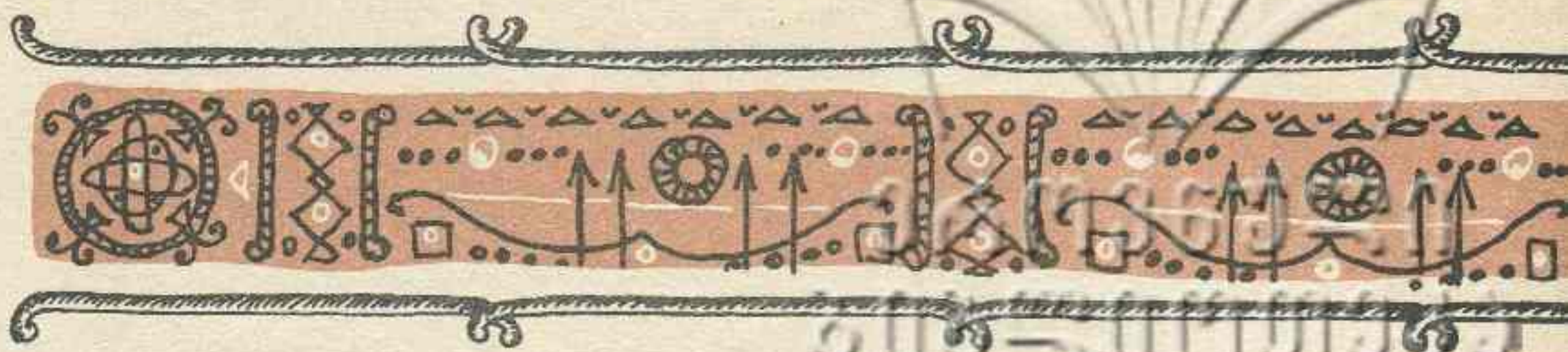
410 „ზედა წიგნსა საფიცარსა შეუჭფიცე და შემომფიცა,
მისკან ჩემი სიუვარული ამით უფრო დაამტკიცა:

„უძენოსა მოწონება ვისიმცაო გულსა მიცა,
და ღმერთი მოძულავს, ამას იქით თავსა ვეტუვი, ამას ვსწვრთიცა“.

411 „დავუავ ხანი მას წინაშე, ერთმანერთსა ვეუბნით,
ვჭამეთ ამო ხილი რაშე, სიტყუანიცა ტკბილნი ვთქვენით,
მერმე ავდეგ წამოსავლად ტირილით და ცრემლთა დენით.
და მისთა შუქთა შვენებანი ნათლად მადგეს გულსა ფენით.

412 „მეძნელებოდა სიმორე მისი, ბროლ-ბაღასშ-მინისა.
მე გამიანლდა სოფელი, მქონდა სიმრავლე ღხინისა;
ჩემად ჩნდა იგი სინათლე ეთერთ მზედ ნაჩინისა,
და აწ მიკვირს, მისსა გამერელსა გული მიც კლდისა ტინისა!“

ტარიელისაგან ხატაეთს წასვლა და დიდი ოძი

წილასა შევჯე, ვუბრძანე: «ჰკარით ბუკსა და ნობასა!»
სრულთა სწათასა ვერ გითხრობ არ შესასხდომლად მხობასა.
ლომძან მიჰმართე ხატაეთს, ვერვინ მიზრახავს სრდლობასა,
და უგზოსა ვლიდეს ლაშქარნი, არ გაივლიდეს გზობასა.

414 „დაუაგდე ზღვარი ინდოთა, მეგლო ჰაშტაი ხანია;
რამაზის კაცი შემთხვია, ვინ ხატაეთის ხანია,
მან მითხრა მოციქულობა გულისა მოსაფხანია:
და «ჩვენთა მკელთაცა დასჭამენ თქვენნი, ინდოთა თხანია».

415 „მე შემომძღვნეს რამაზისგან ძღვნად საჭურჭლე საშინელი,
«გითხრობს, კკადრებს: «ნუ ამოგვწუვედ, არის შენგან არ-საქმნელი,
ზენაარი გამოგვიდე, მით გვაბია ეელსა წნელი,
და მოურბეულად მოგახსენნეთ თავნი, შვილნი, საქონელი.

416 «რაცა შეგცოდეთ, შეგვინდე, თვით ჩვენვე შეგვინანია;
თუ ღმრთულებრ შეგვიწუალებდეთ, აქა ნუ მოვლენ სწანია;
ქვეუანა ჩვენი არ ასწუდეს, რისხვით არ დაგვტედენ ცანია;
და შენ მოგცეთ ციხე-ქალაქი, მოგუვნენ ცოტანი უმანია».

417 „გვერდსა დავისხენ ვაზირნი, ვიუბნეთ, გავიზრახენით;
მიტხრეს, თუ: «ხარო ემაწვილი, ბერნი მით კკადრებთ, გლახ, ენით:
არიან მეტად მუნთაღნი,—ჩვენ ერთხელ კვლაცა ვნახენით,—
და არამცა მოგკლეს ღალატად, არამცა ვივაგლახენით!»

418 «ჩვენ ამას ვარჩევთ, წახვიდე კარგითა მართ მამაცითა,
ლაშქარნი ახლოს გეკიდნენ, სცნობდენ ამბავსა კაცითა;
გულ-მართლად იუვნენ, მიენდევე, აფიცე ღმრთითა და ცითა,
და არ დაგმორჩილდენ, შერისხდი რისხვითა კვლა და კვლაცითა».

419 „მეკეთა ესე თათბირი, ვაზირთა ნაჯაზირები;
შევსტავლე: «რამაჲ მეფეო, ვცან შენი დანაპირები;
სიკვიდისა გიჯობს სიცოცხლე, დაგვიდგამს ვერ ქვიტკირები;
და ლაშქართა დაჯერი, ცოტათა წამოვალ, შენ კერძ ვირები».

420 „მათ ლაშქართაგან სამასნი კარგნი მოუძენი, ქველანი,
თანა წამომევეს, წა-ცა-ვე, დაუარენ სპანი უველანი,
დავედრე: «სადა მე მევლოს, ვლენით იგივე ველანი,
და ახლოს მომდედით, მიშველეთ, გიხმობ, თუ მინდენ შველანი».

421 „სამ დღე ვიარე, შემთხვია სხვა კაცი მისვე ხანისა.
კვლა ეძვნა უცხო მრავალი შესამოსელი ტანისა,
ებრძანა: «მწადსო სიასლე შენ ლაღისა და ჯანისა,
და რა შეგეუარო, მაშინ სცნა კვლა ძღვნობა ამისთანისა».

422 „კვლაცა ეთქვა: «მართალია ახომ ჩემი მონახსენი,
მე თვით წინა მოგეგებვი, მესწრაფების ნახვა შენი».
მოვახსენე: «დია, ღმერთო, ბრძანება ვქმენ მეცა თქვენი,
და ტებილად ვნახოთ ერთმანერთი, ვიუვნეთ ვითა მამა-ძენი».

423 „მუნით წასრული ჩამოვხე ტევრისა რასმე კიდესა;
კვლა მოციქულნი მოვიდეს, სალამად არ დამრიდესა;
წინა ტურფათა ტაიჭთა ძღვნად ჩემთვის მოზიდვიდესა:
და «შენსა ნახვასა მეფენი,—თქვეს,—მართლად ინატრიდესა».

424 „მითხრეს: «მეფე მოგახსენებს, მეცა შენ კერძ ვიარები,
სახლით ჩემით წამოსრული ხვალე ადრე შეგეუბნები».
მოციქულნი დაუაყენენ, ხარგა დაუდგი, არ მახრები,
და მეტად ამოდ ვუაღერსე, ერთგან დაწვეს ვით მაურები:»

425 „კარგი საქმე კაცსა ზედა აზომ თურო არ წახდების.
ერთი კაცი უკმო-რე-სწუდა, მოდგა, ძალვით მეუბნების:
«დიდი მაცო თქვენი ვალი, ჩემგან ძნელად გარდისდების,
და გაწირვა და დავიწეება ჩემგან თქვენი არ იქმნების.»

426 «მე მამისა თქვენისაგან ვარ ცოტაი განახარდი.
თქვენი მესმა სალალატო, საცნობელად გამოვუარდი;
მკუდარი მიძიმე სანახავად ტანი მჭევრი, ჰირი ვარდი,
და უველასავე მოგახსენებ, გამიგონე, დამიწუნარდი.»

427 «რომე ცუდად არ მოლორდე, ისი კაცნი გლალატობენ,
ერთგან შენთვის დამალულნი სჰანი ასჯერ ათასობენ;
კვლა სხვაგან გითქს სამი ბევრი, ასრე ფიცხლად მით გიხმობენ,
და აწვე თავსა არ ეწევი, ფათერაკსა შეგასწრობენ.»

428 «მეფე ცოტათა გეგებვის, ვის მჭვრეტნი ვერ გელევიან;
ძალვით ჩაიცმენ აბჯარსა, მიენდო, მით გეტნევიან;
კვამლსა შეიქმან, ლაშქარნი უოველგნით მოგესვევიან.
და რა ერთსა გცემდენ ათასნი, ეგრეცა მოგერევიან.»

429 „მას კაცსა ამოდ ვეუბენ და მადლსა გარდვიხდიდა:
«რომე არ მოკუდე, შემოგზლო, შენ ამას ინატრიდა;
აწ ამხანაგთა არ გიგრძნან, წადი, მათთანა მიდია,
და თუ დაგივიწყო, უთუოდ მეძცა ვარ განაკიდა!»

430 „არვის გავანდე სულ-დგმულსა, დაჰმალე ვითა ჭორია.
რაცა იქმნების, იქმნების, უოული თათბირი სწორია!
მაგრა სჰათაკე გაგვსაუნე კაცი, გზა თუცა შორია,
და შეესთვალე: «ფიცხლად წამოდით, მოგრაგნეთ მთა და გორია.»

431 „მე დილასა მოციქულთა სიტყვა ტკბილი შევუთვალე:
«რამაზს ჰკადრეთ: მოგეგებვი, მოდი, მოვალ მეცა მალე».
ნახევარ დღე სხვა ვიარე, ჭირსა თავი არ ვაკრძალე.
და განგებაა, დღესცა მომკლავს, ქვემცა სადა დავიძალე?!

432 „ქედსა რასმე გარდავადეგ, მინდორს მტვერი დაუინახე;
ვთქვი, თუ: «მოვა რამაზ მეფე; ჩემთვის უდგამს თუცა მახე,
ჩემი გაჰკვეთს ხორცსა მათსა სრძალი ბასრი, შუბი ახე».
და მაშინ ვუთხარ სჯათა ჩემთა, სახე დიდი დაუუსახე.

433 „ვთქვი, თუ: «ძმანო, ისი კაცნი ჩვენ ღალატსა გვიდგებიან,
მკლავთა თქვენთა სიმაგრენი ამისთვისმცა რად დალბიან?
ვინცა მოკვდეს მეფეთათვის, სულნი მათნი ზეცას რბიან.
და აწ შევებნეთ სატაელთა, სრძალნი ცუდად რას გვაბიან?»

434 „ვუბრძანე ჩაცმა აბჯრისა ღალმან სიტყვითა საფითა;
დავეკაზმენით საომრად ჯაჭვითა, ჯაჰმან-ქაფითა,
რასმი დაუაწვევ, მიუმართე, წავე დიდითა სწრაფითა,
და მას დღესა ჩემი მებრძოლი ჩემმანვე სრძალმან დაფითა.

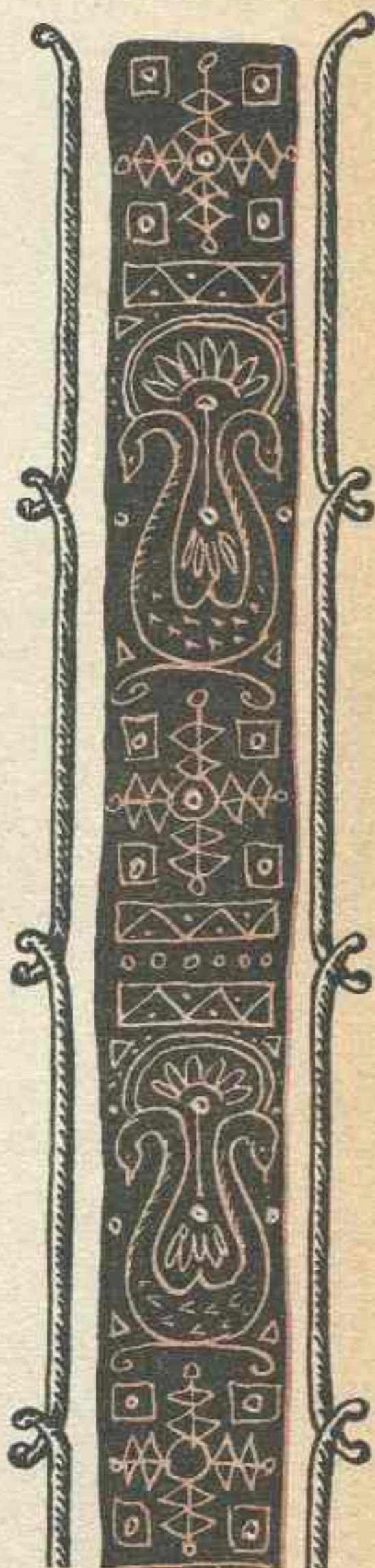
435 „მივეახლენით, შეგვატევეს მათ ტანსა აბჯარ-ცმულობა;
კაცი მოვიდა, მომართვა მეფისა მოციქულობა;
ვთქვა, თუ: «ქამად გვაჩნია ჩვენ თქვენი არ-ორგულობა,
და აბჯრითა გხედავთ, შეგვექმნია აწ ამაღ გულ-ნაკლულობა».

436 „შევსთვალე, თუ: «მეცა ვიცი, რაცა ჩემთვის გაგიგია;
თქვენ რასაცა სთათბირობდით, არ იქმნების, არ, იგია!
ბრძანეთ, მოდით, შემებენით, ვითა წესი და რიგია,
და მეცა თქვენად დასახოცლად ხელი სრძალსა დამიგია».

437 „რა მივიდა მოციქული, კვლამცა რადღა გამოგზავნეს!
კვამლი შექმნეს ღაშქართათვის, დამალული გაამჟღავნეს;
სამალავით გამოვიდეს, თაჟნი ორგნით აქარავნეს,
და შექმნეს რასმი მრავალ-კეცი, თუცა, ღმერთო, ვერა მავნეს.

ეროვნული

ბიბლია

438 „შუბი ვსთხოვე, ხელი ჩავეაგ მუსარადის დასარქმელად,
საომარად ატეხილი ვიყავ მათად გამტეხელად;
ერთსა წავსწედი უტევანსა, წავგრძელდი და წავე კრძელად.
და მათ ურიცხვი რაზმი ეწეო, წენარად დგეს და აუძლელად.

439 „ახლოს მივე, შემომხედნეს, «შმაგიაო» ესუ თქვენსა.
მუნ მივმართე მკლავ-მაგარმან, სად უფროსი ჯარი დგესა;
კაცს შუბი ვჭკარ, ცხენი დავეც, მართ ორნივე მიხდეს მზესა,
და შუბი გატედა, ხელი ჩავეაგ, ვაქებ, სრმალო, ვინცა კლესა!

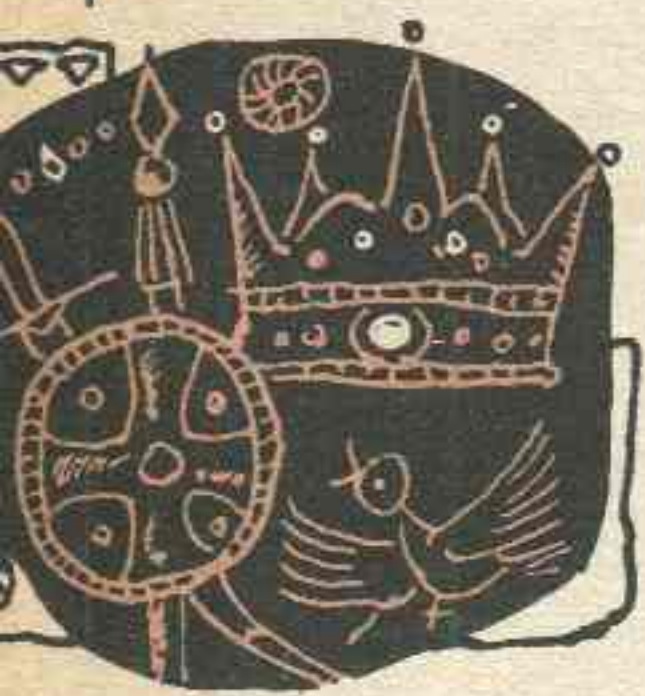
440 „მიგან ასრე გავერიე, ცნოლის ჯოგსა ვითა ქორი,
კაცი კაცსა შემოვსტეორცი, ცხენ-კაცისა დაუდგი კორი;
კაცი, ჩემგან განატეორცი, ბრუნავს ვითა ტანაჯორი,
და ერთობ სრულად ამოვწევიდე წინა კერძი რაზმი ორი.

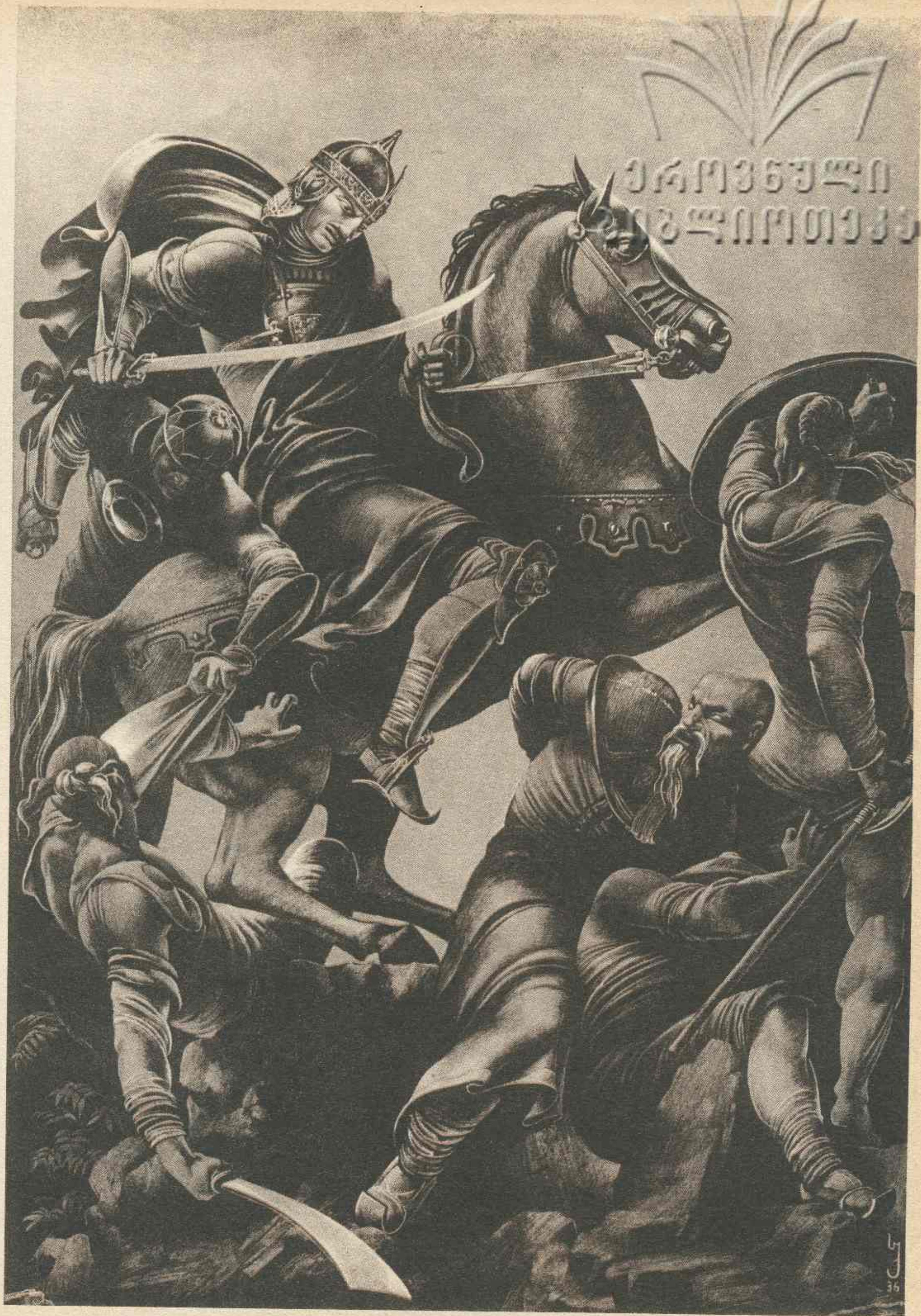
441 „ერთობილნი მომეხვივნეს, მგრკვლივ შეიქმნა ომი დიდი;
ვჭკრი რასაცა, ვერ დამიდგნის, სისხლსა მჩქეფრსა ამოვღვრიდი;
ცხენსა კაცი გაკუთილი მანდიკურად გარდავჭკიდი.
და სითცა ვიუვი, გამეყციან, მათ შეჭქმნია ჩემი რიდი.

442 „საღამო-ქამ დაიხასხა ქედით მათმან დარაჯამან:
«ნულარა სდგათ, წაედითო, კვლა მოგვხედნა რისხვით ცამან:
მოვა მტვერი საშინელი, შეგვაშინნა ამაღ ამან,
და ნუთუ სრულად ამოგვწევიდნეს უთვალაუმან, ბევრმან სპამან».

443 „ჩემნი ლაშქარნი, რომელნი წამომეტანნეს მე არა,
რა ეცნა, წამოსრულიუვნეს, ღამე-წამორთვით ეარა;
ვერ დაიტევდა მინდორი და არე მთათა ეარა,
და გამოჩნდეს, სცემდეს ტაბლაკსა, ბუკმან ხმა გაანყარა.

444 „იგი ნახეს, გასაქცევლად გაემართნეს, შევჭკივლენით;
ველნი, ჩვენგან საომარნი, ომითავე გარდავუვლენით.
რამაზ მეფე ჩამოვაგდე, ერთმანერთსა გავეხრძლენით,
და მისნი სპანი ეველაკანი დავიპურენით, არ მოვკლენით.

გაქარაგვნი
მეფისაჲსა

445 „უკანანიცა ლაშქარნი მოესწრნეს მათ გაქცეულთა,
დაუწეეს ჰერობა, ჩამოურა შეძინებულთა, ძლეულთა;
ძილისა მიხვდა ნაცვალთა ძილ-მკრთალთა, ღამე-თეულთა,
და ტუვეთა მრთელთაცა არ აკლდა კვნესა, მართ ვითა-სწეულთა.

446 „მას ადგილსა ნაომარსა გარდავსდით მოხვეწებად.
ხელსა ხრძლითა დავეკოდუ, წელულად მიჩნდა, არ-ნაღებად;
ჩემნი სჰანი მოვიდიან საჭურეტლად და ჩემად ქებად,
და ვერ იტუვიან, ვერ მიმხვდარან ქებასაცა მოხსენებად.

447 „ერთსა კაცსა ეყოფოდეს, დიდებანი რომე მჭირდეს;
ზოგთა შორით დამლოციან, ზოგნი კოცნად გამიპირდეს;
რომელთაცა გავესარდუ, დიდებულნი ამიტირდეს,
და ჩემგან ხრძლითა განაკუთნი ნახნეს, მეტად გაუკვირდეს.

448 „გავკზავნენ ეოვლგან ლაშქარნი, ალაფი ავალებინე,
ერთობ სავსენი მოვიდეს, თავი ავალალებინე,
სისხლთა მებრძოლთა ჩემთასა მინდორი შევალებინე,
და არ ვაბრძოლუ, კარი ქალაქთა უომრად გავალებინე.

449 „რამაჲს ვარქვი: «შემიგნია საქმე შენი სამუხთალე,
აწ ეკრეცა შეჰერობილმან თავი გამოიმართალე,
სიმაგრეთა ნუ ამაგრებ, ეველა ხელთა მომათვალე,
და თვარა შენი შეცოდება შემცა ზედა რად წავსთვალე?»

450 „რამაჲს მითხრა: «აღარ არის ამის მეტი ჩემი ღონე,
ერთი ჩემი დიდებული მომეც, ზედა მანატრონე,
ციხოვანთა გაუუკზავნო, საუბარი გამიგონე,
და ხელთა მოგცემ ეველაკასა, განაღამცა შენ გაქონე!»

451 „მივეც ერთი დიდებული, თანა სჰანი წავატანენ,
ციხოვანნი ერთობილნი ჩემს წინაშე მოვიუვანენ,
ხელთა მომცნეს სიმაგრენი, ომნი ასრე შევანანენ,
და საჭურჭლენი სიმრავლითა რასმცა ვითა დავაკვანენ!

452 „მაშინდა შევე სატაეთს მოვლად და მოსათვალავად;
კლიტენი საჭურჭლეთანი მომართვნეს დაუძალავად;
ქვეყანა ჩავსხი, ვუბრძანე: «იუვენით თქვენ უკრძალავად,
და მზემან არ დაგწვენ, იცოდით, დაგყარენ გაუგვალავად».

453 „საჭურჭლენი კარდაუნახენ თავის-თავის, კიდის-კიდე.
უცხო ფერთა საჭურჭლეთა, დაუმრები, თუ მოვსთვალვიდე;
ერთგან ვნახე საკვირველი ყაბახა და ერთი რიდე,
და თუძცა ნახე, სახელისა ცოდნასაცა ინატრიდე!

454 „ვერა შევიკენ, რა იყო ანუ ნაქმარი რაულად!
ვისცა ვუჩვენე, უკვირდის, ღმრთისაგან თქვის სასწაულად;
არცა ლარულად ჰკებოდა მას ქსელი, არც ორხაულად;
და სიმტკიცე ჰკვანდა ნაჭედსა, ვთქვი ცეცხლთა შენართაულად.

455 „იგი სამღვინოდ მისად დავსხენ, ვისი შუქი მანათობდა;
მეფისათვის დაუარჩიე, საარმაღვინოდ რაცა სჯობდა:
ჯორ-აქლემი ათჯერ ასე, — ეველაკაი წვივ-მაგრობდა, —
და დატვირთული გაუუგზავნე, ამბავსაცა კარგსა სცნობდა“.

ერის
სიბჭი

წიგნი ტარიელისა ინდოთ მეფის წინაშე და გამარჯვებით შემოქცევა

წიგნი დაწერე: «მეფეო, სვეძცაა თქვენი სვიანად!
მე ხატაელთა მიმუსთლეს, — თუცა მათ ეცა სიანად, —
ჩემი ამბავი დასტური ამად გაცნობე გვიანად;
და მეფე შევიპყარ, მოვივალ მე ალაფიან-ტუფიანად».

457 „რა ეველბი დავიურვე, ხატაეთიჲ გავემკზავრე,
წამოვიხვენი საჭურჭლენი, სახელმწიფო დავიავრე,
ვერ მოვეუვ აქლემითა, აზავრები ვააზავრე,
და მოვირჭვენი და მოვივლინე, რაცა მწადდა, ავრე ვუავ-რე.

458 „ხატაეთისა ხელმწიფე მომეუანდა შეპურობილია.
ინდოეთს მივე, მეკება ჩემი გამსრდელი ტუბილია;
რა ქება მითხრა, არ ითქმის, ჩემგან სათქმელად წილია!
და ხელი გამიხსნა, შემოძკრა მან სახვეველი ლბილია.

459 „ედგნეს ტურფანი კარავნი მოედანს ჩამოდგომილსა,
საუბრისა და ჭვრეტისა ჩემისა მას მონდომილსა.
მას დღესა ედვა ნადიმი მას შიგან გარდახდომილსა;
და მიაღერსებდა, მიჭვრეტდა წინაშე ახლოს ჯდომილსა.

460 „მას ღამით ვსხედით ნადიმად, მუნ ამოდ გავიხარენით,
დილასა ქალაქს შევედით, მოედნით ავიუარენით;
შეუქმან ბრძანა: «ლაშქარნი უხმენით, შემოჯარენით,
და დღეს ხატაელი მიჩვენეთ, ტუვენცა შემომკვარენით!»

461 „რამაზ შეუე მას წინაშე შეჭურობილი მოვიუვანე;
ტებილად ნახა ხელმწიფემან, ვითა შვილი სააკვანე,
ორგული და მოღალატე ნამსახურსა დავაგვანე,
და ესე არის მამაცისა მეტის-მეტი სიკულვანე!

462 „მას მეფესა ხატაელსა უმანხინძლა, უაღერსა,
ქაძიერად უბრძანებდის საუბარსა მათსა ფერსა.
ცისკრად მიხმეს, მიბრძანებდეს მე სიტყვასა ღმობიერსა:
და «შეუნდობო ხატაელსა, მას აქამდის შენამტერსა?»

463 „მე ვჭკადრე: «ღმერთი ვინათგან შეუნდობს შეცოდებულსა,
უეავით თქვენცა წყალობა მას ღონე-გაცუდებულსა».
რამაზს უბრძანეს: «იცოდო, გაგკხავნით შეწყალებულსა,
და მაგრა ნუ გნახავთ კვლაცაღა ჩვენს წინა გაწბილებულსა!»

464 „ხარაჯა დასდვეს, შეჭკუეთეს დრაჭკანი ასჯერ ასია,
კვლა ხატაური ათასი, სხვა სტავრა, სხვა ატლასია.
მურმე ეველაი დამოსა, იგი და მისი ხასია,
და შეწყალებული გაგხავნა, უეო რისხვისა ფასია.

465 „ხატაელმან დაუმაღლა, დადრკა, მდაბლად ეთაუვანა,
მოასხენა: «ორგულობა თქვენი ღმერთმან შემანანა.
თულა ოდეს შე-ღა-გცოდო, მაშინ მომკალ მეცა განა!»
და წავიდა და ეველაკაი მისი თანა წაიტანა.

466 „მოვიდა კაცი მეფისა, ცისკრობს, არ დანაღამია;
ებრძანა: «რა შენ გაკურივარ, მას აქათ თვეო სამია,
მინდორს მოკლული ხსრითა ნადირი არ მიჭამია,
და არ დამაშვრალხარ, წავიდეთ, თუცა დაშვრომის ქამია».

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

467 „შევეკაზმე, დარბაზს მივე, დამხვდა ჯარი ავაზისა,
შავარდნითა სავსე იყო სრულად არე დარბაზისა,
მეფე ქვე ჯდა შეკაზმული, შვენებითა მსგავსი მზისა;
და გაეხარნეს მისლვა ჩემი, ტურფისა და ლამაზისა!

ქვემოთ

468 „იდუმალ ცოლსა ეუბნა, მართ ზემკან ტუცდნელია:
«ომით მოსრული ტარიელ საჭურეტლად სასურველია,
მან განანათლოს მჭურეტელთა გული, რაზომცა ბნელია;
და რაცა დაგვედრო საქმელად, ქმენ, არა საზოხნელია.

ქვემოთ

469 «აწ მითქვამს საქმე უშენოდ, შენცა ცან ესე მცნებული:
რათვან ქალია სამეფოდ ჩვენგანვე სახელ-დებული,
ვინცაღა ნახავს, აწ ნახოს, აჰა ხე, ედემს ხებული,
და გვერდსა დაისვი, ორნივე სრას დამხვდით, მოვალ შვებული».

470 „მოვინადირეთ მინდორი, ძირი მთისა და გორისა;
იყო სიმრავლე ძაღლისა, შავარდნისა და ქორისა.
აღრე დაპბრუნდით, ვიარეთ არ ეჯი გზისა შორისა.
და აღარ იბურთეს, დაძლა ქმნეს თამაშობისა ორისა.

471 „ჩემთა მჭურეტელთა მოეცვა ქალაქი, შუკა და ბანი.
ომ-გარდახდილსა მშვენოდეს მე ენიანნი კაბანი;
ფერმინდილ-გვარად ვშვენოდი ვარდი, ცრემლითა ნაბანი,
და ვინცა მიჭურეტდის, ბნდებოდის, — მართლად არს, არ კატაბანი.

472 „რიდენი რომე მეშოვნეს ქალაქსა ხატაელთასა,
იგი მეხვივნეს, მშვენოდეს, ვახელებ გულსა ხელთასა.
მეფე გარდახდა, დარბაზსა შევედით ჩემთა მხრდელთასა,
და შევხედენ, დაუპკრთი ელვასა ლაწვთა მხეებრ ნათელთასა.

473 „მას მხესა ტანსა ემოსნეს ნარინჯის-ფერნი ჯუბანი,
ზურგით უთქს ჯარი ხადუმთა, დას-დასად, უბან-უბანი;
სრულად ნათლითა აევსო სახლი, შუკა და უბანი,
და მუნ ვარდსა შუა შვენოდეს მოწ-მარგალიტნი ტუუბანი.

474 „ნამარსა, დაკოდილსა ხელი ეელსა ჩამოძება.
დედოფალი საჯდომთაგან ადგა, წინა მოძეგება,
ვითა შვილი კარდამკოცნა, დაწვი ვარდი დაძილება,
და მითხრა: «ნუ ეჭვ აძას იქით, თულა მტერი შე-ღა-გება».

475 „ახლოს დაძისვეს ადგილსა, მუნ, სადა შეაძებოდა.
პირის-პირ მიჯდა იგი მზე, გული ვისთვისცა კვდებოდა.
ძალვით ვუჭვრეტდი, მიჭვრეტდა, სხვად არად შეუბნებოდა;
და თვალნი მოვსწუვიდნი, სიცოცხლე ამითა შეარძებოდა.

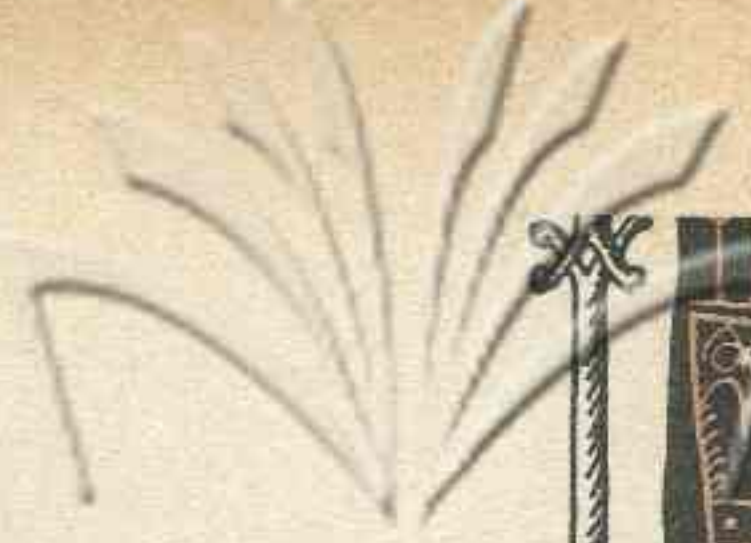
476 „შეიქმნა სძა და პურობა, მსგავსი ძათისა ძაღისა;
სხვა გახარება ასეთი არს უნახავი თვალისა!
ჯამი და ჭიქა — ვუელაი ფეროზისა და ლაღისა.
და არვისი ბრძანა შეფუძან არცა გაძება მთრფაღისა.

477 „მე მუნა მეოფი მივეცი შეებასა მეტის-მეტასა.
რა შემომხედნის, შევხედნი, ცეცხლძან დაძიწუის შრეტასა;
კაცთა კრძალვასა ვაწვევდი გულსა შძაკსა და რეტასა.
და რა უაძეა პირის-პირ საუვარელისა ჭვრეტასა!

478 „დააკდეს ძღერა მეტრიბთა, «სულეთო!», თავი ხარიან;
მიბრძანეს: «ძვილო ტარიელ, ვით გითხრათ, ვით გვიხარიან?!
ნეტარძი გვაქვსო, მებრძოლნი მით ჩვენნი ვაკლავ არიან;
და მართაღან შენნი მჭვრეტელნი, არ ცუდად იძვევხარიან.

479 «აწ თუცა გვძართებს შემოსა, ვის მორჭმით მოგივლენიან,
არ შეკმოსთ, ძაგა კაბათა არ აგხდით, ტურფად გძვენიან;
აწ გქონდეს ასი საჭურჭლე, ვის შექნი მოგიფენიან,
და თვით შეიკერე, რაცა გწადს, ჩვენგან ნულარა გრცხვენიან».

480 „მომართვნეს ასნი კლიტენი ასთავე საჭურჭლეთანი;
თაუვანის-ვეც და დაულოცენ დაუღანი ძათთა სვეთანი;
ძაკოცეს, ადგეს ორნივე, თვით იგი მხენი მხეთანი,
და რა გასცეს, ზომნი ვით გითხრნე ლაძქართა სისავსეთანი!

481 „კვლაცა დაჯდა მხიარული, მოიმატა სმა და მღერა;
კვლა გაგრძელდა ნადიმობა, ბარბითი და ჩანკთა უღერა.
დედოფალი წამოვიდა, შეეყარა მწუსრსა დღე რა.
და მილ-პირამდის სისარულსა სისარული ჰგუნდა უერთა.“

482 „ავიუარენით, მიგუჭირდა სმა დოსტაქნისა შეტისა.
საწოლს შემოვე, შემექმნა ცნობა მართ ვითა რეტისა.
ძალი არ მქონდა ტუვე-ქმნილსა მე ამა ცეცხლთა შრეტისა.
და მეკონებოდის, მალხენდის გონება მისგან ჰურეტისა.“

წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საუგარელსა თანა მოწერილი

ქონა მოვიდა, მიაძხო ამბავი მან მართალია:
„თქვენსა ამბავსა იკითხავს აჯიღოსანი ქალია».
მაშინვე ვიცან, ავიჭერ, ჩქარ-ჩქარად გულ-გამკრთალია;
და მოვიდა, ვნახე ასმათი ჩემთანა მოძავალია.

484 „მე ვისთვის ვკვდები, მეამა ასმათის ნახვა მე მისად.
აღარ მიუშვი, ვაკოცე, ქმნაღლა თაყვანის-ცემისად;
ხელი მოუჭკიდე, დავისვი ახლოს ტახტისა ჩემისად,
და ვჭკითხე, თუ: «ნეტარ, მისრულა მორჩი აღვისა ხე მისად?»

485 «მიაძბე მისი ამბავი, სხვად ნურას მეუბნებია!»
მითხრა, თუ: «გკადრებ მართალსა, აწ ჩემგან არ-სათნებია,
დღეს ერთმანერთი გინახავს და ტურფად მოგწონებია,
და აწ კვლაცა ცნობა ამბისა მას ჩემგან უბრძანებია».

486 „წიგნი მომართვა, ჩავხედენ, ჰირისა თემთა მთენისა.
ეწერა: «ვნახე სიტურფე წუალ-ჯავარისა შენისა.
ომ-გარდახდილი შვენოდი, შენატევები ცხენისა,
და არ-ავი მიჩანს მიხეზი ჩემისა ცრემლთა დენისა.

487 «ღმერთმან თუ მცა ენა ჩემი ქებად შენდა უშენოსა,
შენთვის მკვდარი, აღარ ვიტყვი, მაშა მომკლავ უშენოსა,
მხემან ლომსა ვარდ-გიშერი ბაღას ბაღად უშენოსა,
შენმან მხემან, თავი ჩემი არვის მართებს უშენოსა!»

488 «თუცა მიგდის ღვარი ცრემლთა, მსგის ცუდად არ იდენო,
ამას იქით ნულარ იდენ, გულსა ჭირნი არიდენო;
შენნი მჭვრეტნი ჩემთა მჭვრეტთა ავინებენ, არ იდენო;
და რომე წელან მოგეხვივნეს, იგი ჩემთვის არიდენო.

489 «იგი მე მომცენ რიდენი, რომელნი წელან გმვენოდეს,
რა მნახო, შენცა გეამოს, შენეულითა მშვენოდეს;
ესე სამკლავე შეიბი, თუ ჩემი გა-ღა-გვლენოდეს,
და ერთი ასეთი ცოცხალსა სხვა ღამე არ გაკთენოდეს».

სიბრძნისა

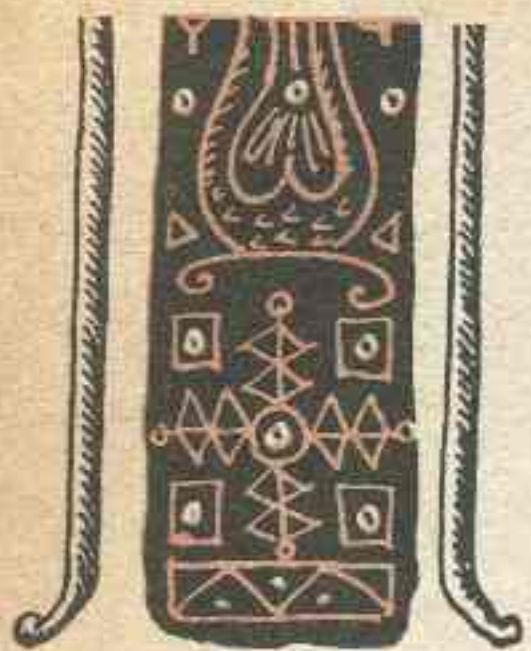
ტარიელის ტირილი და დაბნედა

ეს მხეც-ქმნილი ტარიელ ტირს, ჭირი ეათასების;
თქვა: „მე მაქვს სამხრე, რომელი კვლა წინას მკლავსა მას ების!“
იგი შეიხსნა, მოიღო, თვალით არ დაიფასების,
და ჰირსა დაიდვა, და-ცა-ბნდა, ქვე მკვდართა დაედასების.

491 ასრე წვა, რომე არ ჰკვანდა მკვდარი სამარის კარისა,
ორგნით ჩანს ლები მჯიღისა, მართ გულსა გარდნაკარისა;
ასმათს სდის ღვარი სისხლისა, ღაწვთაგან ნახოკარისა,
და კვლა წეალსა ასხამს, უშეელის, ხმა ისმის მუნ წკანწკარისა.

492 აუთანდილცა სულთქუნა მწარედ, დაბნედილსა შემოსჭვრიტნა;
ასმათ ვანი გაამრავლნა, ცრემლმან მისმან ქვანი ხვრიტნა;
მერმე სულად მოაქცია, ცეცხლნი წელითა დაუშრიტნა;
და თქვა: „ცოცხალ ვარ? საწუთრომან აწცა ჩემნი სისხლნი ხვრიტნა!“

493 სე წამოჯდა ფერ-მიხდილი, აუოლებდა თვალთა რეტად.
ვარდი სრულად შექმნილიყო ზაფრანად და ვითა სპეტად.
დიდხან მათად არა სცაღდა საუბრად და არცა ჭვრეტად,
და დარჩომა და არ-სიკვდილი მას უძიძდა მეტის-მეტად.

494 ავთანდილს უთხრა: „ისმენდი, ცნობა მიც თუცა ხელისა,
 გითხრა ამბავი ჩემი და ჩემისა დამძარსველისა:
 ლხინად მიხს შეურა მოუვრისა მის, შენგან შეუურელისა.
 და მე მიკვირს ჩემი სიცოცხლე, ასრე დარჩომა ძრთელისა!“

495 „ასმათის ნახვა შეამა, ჩემგან დად საესაჯისა.
 წიგნი რა ვნახე, მოძარტვა ესე საბამი მკლავისა.
 მკლავსა შევიბი მაძინვე, მოვიხსენ რიდე თავისა,
 და იგი უცხო და ღარბი, მტკიცისა რასმე შავისა“.

წიგნი ტარიელისა საუვარელსა თანა მიწერილი

1 იუწერე: «მყო, შუქი შენი, შენგან მონაფენი,
გულსა მეცა, გაძიცუდდეს სიხაუქე-სიალფენი;
ხელმან შენნი გავიცადენ სინატოფე-სიტურფენი,
და სულთა ნაცვლად სამსახურნი რამცა ვითა გიმუქფენი?!

497 «მაშინ, ოდეს დამარჩინე, სულთა სრულად არ გამეარე,
აწცა ჩემთვის ესე ჟამი მასვე ჟამსა დაუადარე;
სამხრე შენი მომივიდა, შემოვიბი მკლავსა გარე,
და რომე მძარტებს სიხარული, ეგზომიმცა რა ვისარე?!

498 «განაღამცა ვიწინაშე, აჰა რიდე, რომე მოხოვე;
უბახაცა ასეთივე, ამისებრი ვერა ვაოვე;
დაბნედილსა ნუ დამაგდებ, მიძუელე რა, მარგე, მოვე;
და სოფელს მეოფსა უშენოსა კაცსა ვისმცა შევეზოვე!»

499 «ქალი ადგა, გამეუარა. დაწვევ, ამოდ დამეძინა,
მაგრა შევერთი, საუვარელი ჩემი ვნახე ძილსა შინა;
გამელვიდა, აღარა მეუა, სულ-დგმულობა მომეწეინა,
და ღამე ასრე გაუათენე, მისი ხმაცა არ მესძინა».

აქა რჩევა ნესტან-დარეჯანის გათხოვებისა

წილასა ადრე სრას მიხმეს, დღე რა ქმნა მწუხრმან უამითა;
„აუღეკ, ვცნა მათი ამბავი, წასლვა ვქმენ მითვე წამითა;
უნახე, ორნივე ერთგან სხდეს ხასითა ოდენ სამითა,
და რა მივე, მითხრეს დაჯდომა, წინაშე დაფჯე სუამითა.

501 „გვიბრძანეს, თუ: «ღმერთმან ასრე დაგვაბერნა, და-ცა-გვლია;
უამი გვანლავს სიბერისა, სიუმაწვილე გარდგვივლია;
უმა არ მოგვცა, ქალი გვივის, ვისგან შუქი არ გვაკლია,
და უმისა არ-სმა არად გვგავა, ამაღ ზედა წაკვითვლია.

502 «აწ ქალისა ჩვენისათვის ქმარი გვინდა, სად მოვანახოთ,
რომე მივსცეთ ტახტი ჩვენი, სახედ ჩვენად გამოვსახოთ,
სამეფოსა ვაპატრონოთ, სახელმწიფო შევანახოთ,
და არ ამოვწედეთ, მტერთა ჩვენთა სრმალი ჩვენთვის არ ვამახოთ».

503 „ვთქვით: «თქვენი მისა არა-სმა გულსა ვით მიეფარების,
მაგრა კმა ჩვენად იმედად, ვინ მხესა დაედარების;
ვისცა სთხოვთ შვილსა სასიძოდ, მას დიდად გაეხარების,
და სხვამცა რა გაადრეთ! თვით იცით, მაგას რა მოეგვარების».

ქართული
საბჭოთაო

- 504 „დავიწუეთ რჩევა საქმისა, გული მიც, თუცა მელია;
ვთქვი: «ჩემგან დაძლა ამისი არ ითქმის, არ-საქმნელია!»
მეფემან ბრძანა: «ხვარაზმმა, ხელმწიფე ხვარაზმელია,
და თუ მოგვცემს შვილსა სასიძოდ, მისებრი არ-რომელია».
- 505 „რომე ჰირველვე დაესკვნა, მათ ესე შეეტყუებოდა;
ერთმანერთსაცა უჭვრეტდეს, სიტყუაცა აკრე სწებოდა.
ჩემგან დაძლისა კადრება მართ ამბად არ ეკებოდა,
და ოდენ დაუძიწდი, დაუნაცრდი, გული მი და მო კრთებოდა.
- 506 „დედოფალმან თქვა: «ხვარაზმმა მეფეა მორჭმით მჯდომელი,
მათსამცა შვილსა სასიძოდ ჩვენთვის სხვა სჯობდა რომელი!»
შეცილებამცა ვინ ჰკადრა, რათგან თვით იყო მხდომელი!
და მოწმობა დაურთე, დაესკვნა დღე ჩემი სულთა მხდომელი.
- 507 „გაკზავნეს კაცი ხვარაზმმას წინა შვილისა მთხოელი;
მესთვალეს: «გახდა უმკვიდროდ სამეფო ჩვენი ეოელი;
არს ერთი ქალი სამეო, არ კიდე-გასათხოელი,
და თუ მოგვცემ შვილსა სამისოდ, სხვასა ნულარას მოელი».
- 508 „კაცი მოვიდა, აუვსო ჯუბაჩითა და რიდითა,
გახარებოდა ხვარაზმმას სინარულითა დიდითა;
ებრძანა: «მოგვხვდა ღმრთისაგან, ჩვენ რომე ვინატრიდითა!
და თვით მაგისებრსა შვილსამცა ჩვენ ხელსა რასა ვხდიდითა!»
- 509 „კვლა გაკზავნეს სხვანი კაცნი სასიძოსა მოუვანებად,
დაუდრეს, თუ: «ნუ აუოვნებთ, მოდით ჩვენად ნაბრძანებად».
მე მაშურალი, ნაბურთალი საწოლს შევე მოსვენებად,
და გულსა სევდა შემეუარა, ვიწვე ჭირთა მოპოვნებად“.

საქართველოს

ტარიელისა და ნესტან-დარეჯანის თათბირი და გამორჩევა

1 ეტმან სევდამან მიძწურა გულსა დაცემად დანისად.
„ასმათის მონა შემოდვა, მე ვჯე ლალი და ჯანი სად,
წიგნი მოძართვა, ეწერა: «ჟინ სჩან ალვისა ტანისად,
და ადრე მოდიო, კიბრძანებს, დაუყოვნებლად ხანისად».

511 „შეჯე, წავე, ბაღას მივე. ვითა სცნობდე ლხინთა ზომით!
ბაღაჲ შევლე, კოშკი დამხვდა, ასმათ ვნახე ძირსა დგომით;
ვნახე, ვსჭვრეტდი ნატირებად, ცრემლი აჩნდა ლაწუთა წთომით,
და დამიძიძიდა, არა ვჭკითხე; ჩემი სჭირდა მისლვა ნდომით.

512 „იგი ვნახე დაღრეჯილი, ესე მეტად დამიძიძიდა.
ვითა წინას შემოდცინის, აღარ ეგრე გამიღიძიდა.
ეოლა სიტყვა არ მომიგო, ოდენ ცრემლთა გარდმოსწვიძა,
და ამით უფრო დამაწელულა, არა წელულთა მიაქიძა.

513 „ჩემნი ერთნი კონებანი მეტად შორად გამიკიძნა,
მინა კოშკად შემიყვანა, ფარდაკსაცა ამიზიძნა.
შევე, ვნახე იგი მთვარე; ჭირმან ეოვლმან უკუმრიძნა,
და გულსა შუენი შემომადგნა, მაგრა გული არ დამიძნა.

514 „იყო არ-ნათლად ნათელი, ფარდაგსა შემოდგომელი;
ებურა მოშლით ჰირ-ოქრო, მე მივეც რიდე რომელი;
მითვე მწვანითა უებრო მიწალით ტახტსა მჯდომელი,
და ცრემლისა ღვარსა მოეცვა ჰირი, ელვათა მკრთომელი.

515 „ქვე წვა, ვით კლდისა ნაპრალსა ვეფხი ჰირ-გამეხებელი,
არცა მზე ჰგვანდა, არც მთვარე, ხე ალვა, ედემს ხებული;
ასმათმან დამსვა შორს-გვარად გულსა მე ლახვარ-ხებული;
და მერმე წამოჯდა წარბ-შერჭმით, გამწურალი, კარისხებული.

516 „მიბრძანა: «მიკვირს, რად მოხვე მშლელი ჰირისა მტკიცისა,
გამწირავი და მუხთალი, შენ, გამტეხელი ფიცისა?!
მაგრა ნაცვალსა ჰატეუსა მიგცემსო ზენა, მი-, ცისა!»
და ვჰკადრე: «რა კვადრო ჰასუხი მის ჩემგან მე უიცისა?»

517 „ვთქვი: «ჰასუხსა ვერას კვადრებ, თუ არა ვსცნობ მე მართალსა:
რა შეგცოდე, რა მიქნია უცნობოსა, ფერ-ნამკრთალსა?»
კვლაცა მითხრა: «რას გეუბნა მტეუანსა და შენ მუხთალსა?
და დიაცურად რად მოვლორდი? მე დაუწვავ აძით ალსა.

518 «შენ არ იცი ხვარაზმძასი საქმროდ ჩემად მოუვანება?!
შენ ჯდომილხარ საუაზიროდ, შენი რთულა ამას ნება,
შენ გასტეხე ფიცი ჩემი, სიმტკიცე და იგი მცნება,
და ღმერთმან ქმნა და დაგიჩინა ცუდად შენი ხელოვნება!

519 «გახსოვს, ოდეს «ჰაის» ზმიდი, ცრემლნი შენნი ველთა ჰბანდეს,
მკურნალნი და დასტაქარნი წამალთა-უე მოკიტანდეს?
მამაცისა სიცრუეთა, ნეტარ, სხვანი რამცა ჰგვანდეს!
და რათგან დამთმე, მეცა დაგთმობ, ვინძი უფრო დაზიანდეს!

520 «ამას ვბრძანებ: ვინცა ვინდა ეპატრონოს ინდოეთსა,
ეგრეც მე მაქვს ჰატრონობა, უგზოს ვლიდენ, თუნდა გზეთსა!
ეგე აგრე არ იქმნების, წა, მომცთარხარ მოსაცეთსა,
და აზრნი შენნი შენვე გგვანან, მტეუანსა და შენ აგეთსა!

521 «ცოცხალ ვიყო, შენ ინდოეთს, ღმერთო, ხანი ვერა დაჭყო!
თუ ეცადო დაუოფასა, ხორცთა შენთა სული გაჭყო!
სხვა ჩემებრი ვერა ჰპოვო, ცათამდისცა ხელი აჭყო!»
და ესე სიტყვა დაასრულა, ემა ატირდა, სულთქენა, აჭყო.

522 თქვა: „რა მესმა ესე მისგან, მეიმედა მეტის-მეტად,
კვლა მიეცა თვალთა ძალი მის ნათლისა ეგრე ჭვრეტად.
აწ დაუკარგე; რად არ გიკვირს, რად ცოცხალ ვარ, რად ვარ რეტად?
და ვა, სოფელთ უხანო, რად ზი სისხლთა ჩემთა ხვრეტად?!

523 „შევხედენ, ვნახე სასთუნალ მუსაფი გაშლით მდებარე,
ავილე, ავდეკ მე ღმრთისა და მერმე მათი მქებარე,
ვჭკადრე, თუ: «მყო, დაგიწვაჲ, ჩემიცა დაწვი მყო ბარე,
და რათგან არ მომკალ, ჰასუხი ერთაი კკადრო მე ბარე.

524 «რომე კკადრებ, ესე სიტყვა აწ თუ ცუდად ნალიქნია,
ცამცა მრისხავს, მზისა შუქნი ეოლა ჩემთვის ნუ შუქნია!
თუ ძალირსებ განკითხვასა, ავი არა არ მიქნია».
და მან მიბრძანა: «რაცა იცი, თქვიო», თავი დამიქნია.

525 „კვლაცა ვჭკადრე: «მე თუ, მყო, თქვენთვის ფიცი გამეტეხოს,
ღმერთმან აწვე რისხვა მისი ზეცით ჩემთვის გაამეხოს!
ვისი გინდა უშენოსა ჰირი მეძხოს, ტანი მესოს,
და მამა მაშინ რაკვარ დავრჩე, რა ლახვარი გულისა მესოს?

526 «მე მეფეთა დარბაზს მიხმეს, შექმნეს დიდი ვაზირობა.
მათ წინასვე დაეპირა იმა ემისა შენი ქმრობა.
დამეძალა, ვერ დავძლიდი, დამრჩებოდა უმეცრობა;
და თავსა ვუთხარ: «მიემოწმე, ჟამად გიჯობს გულ-მაგრობა».

527 «მემცა დაძლა ვითა ვჭკადრე, რათგან იგი ვერ მიმხვდარა?
არ იცის, თუ ინდოეთი უპატრონოდ არ გამხდარა?
ტარიელ არს მემამულე, სხვასა მართებს არად არა,
და ვის მოიუგანს, არა ვიცი, ანუ იგი ვინ მომცდარა?

528 «უთქვი: «ამითა ვეღარას ვიქმ, ღონე სხვა რა მოვიგვარო»;
თავსა ვუთხარ: «ნუ მოგიცავ, გონებაო ძრავალ-გვარო!»
მედვა გული მხეცისაებრ, ათასჯერცა მინდორს ვარო,
და ვისმცა მიუეც თავი შენი, შენვე რად მე არ წამგვარო?!»

529 „სულთა ვჭეიდდი გულისათვის, კოშკი ამაღ გამებაზრა;
იგი წვიმა და-რე-ნელდა, რომე ჰირველ ვარდი აზრა;
ვნახე, მოწსა მარგალიტი გარე ტურფად მოემაზრა.
და მიბრძანა, თუ: «ეგე საქმე მემცა მართლად რად მეაზრა?!»

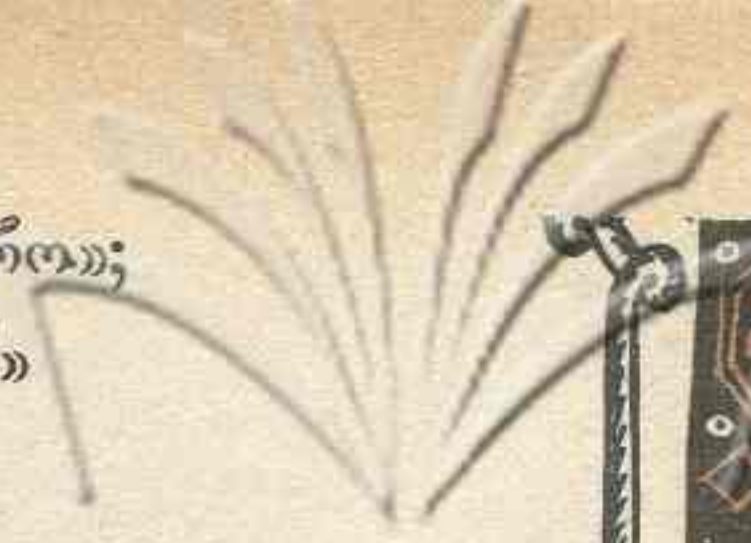
530 «არ დავიჯერებ მე შენსა ღალატსა, ორგულობასა,
უარის ქმნასა ღმრთისასა, ამისთვის არ მადლობასა;
იაჯდი თავსა ჩემსა და მორჭმით ინდოეთს ფლობასა!
და მე და შენ დავსხდეთ ხელმწიფედ, სჯობს ყოვლსა სიძე-სძლობასა».

531 „მოღმობიერდა, მოძიტება გამწერალი, გამქისებული,
ანუ მზე იყო ქვეყანად, ან მთვარე ჰირ-გავსებული;
ახლოს დამისვა, მაღირსა აქამდის არ-ღირსებული;
და მეუბნებოდა, დამივსო ცეცხლი ამითა გზებული.

532 „მიბრძანა, თუ: «გონიერი ხამს აროდეს არ აჩქარდეს,
რაცა სჯობდეს, მოაკვაროს, საწუთროსა დაუწუნარდეს;
თუ სასიძო არ მოუშვა, ვა თუ მეფე გაგიმწარდეს,
და შენ და იგი წაიკიდნეთ, ინდოეთი გარდაქარდეს!»

533 «ყულა თუ სიძე შემოუშვა, მე შემირთოს, იუოს ასდენ,
ერთმანერთსა გავეყარნეთ, მოწეულნი გაგვიფლასდენ,
მათ მორჭმულთა მოივლინონ, ჩვენ ჰატყუნი გაგვიასდენ,
და ესე ამაღ არ ეგების, რომე სპარსნი გაგვიხასდენ».

534 „მე ვჭკადრე: «ღმერთმან აშოროს მის ემისა შენი ქმარობა!
რა შემოვიდენ ინდოეთს, შევიგნა მათი გვარობა,
ვუჩვენო ჩემი ძალ-გული და ჩემი მეომარობა:
და ასრე დავხოცნე, შეეძლოს აღარას არ სახმარობა!»

535 „მიბრძანა, თუ: «ხამს დიაცი დიაცურად, საქმე-დედლად,
დიდსა სისხლსა ვერ შეგაქნევ, ვერ ვიქმნები შუა კედლად:
რა მოვიდეს სიბე, მოკალ მისთა სპათა აუწვევდლად.
და ქმნა მართლისა სამართლისა ხესა შეიქმს ხმელსა ნედლად.

536 «ასრე ქმენ, ჩემო ლომო და მჯობო ერგულთა გძირთაო,
მიპარვით მოკალ სასიძო, ლაშქართა ნუ მოირთაო,
მისთა სპათაცა ნუ დახოც, ზროხათა, ვითა ვირთაო, —
და დიადი სისხლი უბრალო კაცმანმცა ვით იტვირთაო?

537 «იგი რა მოჰკლას, ეუბენ პატრონსა, ჩემსა მამასა,
ჰკადრე, თუ: «სპარსთა ვერა ვიქმ ინდოეთისა ჭამასა,
ჩემია მკვიდრი მამული, არ მივსცემ არცა დრამასა,
და არ დამეხსნები, გაგიხდი ქალაქსა ვითა ტრამასა!»

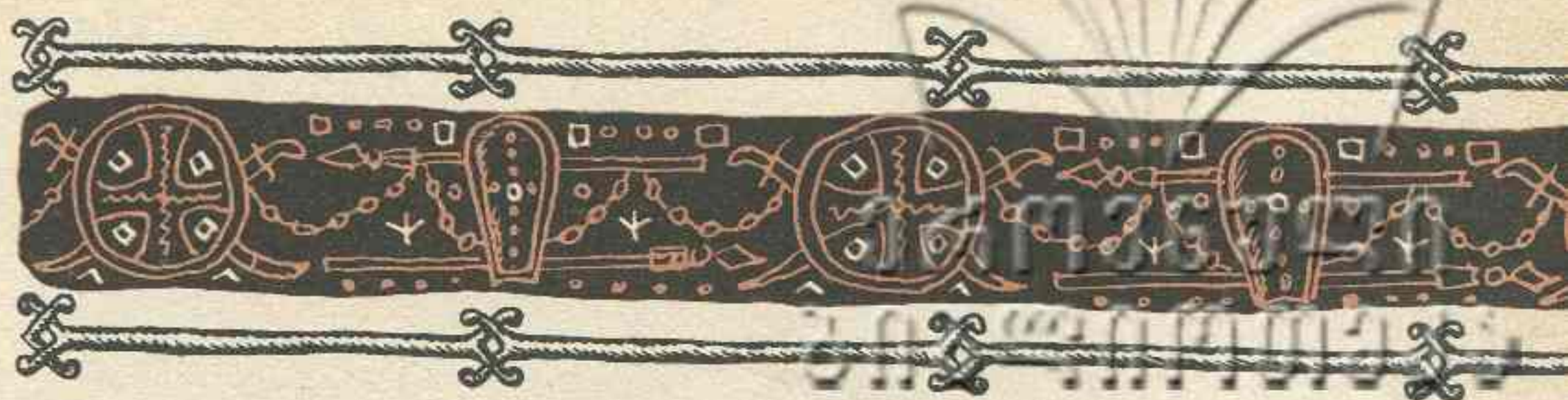

538 «ჩემი ეოლას ნურა გინდა სიუვარული, ნუცა ნდობა,
ამით უფრო მოგეცემის სამართლისა შენ მოხდობა;
ქმნას მეფემან ეელ-მოტეხით შემოხვეწა, შემოკვდობა,
და ხელთა მოკცემს თავსა ჩემსა, შეგკუფრობდეს ერთგან სხდობა».

539 „ესე მეტად მომეწონა თათბირი და გამორჩევა,
ჩემთა მტერთა დავაცადე დასახოცლად ხრმლისა ქნევა;
მერმე ავდეგ წამოსავლად, მან დამიწყო ქვევე წვევა,
და მწადდა, მაგრა ვერ შევმართე შეჭიდება, შემოხვევა.

540 „ხანი დაუვა, გაუეარე, მაგრა გავხე ვითა ხელი.
ასმათ წინა ჩამოძიძვა, ჩამდიოდა ცრემლი ცხელი.
ჭირი ბევრჯელ ვაათასი, ლხინი ჩემი ვაერთხელი,
და მერმე წასლვა არა მწადდა, ამაღ მივალ არ-ფიცხელი“.

აქა ხუარაზმძას შუილის
ინდოეთს მოსლვა საქორწილოდ
და ტარიელისაგან მისი მოკლვა

ოვიდა კაცი: «სასიძო მოვალ», მოსლვა კვახარა,
მაგრან თუ ღმერთი რას უხამს, არა იცოდა, კლახ, არა;
მეფესა მიხვდა სიამე, არ სიტყვა ივაკლახსა რა,
და მიბრძანა, ახლოს მიმისვა, «მოდო», თავი დახარა.

542 „მიბრძანა: «ჩემთვის ესე დღე ღვინი და სინარულია.
გარდავიხადოთ ქორწილი, ხამს ვითა დასა, სრულია;
კაცი კავკასიანეთ, მოვილოთ ეოვლგნით საჭურჭლე სრულია,
და უხვად კავსცემდეთ, ვავსებდეთ, სიძუნწე უმეცრულია».

543 „მე კავკასიანეთ ეოვლგან კაცი საჭურჭლეთა წამომხმელნი;
სასიძოცა მოგვივიდა, იუვნეს ხანსა არ-დამხმელნი;
მიგნით ჩვენნი კავკასიანეთ, კარეთ მოდგეს ხუარაზმელნი;
და მათ ლაშქართა ერთგან მეოფთა ვერ იტევდეს ვერცა ხმელნი.

544 „მეფემან ბრძანა: «მოკაზმეთ კარვითა მოედანია,
გამოისვენოს სიძემან, დაუოს ცოტაი ხანია;
მუნ მისად ნახვად გავიდენ უმენოდ სპანი სხვანია,
და მუნ აქა ნახე, კმარინ იქა ნახვისად უმანია».

545 „მოედანს დაუდგი კარუები წითლისა ატლასებისა.
მოვიდა სიძე, კარდახდა, დღე, ჰკვანდა, არს აღვსებისა,
შეიქმნა გასლვა შიგანთა, ჯარია მუნ ხასებისა,
და დაიწვეს დგომა ლაშქართა თემ-თემად, დას-დასებისა.

546 „მე დაუშვერ, ვითა წესია საურავ-კარდახდისა;
შინა წამოვე, მაშვრალსა ქმნა მომნდომოდა ძილისა;
მონა მოვიდა, მომართვა წიგნი ასმათის ტებილისა:
და «ადრე მოდიო, გიბრძანებს მსგავსი აღვისა ზრდილისა».

547 „ცხენისაგან არ კარდავხე, წავე ფიცხლად, დაუმორჩილდი;
ქალი დამხუდა ნატირები, ვჰკითხე: «ცრემლსა რასა ძილდი?»
ძითხრა: «შენი შესწრობილი ტირილსამცა ვით ავსცილდი?
და გაუწუვედლად ვით გამართლო? რაგვარადმცა გაჰვაქილდი?!»

548 „შევედით, ვნახეთ ბალიშსა ზედა წარბ-შერჭმით მჯდომარე;
მზე ველარას იქმს მის მეტსა, მას განენათლა რომ არე,
წავდეგ, მიბრძანა: «რასა სდგა? დღე მიგიხს წინ საომარე!
და ანუ გამწირე, მიტუუე და კვლაცა მოიმცთომარე?!»

549 „მე მეწინა, აღარა ვთქვი, ფიცხლად გარე შემოვბრუნდი.
უკუჰვივლე: «აწ გამოჩნდეს, არ მიხდოდეს, ვისცა ვუნდი!
ქალი ომსა რაგვარ მაწუვეს, აგრე ვითა დაუძაბუნდი!»
და შინა მოვე, მოკლვა მისი დავაპირე, არ დაუემუნდი.

550 „ასსა ვუბრძანე მონასა: «საომრად დაემხადენით!»
შევსხედით, გაველეთ ქალაქი, არავის გავეცხადენით.
კარავსა შევე, იგი ემა ვითა წვა, ზარ-მაც თქმად ენით,
და უსისხლოდ მოჰკალ იგი, კლახ, თუცა ხმდა სისხლისა დენით.

551 „კარვის კალთა ჩახლათული ჩავჭერ, ჩავაკარაბაკე,
ემასა ფერხთა მოვეკიდე, თავი სვეტსა შევუტაკე.
წინა მწოლთა დაიზახნეს, გლოვა მიხუდა საარაკე;
და ცხენსა შევჯე, წამო-ცა-ვე; ჯაჭვი მეცვა საკურტაკე.

552 „ხმა დაძივარდა, შეიქმნა ზახილი მოსაწევარი;
წამოვე, წევნა დაძიწუეს, დაჯხოცე ჩემი მდევარი.
ქალაქი მქონდა მაგარი, მტერთაგან მოურევარი,
და მუნ შიგან შევე მშვიდობით, ამოდ იგივე მე ვარი!

553 „კაცნი გავეზაუნენ, ვაცნობე უოვლგან ლაშქარსა უველასა:
«აქა მომძარით, ვინცაღა ჩემსა იქმოდეთ შეელასა».
არ გაწუდა მოსლვა მდევართა ღამესა დია ბნელასა,
და ჩემი რა ცნიან, სცვიდიან თავებსა მათსა მრთელასა.

554 „ცისკრად ავდეკ, შევეკაზმე, რა გათენდა ღამე დილად,
ვნახენ სამნი დიდებულნი მეფისაგან მოგზაჳნილად;
ებრძანა, თუ: «ღმერთმან იცდეს, გამესარდე ვითა შვილად,
და ჩემი ასრე რად შესცვალე სინარული სიმძიმილად?»

555 «ხვარაზმძას სისხლი უბრალო სახლად რად დამადებინე?
თუ ჩემი ქალი კინდოდა, რად არა შემაგებინე?
მე, ბერსა მუნსა გამზრდელსა, სიცოცხლე მარმებინე,
და დღედ სიკუდილადის შენიცა თაჳი არ მახლეებინე!»

556 „მე შევუთვალე: «მეფეო, ვარ უმაგრესი რუაღისა,
თვარა რად მიძღის სიკუდილსა ცეცხლი სირცხვილთა აღისა?
მაგრა, თვით იცით, ხელმწიფე ხამს მქმნელი სამართაღისა,
და მე, თქვენმან მხემან, მაძოროს ნდობა თქვენისა ქაღისა!

557 «იცით, ინდოთა სამეფო რაზომი სრა-საჯდომია! —
ერთიღა მე ვარ მემკვიდრე, — უველავი თქვენ მოგხდომია:
ამოწუდა მათი უველავი, მამული თქვენ დაგრჩომია;
და დღესამდის ტახტი უჩემოდ არაჳის არ მონდომია!

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

558 «ვერ გათნევ, თქვენძან კეთილძან, აწ ეგე არ-მართალია:
ღმერთძან არ მოგცა ემა შვილი, გიზის ერთაი ქალია,
ხუარაზმმა დასვა ხელმწიფედ, დამრჩების რა ნაცვალია?
და სხვა მეფე დაჯდეს ინდოეთს, მე მერტყას ჩემი ხრმალია?»

559 «შენი ქალი არად მინდა, გაათხოვე, გამარიდე!
ინდოეთი ჩემი არის, არვის მიუსცემ ჩემგან კიდე.
ვინცა ჩემსა დაძევილოს, მისით მასცა ამოფუხვრიდე,
და სხვას მუშველსა გარეგანსა, მომკალ, ვინცა ვინატრიდე!»

ამბის ცნობა ტარიელისაგან ნესტან-დარეჯანის დაკარგვისა

სე კაცნი გამეკზაუნნეს, გონებასა გაუეშმაგე.
რომე მისი ვერა მეცნა, ამას უფრო დაუედაგე.
მას სლუდესა გარდაუადეგ, მინდორთაჲე რომე ვაგე,
და მესმა საქმე საშინელი, თუცა თავი ვერ წაუაგე.

561 „გამოჩნდეს ორნი ქვეითნი, მე მიუეგებე წინა-რე.
ქალი ჰევა ერთსა მონასსა, ვცანძვა, თუ მოღმა ვინ არე:
თავ-გაკლეჯილი ასმათი, ჰირსა სისხლ-ჩამომდინარე,
და აღარ მიუიულა დიმილით, არცაღა გამიცინა-რე.

562 „იგი ვნახე, დაუებნიე, გონებანი გამიშმაგნა;
ძორით ვუხმე: «რაშიგან ვართ, ანუ ცეცხლმან რად დაკვდაგნა?»
მან საბრალოდ შემომტირნა, ძლიე სიტყვანი გამოაგნა,
და მითხრა: «ღმერთმან სიმკრგულე ცისა ჩუენთვის რისხვით წამოგრაგნა».

563 „ახლოს მივე, კვლაცა ვჰკითხე: «რაშიგან ვართ? თქვი მართალი!»
კვლა საბრალოდ ამიტირდა, კვლა მოედვა ამით აღი,
დიდხან სიტყვა ვერა მითხრა, მისთა ჰირთა ნათალი,
და მკერდსა წითლად უღებვიდა სისხლი დაწვთა ნაწვეთალი.

564 „მერმე მითხრა: «მოგახსენებ, ესე რადმცა დაგიმაღე?
მაგრა ვითა გაგახარნე, შენცა აგრე შემიწყაღე:
ნუ მაცოცხლებ, ნუ დამარჩენ, შემიხვეწე, შემიბრაღე,
და დამხსენ ჩემსა საწუთროსა, ღმერთსა შენსა მიაჯაღე!»

565 „მიაძბო: «ოდეს სასიძო მოჰკალ და სძაღოცა დაგებდა,
მეფესა ესმა, აიჭრა, მართ მისგან გასატკივარდა,
შენ დაგიხახნა: «მიხმეთო», ხმა-მაღლად გახმაძეივარდა;
და მოგნახეს, შინა ვერ გპოვეს, მით მეფე გამოჩივარდა.

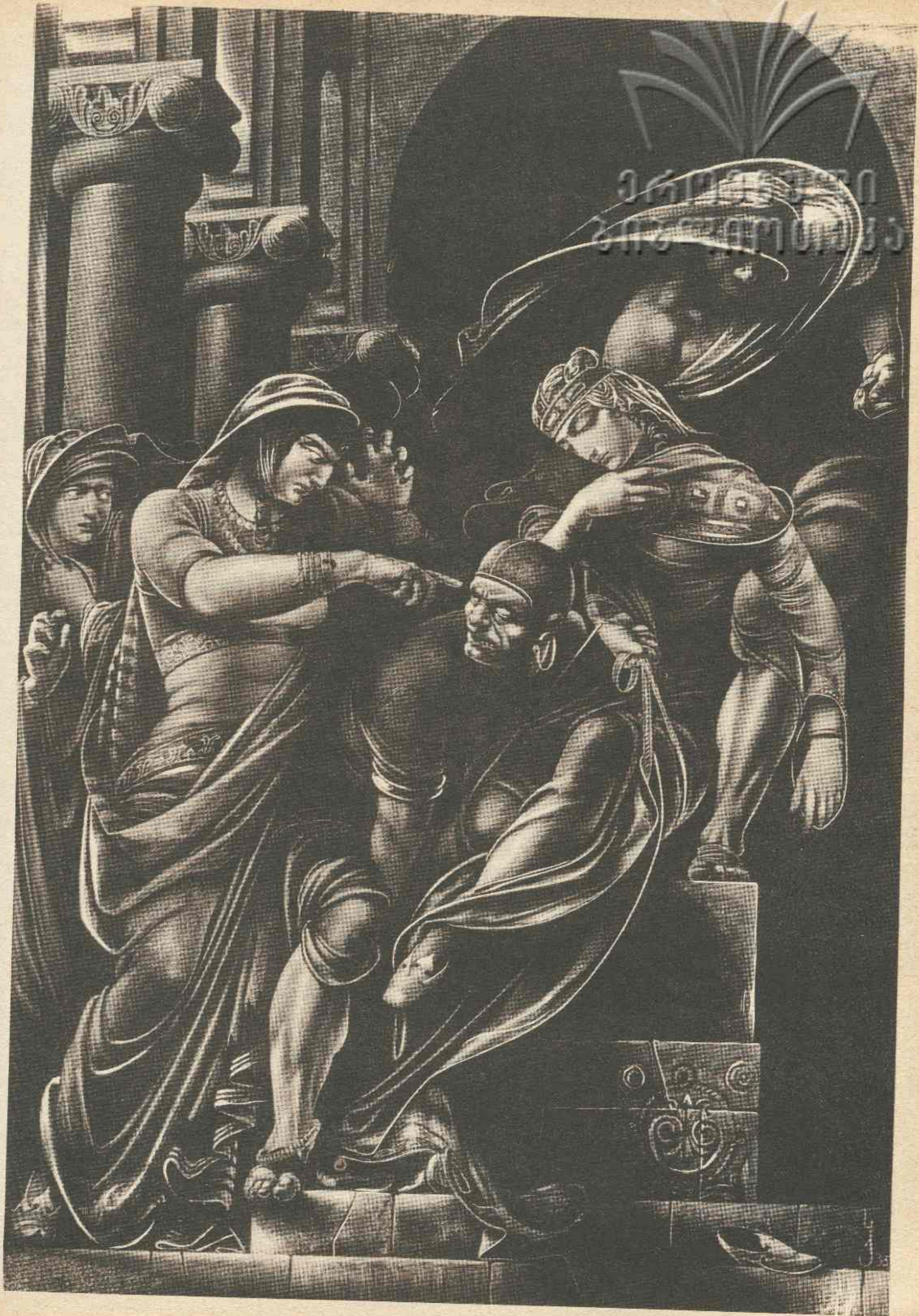
566 «ჰკადრეს: «აქა აღარ არის, კარნი სადმე გაუკლიან».
მეფე ბრძანებს: «ვიცი, ვიცი, მეტად კარგად შემიგნიან:
მას უყვარდა ქალი ჩემი, სისხლნი ველთა მოუღვრიან,
და რა ნახიან ერთმანერთი, არ-შესედვა ვერ დათმიან.

567 «აწ, თაჟმან ჩემძან, მას მოუჰკლავ, ჩემად დად ვინცა მადესა!
მე ღმრთისა ვუთხარ, დაუბამს მას ეშმაკისა ბადესა!
მათ ბოზ-კუროთა ასეთი რა მისცეს, რა უქადესა?
და თუ დავარჩინო, ღმერთი ვკძო! მისად ჰატეჟად მზად ეს-ა».

568 „მის მეფისა წესი იყო: თაჟი მისი ძვირად ფიცის,
და თუ ფიცის, არ გატეხის, მასვე წამსა დაამტკიცის.
«ესე წერომა მეფისაგან ვისცა ესმა, ვინცა იცის,
და მან უაძბო დავარ ქაჯსა, ვინ გრძნებოთა ცაცა იცის.

569 «დავარს, დასა მეფისასა, უთხრა ვინმე ღმრთისა მტერძან:
«თაჟი ფიცა ძმძან შენძან, არ დაგარჩენს, იცის ერძან».
მან აგრე თქვა: «უბრალო ვარ, იცის ღმერთძან სახიერძან!
და ვისგან მოჰკვდე, ვისთვის მოჰკვდე, მიიხვედროს იგი ვერ ძან».

570 «ნატრონი ჩემი აგრევე იყო, წამოხვე შენ ოდეს;
შენეულნივე რიდენი ებურნეს, ტურფად შვენოდეს.
დავარ მოსთქმიდა სიტყვათა, რომელნი არა მსმენოდეს:
და «ბოზო, შენ ბოზო, რად მოძკალ? ვუჭე, შენცა არა კლხენოდეს!

571 «როსკიპო, ბოზო დიაცო, საქმრო რად მოაკლვევინე?
 ანუ სისხლითა მისითა ჩემი რად მოაზღვევინე?
 არ ცუდად მოძკლავს ძმა ჩემი. რა გიყავ, რა გაქნევინე?
 და აწ, ღმერთსა უნდეს, ვერ მიხვდე, ვის ეხე დაძღვევინე.»

572 «ხელი მიჭყო, წამოზიდნა, თმანი გრძელნი დაუფუძნა,
 დააღება, დააღურჯა, მედგრად ჰირნი მოიქუძნა.
 მან ჰასუხი ვერა გასცა, ოდენ სულთქენა, ოდენ უძნა,
 და ქალმან შავმან ვერა არგო, ვერცა წულუღნი დაუძუძნა.»

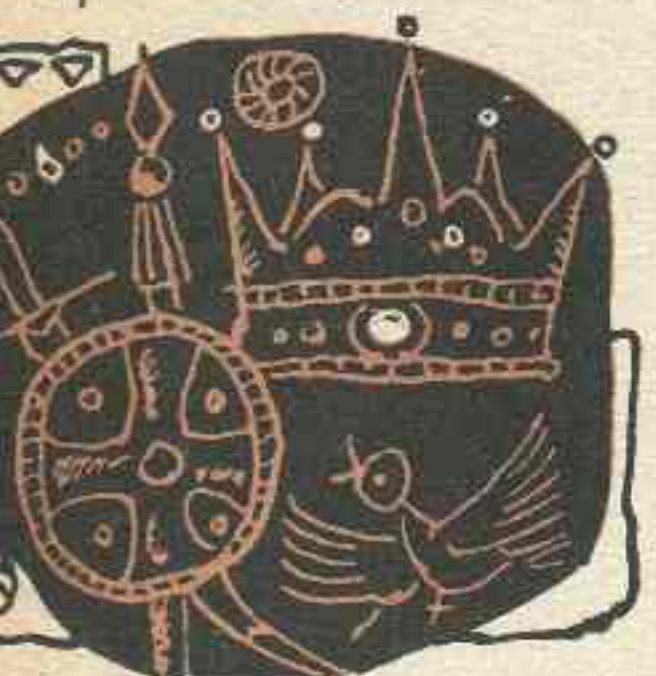
573 «რა დაუარ გაძღა ცემითა, მისითა დაღურჯებითა,
 წამოდგეს ორნი მონანი ჰირითა მით ქაჯებითა,
 მათ კიდობანი მოჭქონდა, ეუბნეს არ აჯებითა,
 და მას შიგან ჩასვეს იგი მზე, ჰგავს, იქმნა დარაჯებითა.»

574 «ზღვითვე გააფლნეს სარკმელნი; მაშინვე გაუჩინარდა.
 დაუარ თქვა: «მქმნელი ამისი ვინ არ დაქოლოს, ვინ არ და-!
 ვირე მოძკლვიდეს, მოუკვდები, სიცოცხლე გასაწეინარდა».
 და დანა დაიცა, მო-ცა-კვდა, დაეცა, გასისხლმდინარდა.»

575 «რად არ მიკვირვებ ცოცხალსა, მე ლახვარ-დაუსობელსა!
 აწ იგი მიუავ, რა მმართებს ამისსა მახარობელსა!
 ზენაარ, დამხსენ სიცოცხლე სულთადგმა-დაუთმობელსა!»
 და საბრალოდ ცრემლსა ადენდა უკლებსა, დაუძრობელსა.»

576 „მე ვუთხარ: «დაო, რად მოგკლა, ანუ რა შენი ბრალია?—
 რამცა ვქმენ ნაცვლად, თვით რომე მისი ჩემზედა ვაღია!—
 აწ თავსა მისად საძებრად მივსცემ, სად კლდე და წეაღია».
 და სრულად გაუქვავდი, შემექმნა გული მართ ვითა საღია.»

577 „მეტმან ზარმან გამაშმაგა, მომიკიდა ცხრო და თრთოლა;
 გულსა ვუთხარ: «ანუ მოჭკვდები, არას გარგებს ცუდი წოლა,
 გიჯობს გაჭრა ძებნად მისად, გაუარდნა და ველთა რბოლა.
 და აჰა ქამი, ვისცა გინდა ჩემი თანა წამოყოლა!»

578 „შევე, ფიცხლად შევეკაშმე, ცხენსა შევჯე შეკაშმული;
ას სამოცი კარგი მოემე, ჩემსა თანა ხან-დაშმული,
წამომევა და წამოვედით კართა კარე დარაშმული,
და ზღვის ჰირს მივე, ნავი დამხვდა, მენავემან მნახა ზმული.

579 „ნავსა შევჯე, ზღვასა შევე, ზღვასა შიგან გავაღაკდი,
არსით ნავი მოძავალი უნახავად არ დავაკდი;
მოველოდი, არა მესმა, შმაგი უფრო გა-ვე-ვძმაკდი,
და რომე სრულად მომიბუღვა, ღმერთსა თურე ასრე ვსმაკდი.

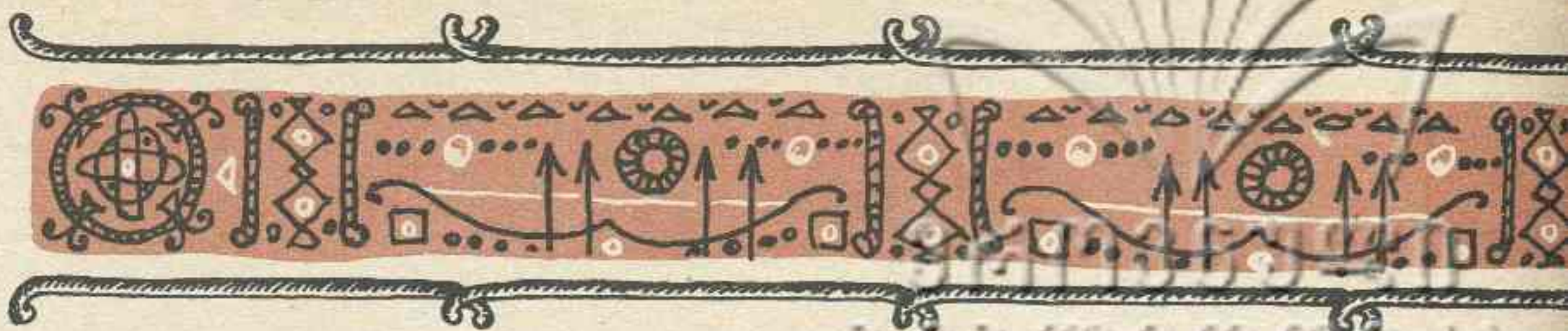
580 „რომე დავევ წელიწადი, თვე თორმეტი გამეოცა,
მაგრა მისი მნახავიცა სიშმრივ კაცი არ მეოცა;
თანა-მეოლი ეველაკაი ამომიწუდა, დამეხოცა,
და ვთქვი, თუ: «ღმერთსა ვერას ვჭკადრებ, რაცა სწადდეს, აკრე ვუოცა».

581 „ზღვა-ზღვა ცურვა მომეწეინა, მით გამოვე ზღვისა ჰირსა,
გული სრულად გამომხეცდა, არ ვუსმენდი არც ვაზირსა;
ეველაკაი დამეფანტა, დარჩომოდა რაცა ჭირსა.
და კაცსა ღმერთი არ გასწირავს ასრე, მისგან განაწირსა!

582 „ერთაი ესე ასმათი და დამრჩეს ორნი მონანი,
ჩემნი გულისა მღებელნი და ჩემნი შემავონანი.
მისნი ვერა ვცნენ ამბავნი ვერცა დრამისა წონანი,
და ტირილი მიჩნდის ღზინად და მდინდიან ცრემლთა ფონანი“.

სიბუნებისა

ამბავი ნურადინ-ფრიდონისა, ოდეს ტარიელ შეეუარა

მ ამით მეულო, მოვიდოდი, ზღვისა ჰირსა აჩნდეს ბაღნი;
„ ჰგუანდა, ქალაქს ვუახლენით, ცალ-კერძ იუვნეს კლდეთა ნაღნი;
არ მუამის კაცთა ნახვა, მიდაღვიდეს გულსა დაღნი;
და მუნ გარდავხე მოსვენებად, დამხუდეს რამე ხენი ლაღნი.

584 „ხეთა ძირსა მივიძინე, მათ მონათა ჭამეს ჰური;
მერმე ავდეკ სევიანი, მიღამებდა გულსა მური:
ვერა მეცნა ეგზომ გრძელად ვერ ჭორი და ვერ დასტური,
და ველთა ცრემლი ასოვლებდა, თვალთა ჩემთა მონაწური.

585 „ზახილი მესმა. შევხედენ, მოემე ამაუად ეიოდა,
შემოიბრებდა ზღვის ჰირ-ჰირ, მას თურე წელული სტკიოდა;
ხრმლისა ნატენი დასურული აქვს, სისხლი ჩამოსდიოდა,
და მტერთა ექადდა, წურებოდა, ივინებოდა, ჩიოდა.

586 „ზედა ჯდა შავსა ტაიჭსა, აწ ესე მე მითქს რომელი,
მართ ვითა ქარი მოქროდა გაფიცხებული, მწერომელი;
მონა მივსწიე, მისისა შეერისა ვიუავ მნდომელი;
და შევსთვალე: «დადეკ, მიხვენე, ლომსა ვინ გაწეენს, რომელი?»

587 „მას მონასა არა უთხრა, არცა სიტყვა მოუსმინა;
ფიცხლა შევჯე, ჩავეგებე, მე ჩავესწარ, ჩავე წინა,
ვუთხარ: «დადეგ, გამაკონე შენი საქმე, მეცა მინა!»
და შემომხედნა, მოვეწონე, სიარული დაითმინა.

588 „გამიცადა, ღმერთსა ჰკადრა: «შენ ასეთნი ხენი ვით ხენ!»
მერმე მითხრა: «მოგახსენებ, აწ სიტყვანი რომე მკითხენ:
იგი მტერნი გამილომდეს, აქანამდის რომე ვითხენ,
და უკანმავსა მიღალატეს, საჭურველნი ასრე ვითხენ».

589 „მე ვუთხარ: «დადეგ, დაწუნარდი, კარდავხდეთ ძირსა ხეთასა;
არ შეუდრკების ჭაბუკი კარგი მახვილთა კვეთასა».
თანა წამომეუვა, წავედით უტებოსნი მამა-მეთასა.
და მე გავეპირვე ჭვრეტასა მის ემისა სინახეთასა.

590 „ერთი მონა დასტაქარი მეუა და წულულნი შეუსვივნა,
ისრის ზირნი ამოუხვნა, დაკოდინი არ ატკივნა.
მერმე ვაკითხე: «ვინ ხარ ანუ მკლავმან შენმან ვისგან ივნა?»
და საამბობლად დამირიგდა, თავი მისი გაამჩივნა.

591 „ზირველ მითხრა: «არა ვიცი, რა ხარ, ანუ რას გამსგავსო?
ანუ ეგრე რამ დაკლია, ანუ ზირველ რამ გაგავსო?
რამან შეგქმნა მოუვითანედ, ვარდ-გიშერი რომე რგავსო?
და ღმერთმან მისგან ანთებული სანთელიმცა რად დაგავსო?»

592 «მულდასანსარის ქალაქი, ახლოს მე მაქვსო რომელი,
ხურადინ-ფრიდონ სახელ მძეს, მეფე ვარ მუნა მჯდომელი;
ესე სახლვარი ჩემია, სადა ხარ გარდამხდომელი,
და ცოტა მაქვს, მაგრა უოველგნით სიკეთე-მიუწდომელი.

593 «მამის მამა და მამა-ჩემი ზაზა-ჩემმან გაუვნა ოდეს,
ზღვასა შიგან კუნძულია, ჩემად წილად მას იტეოდეს,
თვით ბიძასა ჩემსა მიხვდა, ვისთა შეილთა აწ დამკოდეს;
და მათვე დარჩა სანადირო, არ მივსცემდი, მომერჩოდეს.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

594 «დღეს გამოვე ნადირობას, ზღვისა ჰირსა ვინადირე,
ქორის დევნა მომნდომოდა, მით ძრეკალი არ ვახშირე
სწათა ვუთხარ: «მომიცადეთ, მოვიდოდე მეცა ვირე!»
და ხუთთა ოდენ ბასიერთა მეტი არა დავიჭირე»

595 «ნავითა გავე, ზღვისაგან შტო რამე გამოვიდოდა
არ ამოვჭკრეფდი გამოვუთა, ვთქვი, ჩემთა რად დავრიდო, და-?
დამეძაბუნნეს, სიმრავლე მე მათი არ გამოვიდოდა,
და ვნადირობდი და ვიხახდი, ხმა ჩემი არ უდიდოდა.

596 «მართლად იჯავრეს, წუნობა მათი თუ ესე ხმდა ვითა!
გამომაძარნეს ლაშქარნი, გზანი შემიკრნეს ნავითა,
თვით ბიძამენი ჩემნიცა შესხდეს მათითა თავითა,
და ჩემთა გაუხდეს ლაშქართა ომად თავისა მკლავითა.

597 «მათი მესმა, დავინახე ზახილი და ხრმალთა ელვა,
ნავი ვსთხოვე მენავეთა, მით ვიუივლე მე ერთხელ ვა,
ზღვასა შევე, მომეგება მეომარი ვითა დელვა,
და სწადდა, მაგრა ველარა ქმნეს ჩემი ზედა წამოქელვა.

598 «კვლა სხვანი დიდნი ლაშქარნი უკანა მომეწეოდეს,
იქით და აქათ მომიხდეს, ერთგნით ვერ მომერეოდეს,
არ მომწურვოდეს წინანი, ზურგით მესროდეს მე ოდეს,
და ხრმალსა მიუენდევ, გამიტედა, ისარნი დამელეოდეს.

599 «მომეჯარნეს, ველარა ვქმენ, ნავით ცხენი კარდვისლტუნვე,
ზღვა-ზღვა ცურვით წამოუვე, ჩემი მჭკრეტი გავაცბუნვე;
თანა-მეოლნი ეველაკანი დამიხოცნეს, დამრჩეს მუნვე,
და ვინცა მდევდა, ვერ შემომხვდა, მიუუბრუნდი, მივაბრუნვე.

600 «აწ იგი იქმნას, რაცაღა ენებოს ღმრთისა წადილსა!
ვეჭვ, ჩემი სისხლი არ მერჩეს, ძალი შესწევდეს ქადილსა!
ოხრად გაუხდი ეოფასა მათ საღამოსა და დილსა,
და ვუსმობ ევაუთა და ეორანთა, მათ ზედა ვაქნევ ხადილსა!»

601 „ამა ემამან შემიკვუთა, გული მისკე მიმიბრუნდა.
 მოვასსენე: «ახქარება შენი ყოლა არა უნდა,
 შეცა თანა წამოგვუები, დაისოცნენ იგი მუნ, და-!
 და ჩვენ ორთავე მეომარი განაღამცა შეგვიძრწუნდა!»

602 „ესეცა ვუთხარ: «ამბავი ჩემი არ გაგეგონების,
 უფრორე წენარად გაიძობ, თუ ჟამი ჩვენ გვექონების».
 მან მითხრა: «ღსინი საჩემო მაგას არ შეეწონების!
 და დღედ სიკვდილამდის სიცოცხლე შენ ჩემი დაგეძონების».

603 „მიუედით მისსა ქალაქსა ტურფასა, მაგრა ცოტასა;
 გამოეგებნეს ლაშქარნი, ისხმიდეს მისთვის ოტასა,
 ჰირსა იხოკდეს, გაჭურიდეს ნახოკსა ვით ნაფოტასა,
 და ესეოდინ, ჰკოცნიან ხრმალსა და სალტე-კოტასა.

604 „კვლა მოვეწონე, ვეტურფე მე მისი გარდნაკიდარი;
 შემასხმიდიან ქებასა: «მხო, შენ ჩვენთვის იდარი!»
 მიუედით, ვნახეთ ქალაქი მისი ტურფა და მდიდარი,
 და ვველასა ტანსა ემოსა ზარქაში განაზიდარი“.

ეროვნული
 ბიბლიოთეკა

შველა ტარიელისაგან ფრიდონისა

1ოჯობდა, ოძი შეეძლო, სმარება ცხენ-აბჯარისა;
დაუკაზმეთ ნაჳი, კატარღა და რიცხვი სჳათა ჯარისა;
კაცი ხმდა, მისთა მიჭურეტათჳის ღონემცა ეაჯა რისა!
და აწ გითხრა ოძი მოჳმისა, მებრძოლთა დამსაჯარისა.

606 „მათი მესმა დაზირება, ჩაბალახთა ჩამობურჳა;
ნაჳი წინა მოძეგება, არა ვიცო, შვიდი თუ რჳა.
ფიცხლა ზედა შეჳეჯახუ, მათ დაიწუეს აძოდ ცურჳა;
და ქუსლი ვჳკარ და დაუქციუ, დაიხახნეს დიაცურ ვა!

607 „კვლა სხჳასა მიჳე, მოჳჳკიდე ხელი ნაჳისა ბაგესა,
ზღჳასა დაჳანთქენ, დაჳხოცენ, ოძიმცა რაღა აგესა!
სხჳანი გაძექცეს, მიძართეს მათ-მათსა საქულობაგესა;
და ვინცა მიჭურეტდეს, უკვირდა, მაქებდეს, არ მამაგესა.

608 „ზღჳა გაჳიარეთ, გაჳედით, შემოგვიტოეს ცხენია,
კვლა შევიბენით, შეიქმნნეს ოძისა სიძარცხენია.
მუნ მოძეწონნეს ფრიდონის სიქჳელუ-სიფიცხენია:
და იბრძვის ღოძი და ჰირად მზე, იგი ალჳისაც ხენია.

609 „თვით ორნივე ბიძაძენი მისნი ზრმლითა ჩამოყარნა,
ხელნი წმიდად გარდუკუთნეს, იგი ასრე ასაპყარნა,
მოიყვანნა მხარ-დაკრულნი ერთმან ორნი, არ დაყარნა,
და მათნი უმანი გაამტირლნა, მისნი უმანი ამაყარნა.

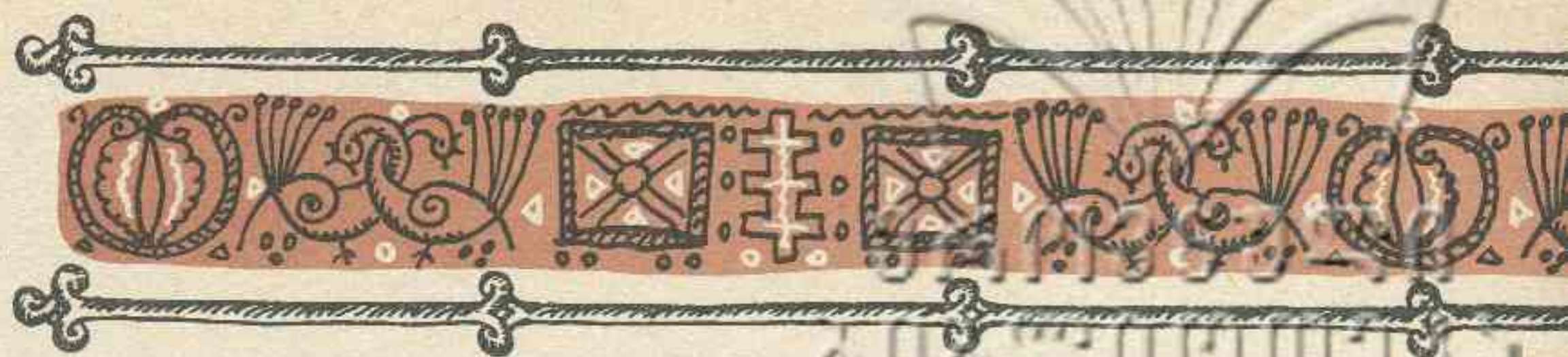
610 „მათნი ლაშქარნი გაგვექცეს; ვეცენით, გა-ცა-ფუანტენით
ფიცხლად წაუღეთ ქალაქი, არ თაფნი გაუაზანტენით;
ქვითა დაუღეწეთ წვივები, ჩვენ იგი გაუაზანტენით.
და მოძკაღ, თუ ლარი დალიოთ ან აკიდებით, ან ტენით.

611 „ფრიდონ ნახნა საჭურჭლენი და ბეჭედნი მისნი დასხნა.
თვით ორნივე ბიძაძენი დაპურობილნი წამოასხნა.
მისთა ნაცვლად სისხლნი მათნი მოღუარნა და ველთა ასხნა;
და ჩემი თქვეს, თუ: «ღმერთსა მადლი, ვინ ალვისა ხენი ასხნა!»

612 „მივედით, მოქალაქეთა ზარი ზნდა, რომე ზმიდიან,
აჯაბთა მქმნელნი მჭვრეტელთა გულსა მუნ დააბმიდიან;
მე და ხურადინს ვეელანი ქებასა შეგვასხმიდიან,
და გვითხრობდეს: «მკლავთა თქვენთაგან ჯერთ მათნი სისხლნი მიდიან!»

613 „ლაშქარნი ფრიდონს მეფედ და მიხმობდეს მეფეთ-მეფობით,
თვით თავსა მათსა — მონად და ჩემსა — უველასა სეფობით;
დაღრეჯით ვიუბუ, ვერ მხოვეს ვეროდეს ვარდთა მკრეფობით,
და ჩემი ვერ ცნიან ამბავი, მუნ იყო არ-იეფობით“.

ფრიდონისაგან ნესტან-დარეჯანის ამბის მბობა

ღესა ერთსა მე და ფრიდონ ნადირობას გამოუდით,
ზღვასა ზედა წაწურვილსა ქედსა რასმე გარდაუდით;
ფრიდონ მითხრა: «გითხრობ რასმე, — უთამაშობდით, ცხენსა ვსხედით, —
და ერთი რამე საკვირველი მე ვნახეო ამა ქედით».

615 „მე ვჭკითხუდით, ფრიდონ მეტყუებს მართ ამბავსა ესოდენსა:
«დღე ერთ მწადდა ნადირობა, შევჯე ამა ჩემსა ცხენსა, —
ზღვათა შიგან იხვსა ჰგავს და ხმელთა ზედა მავარდენსა, —
და აქა ვდევ და თვალს ვუგებდი ქორსა, იქით განაფრენსა.»

616 «ხოკჯერ ზღვისკე მივიხედნი, წავსდგომოდი ამა გორსა;
ზღვასა შიგან ცოტა რამე დავინახე, თუცა შორსა.
ეგრე ფიცხლა სიარული არას ძალ-უც მისსა სწორსა,
და ვერად ვიცან, გონებასა გაუკვირეუ ამად ორსა.»

617 «უთქვი: «რა არის, რას ვამსგავსო, მფრინველია ანუ მხეცი?»
ნავი იყო, გარ ეფარა სამოსელი მრავალ-კეცი;
წინა კაცნი მოზიდვიდეს; თვალი ამად დავაწყეცი,
და მთვარე უჯდა კიდობანსა, ცა მეშვიდე მასმცა ვეცი.»

618 «ამომკურეს ორნი მონანი, შავნი მართ ვითა ფისანი.
ქალი გარდმოსვეს, სისხონი ვნახენ მისისა თმისანი.
მას რომე ელვა ჰკრთებოდა, ფერნიმცა ჰგვანდეს რისანი!
და მან განანათლა სამყარო, გაცუდდეს შუენი მზისანი!»

619 «სიხარულმან ამაჩქარა, ამათრთოლა, და-ცა-მლეწა,
იგი ვარდი შემიუვარდა, რომე თოვლსა არ ეხეწა;
დაუაპირე შეტეუება, ვთქვი: «წავიდე მათკე მე, წა-,
და ჩემსა შავსა სულიერი რამცა ვითა გარდეხეწა!»

620 «ცხენი გავეუსლე, იქმოდა შამბი ხმასა და ხრიალსა,
ველარ მივუსწარ, გამესწრნეს, რაზომცა ვსცემდი წრტიალსა.
ზღვის ჰირსა მიჟე, შევხედენ, ჩნდა ოდენ მზისა ტიალსა,
და გამშორებოდეს, წამსლეოდეს, ამისთვის დაჟეწვი ალსა».

621 «ესე მესმა ფრიდონისგან, მომემატა ცეცხლთა სიცხე,
ცხენისაგან გარდავიჭერ, თავი სრულად გაუიკიცხე,
ჩემთა ღაწვთა დანადენი მე ჩემივე სისხლი ვიცხე.
და ვუთხარ: «მომკალ, უჩემოსა ენახამცა ვისცა ისც ხე!»

622 «ესე ჩემგან გაუკვირდა ფრიდონს, უცხოდ ეუცხოვა,
მაგრა მეტად შევებრალე, ტირილითა მესათნოვა;
თვალთათ ვითა მარგალიტი ცრემლი ცხელი გარდმოთოვა,
და ვითა შვილი დამადრუმა, მემუდარა, შემეპოვა.

623 «ვაგლახ მეო, რა გიაძბე ფათურაკად, მცთარმან, შმაგად!»
მოვახსენე: «ნურა გაგვა, ნუ ინავლლი მაგას მაგად!
იგი მთვარე ჩემი იყო, მით მედების ცეცხლი მდაგად;
და აწ გიაძბობ, რათგან თავი გინდა ჩემად ამხანავად».

624 «ფრიდონს ვუთხარ ეველაკაი ჩემი, თავსა გარდასრული;
მან მითხრა, თუ: «რას ვიტყოდი მოცთომილი, გაბასრული!
შენ, ძალადი ინდოთ მეფე, ჩემსა რადმე ხარ მოსრული,
და სახელმწიფო საჯდომი და ტახტი გმართებს, სრაცა სრული».

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

625 „კვლაცა მითხრა: «ვისცა ღმერთი საწლას ძორჩსა ტანად უხებს, მას ღახვარსა მოამორეებს, თუცა ჰირველ გულსა უხებს, იგი მოკვცემს წყალობასა მისსა, ზეცით მოკვიქუხებს, და ჭირსა ღხინად შეკვიცვალებს, არადღეს შეგვაწუხებს».

626 „წამოუდით ნატირებნი, სრას დაუსხედით თავის წინა; ფრიდონს ვუთხარ: «ჩემი შემწე შენგან კიდე არავინ-ა, ვითა ღმერთმან შენი მსკავსი სოფლად არა მოავლინა, და მაშა რათგან შეგემეცენ, ამის მეტი რად რა მინა?»

627 «არ ავი გესვა მოევარე, ქამი თუ მომხვდეს ქამისად, ენა, გონება მახმარე გამოსარჩევლად ამისად: რა მოვაგვარო, რა მიჯობს სალხენლად ჩემად და მისად? და თუ ვერას ვარგებ, ვიქმნები ვერ-დამოუფელი წამისად».

628 „მან მითხრა: «ბედი ღმრთისაგან მიჯობსლა ამას რომელი? მოსრულხარ ჩემად წყალობად მეფე ინდოეთს მჯდომელი; მემცა რად ვიუაჟ ამისთვის მადლისა რასმე მნდომელი? და ერთი ვარ მონა მონებად წინაშე თქვენსა მდგომელი.

629 «ესე ქალაქი გზა არის ნაუთა, ჟრუველგნით მავალთა, შემომკრებელი ამბავთა უცხოთა რათმე მრავალთა; აქა მოგესმის წამალი, შენ რომე დაუწვაჟ ალთა. და ნუთუ ქმნას ღმერთმან გარდახდა მაკ შენთა ჭირთა და ვაღთა!»

630 «ჩვენ გავკზავნეთ მენავენი, რომელთაცა კვლავ უვლია, მოკვინახონ იგი მთვარე, ვისთვის ჭირი არ გვაკლია; მუნამდისცა მოიჭირვე, — გონებამან არ დაკლია. და ეოლა ჭირი არ ეკების, თუძცა ღხინმან არ დასძლია».

631 „კაცნი იხმნა მასვე წამსა, ესე საქმე დაუიურვეთ, უბრძანა, თუ: «ნავებითა წადით, ზღვა-ზღვა მოიცურვეთ, მოკვინახეთ, საუვარელსა მისსა მისთვის მოასურვეთ; და თავთა ჭირი უათასეთ, რადმც უძვიდეთ ანუ ურვეთ?»

632 „აჩინა კაცი, სადაცა სადგურნი ნათა სხენოდეს;
უბრძანა: «მებნეთ ყოველგან, რაცა ვის მისი გსმენოდეს».
მოლოდნა მიჩნდა სალხინოდ, ჰატყენი მო-რე-მლხენოდეს,
და უმისოდ ღხინი მინახავს, ამა დღისათვის მრცხვენოდეს!»

633 „ფრიდონ საჯდომნი დამიდგნა ადგილსა საპატრონოსა,
მითხრა, თუ: «მცთარჱარ აქამდის, ვერ მივხვდი გასაკონოსა:
ხარ დიდი მეფე ინდოთა, რა ვით ვინ მოგაწონოსა!
და ვინ არის კაცი, რომელმან თავი არ დაგამონოსა?!»

634 „რას ვაკრძელებდე! მოვიდეს ყოველგნით ამბისა მცნობელნი,
ცუდნი და ცუდთა ადგილთა თავისა დამაშრობელნი;
ვერა ვერ ეცნა, ვერ იუვნეს ვერას ამბისა მბობელნი,
და მე უფრო მდინდეს თვალთაგან კვლა ცრემლნი შეუშრობელნი.

635 „მე ფრიდონს ვუთხარ: «ესე დღე ვითა მესაზაროების,
ამისად მოწმად ღმერთი მეავს, სათქმელად მეუცხოების;
უშენოდ მეოფსა ღამე და დღეცა მესაღამოების,
და დახსნილჱარ ღხინსა ყოველსა, მით გული ჭირსა მოების.

636 «მაშა მე მისსა ამბავსა რათგან აღარას მოჱული,
ველარ ვიქმნები, გამიძვი, ვარ ფარმანისა მთხოველი!»
ფრიდონს რა ესმა, ატირდა, სისხლითა მოერწყო ველი,
და მითხრა, თუ: «ძმაო, დღესითგან ცუდ ჩემი ღხინი ყოველი!»

637 „თუცა დია მოიჭირვეს, ვერცა ეგრე დამიჭირეს;
მისთა სპათა მუნღ-მოფრილთა თავი მათი ჩემ-ვერმ ირეს,
მესვეოდეს, მაკოცებდეს, ატირდეს და ამატირეს:
და «ნუ წახვალო, დაკემონნეთ, სიცოცხლეა ჩვენი ვირეს!»

638 „ეგრე ვუთხარ: «თქვენი გაურა მეცა დია მეძნელების,
მაგრა ღხინი უმისოსა ჩემგან ძნელად გაიძლების;
ჩემსა ტვესა ვერ გავესწირავ, თქვენცა დია გებრალების,
და ნუვინ მიძლით, არ დაუდგები, არცა ვისგან დამეძლების».

639 „მერმე ფრიდონ მოიუგანა, მიძღვნა ესე ჩემი ცხენი,
მიტხრა: «ხედავ ჰირი მზისა, თქვენ საროსა ეგეც ხენი,
ვიცი, მეტი არა გინდა, ძღვენნი რადმცა კავკიცხენი»
და თვით ამანვე მოგაწონოს სახედრობა, სიფიცხენი».

640 „ფრიდონ გამოძევა, წაუდით, ორთავე ცრემლნი ვლვარენით;
მუნ ერთმანერთსა ვაკოცეთ, სახილით გავიყარენით.
სრულად ლაშქარნი მტროდეს გულითა მართლად, არ ენით.
და გაზრდილ-გამზრდელთა გაურასა ჩვენ თავნი დავადარენით.

641 „ფრიდონისით წამოსრულმან, წავე ძებნად, კვლა ვიარე,
რომე არა არ დამირჩა ხმელთა ზედა, ზღვათა გარე,
მაგრა მისსა მნახავსაცა კაცსა ვერას შევეყარე;
და გული სრულად გამიშმაგდა, თავი მხეცთა დავადარე.

642 „ვთქვი, თუ: «ჩემგან აღარაა სიარული, ცუდი ცურვა,
ნუთუ მხეცთა სიასლემან უკუმეაროს გულსა ურვა!»
მონათა და ამა ასმათს სიტყვა ვუთხარ შვიდი თუ რვა:
და «ვიცი, რომე დამირჯიხართ, დია კმართებს ჩემი მდურვა.

643 «აწ წადით და მე დამაგდეთ, ეტერენით თავთა თქვენთა,
ნულარ უჭვრეტთ ცრემლთა ცხელთა, თვალთა ჩემთათ მონადენტა!»
რა ესენი მოისმენდეს საუბართა ესოდენტა,
და მიტხრეს: «ჰაი, რასა ჰბრძანებ, ნუ მოასმენ უურთა ჩვენთა!

644 «უშენოსა ნუმცა ვნახავთ ნუ ჰატრონსა, ნუ უფალსა!
ნუთუ ღმერთმან არ გაგვეარნეს ცხენთა თქვენთა ნატურფალსა!
თქვენ გიჭვრეტდეთ საჭვრეტელსა შვენიერსა, სატურფალსა!»
და თურე ბედი მოაღაფლებს კაცსა ეგსომ არ-ღაფალსა.

645 „ვეღარ გავკზავნენ, სიტყვანი მესმნეს მონათა ჩემთანი,
მაგრა დავეარენ არენი მე კაცრიელთა თემთანი;
სახლად საყოფნი მიმაჩნდეს თხათა და მათ ირემთანი.
და გავიჭერ, სრულად დავტკებნენ ქვე მიწდორნი და ზე მთანი.

646 „ესე ქვაბნი უკაცურნი ვპოვენ, დევთა შეეკაფნეს,
შემომებნეს, ამოვწყვიდენ, ყოლა ვერას ვერ მესაფნეს,
მათ მონანი დამისოცნეს, ჯაჭვნი ავად მოექაფნეს.
და საწუთრომან დამაღრიჯა, ცქაფნი მისნი კვლა მეცქაფნეს.

647 „აჰა, ძმაო, მაშინდითგან აქა ვარ და აქა ვკვდები;
ხელი მინდორს გავიჭრები, ზოგჯერ ვტირ და ზოგჯერ ვბნდები,
ესე ქალი არ დამაკდებს, — არს მისთვისჟე ცეცხლ-ნადები, —
და ჩემად ღონედ სიკვდილისა მეტსა არას არ ვუცდები!

648 „რომე ვეფხი შეენიერი სახედ მისად დამისახავს,
ამად მიუვარს ტუავი მისი, კაბად ჩემად მომინახავს;
ესე ქალი შემიკერავს, ზოგჯერ სულთქვამს, ზოგჯერ ახავს;
და რათგან თავი არ მომიკლავს, ხრძალი ცუდად მომიმახავს.

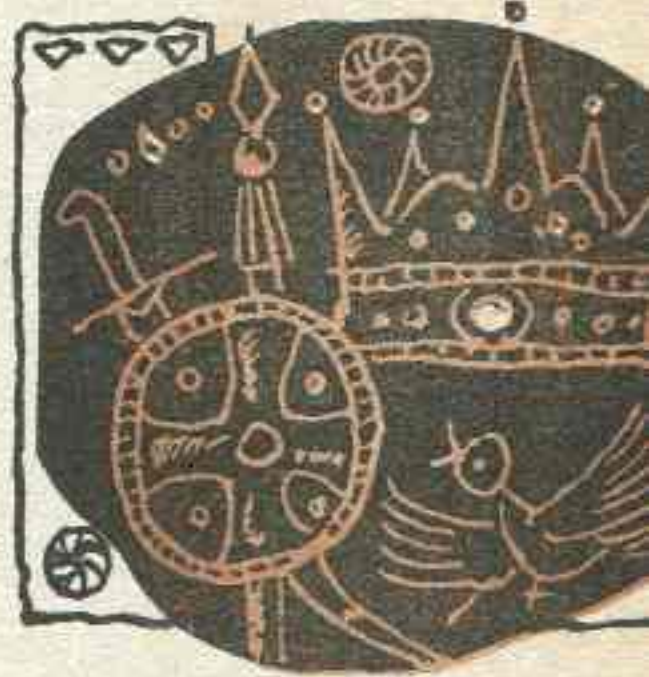
649 „მისსა ვერ იტევის ქებასა ყოველი ბრძენთა ენები;
მას დაკარგულსა ვიგონებ მე, სიცოცხლისა მთმენები;
მას აქათ ვახლავ ნადირთა, თავსა მათებრჟე მსსენები;
და სხვად არას ვიაჯ ღმრთისაგან, ვარ სიკვდილისა მქენები“.

650 ზირსა იცა, გაიხუტა, ღაწვი ვარდი აიხეწა,
ღალი ქარვად გარდიქცია, ბროლი სრულად დაილეწა;
ავთანდილსცა ცრემლი წასდის წამწამთაგან ერთ-სახე, წა-;
და მერმე ქალმან დაადუმა, მუხლ-მოყრილი შეესვეწა.

651 ტარიელ უთხრა ავთანდილს, ასმათის დადუმებულმან:
„შენ ვველაკაი გაამე მე ვერას ვერ ამებულმან;
გიაძბე ჩემი ამბავი სიცოცხლე-გაარმებულმან,
და აწ წადი, ნახე შენი მზე ნახვისა მოყამებულმან“.

652 ავთანდილ უთხრა: „მე შენი გაერა არ მომეთმინების;
თუ გაგეურები, თვალთაგან ცრემლიცა დამედინების.
მართალსა გითხრობ, ამისი კადრება ნუ გეწეინების,
და შენ ვისთვის ჰკვდები, მაგითა მას არა არ ელხინების.

ეროვნული
სიბუნების

653 „რა აქიმი დასნეულდეს, რაზომ გინდა საქებარი,
მან სხვა უხმოს მკურნალი და მაჯასისა შემტეუებარი,
მას უამბოს, რაცა სჭირდეს სენი, ცეცხლთა მომდებარი:
და სხვისა სხვამან უკეთ იცის სასარგებლო საუბარი.

654 „რაცა გითხრა, მომისმინე, ბრძენი კუტევი, არა ხელი.
ასი გმართებს გაგონება, არ გუეოფის, არ, ერთხელი;
კარგად ვერას ვერ მოაზღვენს კაცი აგრე გულ-ფიცხელი.
და აწ მე მინდა ნახვა მისი, ვისგან დამწვაფს ცეცხლი ცხელი.

655 „იგი ვნახო, სიყვარული მისი ჩემთვის დაუამტკიცო;
მოვასხენო, რაცა მეცნას, მეტი საქმე არა მიცო;
შენ კენუკვი, შემაჯერო, ღმერთი იღმერთო, ცაცა იცო,
და ერთმანერთი არ გაფწიროთ, მაფიცო და შემომფიცო.

656 „რომე აქათ არ წახვიდე, შენ თუ ამას შემეპირო,
მეცა ფიცით შეგაჯერო, არასათვის არ გაგწირო,
კვლა მოვიდე შენად ნახვად, შენთვის მოვკვიდე, შენთვის ვირო,
და ღმერთსა უნდეს, ვისთვის ჰკვდები, მისთვის აგრე არ გატირო“.

657 მან მიუგო: „უცხოს უცხო აგრე ვითა შეგიუვარდი?
გასაურელად გემნელები, იადონსა ვითა ვარდი;
რაგვარამცა დაგივიწუე, რაგვარამცა უკუქარდი!
და ღმერთმან ქმნას და კვლაცა გნახო ალვა მორჩი, განახარდი.

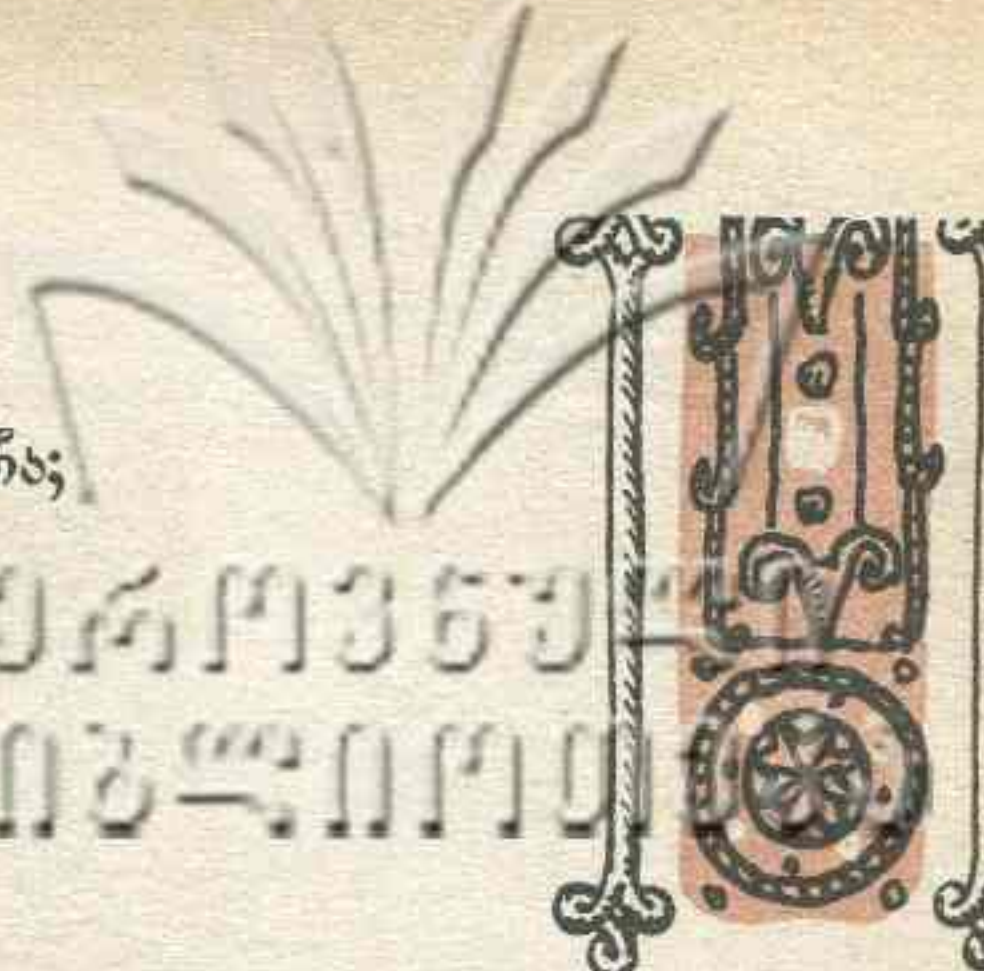
658 „პირი შენი ნახვად ჩემად თუ მობრუნდეს, ტანი იხოს,
გული მინდორს არ გაიჭრეს, არ იირმოს, არცა ითხოს;
თუ გიტეუო, მოგაღლო, ღმერთმან რისხვით გამიკითხოს!
და შენმან ჭვრეტა-სიახლემან მომაქარვოს სევდა, მითხოს!“

659 ამაზედა შეიფიცნეს მოყვარენი გულ-სადაგნი,
იაგუნდნი ქარვის-ფერნი, სიტყვა-ბრძენნი, ცნობა-შმაგნი;
შეუყვარდა ერთმანერთი, სწვიდეს მიწვივ გულსა დაგნი,
და მას ღამესა ერთგან იფენეს შვენეინი ამხანაგნი.

660 ავთანდილცა მასვე თანა ტიროდა და ცრემლი ღვარა;
რა გათენდა, წამოვიდა, აკოცა და გაუყარა;
ტარიელს თუ ვით ეწეინა, რა ქმნას, ამას ვერ მიძხვდარა;
და ავთანდილცა ჩატიროდა, შამბი შიგან ჩაიარა.

661 ავთანდილს ასმათ ჩამოჭეუა, ზენარით ეუბნებოდა,
მუნლთა უერიდა, ტიროდა, თითითა ესვეწებოდა,
ადრე მოსლუასა ვედრებდა, მართ ვითა ია ჭნებოდა;
და მან უთხრა: „დაო, უთქვენოდ სხვა რამცა მეკონებოდა!

662 „ადრე მოვალ, არ გაგწირავ, არას დაუზამ შინა ხანსა,
ოდენ სხვაგან არ წავიდეს, ნუსად არებს იმა ტანსა;
აქათ ორ თვე არ მოვიდე, ვიქმ საქმესა დაუგვანსა,
და შვიგენით, მიცემულვარ ჭირსა რასმე თანისთანსა“.

ამბავი ავთანდილისა არაბეთს შექცევისა

|| გი მუნით წამოსრული სეუდამანცა განა მოკლას!
|| ჰირსა იხოკს, ვარდსა აზრობს, ხელი მისი გაამხოკლას;
სისხლსა, მისგან დადენილსა, მხეცი უოული გაამლოკლას;
და მისძან ფიცხლა სიარულძან შარა კრძელი შეამოკლას.

664 მუნ მივიდა, სადა იგი მისნი სჯაჲნი დაეუარნეს.
ნახეს, იცნეს; რაგვარადა მართებს, აგრე გაეხარნეს.
შერმადინსცა ახარებდეს, ფიცხლა კაცთა თავნი არნეს:
და „მოვიდაო, აქანამდის ვისთვის ღხინნი გაკვემწარნეს!“

665 გაეგება, მოეხვია, ზედა დასდვა ჰირი ხელსა,
აკოცებდა, სიხარულით ცრემლსა ღვრიდა ველთა მრწეველსა;
ესე თქვა, თუ: „ნეტარ, ღმერთო, ცხადსა ვხედავ ანუ ბნელსა?
და მე ვით ღირს ვარ ამას, რომე თვალნი ჩემნი კჭვრეტდენ მრთელსა!“

666 ეძამან მდაბლად მოიკითხა, ზედა დასდვა ჰირი ჰირსა;
უბრძანა, თუ: „ღმერთსა ვმადლობ, მუნ თუ ჭირად არა გჭირსა!“
დიდებულთა თაყვანის-სცეს, აკოცებდეს, ვინცა ღირს-ა,
და ზარსა სცემდეს, უხაროდა უფროსსა და თუნდა მცირსა.

667 მოვიდეს, სადა საყოფად სახლი დგა მუნ აკებული.
მოვიდა ნახვად ყოველი მის ქალაქისა კრებული.
მაშინვე დაჯდა ნადიმად მორჭმული, ლადი, შვებული.
და ენა მის დღისა შვებასა ყოლა ვერ იტყვის კლებული.

668 შერმადინს უთხრა, უამბო ყოველი მისგან ნახული,
ანუ ვით ჰოვა იგი ემა, მისგანვე მხედ დასახული.
აუთანდილს ცრემლი უყოფდა, უბნობდა თვალ-დაფახული:
და „უძისოდ მყოფსა სწორად მიჩს ჩემთვის დარბაზი და ხული“.

669 მან ამბავი შინაური ყველაგაი მოახსენა:
„შენი წასლვა არვინ იცის, რაცა მითხარ, აგრე ვქმენა!“
მას დღე მუნით არ წავიდა, ინადიმა, გაისვენა,
და ცისკრად შეჯდა, გაემართა, დღე რა მხემან გაათენა.

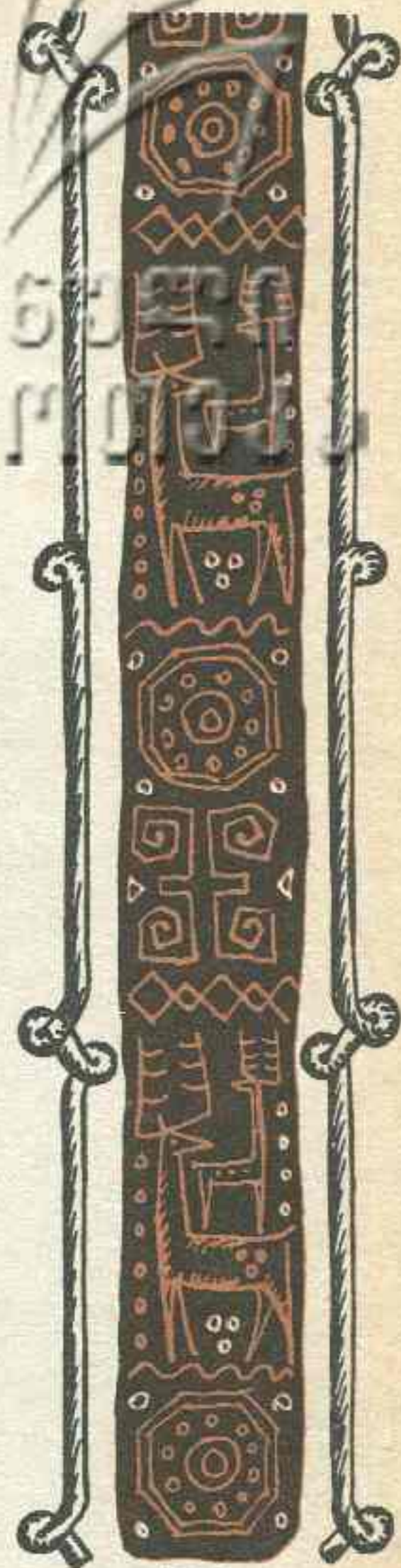
670 არცაღა დაჯდა ნადიმად, არცაღა ქმნად ხალვათისა;
შერმადინ მახარობელი წავა მისლვისა მათისა,
ფიცხლა წავიდა, სავალი სამ დღე ვლო დღისა ათისა.
და მას ლომსა ნახვა უხარის მის მზისა მოკამათისა.

671 შესთვალა: „მეფე უკადრი ხარმცა მორჭმით და დიდობით!
ამა საქმესა ვიკადრებ შიშით, კრძალვით და რიდობით:
მის ემისა ვერას ვერ მცნობი ვუხმობდი თავსა ფლიდობით,
და აწ ვცან და კაცნევ ყველასა, მოვალ შვებით და მშვიდობით“.

672 როსტევან — მეფე უკადრი, მორჭმული, შეუზოველი!
შერმადინ მოციქულობა თვით მოახსენა ყოველი:
„აუთანდილ მოვა წინაშე, მის ემისა ვისმე მხოველი“.
და ბრძანა: „ვცან ჩემი ღმრთისაგან სააჯო და სათხოველი“.

673 თინათინს ჰკადრა შერმადინ, ნათელსა მას უღამოსა:
„აუთანდილ მოვა წინაშე, კადრებს ამბავსა ამოსა“.
იგი მით აერთობს ელვასა, მზისადა უთამამოსა,
და მას საბოძვარი უბოძა, მისი ყველაი დამოსა.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

674 მეფე მეჯდა, გაეგება ემასა, მუნით მოძავალსა;
ამას ჰირ-მზე მეფისაგან ივალებდა ვითა ვაფსა.
მიეგება, მოეგება მხიარული გულ-მხურვალსა,
და დიდებულთა ჯარისაგან ზოგი ჰგვანდა ვითა მთრვალსა.

675 რა მიეახლა, გარდახდა ემა, თაუვანის-სცა მეფესა;
აკოცა როსტან, მიმხვდარმან ნიშატთა სიიეფესა;
გულ-მხიარულნი, ძვებულნი მივლენ დარბაზსა სეფესა;
და მის ემისა მოსლვა უხარის ეოველსა მუნ მეკრეფესა.

676 მას ავთანდილ თაუვანის-სცა, ლომთა ლომმან მზეთა მესესა.
მუნ ბროლი და ვარდ-გიშერი გაეტურება სინაზესა.
ჰირი მისი უნათლესა სინათლესა ზესთა-ზესა,
და სახლ-საყოფი არა მართებს, ცამცა გაიდარბაზესა!

677 მას დღე დასხდეს ნადიმობად, გაამრავლეს სმა და ჭამა;
ემასა მეფე ასრე უჭვრეტს, ვითა შვილსა ტკბილი მამა.
მათ ორთავე აშვენებდა, ფიფქსა — თოფნა, ვარდსა — ნამა.
და უხვად გასცეს საბოძარი, მარგალიტი, ვითა დრამა.

678 სმა გარდახდა, თავის-თავის გაიყარნეს მსმელნი შინა;
დიდებულნი არ გაუშვნეს, ემა დაისვეს ახლოს წინა;
მეფე ჰკითხავს, იგი ჰკადრებს, რაცა ჭირი დაეთმინა,
და მერმე მისი, უცნობოსა, რა ენახა, რა ესმინა.

679 „მას ვახსენებდე, ნუ გიკვირს, თქმა მჭირდეს მიწვივ ახისა!
მზე თუ ვთქვა მსგავსი მისი და ანუ მისისა სახისა,
ვინ უნახავ-ქმნის გონება ეოველთა კაცთა მნახისა;
და ვარდი დამჭნარი კვალთა შუა, შორს მეოფი, ახ, ის-ა!“

680 რა ჭირი კაცსა სოფელმან მოუთმოს მოუთმინამან,
ქაცვი ლერწამმან, ზაფრანა იმსგავსოს ფერად მინამან,
ავთანდილ, მისმან მხსენებმან, ღაწვი ცრემლითა მინამან,
და წვრილად უამბო ამბავი მან, მისმან მონასმინამან:

681 „ქვაბნი ოძითა წახუმან, სახლად აქვს დევთა სახლები,
საუვარელისა მისისა ქალი ჰყავს თვით ნახლები,
ვეფხისა ტყავი აცვია, ცუდად უჩს სტავრა-ნახლები,
და აღარა ნახავს სოფელსა, ცეცხლი სწვაავს ახალ-ახლები“.

682 რა დაასრულა ამბავი, საქმე მისისა ჭირისა,
ნახვა მის მზისა ნათლისა, მის თვალად არ დუხჭირისა,
ეამა ქება ვარდისა, ბროლისა განაჭვირისა:
და „ეგე კმა სიმხნე სიმხნისად, რადღა ხარ მომხვეჭი რისა!“

683 გამხიარულდა თინათინ ამა ამბისა სმენითა.
მას დღე იხარებს სმისა და ჭამისა არ-მოწუნითა,
კვლა საწოლს დახვდა მის მზისა მონა სიტყვითა ბრძენითა:
და მისლვა ებრძანა, ეამა, თქმა არ ეგების ენითა.

684 ემა წავიდა მხიარული, ლომობიერი, არ გამწურბლი,
ლომი მინდორს ლომთა თანა მოარული, ფერ-ნამკრთალი,
ემა სოფლისა ხასიათი, ჯავარ-სრული, მრავალ-წეული,
და მაგრა ჰქონდა გულისათვის გული გულსა განაცვალა.

685 მზე უკადრი ტახტსა ზედა ზის მორჭმული, არ-ნადევრი,
წელად ეფურატსა უხვად ერწეო ედემს რგული ალვა მჭევრი;
ბროლ-ბაღახშსა ამვენებდა თმა გიშერი, წარბი ტევრი,
და მე ვინ ვაქებ? ათენს ბრძენთა, ხამს, აქებდეს ენა ბევრი!

686 ემა მხიარული წინაშე დასვა სკამითა მისითა;
სხენან სავსენი ღხინითა, ორთავე შესატყვისითა;
უბნობენ ლაღნი, წულიანნი არა სიტყვითა მქისითა;
და უთხრა: „ჰპოვეა, პატყენი ნახენ ძებნითა ვისითა?“

687 ჰკადრა: „რა კაცსა სოფელმან მისცეს წადილი გულისა,
ხსოვნა არა ხამს ჭირისა, ვით დღისა გარდასრულისა.
ვპოვე ხე, ტანი ალვისა, სოფლისა წელითა რწეულისა,
და მუნ პირი, მსგავსი ვარდისა, მაგრა აწ ფერ-ნაკლულისა.“

ერქმე

სიმღერა

688 „მუნ სარო, მსგავსი ვარდისა, ვნახე, მისჭირდა, მი-, ნები;
იტყვის: «დაჟგარგე ბროლი და სადა რთავს ბროლსა მინები».
მით ვიწვი, რათგან ჩემებრვე ცეცხლი სწავს მოუთმინები».
და მერმე კვლა ჰკადრა ამბავი მან, მისგან მონასმინები.

689 სიარულსა მისგან ძებნად, სრულ ზატყთა მოსთვლის, ჭირსა
მერმე ჰკადრა, საწადლისა ღმერთმან ჰოვნა ვით აღირსა:
„საწუთრო და სოფელს ეოფა, კაცი უჩსო, ვით ნადირსა,
და ოდენ ხელი მხეცთა თანა იარების მინდორს, ტირსა.

690 „ნუ მკითხავ, ქება რა გკადრო, ჩემგან რა გაგეგონების?
მისსა მნახავსა ნახული აღარა მოეწონების;
თვალი მჭვრეტელი, ვით მზისა ციაგსა, დაეღონების;
და ვარდი შექმნილა ზაფრანად, აწ ია შეიკონების!“

691 წვრილად ჰკადრა, რა იცოდა, რა ნახულად, რა ნასმენად:
„ვითა ვეფხსა წაჟარნა და ქვაბი აქვსო სახლად, მენად;
ქალი ახლავს სასურველად, სულთა დკმად და ჭირთა თმენად“.
და ვა, სოფელმან სოფელს მეოფი ეოვლი დასვა ცრემლთა დენად!

692 ქალსა რა ესმა ამბავი, მიხვდა წადილი ნებისა,
განათლდა ჰირი მთვარისა, ვით ნათლად ნაჟანებისა;
იტყვის: „რა ვუთხრა ჰასუხი მას სათნებლისა თნებისა,
და რაა წამალი მისისა წელულისა განკურნებისა?“

693 ემა ეტყვის: „ვის აქვს მინდობა კაცისა მომცქაფავისა?
მან ჩემთვის დაწვა თავისა დაღვა, არ-დასაწვავისა;
დრო დამიც ჩემგან მისლვისა, მითქვამს დაღება თავისა,
და მზე შემოიფიცავს თავისა, ჩემგან მზედ სახედავისა.

694 „ხამს მოუვარე მოუვრისათვის თავი ჭირსა არ დამრიდად,
გული მისცეს გულისათვის, სიუვარული გზად და ხიდად;
კვლა მიჯნურსა მიჯნურისა ჭირი უჩნდეს ჭირად დიდად,
და აჰა, მაქვსმცა უმისოსა ღხინი არმად, თავი ფლიდად!“

ეროვნული
გაზეთი

1937

695 მზე ეტევის: „მომხვდა ეოჟელი ჩემი წადილი გულისა:
პირველ, მენ მოხვე მშვიდობით, მხოვნელი დაკარგულისა,
მერმე, ზრდა სიუვარულისა გაქვს, ჩემგან დანერგულისა,
და ვაოჟე წამალი გულისა, აქამდის დადაგულისა!“

696 „საწუთრო კაცსა ეოჟელსა ვითა ტოროსი უხვდების:
ზოგჯერ მზეა და ოდესმე ცა რისხვით მოუქუხდების.
აქამდის ჭირი ჩემზედა, აწ ესე ღხინი უხვდების,
და რათგან შვება აქვს სოფელსა, თვით რად ვინ შეუწუხდების?“

697 „მენ არ-გატეხა კარგი გჭირს ზენაარისა, ფიცისა.
ხამს გასრულება მოყვრისა სიუვარულისა მტკიცისა,
მებნა წამლისა მისისა და ცოდნა ხამს უიცისა,
და ჩემი თქვი, რა ვქმნა ბნელ-ქმნილმან, მზე მიმეფაროს, მი-, ცისა?“

698 ემამან ჰკადრა: „სიახლითა შევრთე ჭირი შვიდსა მე რვა,
ცუდი არის დამზრალისა გასათბობლად წელისა ბერვა,
ცუდი არის სიუვარული, ქვეით კოცნა, მზისა წვერვა,
და თუ გეახლო, ერთხელ ვა და, რა მოგშორდე, ათასჯერ ვა!“

699 „ვა თუ კავიჭრე, გაჭრილსა სწდა, გლახ, დამწვავს სამ-ალი!
გული მეს საგნად ისრისა, მესრვის საკლავად სამალი;
დრო სიცოცხლისა ჩემისა დღესითგან ჩანს ნასამალი;
და მალვა მწადს, მაგრა გარდახდა ჟამი ჰატეჟთა სამალი!“

700 „მესმა თქვენი ნაუბარი, კავიგონე, რაცა ჰბრძანე!
ვარდსა ქაცვი მოაპოვნებს, ეკალთამცა რად ვეფხანე!
მაგრა, მზეო, თავი მზესა ჩემთვის სრულად დააკვანე!
და სიცოცხლისა საიმედო ნიშანი რა წამატანე!“

701 ემა ტკბილი და ტკბილ-ქართული, სიკეთისა ხელის მხდელი,
ამაზედა ეუბნების, ვით გაზრდილსა ამო მზრდელი;
ქალმან მისცნა მარგალიტნი, სრულ-ქმნა მისი საწადელი,
და ღმერთმან ქმნას და გაუსრულდეს ღხინი ესე აწინდელი!“

702 რა სჯობს, რა კაცმან გიშერი ბროლ-ლახსა თანა ახიოს,
ანუ ბაღს ალუა საროსა ახლოს რგოს, მორწყოს, ახიოს,
მისსა მჭვრეტელსა ალხინოს, ვერ-მჭვრეტსა ავაგლახიოს!
და ვაი მოყვრისა გაურილსა, ახი ოს ევოს, ახი ოს!

703 მათ მიხვდა ლხინი ეოჟელი ერთმანერთისა ჭვრეტითა.
ემა წამოვიდა გაურილი, მივა გულითა რეტითა.
მზე ტირს სისხლისა ცრემლითა, ზღვისადა მეტის-მეტითა.
და იტყვის: „ვერ გაძღა სოფელი, ვა, სისხლთა ჩემთა ხვრეტითა!“

704 ემა წავიდა სევდიანი, მკერდსა იცემს, ამაღ ილებს,
რომე კაცსა მიჯნურობა ატირებს და გააფრდილებს;
რა ღრუბელი მიუფარვის, მზე ხმელეთსა დაახრდილებს,
და მის მოყვრისა მოძორჴება კვლა აბინდებს, არ ადილებს.

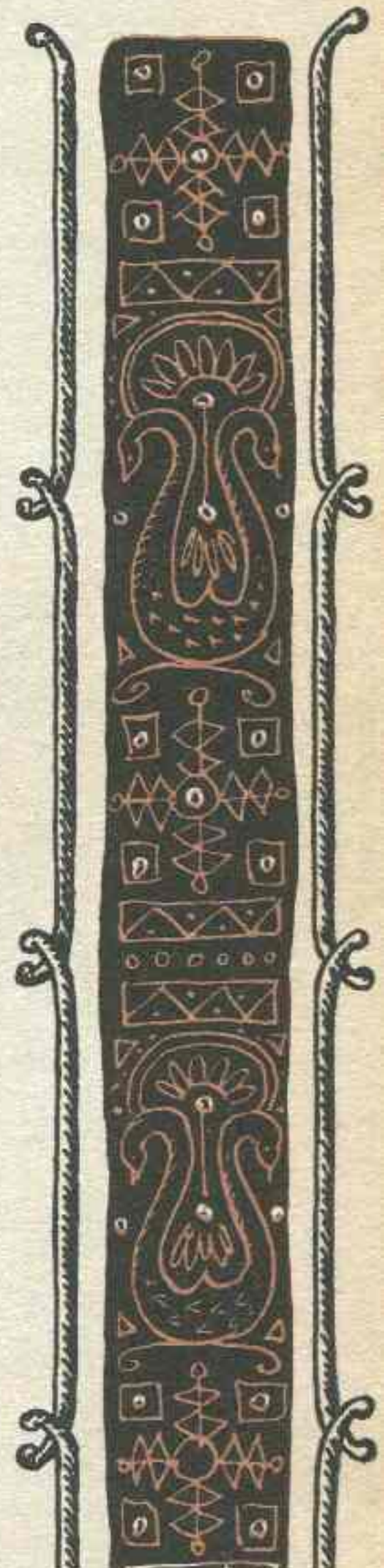
705 სისხლმან და ცრემლმან გარეუთ ღაწვი ქმნის ღარად და ღარად;
იტყვის: „მზე ჩემგან თავისად ემა დასადებლად აღარად;
მიკვირს, თუ გული აღმასი შავმან წამწამმან დაღა რად!
და ვირე ვნახვიდე, სოფელი, მინდი სალხინოდ აღარად!“

706 „ვინ უწინ ედემს ნახარდი ალუა მრგო, მომრწყო, მახია,
დღეს საწუთრომან ლახვარსა მიძცა, დანასა მახია,
დღეს გული ცეცხლსა უშრეტსა დაბმით დამიბა, მახია.
და აწეა ვცან, საქმე სოფლისა ზღაპარია და ჩმახია!“

707 ამას მოსთქვამს, ცრემლსა აფრქვევს, ათრთოლებს და აწანწარებს,
გულ-ამოსკვნით, ოხრუა-სულთქმით მიხრის ტანსა, მიაწარებს.
საუვარლისა სიახლესა მოძორჴება გაამწარებს,
და ვა, საწუთრო ბოლოდ თავსა ასუდარებს, ასეწარებს!

708 ემა მივიდა, საწოლს დაჯდა, ზოგჯერ ტირს და ზოგჯერ ბნდების,
მაკრა ახლავს გონებითა საუვარელსა, არ მოსწყდების;
ვით მწვანვილსა თრთვილისაგან, ჰირსა ფერი მოაკლდების.
და ხედავთ, ვარდსა უმხეობა როგორ ადრე დაახინდების!

ერწინ
ბიბლია

709 „გული კრულია კაცისა, ხარბი და გაუძლოძელი,
გული — ქამ-ქამად ეოველთა ჭირთა მთმო, ლხინთა მნდომელი,
გული — ბრმა, ურჩი ხედვისა, თვით ვერას ვერ გამწომელი,
და ვერცა ჰპატრონობს სიკვდილი, ვერცა ჰპატრონი რდომელი!“

710 რა გულსა უთხრა გულისა, სიტყუანთა საგულსონი,
მან მარგალიტნი მოიხუნა მის მზისა სამეფვისონი,
მის მზისა მკლავსა ნაბაძნი, მათ კბილთა შესატყვისონი,
და ჰირი დასდვა და აკოცა, ცრემლი სდის, ვითა ბისონი.

711 რა გათენდა, კაცი მოვა მოძკითხავი, დარბაზს მხმობი.
ემა წაუიდა ლალი, ნაზი, ნაღვიძები, მიღ-ნაკრთობი.
ერთმანერთსა ეჯარვიან, დგას მჭვრეტელთა ჯარი მსწრობი;
და მეფე მინდორს ეკაზმოდა, მოემზადა დაბდაბ-ნობი.

712 მეფე შეჯდა, მაშინდელი ზარი აწმცა ვით ითქმოდა!
ქოს-დაბდაბთა ცემისაკან ეურთა სიტყუა არ ისმოდა,
მზესა ქორნი აბნელებდეს, ძაღლთა რბოლა მიდამოდა;
და მას დღე მათგან დანადვარი სისხლი ველთა მოესხმოდა!

713 ინადირეს, შემოიქცეს მხიარულნი, მინდორს რულნი;
შეიტანნეს დიდებულნი, თავადნი და სპანი სრულნი;
დაჯდა, დახედეს მოკაზმულნი საჯდომნი და სრანი სრულნი,
და ხმას სცემს ჩანგი ჩაღანასა, მოძღერალნი იუვნეს რულნი!

714 ემა ახლოს უჯდა მეფესა, ჰკითხვიდა, ეუბნებოდა;
ბაკეთა კასჭვირს ბროლ-ლალი და კბილთათ ელვა ჰკრთებოდა.
ახლოს სხდეს ღირსნი, ისმენდეს, მორს ჯარი დაიჯრებოდა,
და უტარიელოდ ხსენება არვისგან იკადრებოდა.

715 ემა მივიდა გულ-მოკლული, ცრემლი ველთა მოედინა.
მართ მისივე სიუვარული უარებდის თვალთა წინა.
ზოგჯერ ადგის, ზოგჯერ დაწვის, ხელსა რადმცა დაეძინა!
და რაცა აჯა დათმობისა გულმან ვისმცა მოუსძინა!

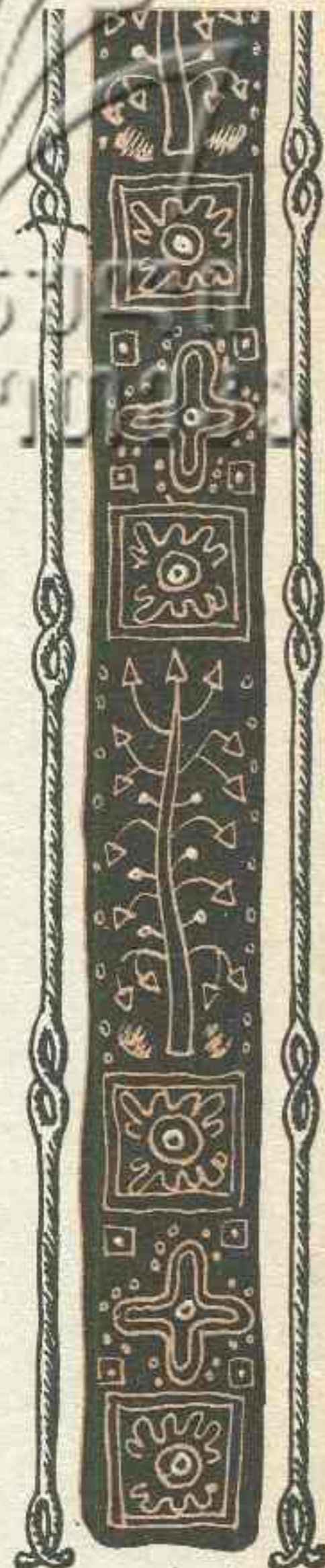

716 წევს, იტევის: „გულსა საღვინო რამცაღა დაუსახეო?
მოკპორდი, ედემს ნახარდო ტანო ლერწამო და ხეო,
შენთა მჭვრეტელთა ნიშატო, ვერ-მჭვრეტთა სავაგლახეო,
და ცხადად ნახვასა არ ღირს ვარ, ნეტარმცა სიხმრივ გნახეო!“

717 ამას მოსთქმიდის ტირილით ცრემლისა დასადგაროთა;
კვლა გულსა ეტევის: „დათმობა ჰგვანდეს სიბრძნისა წყაროთა.
არ დაუთმოთ, რა ვქმნათ, სეუდასა, მითხარ, რა მოუუგვაროთა?
და თუ ლხინი გვინდა ღმრთისაგან, ჭირიცა შევიწუნაროთა“.

718 კვლა იტევის: „გულო, რასდენცა გაქვს სიკუდილისა წადება,
სჯობს სიცოცხლისა გაძლება, მისთვის თავისა დადება,
მაგრამ დამალე, არ გაჩნდეს შენი ცეცხლისა კვლა დება,
და ავად შეჭყერობს მიჯნურსა მიჯნურობისა ცხადება!“

“

დათხოვა ავთანდილისა როსტევან მეფესთანა და ვაზირის საუბარი

ა ვათენდა, შეეკაზმა, ემა ვაჟიდა ადრე ვარე;
ოტყვის: „ნეტარ, მიჯნურობა არ დამაჩნდეს, და-მცა-ვფარე!“
დათმობასა ეაჯების გულსა: „შენ რა მოუკვარე!“
და ცხენსა შეჯდა, წამოვიდა ვაზირისა სახლსა მთვარე.

720 ვაზირმან ცნა, გაეგება: „ჩემსა მზეა ამოსრული,
ამას თურე მახარებდა დღეს ნიშანი სახარული!“
მიეგება, თაუვანის-სცა, ჰკადრა სრულსა ქება სრული,
და ხამს სტუმარი სასურველი, მასჰინძელი მხიარული.

721 ემა კარდასვა მასჰინძელმან, არ ღაფალმან, აჟმან, უქმან;
ფერხთა ქვეშე ხატაურსა უფენენ და მიწად უქმან.
ემამან სახლი განანათლა, ვით სამეარო მზისა შუქმან;
და თქვეს: „სურნელი სული ვარდთა დღეს მოგვბერა ქვენა ბუქმან“.

722 დაჯდა, მისთა შემხედველთა გული მათი მართლად ხელეს,
მისთა მჭვრეტთა მისთვის ბნედა თავისათვის ისახელეს,
სულთქმა ბევრი აათასეს, აღარა თუ აერთხელეს.
და გაურა ბრძანეს, გაიუარნეს, ჯალაბობა გაათხელეს.

723 რა ჯალაბი გაიყარა, ემა ვაზირსა ეუბნების,
ეტყვის: „შენი დამალული დარბაზს არა არ იქმნების;
რაცა გწადდეს საურაფი, მეფე იქმს და შენ კეთნების,
და გაიგონე ჭირი ჩემი, მკურნე, რაცა მეკურნების.

724 „მის ემისა ცეცხლი მედების, წვა მჭირს მისისა მწველისა;
მკლავს სურვილი და ვერ-ნახვა ჩემისა სასურველისა;
მას ჩემთვის სულნი არ შურდეს, შეხლვა ხამს შეუსდველისა;
და ხამს სიყვარული მოყვრისა უხვისა, უძურველისა.

725 „მისი ნახვა გულსა ჩემსა ვითა ბადე დაებადა,
მუნვე დარჩა, დათმობაცა მასთანავე დაება, და-;
რათვან დასწავს მოახლეოთა, ღმერთსა მხედცა დაებადა,
და მერმე ასმათ ჩემთვის დისა მართ დად უფრო და ებადა.

726 „ოდეს წამოვე, შევჭვიცე ფიცითა საშინელითა:
«კვლა მოვალ, გნახავ ჰირითა არ მტერთა საწუნელითა;
შენსა მე ვეძებ ნათელსა, შენ ხარ გულითა ბნელითა»;
და უამია ჩემგან წასლვისა, მით მწვავს ცეცხლითა ნელითა.

727 „უოველსავე მართლად გითხრობ, არ სიტყვასა საკვეხელსა.
მიმელის და ვერ მისრულვარ, ესე მიდებს ცეცხლსა ცხელსა;
ვერ გაუუტეს ზენაარსა, ვერ გაუსწირავ ხელი ხელსა,
და რამცა სადა გაუმარჯვდა კაცსა, ფიცთა გამტეხელსა!

728 „რაცა გითხრა, ჩემ მაგიერ როსტანს ჰკადრე, მიედ სრასა;
თავმან მისმან, ფიცით გეტყვი შენ, ვაზირსა, ოსტანსრასა:
არ შემიძეორობს, არ დაუდგები, თუ შემიძეორობს, მაქნევს რასა?
და მიშველე რა, გული ცეცხლმან არ დამიჭრას, არცა სრასა!

729 „ჰკადრე: «ვინ გაქოს უოველმან ჰირმან არ-მეუსრახემან!
ვითა ვიძიშვი, გაცნობოს ღმერთმან, ნათელთა სახემან!
მაგრა მან უამან ცეცხლითა დამწვაო, აღვისა ხემან,
და გული წამსავე წამილო, ვერათ ვერ შევინახე, მან.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

730 «აწ, მეფეო, უმისობა ჩემგან ეოლა არ ეგუბის;
გული მას აქვს, უგულოსა აქა ხელი რა მესდების?
თუ რას ვარკებ, ჰირველ ხვალმე თვით სახელი თქვენ მოგხვდების;
და ვერას ვარკებ, გულსა დავსდებ, ჩემი ფეცვი არ გატყდების.»

731 «წასლვა ჩემი გულსა თქვენსა არ ეწინოს, არ დაჭმუნდეს;
თავსა ჩემსა გაგებული იქმნას, რაცა ღმერთსა უნდეს;
მანვე ქმნას და გაგიმარჯვდეს, თქვენი თქვენკე და-ვე-ბრუნდეს.
და არ მობრუნდეს, თქვენმცა სუფევთ, მტერი თქვენი დამაბრუნდეს!»

732 კვლა ჰირ-მზე ეტევის ვაზირსა: „მე სიტუვა შევამცირეო,
წა, ესე ჰკადრე მეფესა, მე-ვინ-ვიდოდეს ვირეო;
მიაჯე ამოდ გაშვება და თავი გაიგძირეო,
და ასი ათასი წითელი შენ ქრთამად შეიწირეო.“

733 ვაზირმან უთხრა სიცილით: „ქრთამი შენ გქონდეს შენია!
შენგან კმა ჩემად წყალობად, რომე გზა გაგიჩენია.
მაგას რა ვჰკადრებ მეფესა, რაცა აწ თქვენგან მსმენია,
და ვიცი, უცილოდ ამავესებს, შოება არ-საწყენია.“

734 „თავმან მისმან, მუნვე მომკლავს, ფეჭე, წამიცა არ წამაროს!
შენი ოქრო შენვე დაგრჩეს, მე, გლახ, მიწა მესამაროს;
მომკალ, კაცსა სიცოცხლისა სწორად რაცა მოეხმაროს!
და არ ითქმის და ვერცა ვიტევი, რა გინდა ვინ მისაკმაროს.“

735 „გზა არ წავა თავსა წინა, სიცოცხლე, გლახ, ვით გათნიო?
ამიკლებს და ანუ მომკლავს: «ეგე სიტუვა ვითა სთქვიო?!
რად არ მუნვე გაიგონე, რად ხარ შმაგი აკეთიო?!»
და სჯობს სიკვდილი აკლებასა, ამას თავსა აწვე ვსწვრთიო.“

736 „თუ მეფეცა გაგიშვებდეს, თვით ლაშქარნი რად მოდორდენ!
რად გაგიშვან, რად დაღონდენ, ანუ მხესა რად მომორდენ?
შენ წახვიდე, მტერნი ჩვენნი დაგვთამამდენ, გაგვისწორდენ.
და ეგე ასრე არ იქმნების, ვითა ჩიტნი არ გაქორდენ.“

737 ემა ატირდა, ცრემლით უთხრა: „ხამს, თუ დანა გულსა ვიცი;
ჰე ვაზირო, შეგეტყუების სიყვარული არ თურ იცი,
ანუ სხვადა არ გინახავს მოყვრობა და არცა ფიცი,
და თუ გინახავს, უძისოსა ჩემი ღვინი ვით ამტკიცო?!

738 „მე დაბრუნდა, არ ვიცოდი, მხესა რამცა დააბრუნებს!
აწ ვუძველოთ, გვიჯობს, იგი ნაცვლად დღესა დაგვითბუნებს,
ჩემი ჩემებრ არვინ იცის, რა მამწარებს, რა მატკებუნებს;
და ცუდთა კაცთა საუბარი კაცსა მეტად დააჭმუნებს.

739 „მეფე ანუ მისნი სპანი, ნეტარ, ხელსა რასა მხდიან!
აწ ვითამცა უცნობოსა გაუწევდლად ცრემლნი მდიან.
სჯობს წავიდე, არ გაუტეხნე, კაცსა ფიცნი გამოსცდიან;
და ჭირნი, მისგან უნახავნი, დია, ვისმე გარდუნდიან?

740 „აწ, ვაზირო, მაგა ჰირსა გული კრული ვით მოვთმინდეს?
რკინა, ჩემი მონაცვალე, ხამს, გაცვილდეს, არ გატინდეს;
ვერ გარდვისდი ცრემლთა მისთა, ჯეონიცა თვალთა მდინდეს,
და მომეხმარე, ნუთუ ჩემგან მოხმარება შენცა ვინდეს.

741 „არ გამიშვებს, გავიპარვი, წავალ მათგან შეუგებლად;
ვითა მნუგავს, ეგრე დავრთო გული ცეცხლთა მოსადებლად.
ვიცი, ჩემთვის არას ვიხამს, თუ არ უნდი გასამებლად;
და თქვი, რა გინდა წაგვიდოს, თავი დადეუ საწამებლად!“

742 ვაზირმან თქვა: „შენი ცეცხლი მეცა ცეცხლად მომედების,
ველარ ვუჭვრეტ ცრემლთა შენთა, სოფელიცა გაქარდების;
სოგჯერ თქმა სჯობს არა-თქმასა, სოგჯერ თქმითაც დაძავდების.
და ვიტუვი, მოვკვდე, არა მკამა, ჩემი მხეცა თქვენ მოგხვდების!“

743 რა ვაზირმან ესე უთხრა, ადგა, დარბაზს გაემართა.
მეფე დახვდა შეკასმული, ზირი მხეებრ ეწადმართა.
შეუძინდა, საწუენლისა მოხსენება ვერ შემართა,
და დაურით დადგა, იკონებდა არ საქმეთა საომართა.

ეროვნული

საბავშვო

744 მეფემან ნახა ვაზირი დაღრეჯით, დაუძუნვებული,
უბრძანა: „რა გჭირს, რა იცი, რად მოხვე შეჭირვებული?“
მან ჰკადრა: „არა ვიციო, მართ ვარ თავისა ვებული,
და მართალ ხართ, მოძულათ, რა გესმას ამბავი გაკვირვებული.“

745 „ჩემი ჭმუნვა ჭირსა ჩემსა არცა მატს და არცა სდილობს;
მეძინიან, თუცა შიშსა მოციქული არ დასდილობს.
აწ აუთანდილ გეთხოვების, მოაჯეობს, არ წამკიდობს,
და უძისუძისოდ სოფელსა და საწუთროსა მისთვის ფლიდობს“.

746 რაცა იცოდბა, უველბი ჰკადრა მოძიძრად ენითა,
კვლა მოახსენა: „რამცა სცან სიტყვითა ესოდენითა,
თუ რაგვარ მყოფი მინახავს, თუ რაგვარ ცრემლთა დენითა!
და მართალ ხართ, თუძცა რისხვანი ჩემთვის იანახდენითა“.

747 რა მეფემან მოისძინა, გაგულისდა, კაავცნობდა,
ფერი ჰკრთა და გასაძიძრდა, შემხედველთა შეაძთობდა;
შეუსახნა: „რა სთქვი, შმაგო, მაგას სხვამცა ვინ მითხრობდა!
და ავსა კაცსა ურჩევნია, ავსამცა რას ადრე სცნობდა!“

748 „ვითამც რამე სახარული საქმე მითხარ ვითა ადრად.
მაგის მეტი რა ვინ მიუოს, თუ არ მოძულას მუხთლად, ღადრად!
შმაგო, ენა ვით იხმარე აწ მაგისად ჩემად კადრად!
და ავრე შმაგი არ ვაზირად, არად ვარგხარ არცა სხვად რად!“

749 „ხამსცა, კაცმან ჰატრონისა საწუინარსა არ დახედნეს,
ოდენ სიტყვა უმეცრული უმეცრულად დაიბედნეს?!
მე მაგისად მოსმენამდის რად არ ეურნი შემეჭედნეს!
და შენ თუ მოგკლა, სისხლნი შენნი ჩემმან ქედმან მიიქედნეს!“

750 კვლა უბრძანა: „თუძცა მისგან აწ არ იუავ მოგზავნილი,
თავმან ჩემმან, თავსა მოგკვეთ, არად უნდა ამას ცილი!
წა, უკუდეგ, ავი, შმაგი, უმეცარი, შლეგი, წბილი!
და შაბამ სიტყვა, შაბამ კაცი, შაბამ საქმე, მისგან ქმნილი!“

751 დადრკა, სკამნი შემოსტეორცნა, ჰკრნა კედელსა, შეაღეწნა;
დააფთუნა, მაგრა მისთვის ააღმასნა, არ აძეწნა:

„ვით მიაძბე წასლვა მისი, ვინ აღვისა მორჩი ხე წნა!“
და ვაზირისა ცრემლძან ცხელძან ღაწვნი თეთრნი აახეწნა.

752 ვაზირძან, კლახ, გამორიდნა, მართ ველარას ვერ იძრწივნებს;
გამოდრწა და გამოძელდა, გულსა წელულსა მოიმტკივნებს;
შეის ხასობს, გაის ქუშობს, ენა ასრე მოაუივნებს,
და მტერი მტერსა ვერას ავნებს, რომე კაცი თავსა ივნებს.

753 თქვა: „ცოდუათა ჩემთა მსგავსი ღმერთძან მეტი რა მიჩვენოს?
რად მოვლორდი, რად დავბნელდი, ნეტარ, ვინლა გამითენოს!
ვინცა კაცძან კადნიერად ზატრონსა რა მოახსენოს,
და ჩემნი ღღენი მასძცა ადგან, რაძი ვითა გაისვენოს!“

754 ვაზირი გაწბილებული მივა ბედითა შავითა;
აუთანდილს უთხრა დაღრეჯით, ზირითა გამქუშავითა:
„მაღლი რა კკადრო, აწ თქვენგან გავხასდი მე მაშა ვითა,
და ვა, კარგი თავი უებრო დაჰკარგე დაჰაშავითა!“

755 ქრთამსა სთხოვს და ამხანაგობს, თუცა ცრემლსა ვერ იწურვებს:
— მიკვირს, რად სცალს წელიანობად, რად არ გულსა შეიურვებს!—
„ვინ არ მისცემს ქადებულსა, მოურავსა მოიმდურვებს,
და თქმულს: «ქრთამი საურავსა ჯოჯოხეთსცა დაიურვებს».

756 „ვით გამხადა, რა მიბრძანა, არ ეგების ჩემგან თხრობა:
რა სიავე, რა სირეგვნე, რა შლუობა, რა შმაგობა!
მე თვით კაცად აღარ ვარგვარ, აღარა მიც თავსა ცნობა;
და ესე მიკვირს, რად არ მოძკლა, მისცა თურე ღმერთძან თძობა.

757 „მეცა ვიცოდი, რაცა ვქმენ, ცთომით არ წამკიდებია;
ვიაზრე, გამიწურებოდა, ჭმუნვა მით გამდიდებია;
განგებით ქმნილსა რისხვასა ვერავინ დარიდებია!
და მუნთვის სიკუდილი ღხინად მიჩს, ჭირი არ გამცუდებია“.

758 ეძამან უთხრა: „აღარ-წასლვა არ ეგების ჩემგან არც,
იადონი მაშინ მოკვდეს, ოდეს ვარდმან იდამწნაროს.
ხამს, უძებნოს ცვარი წელისა, მისთვის თავი ეოვლვან არც,
და ვერ უზოვოს, რა ქმნას ანუ გული რითა დაიწინაროს!“

759 „უძისოდ მყოფი ვერ გავსძლებ ჯდომასა, ურცა წოლასა,
მართ ნადირთაებრ გაჭრასა ვირჩევ, მათთანა რბოლასა;
ასრე გასრულსა რად მნუკვეს მისთა მებრძოლთა ბრძოლასა?
და სჯობს უელობა კაცისა მოძღურავისა ეოლასა.“

760 „მოვასსენებ ერთხელ კვლაცა, აწ რაზომცა მეფე წერების,
ნუთუ გაბრჭოს, გული ჩემი ვით იწვის და ვით ენთების;
არ გამიძვებს, კავიზარვი, რა იმედი გარდმიწედების,
და მე თუ მოკვდუ, ჩემი კერძი სოფელიძცა გარდიფხურების!“

761 მოიუბნეს. ვაზირმან ქმნა ჭამა-სმანი მათნი ფერნი,
უძასწინძლა, ძღვენნი უძღვნა შვენერსა შვენერნი,
მისნი მყოლნი ა-ვე-ავსნა, მოუძენი და თუნდა ბერნი.
და გაიყარნეს, ეძა წაჴიდა, სახლად ჩადგეს მზისა წვერნი.

762 შეკრა წითელი ასი ათასი ზირად მხემან და ტანად სარომან,
სამასნი თავი სტავრა-ატლასი უხემან, ნიადაგ მიუმცთარომან,
სამოცი თვალი ლალ-იაგუნდი ფერად მართ ვითა მიუმხვდარომან.
და კაცი გაგზავნა ვაზირისასა, ესე ყველაი მისთვის არც მან.

763 შესთვალა, თუ: „რაცა გმართებს, ვით მოგცე და ვით გაქონო,
ვალთა შენთა გარდსახდელად რა ნაცვალი მოვიგონო?
თულა დაურჩე, შენთვის მოკვდუ, თავი ჩემი დაგამონო,
და სიყვარული სიყვარულსა შეგიცალო, შეგიწონო“.

764 მე ვითა ვთქვა უებრობა, სიკეთე და ქება მისი!
კაცი იყო საქმისაცა შესაფერი, შესატყვისი;
ასრე უნდა მოხმარება, კავიდოდეს ვისცა ვისი.
და ოდეს კაცსა დაეჭიროს, მაშინ უნდა ძმა და თვისი.

ავთანდილისაგან შერმადინის საუბარი

ქერმადინს ეტყვის, უბრძანებს ზირ-მზე, ნათელთა მოეწევი:
„ესე დღე არის იმედი, ჩემის გულისა მღსენელი,
შენგან თავისა შენისა სახემოდ გამოძენელი“.
და მქებრად ამბისა მათისა ხამს მკითხველი და მსმენელი.

766 იტყვის: „როსტან არ გამოძვა, არცა სიტყვა მოძისძინა;
მან არ იცის, რათა, ვინა და სულ-დგმული ვისგან ვინ-ა;
უძისომცა ნუ ცოცხალ ვარ ნუცა გარე, ნუცა შინა!
და რაცა საქმე უსამართლო ღმერთმან ვისმცა შეარჩინა!

767 „თუცა მისი არ-გაწირვა ჩემგან მტკიცობს, არ სათუობს,
გული, მისი უნახავი, ტირის და სულთქვამს, ვაებს, უობს,
კაცსა არას არ იახლებს, ერიდების, ჰკრთების, ქსუობს.
და ყოული ცრუ და მოღალატე ღმერთსა ჰკმობს და ავრე ცრუობს.

768 „სამი არის მოუვრისაგან მოუვრობისა გამოჩენა:
ზირველ, ნდობა სიახლისა, სიძორისა ვერ-მოთმენა,
მიცემა და არას შური, ჩუქებისა არ-მოწუნა,
და გაუღენა და მოხმარება, მისად რგებად ველთა რბენა.

769 „რადღა ვაგრძელებ სიტყვასა, ჟამია შემოკლებისა!
აწ გახარება წამალი ამა გულისა ლებისა.
რასაცა გვედრებ, ისმენდი, ვირე დრო გქონდეს ხლებისა;
და შენ გაამაგრე დაჭირვა ჩემისა ნასწავლებისა.

770 „აწ მეფეთა სამსახურად ჰირველ თავი დაწმადე,
სიკეთე და უკლებლობა შენი ერთობ გააცხადე;
სახლი ჩემი შეინახე, სპათა ჩემთა ეთავადე,
და სამსახური აქამდისი, კვლა გაუღენა გააკვლადე.

771 „მტერთა ჩემთა ენაპირე, ძალი ნურა მოგაკლდების,
ერთგულთათვის კარგი ნუ გშურს, ორგულიმცა შენი კვდების!
შემოვიქცე, შენი ჩემგან ვალი კარგად გარდინდების;
და ჰატრონისა სამსახური არაოდეს არ წახდების“.

772 ესე ესმა, ცრემლი ცხელი შერმადინსა თვალთა სდინდი;
მოახსენა: „მარტობით ჭირსა რადმცა შევუშინდი!
მაგრა რა ვქმნა, უშენოსა დამეცემის გულსა ბინდი!
და წამიტანე სამსახურად, მოგესმარო, რადცა გინდი.

773 „ვის ასმია მარტოსაგან დარიბობა ეგზომ დიდი!
ვის ასმია ჰატრონისა ჭირსა შიგან უმისა რიდი!
დაკარგულსა გიგონებდე, რა ვიქმნები აქა ფლიდი?“
და ემამან უთხრა: „ვერ წაგიტან, რაზომსაცა ცრემლსა ღვრიდი.

774 „შენგან ჩემი სიუვარული ვითამც არა დამეჯერა,
მაგრა საქმე არ მოხდების, ჟამი ასრე დამემტერა!
ვის მივანდო სახლი ჩემი, შენგან კიდე ვინმც მეუფერა?!
და გული დადე, დაიჯერე, ვერ წაგიტან, ვერა, ვერა!

775 „თუ მიჯნური ვარ, ერთი ვხამ ხელი მინდორთა მე რებად;
არ მარტო უნდა გაჭრილი ცრემლისა სისხლსა ფერებად?
გაჭრა ხელია მიჯნურთა, რად სცალს თავისა ბერებად!
და ასრეა ესე სოფელი, შესჯერდი კვლა შეჯერებად!

776 „რა მოგპორდე, მასხენებდი, სიუვარული ჩემი გქონდეს;
 არ ვეძიებდი მტერთა ჩემთა, თავი მონად მომიძონდეს.
 ხამს, მამაცი გაგულოუნდეს, ჭირსა შიგან არ დაღონდეს.
 და მძულს, რა კაცსა საუგო საქმე არა არ შესწონდეს.

777 „მე იგი ვარ, ვინ სოფელსა არ ამოუჭკრეფ კიტრად ბურად,
 ვის სიკვდილი მოუვრისათვის თამაშად და მიჩანს ძღურად;
 ჩემსა მხესა დაუთხოვე, გაუშვივარ, დაუდგე მე რად!
 და მას თუ დაუსთობ, სახლსა ჩემსა ველარ დაუსთობ ვისსა ვურად?

778 „აწ ანდერძსა ჩემსა მოგცემ, როსტანს წინა დაწერილსა;
 მენ შეგვედრებ, დაგიჭიროს, ვითა გმართებს ჩემსა ზრდილსა.
 მოჰკვდეს, თავსა ნუ მოიკლავ, სატანასგან ნუ იქმ ქმნილსა,
 და ამაწედა იტირებდი, დაიდებდი თვალთა მილსა“.

ანდერძი ავთანდილისა
როსტეგან მეფის წინაშე,
ოდეს გაიპარა

საჯდა წერად ანდერძისად, საბრალოსა საუბრისად:
„შე მეფეო, გავიპარე ძებნად ჩემგან სამეგრისად;
ვერ დაუდგები შეუურელად ჩემთა ცეცხლთა მოძღებრისად;
და შემინდევ და წამატანე მოწყალება ღმრთაებრისად.

780 „ვიცი, ბოლოდ არ დამიკომბ ამა ჩემსა გასრახულსა.
კაცი ბრძენი ვერ გასწირავს მოუვარესა მოუვარულსა;
მე სიტყვასა ერთსა კადრებ, ჰლატონისგან სწავლა-თქმულსა:
და «სიცრუე და ორპირობა ავნებს ხორცსა, მერმე სულსა».

781 „რათგან თავია სიცრუე ყოვლისა უბადობისა,
მე რად გავეწირო მოუვარე, ძმა უმტკიცესი ძმობისა?!
არა ვიქმ, ცოდნა რას მარგებს ფილოსოფოსთა ბრძნობისა!
და მით ვისწავლებით, მოკვეცეს შერთვა ზესთ მწუობრთა წუობისა.

782 „წაკიკითხავს, სიუვარულსა მოციქულნი რაკვარ წერენ?
ვით იტყვიან, ვით აქებენ? ცან, ცნობანი მიაფერენ.
«სიუვარული აღგუამადლებს», ვით ეყვანნი, ამას ქლერენ,
და მენ არ ჯერ ხარ, უსწავლელნი კაცნი ვითმცა შევაჯერენ!

783 „ვინ დაძადა, შეძლებაცა მანვე მოძცა ძლეუად მტერთად;
ვინ არს ძალი უხილავი შემწედ უოულთა მიწიერთად,
ვინ საზღვარსა დაუსაზღვრებს, ზის უკვდავი ღმერთი ღმერთად,
და იგი გახდის წამის-ყოფით ერთსა ასად, ასსა ერთად.

784 „რაცა ღმერთსა არა სწადდეს, არა საქმე არ იქმნების.
მზისა შუქთა ვერ-მჭვრეტელი ია სმების, ვარდი ჭნების;
თვალთა ტურფა საჭვრეტელი უცხოდ რადმე ეშვდინების;
და მე ვით გავსძლო უძისობა, ან სიცოცხლე ვით მეთნების!

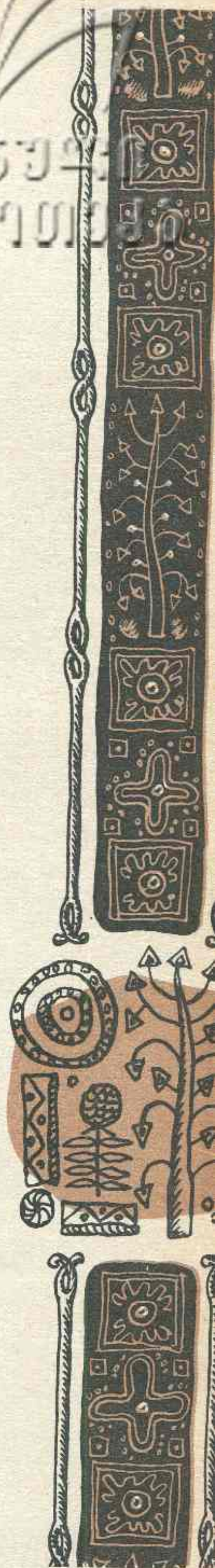
785 „რაზომცა სწერები, შემინდევე შეცვლა თქვენისა მცნებისა.
ძალი არ მქონდა ტუვე-ქმნილსა მე მაგისისა თნებისა;
აწ წასლვა იყო წამალი ჩემთა სახმილთა გზნებისა,
და სადა გინდ ვიყო, რა მგაძა, ყოფამცა მქონდა ნებისა!

786 „არას გარგებს სიმძიმელი, უსარგებლო ცრემლთა დენა;
არ გარდავა გარდუვალად მოძავალი საქმე ზენა;
წესი არის მამაცისა მოჭირვება, ჭირთა თმენა,
და არვის ძალ-უც ხორციელსა განგებისა გარდავლენა.

787 „რაცა ღმერთსა გაუგია თავსა ჩემსა გარდასავლად,
გარდამხდეს და შემოვიქცე, აღარ დამჩეს გული ავლად;
თქვენვე გნახნე მხიარულნი დიდებით და დაულა-მრავლად;
და მას რა ვარგო, დიდებად და კმარის ესე ჩემად დაულად.

788 „მეფეო, ესე თათბირი, მოძკალ, ვინ დამიწუნოსა!
მეფეო, ნუთუ წასლვამან თქვენ ჩემმან დაგაჭმუნოსა?
ვერ ვეცრუები, ვერ ვუხამ საქმესა სამაბუნოსა,
და ჰირის-ჰირ მარცხვენს, ორნივე მივალთ მას საუკუნოსა.

789 „არ-დავიწეება მოუვრისა აროდეს გვიხამს ზიანსა;
ვჭკობობ კაცსა აუგიანსა, ცრუსა და ღალატიანსა!
ვერ ვეცრუები, ვერ ვუხამ მას ხელმწიფესა მზიანსა.
და რა უარეა მამაცსა სულ-დიდსა, წასლვა-გვიანსა!

790 „რა უარეა ძამაცსა ომპიგან ჰირის მხმეჭელსა,
შემდრკალსა, შეშინებულსა და სიკვდილისა მეჭველსა!
კაცი ჯაბანი რითა სჯობს დიაცსა ქსლისა მბეჭველსა?
და სჯობს სახელისა მოხვეჭა ყოველსა მოსახვეჭელსა!

791 „ვერ დაიჭირავს სიკვდილსა გზა ვიწრო, ვერცა კლდოვანი,
მისგან ყოველი გასწორდეს, სუსტი და ძალ-გულოვანი;
ბოლოდ შეეარნეს მიწამან ერთგან მოუძე და მსცოვანი.
და სჯობს სიცოცხლესა ნაზრახსა სიკვდილი სახელოვანი!

792 „მერმე ვიძიშვი, მეფეო, თქვენად კადრებად ამისად:
სცთების და სცთების, სიკვდილსა ვინ არ მოელის წამისად;
მოვა შემურელი ყოველთა ერთგან დღისა და ღამისად,
და თუ ვერა კნახე ცოცხალმან, სიცოცხლე კქონდეს ჟამისად.

793 „თუ საწუთრომან დამამხოს, ყოველთა დამამხობელმან,
ღარიბი მოკვდეს ღარიბად, ვერ დამიტვიროს მშობელმან,
ველარ შემსუდრონ დაზრდილთა და ვერცა მისანდობელმან,—
და მუნ შემიწეალოს თქვენმანვე გულმან მოწეალე-მღმობელმან.

794 „მაქვს საქონელი ურიცხვი, ვერვისგან ანაწონები,
მიეც გლახაკთა საჭურჭლე, ათავისუფლე მონები,
შენ დაამდიდრე ყოველი, ობოლი, არას მქონები:
და მიღვიწიან, მომიგონებენ, დამლოცვენ, მოვეგონები.

795 „რაცა თქვენთვის არ ვარგიეოს საჭურჭლესა დასადებლად,
მიეც ზოგი ხანაკათა, ზოგი სიღთა ასაკებლად;
ნურა ნუ გშურს საქონელი ჩემი ჩემთვის წასაკებლად!
და შენგან კიდე არუნ მივის ცეცხლთა ცხელთა დამავსებლად.

796 „ამას იქით ჩემგან ჩემი ამბავიცა არ გეცნევის,
ამად გვედრებ სულსა ჩემსა, წიგნი გაადრებს, არ კეთნევის,
არას არგებს, ეშმაკისა საქმეთაგან დაეძლევის,
და შემინდეუ და შემივედრე, მკვდარსა რაღა გარდმეხდევის!

797 „გვედრებ, მეფეო, შერმადინს, მონასა ჩემსა რჩეულსა, —
ნაკად აქვს ჭირი სამისოდ ამ წელიწადსა წლეულსა, —
ნუგეშინის-ეც წყალობით, ჩემგან წყალობა-ჩვეულსა,
და ნუ დაადინებ თვალთაგან ცრემლსა, სისხლითა ფრქვეულსა.“

798 „გასრულდა ჩემი ანდერძი, ჩემგან ნაწერი ხელითა.
აჰა, გამხრდელი, მოგპორდი, წავე კულითა ხელითა.
ნუ სჭმუნავთ ჩემთვის მეფენი, ნუ ხართ მოსილნი ბნელითა,
და სუფევითცა ხართ თავითა, მტერთაგან საკრძაღველითა!“

799 მისცა ანდერძი შერმადინს, რა გაათავა წერითა,
უთხრა: „ჭკადრეო მეფესა საქმითა მეცნიერითა,
შენ დაგამეტებს ვერავინ მსახურებითა ვერითა“.
და მოეხვია და ატირდა ცრემლითა სისხლითა ფერითა.“

სიზღორობა

ლოცვა ავთანდილისა

ლოცავს, იტყვის: „მაღლო ღმერთო ხმელთა და ცათაო,
ზოგჯერ მომცემო ზატყთა, ზოგჯერ კეთილთა მზათაო,
უცნაურო და უთქმელო, უფალო უფლებათაო,
და მომეც დათძობა სურვილთა, ძეგლობელო გულის-თქმათაო!

801 „ღმერთო, ღმერთო, გეაჯები, რომელი ჰფლობ ქვენათ ზესსა,
შენ დაჰბადე მიჯნურობა, შენ აწესებ მისსა წესსა,
მე სოფელმან მომაშორვა უკეთესსა ჩემსა მზესა,
და ნუ ამოჰფხვრი სიუვარულსა, მისგან ჩემთვის დანათესსა!

802 „ღმერთო, ღმერთო მოწუალო, არვინ მივის შენგან კიდე,
შენგან ვითხოვ შეწევნასა, რაზომსაცა გზასა ველიდე:
მტერთა ძლევა, ზღვათა დეღვა, ღამით ძაჲნე გამარიდე!
და თუღა დაურჩე, გამახურებდე, შენდა მსხვერპლსა შევსწირვიდე“.

803 რა ილოცა, ცხენსა შეჯდა, ძალვით კარნი გაიარნა,
შერმადინცა დააბრუნვა, საბრალომან ცრემლნი დვარნა;
მონა ტირს და მკერდსა იცემს, სისხლმან მისმან კლდენი დარნა;
და ზატრონისა ვერა-მჭვრეტმან ემამან რამცა გაიხარნა!

ცნობა როსტეგან მეფისაგან ავთანდილის გაპარვისა

წამბავი სხვა დაუიწყო, — ემასა წავუჭევე წამავალსა.
არ შეექმნა დარბაზობა მას დღე როსტანს გულ-გამწერალსა;
რა გათენდა, ქუში ადგა, ჰგავს, თუ ადენს ჰირით ალსა,
და ხმობა ბრძანა ვაზირისა, მიიუვანდეს შიშით მერთალსა.

805 რა ვაზირი მოწიწებით დარბაზს ნახა შემოსრული,
როსტან უთხრა: „არა მახსოვს გუშინდელი შენგან თქმული.
მაწუინე და გამარისხე, ვერ დავიღე დიდხან სული,
და ახომ რომე გაგათრიე შენ, ვაზირი გულის-გული.“

806 „თუღა გახსოვს, რა უნდოდა, ისრე ავად რად გაგხადე?
მართლად უთქვამს მეცნიერთა: «წუენახო ჭირთა ბადე»;
ესეგვარსა ნუოდეს იქმ, საქმე ხოლე გაიცადე,
და აწ მითხარ, თუ რას იტყოდ, თქვი და სიტყვა გააკვლადე“.

807 კვლა მოახსენა ვაზირმან სიტყვა ნაკუშინდელევი,
რა გაიგონა, შესთვალა ჰასუხი არ-ნაკრძელევი:
„შენ თუ უშმაგო მკონიხარ, ვარძცა ურია მე ლევი!
და კვლა მაგის მეტად ნუ მასმენ, თვარა მე სრულად კელევი!“

808 რა გამოვიდა, ვაზირმან მებნა, ვერ ჰოუნა მინანი,
მართ გაზარვასა უთხრობდეს მონანი, ცრემლთა მდინანი.
მან თქვა: „მე დარბაზს ვერ შევალ, მახსოვან დღენი წინანი,
და ვინცაღა ჰკადრებს, მან ჰკადროს; რაცა ვთქვო, მასცა ვინანი“.

809 რა ვაზირი არ შევიდა, კვლა მეფემან ვაწი უზაუნოს,
კაცმან ცნის და კარეთ დადგის, წასლვა ვერვინ გაამქლავნის;
როსტანს ეჭვი შეუვიდა, ჭმუნვა ამით გაათავნის;
და თქვა: „უცილოდ გაიზარა, ვინ მარტომან ასთა ავნის“.

810 თავ-დადრეკით იკონებდა, კულსა ჰქონდა ჭმუნვა დიდი,
უში ქმნა და აიხედნა, უბრძანებდა მონას: „მიდი,
მოვიდეს და აწ მიაძბოს, შემოვიდეს იგი ფლიდი!“
და რა ვაზირი შემობრუნდა, ფერი ჰკრთა და ჰქონდა რიდი.

811 კვლა შევა დარბაზს ვაზირი დადრეკით, არ-მხიარულად;
მეფემან ჰკითხა: „წასრულა მზე დაუდგროძლად, მთვარულად?“
მან მოახსენა უველაი, ვით წასრულიყო და რულად:
და „მზე აღარ მხეობს ჩვენთანა, დარი არ დარობს დარულად!“

812 რა მეფემან მოისმინა, დაიზახნა მეტის-მეტნი;
მოსთქვამს, იტყვის: „ვა, გაზრდილო, ველარ განახვენ თვალნი რეტნი!—
ზირსა ხოკით, წვერსა კლეჯით გააკვირვნა მისნი მჭვრეტნი,—
და სად წაჰხე და სად დაჰკარგენ სინათლისა ეგე სვეტნი?“

813 „თუ თავი შენი შენ განლავს, ღარიბად არ იხსენები,
მაგრამ მე რა ვქმნა, გაზრდილო, აწ სახლად მძარტებს სენები!
გამაღარიბე, დამაგდე, კულსა, კლახ, ვისთვის ენები?
და შენად შეურამდის ჰატოეთა ჩემთა ვერ იტყვის ენები!“

814 „ოდეს განხავ მხიარულსა, ნადირობით შემოსრულსა?
ველარ გიჭვრეტ ნაბურთაღსა, ტანსა მჭევრსა, ჯავარ-სრულსა,
ველარ ვისმენ ხმასა შენსა, სასმენელად მე მას რულსა,
და აწ უშენოდ რა, კლახ, ვუყო საჯდომსა და სრასა სრულსა?“

815 „ვიცი, არ მოკვლავს შიშხილი, რაზომცა დია ირები:
შენ შენი მშვილდი დაგარჩენს, შენთა ისართა ჰირები,
ნუთუ კვლა ღმერთმან წყალობით გაკიადვილოს ჭირები,
და მაგრა, თუ მოკვდე, გახრდილო, ვისგანდა დაუტირები?“

816 ზარი გაისმა, შემოკრბა ჯარი მრავალი კაცისა,
დარბაზს ხასთაგან ჯარია ხელითა წვერთა ტაცისა,
იგლეჯს და იცემს უველაი, ხმა ისმის თავსა ტკაცისა;
და თქვეს: „ბნელი გვმართებს დღე-კრულთა, რათგან მზე მიკვიდრკა ცისა!“

817 რა მეუემან დიდებულნი ნახნა, სულთქმით შემოსტირნა,
უთხრა: „ხედავთ, მზემან ჩვენმან შუქნი სრულად დაგვიძვირნა!
რა ვაწეინეთ, რა შევსცოდეთ, რად დაგვეარნა, რად გაგვეწირნა!
და სჰანი, მისგან დაჭირულნი, ვინმცაღა ვით დაგვიჭირნა?“

818 ყოვლნი ტიროდეს, მოსთქმიდეს, მერმე დაწუნარდეს გვიანად.
მეუემან ბრძანა: „იკითხეთ, მარტოა ანუ ეძიანად?“
მოვიდა მონა შერმადინ მოშიძრად, სირცხვილიანად,
და ანდერძი ჰკადრა, ატირდა, სიცოცხლე უხნდა ზიანად.

819 მოახსენა: „საწოლს ვზოვე ესე მისგან დანაწერი;
დგეს მონანი ნატირებნი, დაუგლიჯა თმა და წვერი;
იგი მარტო გაზარულა, ემა არ ახლავს, არცა ბერი.
და მე თუ მოძკლათ, მემართლებით, სიცოცხლე მჭირს შეუფერი!“

820 რა ანდერძი წაიკითხეს, კვლა იტირეს დიდი ხანი;
მერმე ბრძანა: „მხიარულსა ნუ ჩაიცმენ ჩემნი სჰანი,
ვამლოცველნეთ დაურდომილნი, თბოლნი და ქვრივნი სხვანი,
და შევეწივნეთ, მშვიდობისა ნუთუ მისცნეს ღმერთმან კხანი!“

წასლვა ავთანდილისაგან ტარიელის შეურად მეორედ

1 თვარე მხესა მოეძორვოს, მოძორვება კანათლებს,
რა ეახლოს, შუქი დასწვავს, გაეურების, ვერ იახლებს,
მაკრა ვარდსა უმხეობა კახმობს და ფერსა აკლებს,
და ჩვენ ვერ-ჭვრეტა საუვარლისა ჭირსა ძველსა კაცვიახლებს.

822 აწუა დავიწუებ აბბავსა, მის უძისა წამავლობასა:
მივა და მიტირს გულ-მდუღრად, ვერ ვიტყვი ცრემლთა მცრობასა,
წამ-წამ მობრუნდის, იაჯდის მისთვის მზისავე მზობასა,
და უჭვრეტდის, თვალი ვერ მოხსნის, თუ მოხსნის, მიხდის ცნობასა.

823 რა მიეახლის დაბნედად, ვერ ხელ-უვის გამრუად ენისად,
მაკრა სდის ცრემლი თვალთაგან მსგავსად დიჯლისა დენისად,
ზოგჯერ დაბრუნდის, იჭვრეტდის ღონედ ჰატყთა თმენისად,
და რა კაემართის, არ იცის, მას თუ არბევდის ცხენი სად.

824 თქვა: „ჩემო, შენი შორს მეოფი კრულია, ვინცა დადუძდეს,
რათგან შენ დაგრჩა გონება, გული შენკენვე დაბრუნდეს,
თვალთა მტირალთა შეხედვა შენივე სწადდეს და უნდეს.
და სჯობს, საუვარელსა მოევარე რახომცა დაუძაბუნდეს!

825 „მე რა ვქმნა შენად შეურამდის, ანუ რას ვეჭვდე ლხენასა?
თავსა მოვიკლავ, მე თუძცა შენგან არ ვეჭვდი წყენასა,
მაგრამ შენ გაწყენ ჩემისა არ-სიცოცხლისა სმენასა,
და მოდი და მიუსცნე ცოცხალმან თვალნი ცრემლისა დენასა!“

826 იტუვის: „ბე მზეო, ვინ ხატად გოქვეს მზიანისა ღამისად,
ერთ-არსებისა ერთისა, მის უქამოსა ეამისად,
ვის გმორჩილობენ ციერნი ერთის იოტის წამისად,
და ბედსა ნუ მიქცევ, მიაჯე, შეურამდის ჩემად და მისად!“

827 „ვის ხატად ღმრთისად გიტუვიან ფილოსოფოსნი წინანი,
შენ მიძველე რა ტუვე-ქმნილსა, ჯაჭვნი მახიან, რკინანი!
ბროლ-ბალახშისა მძებნელმან სათნი დაჟუარგენ, მინანი;
და მაშინ ვერ გავსძელ სიახლე, აწ სიმორესა ვინანი“.

828 ამას მოსთქმიდის, იწვოდის, ვითა სანთელი დნებოდის,
დაუოვნებისა მოშიში ისწრაფდის, იარებოდის;
რა შეუღამდის, ვარსკვლავთა ამოსლვა ეამებოდის,
და მას ამსგავსებდის, ილხენდის, უჭვრეტდის, ეუბნებოდის.

829 მთვარესა ეტუვის: „იფიცე სახელი ღმრთისა შენისა!
შენ ხარ მომცემი მიჯნურთა მიჯნურობისა სენისა,
შენ გაქვს წამალი მისისა მოთმინებისა თმენისა,
და მიაჯე შეურა ჰირისა, შენ გამო შენებრ მძვენისა!“

830 ღამე აღხენდის, დღე სჯიდის, ელის ჩასლვასა მზისასა;
რა წყალი ნახის, გარდახდის, უჭვრეტდის ჭავლსა წელისასა,
მას თანა-რთვიდის ნაკადსა სისხლისა ცრემლთა ტბისასა,
და კვლავ გაემართის, ისწრაფდის წავლასა მისვე გზისასა.

831 მარტო მოსთქმიდის, ტიროდის ტანად აღვისა ხიანი,
მინდორს თხა მოკლის, სადაცა ადგილი დახუდის კლდიანი,
შეწვის, ჭამის და წავიდის ჰირ-მზე, გულ-მარხიანი,
და იტუვის: „დაჟუარენ ვარდნი და, აჰა მე, ვაგლახ, იანი!“

832 აწ ვერ ვიტყვი მაშინდელსა მე მის ემისა ნაუბარსა.
მიუბნობდის, რას მოსთქმიდის, რას ტურთასა, რასომ კვარსა!
ზოგან თოვლი გაეწითლის ვარდსა, ბრჭკლითა ნახოკარსა.
და ქვაბნი ნახნა, გაეხარნეს, ზე გავიდა ქვაბთა კარსა.

833 რა ასმათმან დაინახა, მოეგება, ცრემლი სწვთების,
ვით ეამა, სიხარულსა მართ ველარას ვერ მიხვდების;
ემა გარდახდა, მოეხვია, აკოცებს და ეუბნების.
და კაცი კაცსა მოელოდეს, მოსლვა დია ეამების.

834 ემა ქალსა ეტყვის: „პატრონი, ნეტარ, სად არის და ვითა?“
ქალი ატირდა ცრემლითა, ზღუათაცა შესართავითა,
იტყვის: „რა წახვე, გაიჭრა, ქვაბს ეოფა მისჭირდა ვითა;
და აწ მისი არა არ ვიცი არ ნახვით, არ ამბავითა“.

835 ემა დაჭმუნდა, ვითამც რამე ჰერეს ლახვარი გულსა შუა;
ქალსა ეტყვის: „აჰა, დამ, ეგეთიმცა კაცი ნუა!
იგი ფიცი ვით კატეხა! არ ვეცრუე, ვით მეცრუა!
და ვერ იქმოდა, რად მიქადა? თუ მიქადა, რად მიტეუა?!“

836 „მე უძისოდ სოფელს ეოფა რათგან ჩირად არ მიღირდა,
რად დავეწყდი, რა მიუსცილდი, რად ვერ გასძლო, რა მისჭირდა?
მან კატეხა ზენარისა რად შემართა, ვით გაპირდა?
და მაგრა ავის ბედისაგან ჩემი რამცა გამიკვირდა!“

837 კვლა ქალი ეტყვის: „მართალ ხარ მაგისსა დამძიმებასა,
მაგრა რა გაუბრჭო მართალი, ნუ მეჭვ რასაცა თნებასა:
არ გული უნდა ფიცის და პირისა გასრულებასა?
და იგი უკულო მოელის მართ დღეთა შემოკლებასა.“

838 „გული, ცნობა და გონება ერთმანერთზედა ჰკიდიან:
რა გული წავა, იგიცა წავლენ და მისკენ მიდიან;
უკულო კაცი ვერ კაცობს, კაცთაგან განაკიდიან.
და შენ არ გინახვან, არ იცი, მას რომე ცეცხლნი სწვიდიან.“

839 „შენ უძარტლე ხარ, ეძღურვი, შენ გაეყარე ძმობილსა,
მაგრამ ვით ითქმის, ვით გახდა, ვითა გაიძობ ცნობილსა!
ენა დაძვრების, გაცვთების, გულსა შეელმის ღმობილსა,
და ამას მით ვაზრობ, მინახავს მე უბედურსა შობილსა.

840 „ჯეროთ მისი მსგავსი სასჯელი არცა ვის ამბად სძენია:
არა თუ კაცთა, სასჯელი ქვათაცა შესაძრწენია,
დიჯლადცა კმარის, მას რომე თვალთაგან ცრემლი სდენია;
და თვით რაცა ჰბრძანოთ, მართალ ხართ: სხვა სხვისა ომსა ბრძენია.

841 „მას წამაჟალსა ვჰკითხევდი, დამწვარსა, ცეცხლ-მოდებულსა:
«მოვიდეს, რა ქმნას აუთანდილ? მისსა დამვედრე დებულსა».
მიბრძანა: «მო-ღა-მნახვიდეს მე, მისთვის გაცუდებულსა,
და ამათ არ დაუჭერი არეთა, არ გავსტეხ მას ქადებულსა.

842 «მას ზენაარსა არ გავსტეხ, მას ფიცსა არ ვეცრუები,
მას ჰაემნამდის მოვიცდი, რაზომცა გამდის რუები;
თუ მკვდარი მნახოს, დამმარხოს, თქვას ვაკლანი და უები,
და ცოცხალი დაუხვდე, უკვირდეს, სიცოცხლე არს სათუები».

843 „ჩემთვის გარდახდა მას აქათ გაურა მზისა და ქედისა;
ოდენ მოდენა ცრემლისა მჭირს, ველთა მოსალბედისა.
მსჯის გამრავლება ხელ-ქმნილსა სულთქმისა ზედა-ზედისა,
და დაჟვიწუებივარ სიკვდილსა, ნახეთ ნაქმარი ბედისა!

844 „ესე არაკი მართალი ჩინს ქვასა ზედა სწერია:
«ვინ მოჟვარესა არ ეძებს, იგი თავისა მტერია».
აწ ზაფრანია, ვის წინას ვერ ვარდი ჰკვანდის, ვერ ია;
და თულა მონახავ, მონახე, ქმენ, რაცა შენი ფერია».

845 ეძამან უთხრა: „უძარტლე ხარ, არ ძამართლო მდურვად მისად,
მაგრამ გაბრჭე, რა მიქნია სამსახური ტუკუსა ტუვისად:
გამოჭრილვარ სახლით ჩემით, ვით ირეძი ძებნად წულისად,
და მას ვეძებ და მას ვიგონებ, ვიარები ველთა ვლისად.

ერისეთ
სიბლთ

846 „ბროლ-სადაფნი მარგალიტსა ლაღის-ფერსა სცვენ და ჰბურვენ,
მას მოჰმორდი, ვერ ვეახელ, ვერ ვისურვენ, ვერ ვასურვენ,
გამოჰარვით წამოსლვითა ღმრთისა სწორნი მოჰიდურვენ,
და ნაცვლად მათთა წყალობათა გულნი მათნი შეჰაურვენ.

847 „პატრონი ჩემი გამწრდელი, ღმრთისაგან დიდად ცსოჲელი,
მშობლური, ტკბილი, მოწყალე, ცა წყალობისა მთოჲელი,
მას ვუორგულე, წამოჲე, მართ დავივიწეე უოჲელი,
და მისი შემცოდე ღმრთისაგან კარგსა აღარას მოჲელი.

848 „ესე ეჲელაი ასრე მჭირს, დაო, ბედითა მისითა,
არ ვუტეჲე და მოსრულჲარ მკზაჲრი ღამით და დღისითა;
აწ იგი სადმე წასრულა, ვიწვი ცეცხლითა ვისითა,
და ცუდ-მაძჲრალი და მტირალი ქჲე ვზი ჰირითა მქისითა.

849 „დაო, მეტსა საუბარსა აღარ მომცემს ქაბი და დრო,
არ ვინანი გარდასრულსა, ბრძენთა სიტჲვა გაუადადრო;
წაჲალ, ვძებნი, ანუ ვპოჲებ, ან სიკჲდილი მოჲიადრო,
და თჲარა ბედი აზომ თურე მიკჲეთს, ღმერთსა რაღა ვჰკადრო!“

850 ამის მეტი აღარა თქვა, ატირდა და წამოვიდა,
ქვაბი ჩაულო, წყალსა განდა, შამბი გაულო, ველს გავიდა;
ქარი, ველთა მონაქროლი, ლაღის-ფერსა ვარდსა ზრვიდა;
და „რად მიძეცო ამა ჭირსა?“, ბედსა ამას უზრახვიდა.

851 იტჲვის: „ღმერთო, რა შეგცოდე შენ, უფალსა, არსთა მხედსა,
რად გამყარე მოჲვარეთა, რად შემასწარ ამა ბედსა?
ერთი ორთა მკონებელი ვარ საქმესა წარსაწყედსა,
და მოჲკჲდე, თაჲი არ მეწყალჲის, სისხლი ჩემი ჩემსა ქედსა!

852 „მოჲვარემან ვარდის კონა გულსა მკრა და დამიწყულა,
იგი ფიცვი, ჩემგან სრული, მან აღარა გამისრულა;
მას თუ გამერი, საწყურლო, ჩემი ლხინი გარდასრულა,
და სხჲა მოჲვარე თჲალსა ჩემსა გაკიცხულა, გაბასრულა“.

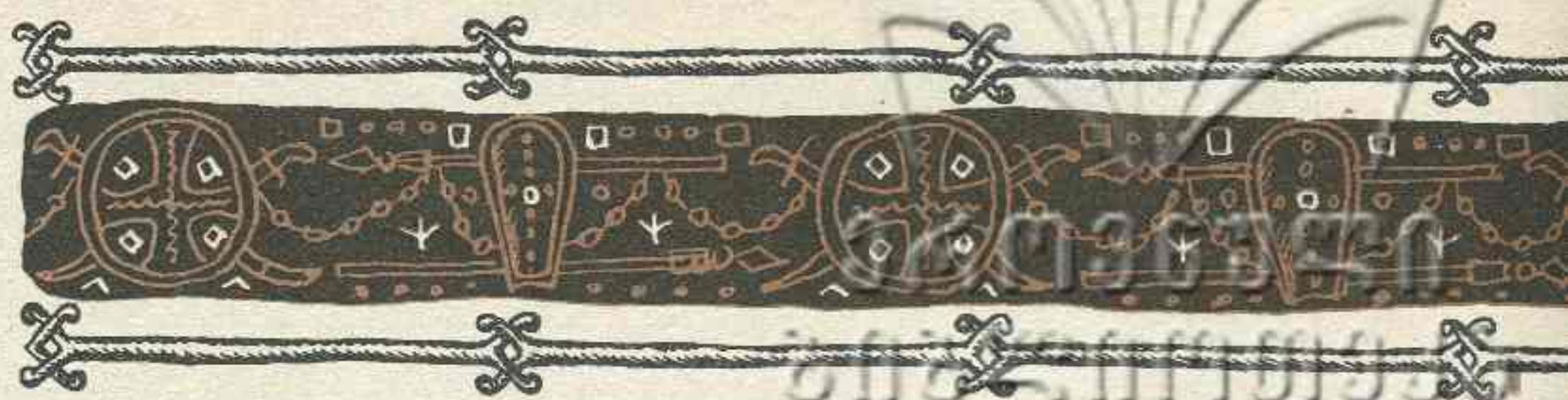
853 კვლას იტყვის: „მიკვირს ნაუღელი კაცისა ჭკუიანისა.
რა მჭმუნვარებდეს, რას არგებს ნაკადი ცრემლთა ბანისა?
სჯობს გამორჩევა, აზრობა საქმისა დასაგუანისა,
და აწ მეცა მიჯობს მონახვა მის მზისა, ლერწამ-ტანისა“.

854 ემა გაემართა საძებრად მტირალი, ცრემლთა მფრქვეველი,
ემებს, უხანის, უვივის, დღეებრ ღამეთა მთეველი;
სამ დღემდის მოულო ძრავალი ხევი, შამბნარი, ტეე, ველი;
და ვერ ჰოვა, მივა მჭმუნვარე, ვერას ამბისა მცნეველი.

855 იტყვის: „ღმერთო, რა შეგცოდე, ეგზომ დიდი რა გაწეინე?
რად შემასწარ ამა ბედსა, რა სასჯელი მომივლინე!
გამკითხველო, გამიკითხე, აჯა ჩემი შეისმინე,
და დაამოკლენ დღენი ჩემნი, ჭირი ამით გამილხინე!“

ჰოვნა ავთანდილისაგან ტარიელისა

1 ივიდოდა, მიუბნობდა ემა მტირალი, ფერ-შეცუელილი,
ქედსა რასმე გარდაადგა, ველი ახნდა მხიან-ჩრდილი;
ნახსა, შავი შამბთა ჰირსა დგა სადავე-უკუერილი;
და თქვა: „უცილოდ იგიას, არა უნდა ამას ცილი“.

857 რა შეხედნა, ემასა გულმან გაუფეთქნა, გაუნათდა,
აქა ლხინი დაღრეჯილსა უათახდა, არ უათდა;
ვარდმან ფერი განანათლა, ბროლი ბროლდა, სათი სათდა,
და ვით გრიგალმან ჩაირბინა, არ მოსცალდა ჭურეტად მათდა.

858 რა ტარიელ დაინახსა, განაღამცა დაუღრიჯა:
ახლოს მყოფი სიკვდილისა ჯდა და ჰირი დაებღნიჯა,
საუელონი გარდესივნეს, თავი სრულად გაეკლიჯა,
და მას აღარა შეესმოდა, სოფლით გაღმა გაებიჯა.

859 ერთ-კერძ უც ლომი მოკლული და სრმალი სისხლ-მოცხებული,
კვლა სხვაგნით — ვეფხი უსულო, მკვდარი, ქვე-დანარცხებული;
მას წყაროსაებრ თვალთავან ცრემლი სდის გაფიცხებული.
და მუნ აგრე გულსა უნთებდა ცეცხლი მცხინვარე, ცხებული.

860 თვალთა ახმაღცა ზარ-ედვა, სრულად მიხდოდა ცნობასა,
მიანლებოდა სიკვდილსა, მოშორებოდა ნობასა.

ემა სახელ-დებით უეივის, ღამის სიტუვითა კრთობასა,
და ვეღარ ასმინა, კარდიჭრა, ძმა გამოაჩენს ძმობასა!

861 ხელითა ცრემლსა უწურავს, თვალთა ავლებდა სახელსა,
ახლოს უხის და უხახის მართ სახელ-დებით სახელსა;
ეტუვის: „ვერ მიცნობ ავთანდილს, შენთვის გაჭრილსა და ხელსა?“
და მას არა დია შეესმის რეტსა, თვალ-დაუფახელსა.

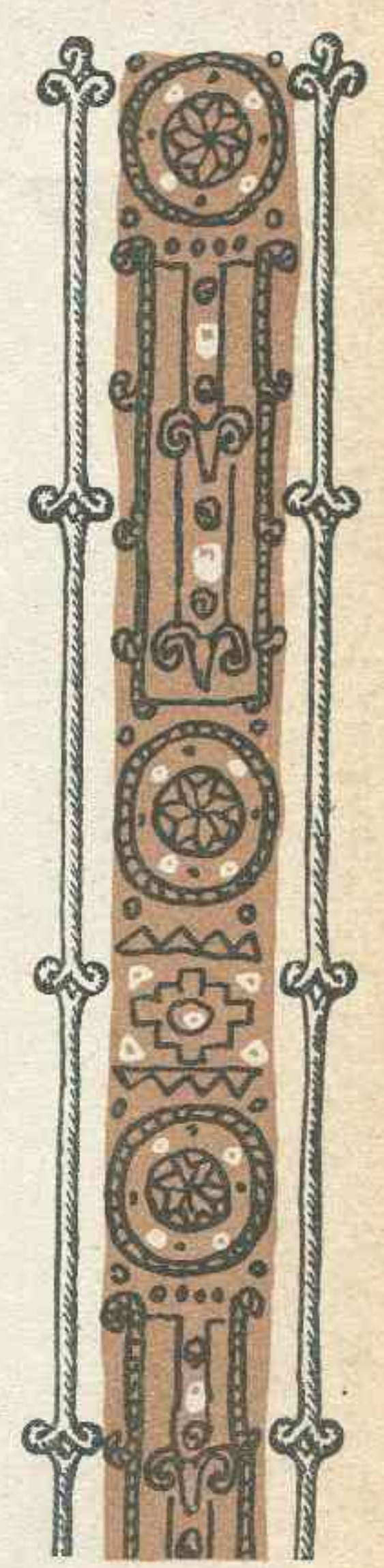
862 ესე ეველათი ასრეა, რაცა აწ ჩემგან თხრობილა.
ცრემლნი მოსწურნა თვალთაგან, ცოტად-რე მოაცნობილა.
მაშინლა იცნა, აკოცა, მოეჭდო, მოემობილა.
და ვიმოწმებ ღმერთსა ცხოველსა, მათებრი არვინ შობილა!

863 უთხრა: „ძმაო, არ კიტუუე, კიუაზ, რაცა შემოგფიცე
გნახე სულთა გაურელმან, ფიცა ასრე დავაძტკიცე;
აწ დამეხსენ, სიკვდილამდის ვიტრო და თავსა ვიცე.
და მაგრა კვედრებ დამარხვასა, მხეტთა საჭმლად არ მივიცე“.

864 ემამან უთხრა: „რაშიგან ხარ, შენ საქმესა რად იქმ ავსა?
ვინ მიჯნური არ ეოფილა, ვის სახმილი არა სწვაავსა?
ვის უქნია შენი მსგავსი სხვასა კაცთა ნათესავსა?
და რად სატანას წაუღიხარ, რად მოიკლავ ნებით თავსა?“

865 „თუ ბრძენი ხარ, ეოვლნი ბრძენნი აპირებენ ამა ჰირსა:
ხამს მამაცი მამაცური, სჯობს, რაზომცა ნელად ტირსა.
ჭირსა შიგან გამაგრება ასრე უნდა, ვით ქვიტკირსა.
და თავისისა ცნობისაგან ჩავარდების კაცი ჭირსა.“

866 „ბრძენი ხარ და გამოჩევა არა იცი ბრძენთა თქმულებ,
მინდორს სტირ და მხეტთა ახლავ, რას წადილსა აისრულებ?
ვისთვის ჰკვდები, ვერ მიხვდები, თუ სოფელსა მოიძულებ,
და თავსა მრთელსა რად შეიკრავ, წელულსა ახლად რად იწელულებ?“

867 „ვინ არ ეოფილა მიჯნური, ვის არ სწამილნი სდებთან?
ვის არ უნახვან პატეუნი, ვისთვის ვინ არა ბნდებთან?
მითხარ, უსახო რა ქმნილა, სულნი რად ამოგხდებთან?
და არ იცი, ვარდნი უკლოდ არაუის მოჰურებთან!

868 „ვარდსა ჰკითხეს: «ეგზომ ტურფა რამან შეგქმნა ტანად, ჰირად?
მიკვირს, რად ხარ ეკლიანი? პოვნა შენი რად არს ჭირად?»
მან თქვა: «ტუბილსა მწარე ჰპოუებს, სჯობს, იქმნების რაცა ძვირად;
და ოდეს ტურფა გაიფუდეს, აღარა ღირს არცა ჩირად».

869 „რათგან ვარდი ამას იტყვის უსულო და უსახო,
მაშა ლხინსა ვინ მოიძვის ჰირველ ჭირთა უმუშაკო?
უბორტო ვის ასმია რაცა კარგი საეშმაკო,
და რად ემდურვი საწუთროსა? რა უქნია უარაკო?!

870 „ისმინე ჩემი თხრობილი, შეჯე წავიდეთ ნებასა,
ნუ მიჰყოლიხარ თავისსა თათბირსა, გაგონებასა,
რაცა არ გწადდეს, იგი ქმენ, ნუ სდევ წადილთა ნებასა,
და ასრე არ სჯობდეს, არ გეტყვი, რად მეჭე რასაცა თნებასა!»

871 მან უთხრა: „ძმაო, რა გითხრა, ძრვაცა არ ძალ-მიც ენისა,
ძალი არა მაქვს ხელ-ქმნილსა შენთა სიტყვათა სმენისა;
რად აღვილად გიხს მოთმენა ჩემთა სასჯელთა თმენისა?
და აწ მივსწურვივარ სიკვდილსა, დრო მომეხლა ლხენისა».

872 „ამას მოკვდავი ვილოცავ, აროდეს ვითხოვ, არ, ენით:
აქა გაურილნი მიჯნურნი მუნამცა შევიუარენით,
მუნ ერთმანერთი კვლა ვნახეთ, კვლა რამე გავიხარენით,
და მო, მოუვარეთა დამძარხეთ, მიწანი მომაუარენით!

873 „საუვარელმან საუვარელი ვით არ ნახოს, ვით გაწიროს!
მისკენ მივალ მხიარული, მერმე იგი ჩემ კერძ იროს,
მიჰუკებვი, მომეგებოს, ამიტირდეს, ამატიროს.
და ჰკითხე ასთა, ქმენ გულისა, რა გინდა ვინ გივაზიროს!

874 „მართ ვარდაწუვედით იცოდით, კეტევი მართალსა ზირასა:
სიკვდილი მახლავს, დამესხენ, ხანსალა დავჭეოთ მცირასა;
არ ცოცხალ ვიყო, რას მაქნევ? რა დავრჩე, ხელსა მხდი რასა?
და დამძლიან ჩემნი კავშირნი, შვერთვივარ სულთა სირასა.

875 „რა სთქვი, რას იტყვი, არ მესმის, არცა მცალს სმენად ამისად,
სიკვდილი მახლავს ხელ-ქმნილსა, სიცოცხლე არის წამისად;
აწ გამიარბდა სიცოცხლე მეტად უოვლისა ქამისად,
და მუნ მეცა მივალ, ცრემლისა მიწად სად გამდის ლამი, სად.

876 „ბრძენი, ვინ ბრძენი, რა ბრძენი! ხელი ვითა იქმს ბრძნობასა!
ეკ საუბარი მაშინ ხამს, თუცაღა ვიყო ცნობასა;
ვარდი ვერ არის უმყოდ; იოვს, დაიწეებს ჭნობასა;
და მაწეენ, დამესხენ, არა მცალს, არცაღა ვახლავ თმობასა“.

877 კვლა ეუბნების ავთანდილ სიტყვითა მრავალ-ფერითა,
ეტყვის: „რა მოჰკვდეთ, გერგების სიტყვითა რა ოხერითა?
ნუ იქმ, არა სჯობს საქმითა, ნუ ხარ თავისა მტერითა!“
და ვერ წაიუვანა, ვერა ქმნა სიტყვითა, ვერა, ვერითა.

878 მერმე უთხრა: „აჰა, რათგან არ მომისმენ არას, არა,
აღარ გაწეენს ენა ჩემი, აქამდისცა ცუდად მცთარა;
თუ სიკვდილი გიჯობს, მოკვე, ვარდი დაჭნეს, და-ცა-მჭნარა!
და ერთსა რასმე გვაჯები, მიუაუ!“ — ცრემლი ამღულარა.

879 „სადა ინდონი ბროლ-ვარდსა სარვენ გიძრისა სარითა,
მას მოუეშორვე, წამოვე სიჩქარით, არ სიწუნარითა;
ვერ დამიჭირა მეფემან მშობლურად საუბარითა,
და მუნ არ შემეიერი, გამეიერი, აწ ჩემი ღხინი ვთქვა რითა?

880 „ნუ გამგზავნი გულ-მოკლეულსა, ერთი მიუაუ საწადელი,
ერთხელ შეჯე, ცხენოსანი გნახო ჩემი სულთა მხდელი,
ნუთუ მაშინ მოვიქარვო სევდა ესე აწინდელი;
და მე წავალ და მუნ დავაკდებ, იქმნას შენი საქადელი!“

881 ეხვეწებოდა: „შეჯეო“, აჯას ხვეწნითა არუებდა,
იცოდა, რომე შეჯდომა კაეძანს მოაქარუებდა,
ლერწმისა სარსა დასდრეკდა, გიშერსა დააკარუებდა.
და დაიმორჩილა, ეამა, არ ივაკლახა, არ ვებდა.

882 ცხადად უთხრა: „შეჯდებო, მომიუყანე ცხენი წინა“.
მან მოჭკვარა, წყნარად შესვა, არ სიჩქარით ააქმინა;
მინდორთაკე წაიყვანა, ტანი მჭკვერი ამრუვეინა,
და ხანი წავლეს, სიარულმან მოჯობება დააჩინა.

883 შეაქცევს და ეუბნების საუბართა შვენიერთა,
მისთვის სძრვიდა სასაუბროდ მათ ბაკეთა მოწის-ფერთა,
მისი სძენა გააუმობდა მსმენელისა უურთა ბერთა;
და მოიმორვა კაეძანი, დათმობავე შეაერთა.

884 რა შეატეო მოჯობება მან, სევდისა მუყარახმან,
განანათლა ჰირი-ვარდი სიხარულმან დაუსახმან,
ცნობიერთა დასტაქარმან, უცნობოთა ოხრვა-ახმან;
და ცნობიერი სიტუვა უთხრა უცნობოსა რასმე მზრახმან.

885 შე-რასმე-ჭევეს საუბარსა, სიტუვა ჰკადრა არ-მაღული:
„ერთსა რასმე მოგახსენებ, გამიცხადე დაფარული:
ეკე სამხრე მისეული, შენ გაჩნია ვისგან წელული,
და რაკვარ კიევარს, რაკვარ კიღირს? თქვი, დავილო მერმე სული“.

886 მან უთხრა: „სახე რა გითხრა მის უსახოსა სახისა!
ესეა ჩემი სიცოცხლე, ჩემი მოძცემი ახისა,
მჯობი ეოვლისა სოფლისა, წელისა, მიწისა და ხისა;
და არ-სასმენლისა მოსმენა არს უმეავესი წმახისა“.

887 ავთანდილ უთხრა: „ვლამოდი მართ მაგისისა თქმევასა;
აწ რათგან გითქვამს, ჰასუსსა კკადრებ და ნუ მეჭვ თნევასა:
სჯობს ახმათისა არ-ლევა მაგა სამხრისა ლევასა,
და ამაღ არ გიქებ საქმისა უარესისა რჩევასა.“

888 „სამხრე გაბია ოქროსა, ოქრომჭედლისა დობილი.
უასაკო და უსულო, არ სიტყვიერი, ცნობილი;
აღარად გინდა ასმათი, — ნახე მართალი ბრჭობილი! —
და ჰირველ, გლახ, მისი ნაჭვრეტი, თვით მერმე შენი დობილი.

889 „თქვენს შუა მქმნელი საქმისა, შენგან ნახმობი დობისა,
თქვენი შემერელი მსახური, შენგან ღირს-ქმნილი ხმობისა,
მისი გამზრდელი, გაზრდილი, მისთვის მიხდილი ცნობისა,
და გლახ, დაგიგდია, არ ნახავ, შაბაშ მართლისა ბრჭობისა!“

890 მან უბრძანა: „რაცა გითქვამს, უმართლუ ხარ მეტის-მეტად:
საბრალოა ასმათ მისად მკონებლად და ჩემად მჭვრეტად;
მე სიცოცხლე არ მეგონა, შენ მომესწარ ცეცხლთა შრეტად,
და რათგან დაურჩი, კვალე, ვნახოთ, თუცავე ვარ ჯერთცა რეტად“.

891 დამორჩილდა. გაემართნეს ავთანდილ და ამირბარბი.
ვერ მიგია ქება მათი, ვერა ქება საქებარი:
კბილნი — ვითა მარგალიტნი, ბაგე — ვარდი ნახობარი.
და გველსა ხვრელით ამოიფანს ენა ტკბილად მოუბარი.

892 ამას ეტყვის: „შენთვის დავსდებ გონებასა, სულსა, გულსა,
მაგრა შენცა ნუ აგრე ხარ, ნუ იწულულებ ახლად წულულსა;
არას გარგებს სწავლულება, თუ არა იქმ ბრძენთა თქმულსა:
და არ იხმარებ, რას ხელსა ხდი საუნჯესა დაფარულსა?“

893 „არას გარგებს შეჭირვება, რომ სჭმუნვიდე, რა გერგების!
არ თუ იცი, უგანგებოდ არა კაცი არ მოკვდების?
მზისა შუქთა მოძლოდინე ვარდი სამ დღე არ დაჭნების.
და ბედი ცდაა, გამარჯვება, ღმერთსა უნდეს, მო-ცა-გხვდების“.

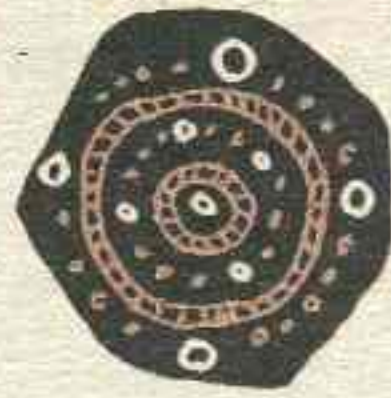
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

894 მოახსენა: „ეგე სწავლა ჩემთვის ეოვლად სოფლად დირდეს, —
გონიერთა მწვრთელი უეგარს, უგუნურთა გულსა ჰკმირდეს, —
მაგრა რა ვქმნა, რაგვარ გავსძლო, მეტის-მეტი რა მიმჭირდეს!
და შენცა გჭირან ჭირნი ჩემნი, არ მამართლო, არ მიჰვირდეს?“

895 „ცვილსა ცეცხლის სიმხურვალე უგავს, ზმად ანთების,
მაგრა წყალსა არსით ახლავს, თუ ჩაუარდეს, და-ცა-შრტების;
რაცა ვისცა საქმე თვით სჭირს, სხვათათვისცა ევარგების,
და თავიდალმა რად არ იცი, გული ჩემი რაგვარ დნების!“

მბობა ტარიელისაგან ლომ-ვეფხის დახოცისა

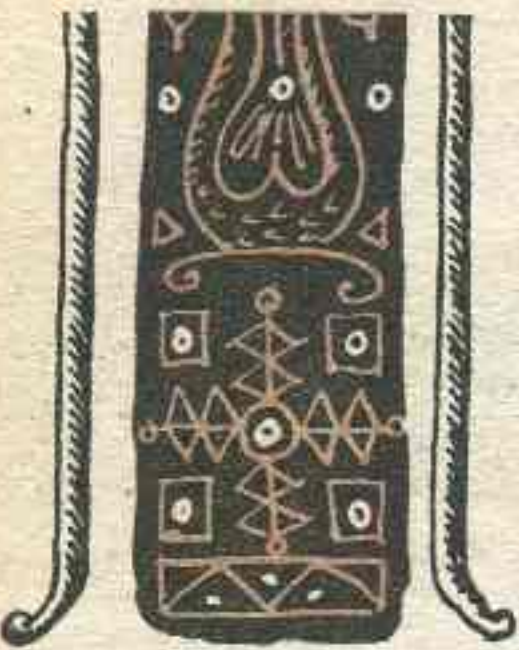
სა წამეკიდა, ეველაი წვრილად გიამბო ენითა,
მერმელა გაბრჭეკ მართალი მაგა გულითა ბრძენითა;
შენ მოგელოდი, მიმჭირდა მოლოდინითა შენითა,
და ქვაბს ველარ გაესძელ, მინდორთა მოვლა მოძინდა ცხენითა.

897 „იმა ქედსა გარდაუადეგ, შამბნი ისი მოძეარნეს;
ერთი ლომი, ერთი ვეფხი შეკრბეს, ერთად შეიუარნეს,
ჰგვანდეს რათჲე მოუვარულთა, მათი ნახვა გამეხარნეს,
და მათ რა უევეს ერთმანერთსა, გამიკვირდეს, შემეხარნეს.

898 „ზირველ ამოდ ილალობეს, მერმე მედგრად წაიკიდნეს:
თვითო ტოტი ერთმანერთსა ჰკრეს, სიკუდილსა არ დარიდნეს;
გამორიდნა ვეფხმან გული, — დედათამცა განარიდნეს! —
და ლომი მედგრად გაეკიდა, იგი ვერვინ დაამშვიდნეს.

899 „ლომსა დაეუგმე ნაქმარი, ვარქვი: «არა ხარ ცნობასა,
შენ საუვარელსა რად აწეენ? ფუ მაგა მამაცობასა!»
სრმალ-გამოწვდილი გაუესე, მიუეც ლახვართა სობასა,
და თავსა გარდაუჰკარ, მო-ცა-ვკალ, დაუსუნ სოფლისა თმობასა.

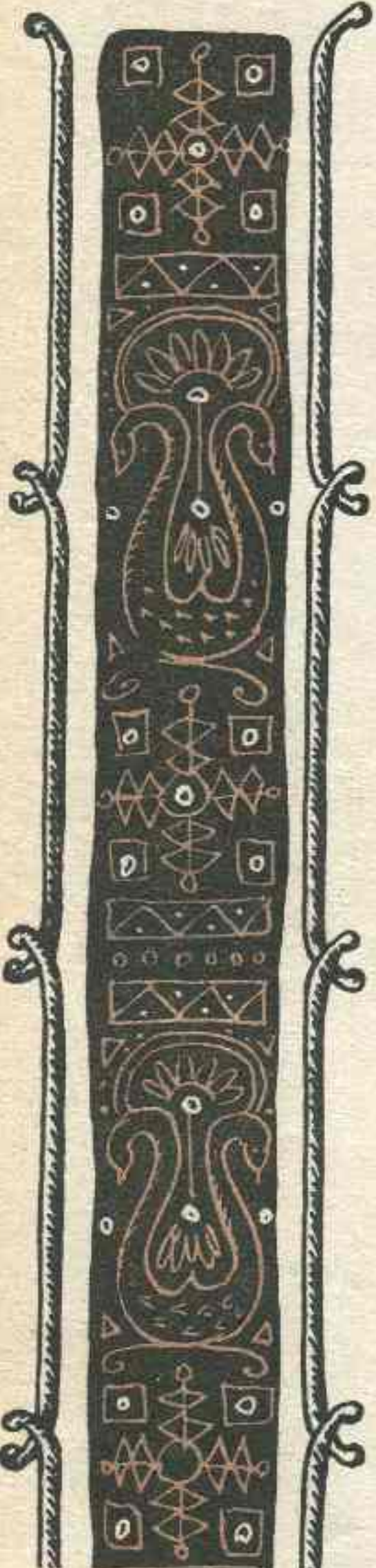
900 „სრმალი კავსტორცე, კარდვიჭერ, ვეფსი შევიპუარ ხელითა,
მის გამო კოცნა მოძინდა, ვინ მწვავეს ცეცხლითა ცხელითა;
მიღრინვიდა და მაწუენდა ბრჭკალითა სისხლთა ძღვრელითა,
და ვედარ გაუძელ, იგიცა მოვკალ გუღლითა ხელითა.

901 „რაზომსაცა ვამშვიდებდი, ვეფსი ვურა დავამშვიდე,
კავკულისდი, მოვიქნიე, ვჭკარ მიწასა, დავაწვიდე;
მოძეგონა, ოდეს ჩემსა საუვარელსა წავეკიდე;
და სულნი სრულად არ ამომხდეს, რად გიკვირს, თუ ცრემლსა ვღვრიდე!

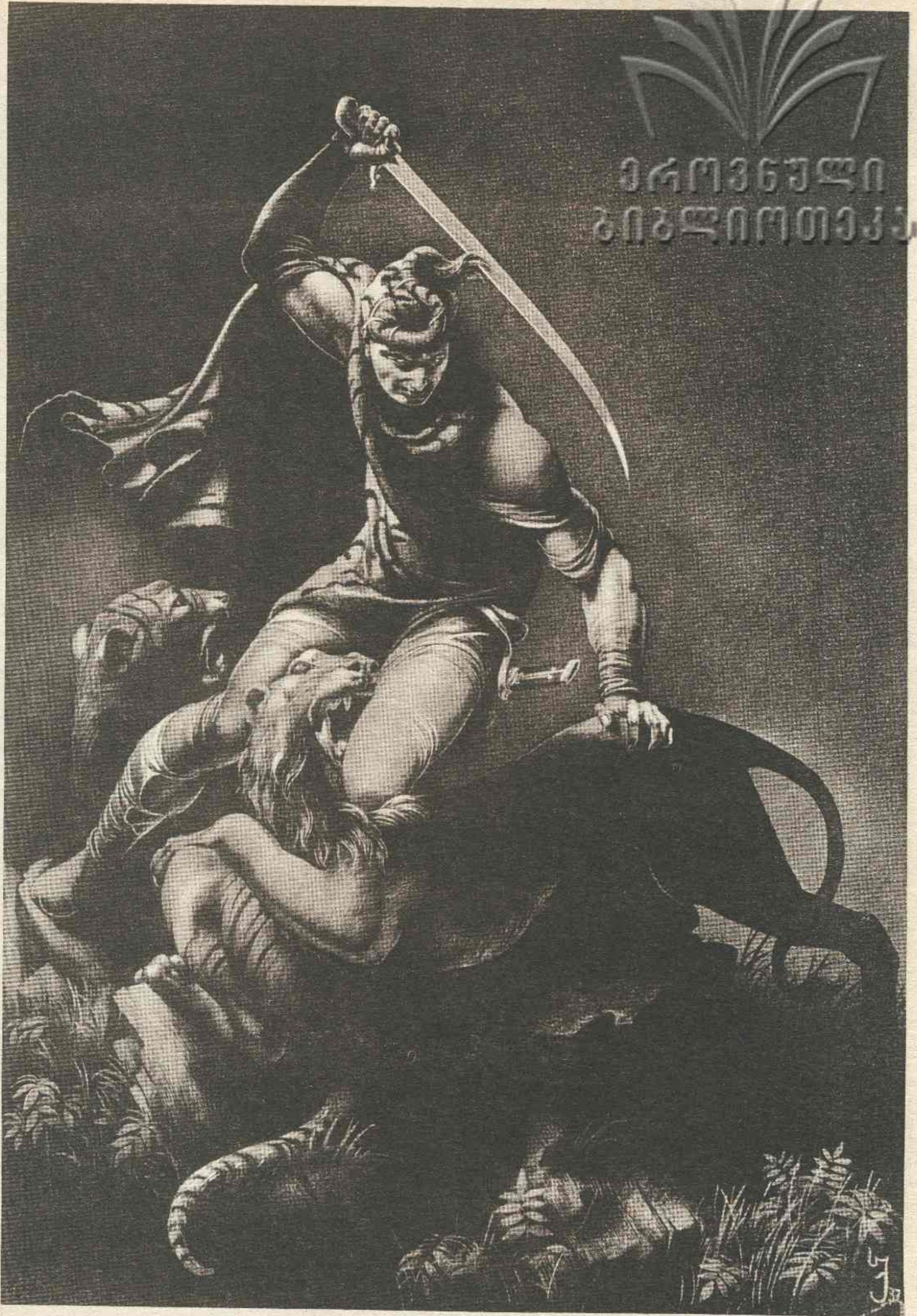
902 „აჰა, ძმაო, მითხრობია ჭირი ჩემი, რაცა მჭირდა;
სულთა დგმაცა არა მძარტებს, ასრე გასლვა რად გიკვირდა!
სიცოცხლესა გავეუარე, სიკვდილიცა დამიძვირდა“.
და ესე სიტუვა დაასრულა, ეძამან სულთქვნა, ა-ცა-ტირდა.

903 ავთანდილცა მასთანავე ტიროდა და ცრემლსა ღვრიდა;
უთხრა: „დათმე, ნუ მოჭკვდები, გულსა სრულად ნუ დასჭრი, და-!
ღმერთი მაკას მოწუალებს, თუცა ჭირძან არ გაკრიდა;
და თუძც უნდოდით გასაურელად, ჰირველ ერთად არ შეკერიდა.

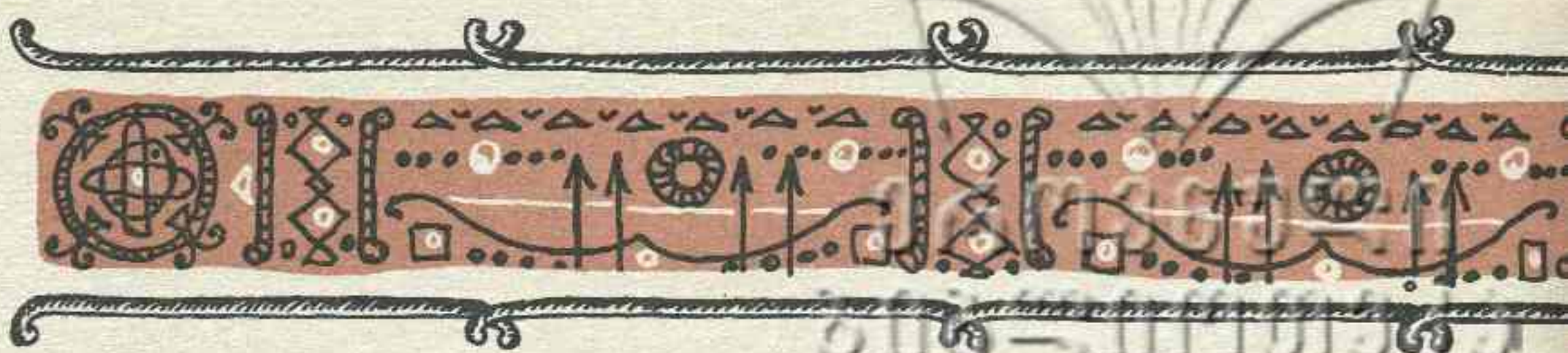
904 „სდევეს მიჯნურსა ფათურაკი, საწუთროსა დაანავლებს,
მაგრა ბოლოდ ღხინსა მისცემს, ვინცა ჰირველ ჭირსა გასძლებს;
მიჯნურობა საჭიროა, მით სიკვდილსა მიგვაახლებს,
და გასწაულულსა გააძმაგებს, უსწავლელსა გაასწაულებს“.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

55

აქა ტარიელისაგან და აუთანდილისაგან ქვაბს მისლვა და ასმათის ნახვა

ტირეს და გაუმართნეს, ქვაბისაკენ თავნი არნეს;
რა ასმათმან დაინახა, განაღამცა გაეხარნეს!
მოუგება, მოტიროდა, ცრემლმან მისმან კლდენი ღარნეს,
და აკოცეს და ა-ცა-ტირდეს, კვლა ცნობანი აჩქარნეს.

906 ასმათ თქვა: „ღმერთო, რომელი არ ითქმი კაცთა ენითა,
შენ ხარ საესება უოუელთა, აღგვაუსებ მხეებრ ფენითა;
გაქო, ვით გაქო, რა გაქო, არ-საქებულო სძენითა!
და დიდება შენდა, არ მოძკალ ამათთვის ცრემლთა დენითა!“

907 ტარიელ ეტყვის: „ჰე დაო, მით ცრემლი აქა მდინია,
საწუთრო ნაცვლად გვატირებს, რაც ოდენ გაგვიცინია.
ძველი წესია სოფლისა, არ ახლად მოსასმინია.
და ვა შენი ბრალი და, თვარა სიკუდილი ჩემი ღხინია!“

908 „სწუროდეს, წყალსა ვინ დაღვრის კაცი უძმაგო, ცნობილი?
მე თვალთა ჩემთა მით მიკვირს, რად ვარ ცრემლითა ლტობილი!
უწელობა ჰკლავს და წყალი სდის, აროდეს არ გახმობილი!
და ვა, წახდა ვარდი ჰობილი, ვა, მარგალიტი წუობილი!“

909 ავთანდილსცა მოეგონა მისი მზე და საუვარელი;
იტყვის: „ჩემო, ვით ვეგები მე უშენოდ სულთა მდგმელი?
შენ არ განლაგ, ჩემი ჩემთვის სიცოცხლეა სანანელი,
და გითხრამცა ვინ, რა მკირს ანუ რა ცეცხლი მწვაავს, როგორ ცხელი!

910 „ვარდი ამას ვით იაზრებს: მზე მომპორდეს, არ დაუჭნეო,
ანუ ჩვენ, კლას, რა კვერვების, რა ჩასვენდეს გორსა მზეო?
გულო, გიჯობს, გაუმაგრდე, თავი სრულად გაიკლდეო,
და ნუთუ მოგვდეს ნახვა მისი, სულთა სრულად ნუ დაღეო“.

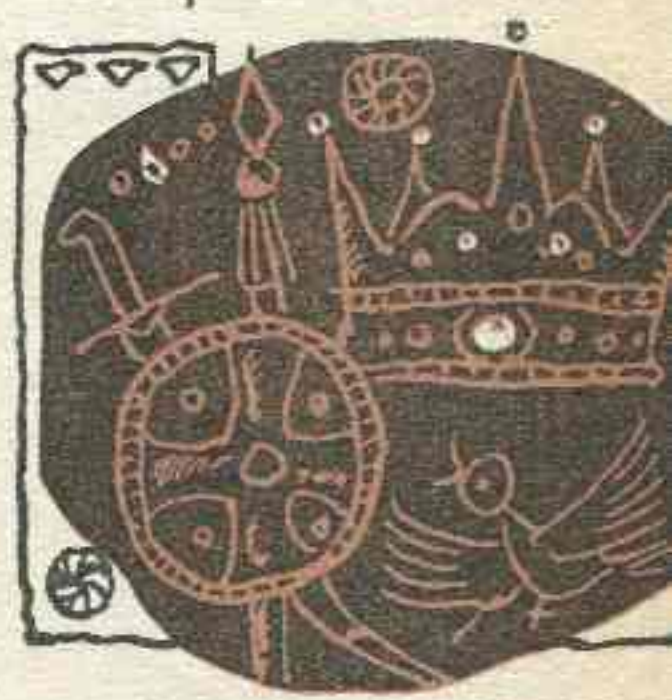
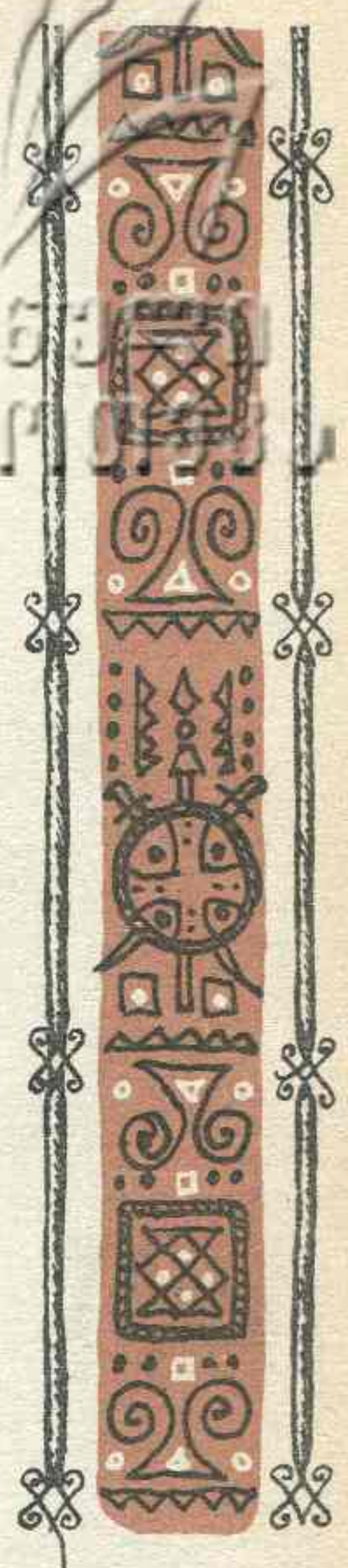
911 სული დაიღეს, დადუმდეს, ორთავე ცეცხლი სდებოდა;
ანძათი შეჭყვა, შევიდა, მათებრ სახშილი ჰკვებოდა,
დაუგო ტყავი ვეფხისა, რომელ კვლა მიწეივ ჰკებოდა;
და ორნივე დასხდეს, უბნობდეს, რაცა მათ ეამებოდა.

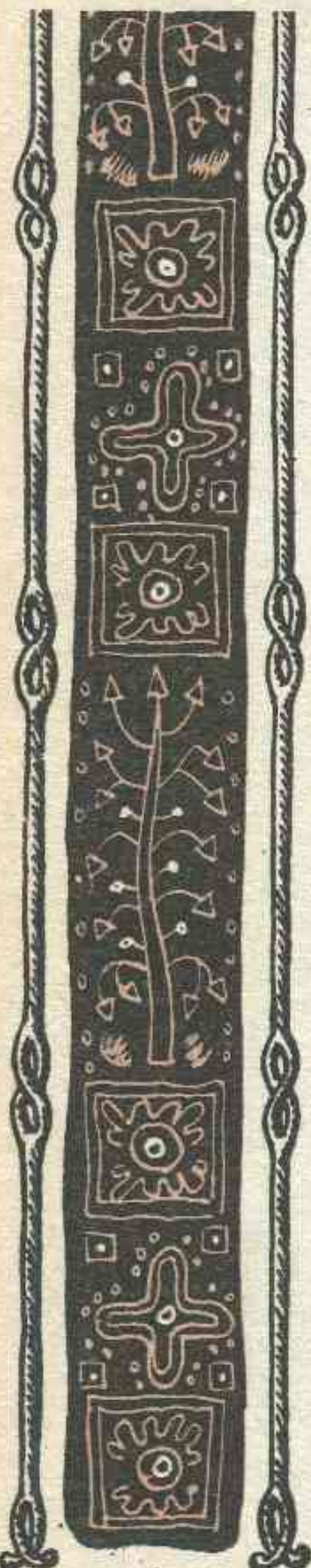
912 წვადი შეიწვეს, შეიქმნა ჰურობა მსგავსი ჟამისა,
მუნ უპურობა ჰურობა, არ-სიდიადე ჯამისა,
მას შეეხვეწნეს: „ჭამეო“, ძალი არ ჰქონდა ჯამისა,
და გასცოხნის, ლუკმა გასტეორცის, წონა ძლივ ჩანთქის დრამისა.

913 ამოა, რომე კაცი კაცს ამოსა ეუბნებოდეს!
მან გაუგონოს, რაცა თქვას, არ ცუდად წაუხდებოდეს,
ცოტად ეკრეცა დაუხსებს, ცეცხლი რაზომცა სდებოდეს.
და დიდი ღხინია ჭირთა თქმა, თუ კაცსა მოუხდებოდეს.

914 მას ღამესა ერთგან იუვნეს იგი ლომნი, იგი გძირნი,
იუბნეს და გააცხადნეს თავის-თავის მათნი ჭირნი.
რა გათენდა, კვლა დაიწვეს საუბარნი სიტყვა-ხშირნი;
და ერთმანერთსა გაუგონნეს ფიცნი ჰირველ დანაჰირნი.

915 ტარიელ ეტყვის: „რად უნდა სიტყვისა თქმა მრავალისა?
რაცა შენ ჩემთვის გიქნია, ღმერთი მზღველია ვაღისა;
კმა ზენაარი ზენარად, არ ნაქმარია მთრვალისა,
და არ-დავიწეება, მოეურობა მოეურისა წარმავალისა.

916 „აწ შემიხვეწე, ნუ დაძვავ კვლა წვითა უცხელესითა;
 მე რომე ცეცხლი მედების, არ ნაგზებია კვესითა,
 ვერ დაძრეტ, შენცა დაიწვი სოფლისა ქმნისა წესითა.
 და წადი, დაბრუნდი, შეიქეც მუნითვე, შენი ძვე სით-ა.

917 „ვინ დაძადა, განკურნება ჩემი უხანს მასცა ძნელად,
 ვისცა კესმის, გაიგონეთ, მით გაჭრილვარ ხელი ველად;
 რაცა ძართებს გონიერთა, ერთხელ ვიუავ მეცა მქმნელად,
 და აწ ნობათი ხელობისა მოძხვდომია, მით ვარ ხელად“.

918 ავთანდილ ეტყვის: „რა გითხრა ზასუსა ძავა თქმულისა?
 შენვე სთქვი ეგე სიტყვაო კაცისა ბრძნად სწავლულისა:
 ღმერთსამცა ვით არ შეეძლო კვლა განკურნება წულულისა?
 და იგია ძხრდელი უოვლისა დანერგულ-დათესულისა!

919 „ღმერთსამცა ესე რად ექმნა, ეგეთნი დაებადენით,
 აღარ შეგუარნა, გაგუარნა, ხელი გქმნა ცრემლთა დადენით!
 სდევს ფათურაკი მიჯნურსა, გაჭვრიტეთ, გაიცადენით,
 და თქვენ ერთმანერთი არ მოგხვდეს, მე სულნი ამომხადენით!

920 „ნეტარ, ძამაცდი სხვა რაა, არ გასძლოს, რაცა ჭირია!
 ჭირსა გადრეკა რად უნდა, რა სასაუბრო ჰირია!
 ნუ გემის, ღმერთი უხვია, თუცა სოფელი ძვირია,
 და რასცა მიწვრთინარ, იწვართე; კადრო, უწვრთელი ვირია.

921 „თუ რა კესმის, გაიგონე, ესე კმარის სწავლა სწავლად;
 ჩემსა ძვესა დავეთხოვე თქვენს წინაშე წამოსავლად,
 მოვასხენე: «რათგან ჩემი შეუქმნია გული ავლად,
 და არას ვარგებ, არ დაუდგები, სხვა ვიუბნო რაღა ძრავლად?»

922 „ძან მიბრძანა: «მაღლიერ ვარ, კარგად ხარ და ძამაცურად,
 შენგან მისსა გავლენასა მე დავიჩენ სამსახურად».
 მისით კითხვით წამოსრულვარ, არ-მთრვალი და არ-მანძურად,
 და მივბრუნდე და რა ვუამბო, რად მოვეო ჯაბან-ხრდლურად?

923 „მაგ საუბარსა ესე სჯობს, ისმინე ჩემი თხრობილი:
მქმნელი საქმისა მნელისა კაცობცა იყო ცნობილი;
ვერას ვერა იქმს ნაყოფსა ვარდი უმწეოდ ჴნობილი.
და შენ ვერას ირგებ, მე გარგებ, მმა მძისა უნდა მძობილი!

924 „სადაცა გწადდეს, მუნ იუაჲ მითჲე წესითა მაგითა,
გწადდეს — გულითა ბრძენითა, გწადდეს — ცნობითა შმაგითა,
მაგა ქცევითა ტურფითა, ანაგებითა ნაკითა,
და ოდენ გამაგრდი, არ მოჰკვდუ, არ დასდნე ცეცხლთა დაგითა.

925 „ამის მეტსა არას გნუჲეჲ: წელიწადსა ერთსა მსგეფსსა
აქა ქვაბსა მომნახევდი მე, ამბავთა უოფლგნით მკრეფსა;
ამა ჟამსა ნიშნად მოგცემ, დროსა ამას ვარდ-იეფსა,
და ვარდთა ნახუა გაგაკრთობდეს, მართ ვითამცა ძაღლი უეფსა.

926 „ამა დროსა გარდავსცილდე, აქაჲ ქვაბსა არ მოვიდე,
ცან, ცოცხალი არ თურე ვარ, უღონიოდ მოჰკვე კიდე;
ეს ამისად ნიშნად კმარის, შენ თუ ჩემთვის ცრემლსა ღვრიდე,
და მაშინ გწადდეს — იხარებდი, გწადდეს — ჴმუნუა გაადიდე.

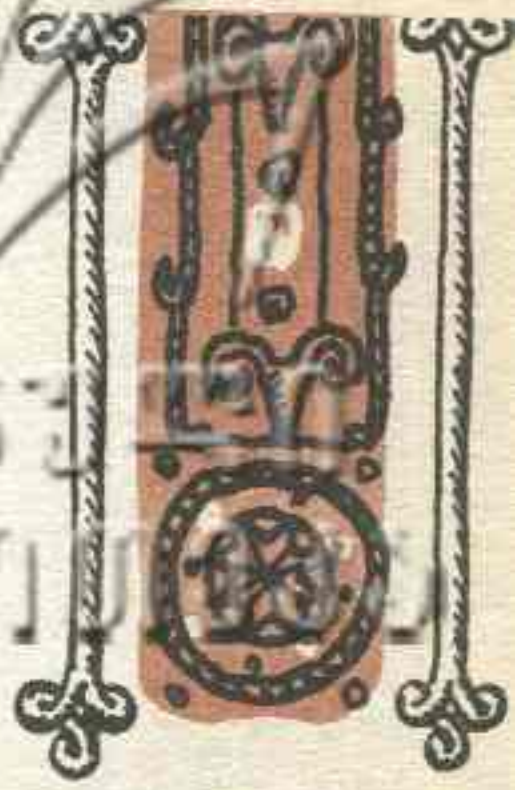
927 „აწ რაცა გკადრე, ამისთვის ნუთუ შენ იყო მჴმუნავი!
მოგმორდები და არ ვიცი, თუ ცხენი დამცემს, თუ ნავი;
არ, უთქმელობა არ ვარგა, არ ჰირუტევი ვარ მჴმუნავი,
და არ ვიცი, ღმერთი რას მიზამს, ანუ ცა მიწეიჲ მბრუნავი“.

928 მან უბრძანა: „ალარ გაწეენ, არცა სიტეჲვა გამეტადდეს,
არ მომისმენ, რაზომიცა საუბარი მიდიადდეს;
თუ არ მოგევეს საუვარელი, შენ მას მიჴეჲ, რაცა სწადდეს,
და ბოლოდ უოფლი დამალული საქმე ცხადად გამოცხადდეს.

929 „არ დაიჯერო, მაშინ სცნა ჩემთა საქმეთა მნელობა;
ჩემთვის უველანი სწორია, გაჭრა და გაუჭრელობა;
შენ რაცა გითქვამს, მაგას ვიქმ, მრჯის რაზომ გინდა ხელობა,
და უშენოდ მომხვდეს, რაღა ვქმნა, არ დია დღეთა გრძელობა!“

ეროვნული

ბიბლია

930 საუბარი გარდასწევდეს, დააპირეს ესე პირი;
ცხენსა შესხდეს, მოიარეს, თვითო მოკლეს ველს ნადირი;
შემოიქცეს, აატირეს გული, კვლაცა ანატირი,
და ხვალ გაურისა გონებაჲმან სხვა უმატა ჭირსა ჭირთ.

931 ლექსთა მკითხველო, შენიმცა თვალი ცრემლისა მღვრულია!
გულმან, გლახ, რა ქმნას უგულოდ, თუ გული გულსა ელია?!
მოშორებო და მოუვრისა გაურა კაცისა მკლველია,
და ვინცა არ იცის, არ ესმის, ესე დღე როგორ მხელია!

932 დილა გათენდა, შესხდეს და მას ქალსა გაესალამნეს.
ტარიელ, ასმათ, ავთანდილ თვალთაკან ცრემლნი დალამნეს;
სამთავე ღაწვთა ალამნ. არღაუნის ფერად ალამნეს,
და მათ ლომთა, მიწუიუ მხეც-ქმნილთა, თავნი მხეცთავე ალამნეს.

933 ქვაბი ჩავლეს და წავიდეს ზახილით ცრემლთა მღენანი,
ასმათ ტირს, მოსთქვამს: „ჰე ლომო, ვისნი ვით მოგთქმენ ენანი!
მხემან დაგწვნა და დაგდაგნა ცისა მნათობნი ზენანი,
და ვა ჭირნი ჩემნი ესომნი! ვა სიცოცხლისა თმენანი!“

934 მათ ემათა, მუნით წასრულთა, იგი დღე ერთგან იარეს,
ზღვის პირს მივიდეს, მუნ დადგეს, არ ხმელთა არე იარეს,
არ გაიყარნეს მას ღამე, კვლა ცეცხლი გაიხიარეს,
და ერთმანერთისა შორს ეოფა იტირეს, იმკლოვიარეს.

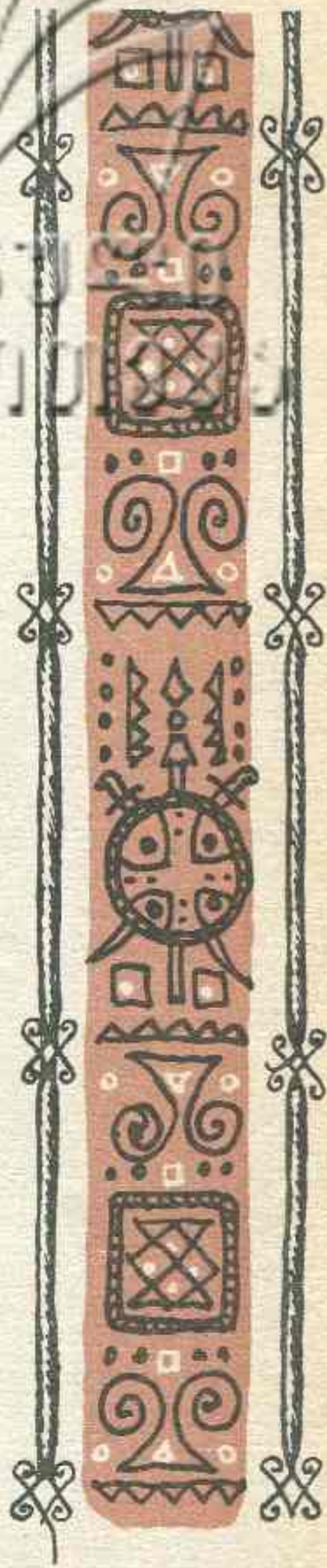
935 ტარიელს ეტყვის ავთანდილ: „რუ გახმა ცრემლთა დენისა!
რად მოიშორვე შენ ფრიდონ, მომცემი მაგა ცხენისა?
მუნით იცნობის ამბავი, ღონე მის მზისა ლხენისა,
და აწ მე მუნ მივალ, მასწავლე გზა მხად-ფიცისა შენისა“.

936 ტარიელ სიტყვით ასწავლის მხარსა ფრიდონის გზისასა,
მართ გააკონა, რაც ოდენ შეეძლო ძალსა თქმისასა:
„აღმოსავლითკენ წადიო, პირსა იარე ზღვისასა,
და თუ ნახო, ჩემი უამბე, გკითხავს ამბავსა მძისასა“.

937 თხა მოკლეს და მიითრიეს, ცეცხლი შექმნეს ზღვისა ჰირსა,
სვეს და ჭამეს, რაცა ჭამა შეჭყერობდა მათსა ჭირსა;
მას ღამესა ერთად იუვნეს, ერთგან მიწვეს ხეთა ძირსა.
და ვჭკობ მუხთაღსა საწუთროსა, ზოგჯერ უხვსა, ზოგჯერ ძვირსა.

938 ცისკრად ადგეს კასაურელად, ერთმანერთსა მოეხვიინეს;
მაშინ მათგან ნაუბარნი, დადნეს, ვინცა მოისძინეს;
თვალთათ, ვითა წყაროს თვალი, ცრემლი ველთა მოადინეს,
და დიდხან დგანან შეჭედილნი, მკერდი მკერდსა შეარკინეს.

939 გაიყარნეს ტირილით და ჰირსა ხოკით, თმათა კლეჯით,
ერთი აღმა, ერთი ჩაღმა, უკზოდ მივლენ შამბთა ეჯით;
ვირე უჩნდა ერთმანერთი, იზახდიან ჰირსა ბღნეჯით;
და იგი ნახნეს დაღრეჯილნი, მზე დაიღრეჯს მისით ღრეჯით.

წასლვა აუთანდილისაგან ფრიდონისასა

ეა, სოფელო, რაძიგან ხარ, რას კვაბრუნვებ, რა ზნე გჭირსა!
ყოფლი შენი მონდობილი ნიადგმცა ჩემებრ ტირსა!
სად წაიუვან სადაურსა, სად აღუფხვრი სადით ძირსა?!
და მაგრა ღმერთი არ გასწირავს კაცსა, შენგან განაწირსა.

941 აუთანდილ მისი გაურილი ტირს, მისწუთომია ხმა ცამდის,
იტუვის, თუ: „ღვარი სისხლისა კვლაცა მდენია, კვლაცა მდის;
აწ აგრე გაურა მხელია, ვით მაშინ შეურა და-ც-ამდის.
და კაცი არ ეველა სწორია, დიდი შეს კაცით კაცამდის“.

942 ველს მაშინ მხეცნი ძლებოდეს სისხლითა მუნ ნატირითა;
ვერ დაივსებდა სახმილსა, იწვის ცეცხლითა ხშირითა;
კვლა თინათინის კონება ავსებს უფრორე ჭირითა;
და ბაკეთათ ვარდსა ანათობს ბროლი მოწისა ძირითა.

943 ვარდი ჭნებოდა, ღვრებოდა, ალვისა შტო ირხეოდა;
ბროლი და ლალი გათლილი ლაქვარდად გარდიქცეოდა;
გამაკრებოდა სიკვდილსა, ამისთვის არ უმხნეოდა;
და იტუვის, თუ: „ბნელი რას მიკვირს, რათგან დაგაკდე, მზეო, და-!“

944 მზესა ეტევის: „მზეო, კიტევი თინათინის ღაწვთა დარად,
შენ მას ჰგავ და იგი შენ გგავს, თქვენ ანათობთ მთად და ბარად;
ხელსა მალხენს ნახვა შენი, ამაღ კიტევეტ არ-დამცთარად,
და მაგრა ჩემი რად დააკდეთ გული ცივად, გაუმთბარად?

ერის
სიბული

945 „თუ ერთისა მოძორვება მზისა სამთრის გაგვამცივნებს,
მე, გლახ, ორნი დამიურიან, გული ამაღ რად არ ივნებს?
მაგრა კლდესა არა შესწონს, არაოდეს არ იმტკივნებს;
და წელულსა დანა ვერა ჰკურნებს, გაჰკვეთს ანუ გაამსივნებს“.

946 მიძავალი ცასა შესტირს, ეუბნების, ეტევის მზესა:
„აჰა, მზეო, გეაჯები შენ, უძძლესთა მძლეთა მძლესა,
ვინ მდებალთა გაამალლებ, მეფობასა მისცემ, სვესა,
და მე ნუ გამური საუვარელსა, ნუ შემიცვლი ღამედ დღესა!

947 „მო, სუალო, მოძიმატე ცრემლი ცრემლსა, ჭირი ჭირსა,
გული შავად შემიღებუ, სიბნელესა მიმეც სძირსა,
შემომყარე კაემნისა ტვირთი მძიმე, ვითა ვირსა,
და მას უთხარ, თუ: ანუ გასწირავ, შენია და შენთვის ტირსა“.

948 „ჰე მუშთარო, გეაჯები შენ, მართალსა ბრჭესა, ღმრთულსა,
მო და უეავ სამართალი, გაებრჭობის გული გულსა;
ნუ ამრუდებ უმართლესსა, ნუ წაიწუმედ ამით სულსა!
და მართალი ვარ, გამიკითხე! რად მაწულულებ მისთვის წელულსა?

949 „მოდო, მარინო, უწუალოდ დამჭერ ღახვრითა შენითა,
შე-ცა-მღებუ და შემსვარე წითლად სისხლისა დენითა,
მას უთხრენ ჩემნი ჰატეენი, მას გააკონენ ენითა,
და რაკვარ გასრულვარ, შენ იცი, გულია აღარ ღხენითა.

950 „მოდო, ასპიროზ, მარგე რა, მან დამწვა ცეცხლთა დავითა,
ვინ მარგალიტსა გარეშე მოსცავს მოწისა ბავითა;
შენ დააშვენებ კეკლუცთა დაშვენებითა მაგითა,
და ვისმე, გლახ, ჩემებრ დააკდებ, განდი ცნობითა შმაგითა.

951 „ოტარიდო, შენგან კიდე არვის მიგავს საქმე სხვასა:
მზე მახრუნეებს, არ გამიშვებს, შემიურის და მიმცემს წვასა;
დაჯე წერად ჭირთა ჩემთა, ძელნად მოგცემ ცრემლთა ტბასა,
და კალმად გიკვეთ გაწლობილსა ტანსა, წერილსა ვითა თბასა.“

952 „ძო, მთვარეო, შემიბრალე, ვილევი და შენებრ ვმჭლდები,
მზე გამავსებს, მზევე გამლევეს, ზოგჯერ ვსხვდები, ზოგჯერ ვწვლდები;
მას უამბენ სჯანი ჩემნი, რა მჭირს ანუ რაკვარ ვბნდები,
და მიდი, უთხარ, ნუ გამწირავს, მისი ვარ და მისთვის ვკვდები.“

953 „აჰა, მმოწმობენ ვარსკვლავნი, შვიდნივე შემოწმებიან:
მზე, ოტარიდი, მუშთარი და ზუალ ჩემთვის ბნდებიან,
მთვარე, ასპიროს, მარისი მოვლენ და მოწმად ძეგებიან,
და მას გაავგონენ, რანიცა ცეცხლნი უძრეტნი მდებიან“.

954 აწ კულსა ეტუვის: „ვითამცა გდის ცრემლი, არ გავხმობია,
რას გარგებს მოკლვა თავისა? ეშმა ძმად თურე გძმობია;
მეც ვიცი, ჩემსა ხელ-მქმნელსა თმად უორნის ბოლო სთმობია,
და მაგრად თუ ჭირსა არ დასთმობ, ღხინი რა დასათმობია!“

955 „თუ დავრჩეო, ესე მიჯობს,—სიცოცხლისა იტუვის თუსა,—
ნუთუ მომხვდეს ნახვა მზისა, ნუ ვიხასი მიწევი უსა“.
მიიმღერის ხმასა ტკბილსა, არ დასწუგედდის ცრემლთა რუსა,
და მისსა ხმასა თანა ხმაცა ბუღბულისა ჰგუანდის ბუსა.

956 რა ესმოდის ძღერა ემისა, სძენად მხეცნი მოვიდიან,
მისვე ხმისა სიტკბოსაგან წელთ ქვანიცა გამოსხდიან,
ისძენდიან, გაჰკვირდიან, რა ატირდის, ატირდიან;
და იმღერს ლექსთა საბრალთა, ღვარისაებრ ცრემლნი სდიან.

ავთანდილისაგან ფრიდონისას მისლვა, ტარიელს რომ გაეუარა

მა მტირალი სამოცდათ დღე ზღვისა ჰირსა მივა გზასა;
შორით ნახა, მენავენი მოდიოდეს შიგან ზღვასა;
მოიცადა, ჰკითხა: „ვინ ხართ, თქვენ ამისსა გნუკვე თქმასა,
და ეს სამეფო ვისი არის, ან მოჩილობს ვისსა ხმასა?“

958 მათ მოახსენეს: „ტურყაო სახით და ანაგებითა,
გვეუცხოვე და გვეკეთე, მით გეუბნებით ქებითა;
აქამდის ზღვარი თურქთაა, მოზღვრება ფრიდონ ზღვრებითა;
და ჩვენცა ვისნი ვართ, გიამბობთ, თუ ჭვრეტით არ დავბნდებითა.“

959 „ნურადინ ფრიდონ მეფეა ამა ქვეუნი სა ჩვენისა,
მოუბე მხნე, უხვი, ძლიერი, ფიცხლად მომხლტომი ცხენისა;
ვნება არავის არ ძალ-უც მის მზისა ოდნად მშვენისა,
და იგია ჩვენი ჰატრონი, მსგავსი ცით შუქთა მფენისა“.

960 ეძამან უთხრა: „ძმანო ჩემო, კარგთა კაცთა კარდგეკიდეს;
მე მეფესა თქვენსა ვეებ, მასწავლეთ, თუ სით წავიდე,
რა ვიარო, ოდეს მივალ, ან გზასა აქვს რა სიდიდე?“
და მენავეთა უწინამძღვრეს, არ დააკდეს გზამდის კიდე.

961 მოახსენეს: „ესე გზაა მულღაზანზარს მიბავალი,
 მუნ დაგხვდების მეფე ჩვენი მშვილდ-ფიტხელი, მახვილ-ხრძალი;
 აქადღმა ათ დღე მიხვალ ნაკუთად სარო, ფერად ღალი;
 და ვა, რად დაგვწვენ, უცხომ უცხო რად მოგვიდევ ცეცხლებრ ალი!“

962 ემამან უთხრა: „მიკვირს, ძმანო, რად ხართ ჩემთვის კულ-მოკლულნი,
 ანუ ეგრე ვით გეკეთეს სამთრის ვარდნი ფერ-ნაკლულნი!
 თქვენმცა მაშინ გენახენით, ღალნი ვდევით, არ საპერულნი!
 და ჩვენნი მჭვრეტნი დავაშვენით, ჩვენგან სხდიან მხიარულნი“.

963 იგი წავიდეს; დაბრუნდა ემა გზასა თავის-წინასა,
 ვისი ჰგავს ტანი საროსა და ვისი გული — რკინასა;
 მიაცორეებს და მიუბნობს, მოსთქვამს მისსავე ღვინასა,
 და ნარვისნი ქუხან, ცრემლსა წვიმს, ჩარცხის ბროლსა და მინასა.

964 ვინცა გზას ნახნის უცხონი, მსახურებდიან, ჰემობდიან,
 მოეხვივნინან საჭვრეტლად, მას ზედა სტრფიალობდიან,
 ებნელებოდის გაშვება, გაურასა ძლივ დასთმობდიან,
 და გზის უოლაუნი მისციან, ჰკითხის რა, უამბობდიან.

965 მულღაზანზარს მიეახლა, ადრე დაღევს გზასა კრძელსა;
 მინდორს ნახა სპა ღაშქართა და ნადირთა ჰკვანდეს მსრველსა,
 უოვლგნით ალუა შემოეკრა, მოსდგომოდეს გარე ველსა,
 და ისრვიან და იზახიან, მხეცსა სჭრიან ვითა მჭელსა.

966 კაცი ემთხვია; მას ჰკითხა ამბავი მის ღაშქარისა,
 უბრძანა: „ისი ვისია ხმა ზათქისა და ზარისა?“
 მან უთხრა: „ფრიდონ ხელმწიფე, მეფე მულღაზანზარისა,
 და იგი ნადირობს, შეუკრავს ნაპირი ველ-შამბნარისა“.

967 მათ ღაშქართავე წავიდა მით უსახოთა ქცევითა,
 გამხიარულდა; შვენება მის ემისა ვთქვიმცა მე ვითა!
 მისთა გაპერელთა დააზრობს, შემერელთა დასწვავს მზე ვითა,
 და ნახვა მჭვრეტელთა ახელებს, ტანი ღერწამობს რხევითა.

968 მათ ლაშქართა ეოლბსა შუა ორბი სითმე გარდმოფრინდა;
ემაძან ცხენი შეუტია, გაამაუდა, არ შეშინდა,
შესტეორცა და ჩამოაკდო, დაეცა და სისხლი სდინდა,
და გარდახდა და ფრთენი დასჭრნა, წყნარად შეჯდა, არ აქშინდა.

969 იგი რა ნახეს, მესროლნი სროლასა მოეძლებოდეს,
აღუა დაძაღეს, მოვიდეს, მოეხვეოდეს, ბნდებოდეს,
იქით და აქათ უვლიდეს, ზოგნი უკანა ჰევეოდეს,
და ვერცა ჰკადრებდეს: „ვინ ხარო“, ვერცა რას ეუბნებოდეს.

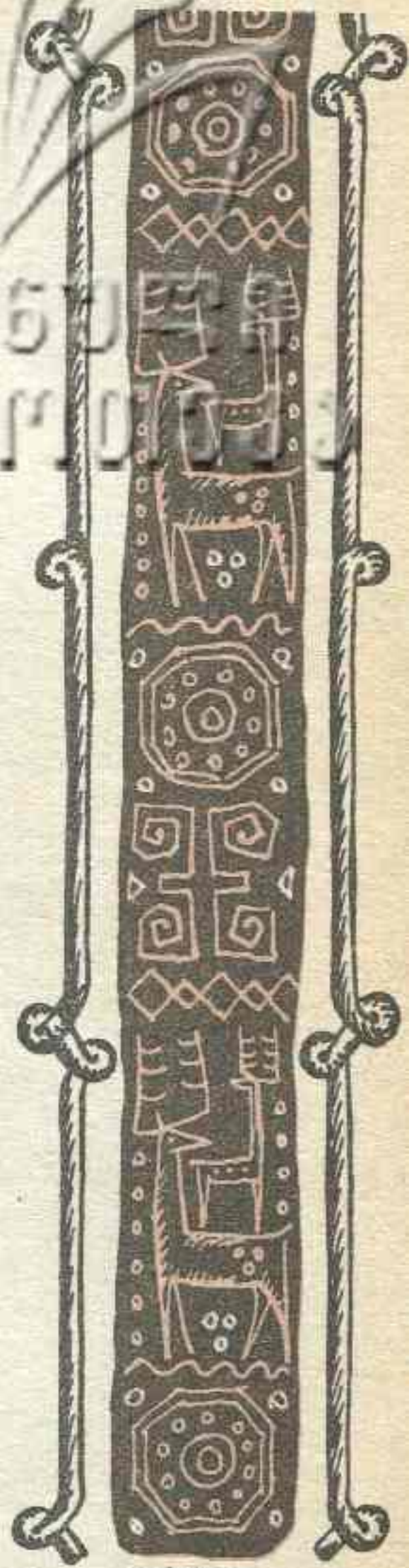
970 მინდორსა შიგან გორი დგა, ფრიდონ მას ზედა დგებოდა;
ღირსი მას თანა სროლასა ორმოცი კაცი ხლებოდა;
მუნ დაეძარტა ავთანდილ, მას თანა ეოლბი ჰევეოდდა.
და ფრიდონს უკვირდა: „რა ქმნესო“, მისთა სწათათვის წერებოდა.

971 ფრიდონ მონა გამოკსავნა: „წა, ნახენო ისი სწანი,
რა ქმნეს, აღუა რად დაძაღეს, სად წადიან ვითა ბრძანი?“
მონა ფიცხლა მოეკება, ნახა სარო, მორჩი ტანი,
და დადგა, თვალნი გაურეტდეს, დაავიწედეს სიტყვის თქმანი.

972 ავთანდილ ცნა, თუ: „ისია მოამბედ ჩემად რებული.
— წა, ჰკადრე შენსა ჰატრონსა ეს ჩემი დაჰედრებული:
ვარ უცხო ვინმე ღარიბი, საუოფთა მოძორვებული,
და ძმად-ფიცვი ტარიელისი, თქვენს წინა მოძკსავრებული“.

973 მონა წაჰვიდა ფრიდონის თხრობად ამბისა მისისად,
უთხრა: „მსე ვნახე მოსრული, ჩანს მანათობლად დღისისად;
ვაზრობ, იგიცა დაძმაგდენ, თუ ბრძენთა ნახონ ისი სად;
და «ვარ ძმაო ტარიელისი შეურად ფრიდონის ძქისისად»“.

974 რა „ტარიელ“ მოისმინა, ფრიდონს ჭირი უსუბუქდა,
თვალთა ცრემლნი გარდმოსცვივდეს, გული უფრო აუხუქდა,
მონაქროლმან ვარდი დაზრა, წამწამთავან ბუქი ბუქდა;
და შეიყარნეს, ერთმანერთი მათგან იქო, არ გაუქდა.

975 ფიცხლა იგი ქედი ჩაულო, ჩაუკება ფრიდონ წინა;
რა შეხედნა, მან ესე თქვა: „თუ არ მხეო, ისი ვინ-ა?“
მას მეტობდა, რაცა ქება მონისაგან მოესმინა;
და ერთმანერთსა კარდაუხდეს, ლხინმან ცრემლი აფრქვევინა.

976 მოეხვივნეს ერთმანერთსა, უცხოობით არ დადიდონ;
თვით უსახოდ ფრიდონს ემა და მოეწონა ემასა ფრიდონ;
რა მჭერეტელთა იგი ნახონ, მხე მათთანა გააფლიდონ,
და მოძკალ, ბახარს სხვა მათებრი ივაჭრონ რა ანუ ეიდონ.

977 ფრიდონისებრნი მოეძენი ვინმცა ვით ვინ ეკებინან!
მაგრა მას ახლვან ქებანი, მართ მეტნი არ მიხვდებიან;
მხე უჩინო იქმს მნათობთა, რა ახლოს შეიურებიან,
და დღისით ვერ ნათობს სანთელი და ღამით შუქნი ჰკრთებიან.

978 ცხენთა შესხდეს, გაემართნეს, ფრიდონისსა მიუღენ სრასა.
დაიძალა ნადირობა, მოეძალნეს მხეცთა სრვასა;
ავთანდილის ჭერეტად სჰანი იქით-აქათ იქმან ჯრასა,
და თქვეს: „ასეთი ხორციელი შეუქმნია, ნეტარ, რასა?“

979 ემა ფრიდონს ეტყვის: „ისწრაფვი, ვიცი, ამბისა თხრობასა,
კიაძბო, ვინ ვარ, სით მოვად, ვინათგან ღამი ცნობასა,
ანუ სით ვიცნობ ტარიელს, ანუ რად ვიტყვი ძმობასა,
და იგი ძმად მიხმობს, მმა ხარო, თუცა ძლივ დირს ვარ ეძობასა.

980 „მე ვარ ემა როსტან მეფისა, მოემე არაბეთს ზრდილობით,
დიდი სჰასხეტი, სახელად მიხმობენ ავთანდილობით,
მე დიდებულთა დიდ-გვართა, ზრდილი მეფეთა შვილობით,
და საკრძალავი და უკადრი, მეოფი არვისგან ცილობით.

981 „დღესა ერთსა მეფე შეჯდა, ნადირობას გამოვიდა;
მინდორს ვნახეთ ტარიელი, ცრემლთა ღვრიდა, ველთა რწუვიდა,
გაკვიკვირდა, გვეუცხოვა, ვაწვიეთ და არ მოვიდა,
და ჩვენ გვეწვინა, არ ვიცოდით, მას თუ ცეცხლი რაკვარ სწვიდა.

982 „მეფემან სჳანი შეჳრობად შეუხახნა და წერებოდა;
მან უჭირველად დახოცნა, ოძი არ მისჭირდებოდა,
ზოგსა მხარ-თემო დაღეწა და ზოგსა სული ხდებოდა;
და მუნღა ცნეს, ეტლი მთვარისა რომე არ დაბრუნდებოდა.

983 „მათ სჳათაგან ვერ-შეჳრობა ცნეს მეფეთა მეტად მწერადღათა,
თვით შესხდეს და შეუტიეს ამაეთა და არას მკრთაღთა.
რა ტარიელ მეფე იცნა, მუნღა დაჰკრთა მათთა ხრძაღთა,
და ცხენსა მისცნა სადაჳენი, დაგვეკარგა წინა თჳაღთა.

984 „ვძებნეთ და კვალი ვერ ვზოჳეთ, დავსწამეთ ეშმაურობა.
მეფე დაჰმუნდა, დაშალა სმა, ნადიმობა, ჰურობა.
მე ველარ გავსძელ მისისა ამბისა არ-დასტურობა,
და გამოვიპარე სამებრად: მწვიდა ცეცხლი და მურობა.

985 „იგი ვძებნე წელსა სამსა, არ ვიამე არცა ძილი.
მათ მასწავლეს, ხატაელნი ვნახენ მისგან დაკოდილი;
ვზოჳე ვარდი მოჳვითანო, შუქ-მკრთალი და ფერ-მინდილი,
და შეძიტებო და შეძიჳარა, ვითა ძმა და ვითა შვილი.

986 „ქვაბნი წაუხმან დევთათვის, სრულად გამესისხლებია;
მუნ ასმათ ახლავს მარტოსა, სხვა არვინ უახლებია;
მას მუდამ ძველი ცეცხლი სწავავს, არ ახალ, არ ახლებია,
და ვა მართებს მისსა გაურილსა, შავი ხლა თავსა ხლებია.

987 „ქალი მარტო ქვაბსა შიგან ზის მტირალი, ცრემლ-ნაწთომი;
ემა ნადირსა უნადირებს, ლომის ლეკვსა ვითა ლომი,
მიართჳამს და ავრე არჩენს იგი ერთგან ვერ-დამდგომი,
და მისგან კიდე სანახაჳად არა უნდა კაცთა ტომი.

988 „მე უცხო ს უცხო მანატრა მოსძენა სანატრელისა,
მითხრა ამბავი მისი და მისისა სასურჳელისა.
რა ჭირნი დასთმნა, ვერ იტევის აწ ენა ესე ხელისა,
და ჰკლავს სურვილი და ვერ-ჭვრეტა მისისა დამძარხველისა.

989 „ვითა მთვარე დაუდგომლად იარების, არ დადგების;
მასვე ცხენსა შენუელსა ზის, აროდეს გარდასდების;
არას ნახავს ჰირ-მეტეველსა, ვით ნადირი კაცთა ჰკრთების.
და ვა მე, მისსა მკონებელსა, ვა მას, ვინცა მისთვის კვდების!

990 „მის უმისა ცეცხლი მედების, ვტირი ცრემლითა ცხელითა,
შემებრალნეს და გაუშმაგდი, გავხე გულითა ხელითა;
მოძინდა მისთა წამალთა ძებნა ზღვითა და ხმელითა;
და შევიქეც, ვნახენ მეფენი, მოაფნი გულითა ბნელითა.

991 „დავუთხოვე და კამიწურა, მეფე მიეცა ჰმუნვასა.
დავუარენ ჩემნი ლაშქარნი, მით იზახიან მუნ ვასა;
გამოვიპარე, დავეხსენ სისხლისა ცრემლთა წურვასა,
და აწ ვუძებ მისთა წამალთა, ვიქმ იქით-აქათ ბრუნვასა.

992 „შენი მან მითხრა ამბავი, მისგან მძობისა შენისა,
აწ მიპოვნისარ უებრო შენ, საქებელი ენისა;
გამომირჩიე, სით მიჯობს ძებნა მის მზისა ზენისა,
და მისთა მჭვრეტელთა ღხინისა, ვერ-მჭვრეტთა ამაზრზენისა“.

993 აწ ფრიდონ იწვის სიტყვითა მის უმისა ნაუბარითა;
ორნივე სწორად მოსთქმიდეს მოთქმითა საქებარითა,
გულ-ამოსკვნილნი გულითა ტირან ვერ-დამთმობარითა,
და მუნ ვარდსა წელითა ცხელითა რწევენ ტევრთა საგუბარითა.

994 ლაშქართა შიგან შეიქმნა ხმა ტირილისა დიდისა,
ზოგთაგან ხოკა ჰირისა, ზოგთაგან სრევა რიდისა.
ფრიდონ ტირს, მოსთქვამს ხმა-მაღლად, გაურილი წლისა შეიდისა:
და „უხანობა და სიცრუე, ვა, საწუთროსა ფლიდისა!“

995 ფრიდონ მოსთქვამს: „რა შეგასხათ, ვერ-საქებო, ვერ-სათქმელო!
ხმელთა მზეო, სამეაროსა მზისა ეტლთა გარდამხმელო,
მოახლეობა საღხინოო, სიცოცხლეო, სულთა მდგმელო,
და ცისა ეტლთა სინათლეო, დამწველო და დამანთქმელო!

996 „რა მოგეშორეუ, მას აქათ სიცოცხლე მომპულეობია;
თუცა შენ ჩემად არა გცალს, მე შენთვის მომსურეობია;
შენ უხეობა ლხინად გიჩს, მე დია მიმჭირეობია,
და ოხერ სიცოცხლე უშენოდ, სოფელი გამარმეობია!“

997 ფრიდონ თქენა ესე სიტყვანი მოთქმითა შვენერითა;
სული დაიდეს, დადუძდეს, მივლენ არ თურე მღერითა.
ავთანდილ მჭვრეტთა აშვენებს ტურფითა აერ-ფერითა,
და მეღნისა ტბათა მიჯარვით ჰბურავს გიძრისა ჭერითა.

998 ქალაქს შევიდეს, მუნ დახვდა სრა მოკაზმული სრულითა,
სახელმწიფოთა ეოვლითა გასაკებლითა სრულითა;
მონანი ტურფად მოსილნი წესითა იუვნეს რულითა!
და შეჭფრფინვიდიან ავთანდილს გულითა სულ-წასრულითა.

999 შევიდეს და დიდი შექმნეს ჯალაბობა, არ ხალვათი:
იქით-აქათ დიდებულნი წარიგებით ათჯერ ათი;
თვით ორნივე ერთგან დასხდეს; ვითა ვინ თქვას ქება მათი!
და ბროლ-ბალახშსა აშვენებდა ზოგან მინა, ზოგან სათი.

1000 დასხდეს, შეიქმნა ზურობა, გაამრავლებდეს მახალსა,
უმახინძლებდეს ავთანდილს, ვითა მზახალი მზახალსა,
მოიღებდიან ჭურჭელსა ტურფასა, ახალ-ახალსა,
და მაგრა მის უძისა მჭვრეტელთა გული მიეცა, გლახ, ალსა.

1001 მას დღე სვეს, ჭამეს, კარდახდა ნადიმი მსმელთა დასისა.
გათენდა, ბანეს ავთანდილ, რიცხვი ძეს მუნ ატლასისა,
შესამოსელი შემოსეს დრაჰენისა ბურ-ათასისა,
და შეარტეეს წელთა სარტეული, დაუდებელი ფასისა.

1002 ემამან დაუვნა დღენი რამე, თუცა ეოვნას ვერა სთმობდა,
ფრიდონს თანა ნადირობად გაუიღის და თამაშობდა,
სწორად ხოცდა შორს და ახლოს, თუ რას ხელსა მიაწერობდა,
და მისი სროლა მძვილდოსანსა ეველაკასა აწბილობდა.

ერწმუნე
ბიზატი

1003 ემა ფრიდონს ეტუვის: „გესმოდეს ჩემი აწ მონახსენები:
მე შენი გაურა სიკუდილად მიჩს და მით თავსა გეგნები,
მაგრა არა მცალს დღე-გრულსა, ცეცხლი მწვავეს მოუთმენები,
და გზა გრძელი, საქმე სასწრაფო მიც, და დაჟეჟენები“.

1004 „მართალ-ა, შენი გამყრელი თვალი თუ ცრემლსა ღუროდესს,
დღეს წაუვალი ვერა ვარ, მით ცეცხლი სხვადა მწვიდესა;
დგომა მგზავრისა ცთომას, კარგსა იქმს, თავსა სწვრთიდესა;
და სადა გინახავს იგი მზე, წამომევე ზღვისა კიდესა“.

1005 ფრიდონ უთხრა: „დასაძლეული ჩემგან არა არ გეთხრობის;
ვიცი, რომე აღარა გცალს, შენ ლახვარი სხვა გესობის:
წადი, ღმერთი გიწინამძღვრებს, შენი მტერი დაემხობის,
და მაგრა თქვი, თუ უშენობა ჩემგან ვითა დაითმობის?“.

1006 „ამას კვადრებ, არ ეგების მარტოსავან წასლვა შენი;
თანა ემათა წამოგატან, იმსახურენ, იახლენი,
აბჯარი და საგებელი, ერთი ჯორი, ერთი ცხენი.
და არ წაიტან, გაირჯები დაწვი-ვარდი, ცრემლთა მდენი“.

1007 მოასხნა ოთხნი მონანი, მისანდობელნი გულითა,
სრული აბჯარი საკაცო ქაფითა, საბარკულითა,
სამოცი ლიტრა წითელი აწონით, არ-ნაკლულითა,
და ერთი ტაიჭი უებრო მით უნავრითა სრულითა.

1008 ერთსა ჯორსა წვივ-მაგარსა საგებელი აუკიდა;
წავიდა და ფრიდონ შეჯდა, მასთანაჟე გამოვიდა.
აწ გაურისა მოძლოდნესა ედებოდა ცეცხლი, სწვიდა,
და მოსთქვამს: „თუძვა მზე გვეახლა, ჩვენ სამთარი ვერ დაგვსრვიდა“.

1009 ზარი მის ემისა წასლვისა გახდა, მიეცნეს წუხილსა.
მოატედეს მოქალაქენი, ლარსა ვინ ჰყიდდა თუ ხილსა;
ხმა ზახილისა მათისა ჰგვანდა აერთა ქუხილსა,
და იტუოდეს: „მხესა მოჟმორდით, მო, თვალნი მივსცნეთ წუხილსა!“

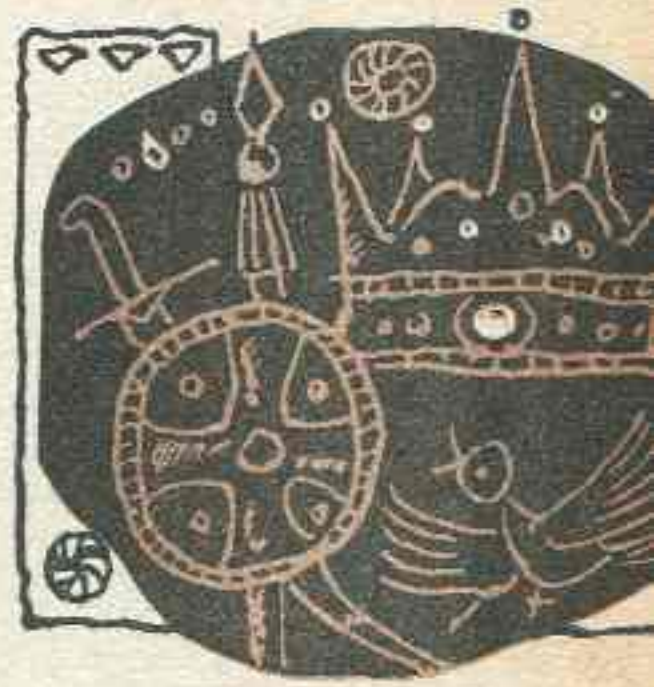
1010 ქალაქი გაუღეს, მივიდეს ჰირსა დიდისა ზღვისასა,
მაშინ ფრიდონის ნახულსა, ნასაჯდომეუსა მზისასა,
მუნ დაადენდეს ნაკადსა სისხლისა ცრემლთა ტბისასა,
და ფრიდონ უამბობს ამბავსა მის მნათობისა ტუვისასა:

1011 „აქა მათ ზანკთა მონათა მზე მოიუვანეს ნავითა,
კბილ-თეთრი, ბაგე-ბალახში, სახედავითა შავითა;
ცხენი გაუქუსლე, გაუაკე წაკვრა ხრძლითა და მკლავითა,
და შორს მნახეს, ადრე გამექცეს, ნავი მფრინვალე ჩნდა ვითა“.

1012 მოეხვივნეს ერთმანერთსა, გაამრავლნეს ცრემლთა ღვრანი,
აკოცეს და გაუახლდეს მათ ორთავე მათნი წვანი,
გაიუარნეს გაუერულნი მხად-ფიცნი და ვითა მძანი,
და ფრიდონ დადგა, ემა წავიდა, შემხედველთა მკლველი ტანი.

ერისეთ
ბიბლია

წასლვა ავთანდილისაგან ნესტან-დარეჯანის სამებრად და ქარაუხთა შუერა

მა მიძავალი მიუბნობს, მსგავსი მთვარისა სრულისა.
არს თინათინის გონება მისად სალხენლად გულისა;
იტყვის: „მოგშორდი, სიცრუე, ვა, საწუთროსა კრულისა!
და შენ გაქვს წამალი ჩემისა მამრთელებელი წულულისა.

1014 „რად სიცხე გულსა ნიადაკ მწვავს კპირსა სამს ალებისა?
რად გული კლდისა ტინისა შემქმნია სამ სალებისა?
არ შეუძლია ლახვარსა დაჩენა სამსა ლებისა,
და შენ ხარ მიზეზი სოფლისა ასრე გასამსალებისა“.

1015 ავთანდილ მარტო ზღვის ჰირსა მივა ოთხითა მონითა,
წამალსა ტარიელისსა ეძებს ყოვლითა ღონითა,
დღისით და ღამით მტირალი იღვრების ცრემლთა ფონითა,
და ხალად უჩს ყოვლი ქვეყანა, მისვე ხალისა წონითა.

1016 სადაცა ნახნის, ეუბნის, მკზავრნი ზღვის ჰირსა რებულნი,
ჰკითხის მის მზისა ამბავი; დღენი ვლნა გაასებულნი.
ქედსა გარდადგეს, აქლემნი აუჩნდეს ლარ-კიდებულნი.
და მოქარაუნენი ზღვის ჰირსა დაურით დგეს, შეჭირვებულნი.

- 1017 მუნ ქარაუანი ურიცხვი იდგა მის ზღვისა კიდესა.
 შეიჭირვებდეს, ჭმუნვიდეს, ვერცა დგეს, ვერცა ვლიდესა.
 ეძამან სალაძი უბრძანა, ქებასა შეასხმიდესა,
 და ჰკითხა, თუ: „ვინ ხართ, ვაჭარნი?“ — მათ საუბარი ჰკრძეს.
- 1018 უსამ იყო ქარაუნისა უხუცესი, კაცი ბრძენი.
 მოახსენა ხოტბა სრული, დალოცა და უქნა ზნენი.
 ჰკადრეს: „მხო, სიცოცხლე და შენ ამოხე ჩვენი ძლხენი,
 და ჩამოხე და მოკახსენოთ ამბავი და საქმე ჩვენი“.
- 1019 გარდახდა. ჰკადრეს: „ჩვენ ვართო მობაღდადენი ვაჭარნი,
 მაჭმადის სჯულის მჭირაენი, აროდეს გვისძან მაჭარნი,
 ზღვათა მეფისა ქალაქსა სავაჭროდ გარდმონაჭარნი,
 და საქონელ-სრულნი, მდიდარნი, არ ლარნი გვექონან ნაჭარნი.“

- 1020 „ჩვენ აქა ვპოვეთ ზღვის ჰირსა კაცი უსულოდ მდებარე,
 ვუძველეთ, ენა მოეცა სიტყვისა გამომკებარე;
 ვჰკითხეთ, თუ: «ვინ ხარ, ღარიბო, რასა საქმისა მძებარე?»
 და კვითხრა: «თუ შეხვალთ, დაგხოცენ; კიდუ ცოცხალ ვარ მე ბარე?!»

- 1021 „თქვა: «ქარაუანი ეგვიპტით გამოჴმართეთ ერითა,
 ზღვასა შეუდით ტვირთულნი ღარიბთა მრავალ-ფერითა,
 მუნ მეკობრეთა დაგვხოცნეს ძელის სახნისის წვერითა;
 და ეჴელაი წახდა, არ ვიცი, აქა მოსრულვარ მე რითა!»

- 1022 „ლოძო და მხო, ესეა მიზეზი აქა დგომისა,
 დაბრუნვებითა გვეცემის ზიანი არ-საზომისა;
 შევიდეთ, ვა თუ დაგვხოცნენ, ძალი არა გვაქვს ომისა,
 და ვერცა ვდგათ, ვერცა წასრულვართ, ღონე წაკვსლვია რჩომისა“.

- 1023 ეძამან უთხრა: „ვინცა ჭმუნავს, ცუდია და ცუდად სცთების!
 რაცა მოვა საქმე ზენა, მომავალი არ აკვცთების;
 მე მივინდობ სისხლთა თქვენთა, შემოვისხამ, და-ცა-მწვთების,
 და ვინცა გებრძვის, ხრძალი ჩემი მბრძოლთა თქვენთა დააცვთების“.

საქართველოს
 ბიბლიოთეკა

1024 მოქარაუნენი აივსნეს სინარულითა დიდითა,
 თქვენ: „ემა ვინმეა ჭაბუკი, არა ჩვენებრვე რიდითა,
 აქვს თავისაგან იმედი, ვიუვნეთ გულითა მშვიდითა“.

და შევიდეს, ჩასხდეს ხომალდსა, გამართეს ზღვისა კიდითა;

1025 სიამოვნისა დარითა იარეს, არ სიმსულთა.
 მათი ბადრება ავთანდილ უძღვის გულითა ქველითა.
 გამოჩნდა ნაჳი მეკობრე დროშითა მეტად გრძელითა,
 და მას ნაჳსა ნაჳთა სალექლად სახნისი ჰგია ძელითა.

1026 კიოდეს და მოდიოდეს, იხახდეს და ბუკსა ჰკრესა;
 შეუძინდა ქარაუანი მათ ლაშქართა სიდიდესა;
 ემამან უთხრა: „ნუ იძიშვით თქვენ იმათსა სიალფესა,
 და ანუ დავხოც იმ უველასა, ან სიკვდილი ჩემი დღეს-ა.“

1027 „უგანგებოდ ვერას მიზმენ, შე-ცა-მებნენ ხმელთა სწანი;
 განგებან, არ დაფრჩები, ლახვარნია ჩემთვის მწანი;
 ვერ დამხსნიან ვერ ციხენი, ვერ მოუვასნი, ვერცა მძანი.
 და ვინცა იცის ესე ასრე, ჩემებრვეა გულოვანი.“

1028 „თქვენ, ვაჭარნი, ჯაბანნი ხარდ, ომისაცა უმეცარნი,
 შორს ისრითა არ დაგხოცნენ, ჩაიხშენით თანა კარნი;
 მარტო მნახეთ, ვით შევება, ვით ვინძარნე ლომნი მხარნი!
 და მეკობრისა ნაჳისანი სისხლნი ნახნეთ მონაღვარნი“.

1029 ჩაიცვა ტანსა აბჯარი ქცევითა ვეფხებრ მკრჩხალითა.
 მას ხელთა კეტი რკინისა ჰქონდა ხელითა ცალითა;
 ნაჳისა თავსა გულითა წადგა შიმ-მეუჳალითა,
 და ვითა მჭვრეტელნი ჭვრეტითა, მტერნი დახოცნა ხრმალითა.

1030 კიოდეს იგი ლაშქარნი, ხმა მათი არ გაწუდებოდა,
 აძგერეს ძელი, რომელსა ზედა სახნისი ჰკებოდა;
 ემა ნაჳის თავსა უძიშრად ქვე დგა, არ თურე კრთებოდა,
 და კეტი ჰკრა, ძელი მოსტეხა, სხვით არათ არ მოსტუდებოდა.

1031 ძელი მოსტედა და ავთანდილ დარჩა ნაფ-დაულეწელი;
შეძინდეს იგი ლაშქარნი, გზა ძებნეს გარდსახვეწელი;
ველარ გარდესწონეს, გარდუხლტა მტერთა მი და მო ძლეწელი;
და არ დარჩა კაცი ცოცხალი მუნ მისგან დაუფრეწელი.

1032 მათ ლაშქართა გულ-უმიძრად ასრე სოცდა, ვითა თხასა;
ზოგი ნავსა შეანარცხის, ზოგსა ჰურიდა შიგან ზღვასა;
ერთმანერთსა შემოსტეორცის, რვა ცხრასა და ცხრა ჰურის რვასა;
და დაკოდინი მკვდართა შუა იმაღვიან, ძალევენ ხმასა.

1033 გაუმარჯვდა ომი მათი, ვითა სწადდა მისსა გულსა.
ზოგთა ჰკადრეს ზენაარი: „ნუ დაგვხოცო, შენსა სჯულსა!“
არ დახოცნა, დაიმონნა, დარჩომოდა რაცა წელულსა.
და მართლად იტყვის მოციქული: „შიში შეიქმს სიუვარულსა“.

1034 კაცო, ძალსა ნუ იქადი, ნუცა მოჰკვეს ვითა მთრვალი!
არას გარგებს ძლიერება, თუ არ შეგწევს ღმრთისა ძალი!
დიდთა ხეთა მოერევის, მცირე დასწვავს ნაბერწკალი,
და ღმერთი გფარავს, სწორად გაჰკვეთს, შემა ვის ჰკრა, თუნდა ხრძალი.

1035 მუნ ავთანდილ საჭურჭლენი მათეულნი დიდნი ნახნა,
ნავი ნავსა შეატეუბა, ქარავანსა დაუსახნა.
უსამ ნასა მხიარულმან, — გაეხარნეს, არ იახნა,
და ჰკადრა ხოტბა ქებად მისად, სასახავნი დიდნი სახნა.

1036 ავთანდილის მამებელთა ათასიცა ენა ენდა!
ვერცა მათ თქვეს, ნაომრობა რაგვარ ტურფად დაუშვენდა;
ქარავანმან იზრიალა, თქვეს: „უფალო, მადლი შენდა!
და მშემან შუქნი შემოგვადგნა, ღამე ბნელი გაგვითენდა“.

1037 მოეგებნეს, აკოცებდეს თავსა, ჰირსა, ფერხთა, ხელსა;
ჰკადრეს ქება უსაზომო მას ტურფასა საქებელსა,
ვისი ჰვრეტა გააშმაგებს კაცსა ბრძენსა, ვითა ხელსა:
და „შენგან დაურჩით ჩვენ უველანი ფათერაკსა ეზომ ძნელსა“.

1038 ეძამან უთხრა: „მაღლი ღმერთსა, შემოქმედსა, არსთა მხადსა, ვისკან ძალნი ზეცეიერნი განაგებენ აქა ქმნადსა, იგი იქმან ეველაკასა, იღუძალსა, ზოგსა ცხადსა; და ხამს ეოვლისა დაჯერება, ბრძენი სჯერა მოწეუნადსა.“

1039 „ღმერთმან სულსა ეგოდენსა თქვენ განთნა სისხლი თქვენი. მე, გლახ, რა ვარ? მიწა ცუდი; თავით ჩემით რამცა ვქმენი? აწ დაუხოცენ მტერნი თქვენნი, გაუასრულენ, რაცა ვთქვენი; და ნავი სრულად საქონლითა მოძიღია, ვითა ძღვენი“.

1040 ამოა, კარგსა მოუძესა რა ოძი გამარჯვებოდეს, ამხანაგთათვის ეჯობნოს, ვინცა მას თანა-ხლებოდეს, მიულოცვიდენ, აქებდენ, მათ ავრე მყოფთა სწებოდეს, და შვენოდეს დაკოდლობა, ცოტაი რამე ვნებოდეს.

1041 იგი ნავი მეკობრეთა მას დღე ნახეს, არ ახვალეს, მუნ დებულთა საჭურჭლეთა ამარიძცა ვით დათვალეს! მათსა ნავსა კარდმოიღეს, ნავი სრულად კარდმოცაღეს; და დაღეწეს და ზოგი დაწვეს, შემა დრამად არ გაცვალეს.

1042 ავთანდილს უსამ მოართვა ვაჭართა შემოთულილობა: „შენგან ვართ გამაგრებულნი, ზგენცა გვაქვს ამის ზრდილობა; რაცა გვაქვს, იგი შენია, ამას არ უნდა ცილობა, და რასაცა მოგვცემ, გვიბომე, გვიქნია აქა ურილობა“.

1043 ეძამან შესთვალა: „შე ძმანო, წელანცა მოგისძენია, ღმერთსა შეესმა, ნაკადი რაცა თქვენ თვალთა გდენია, მან დაგარჩინნა; მე რა ვარ? მე, გლახ, რა მოძილხენია! და რა გინდა მოძცეთ, რას ვაქნევ? მე ვარ და ჩემი ცხენია!“

1044 „მე თუძცა რაცა მინდოდა საჭურჭლე დასადებელი, ჩემსაცა მქონდა ურიცხვი, უსახო ღარ-საგებელი; რას ვაქნევ თქვენსა რას გინდა? ოდენ ვარ თანა-მხლებელი; და სხვაგან რამე მიც სხვა საქმე თავისა წასაგებელი.“

1045 „აწ რადა აქა ვიშოვე საჭურჭლე დაუთვალავი,
რადა ვის გინდა, წაიღეთ, არვისი ვიყო ძალადავი,
ერთსა ვიჯი, მათჯეთ სააჯო არ-საკრძალავი:
და საქმე რამე მიც თქვენშიგან თავისა დასამალავი.

1046 „ქამამდის ჩემსა ნუ იტყვით არ თქვენსა ჰატრონობასა,
თვით თავადია ჩვენი-თქვა, ნუ მისმობთ ჭაბუკობასა.
მე საუაჭროსა ჩაუცვამ, დაუწევებ ჯუბახობასა;
და თქვენ შემინახეთ ნამუსი, თქვენსა და ჩემსა ძმობასა!“

1047 ესე საქმე ქარავანსა გაეხარნეს მეტად დია;
მოვიდეს და თაყვანის-სცეს, ჰკადრეს: „ჩვენი იმედია,
რადა აჯა ჩვენ გუმართებდა, იგი თქვენვე ვიჯია,
და მას ვმსახურეთ, ვისი ჰირი მზისა ჰირად გაგვიცდია“.

1048 მუნით წავიდეს, იარეს, არ თურე ხანსა ზმიდიან,
მისვდეს ტაროსსა ამოსა, ნიადაკ ამოდ ვლიდიან;
შეჭურფინვიდიან ავთანდილს, ქებასა შეასხმიდიან,
და მას მარგალიტსა მას უმასა, კბილთავე ფერსა, სძღუნდიან.

ქართული

საქართველო

ამბავი ავთანდილისაგან გულანძაროს მისლვისა

ღვა გაიარა ავთანდილ, მივა ტანითა მჭევრითა.
ნახეს ქალაქი, მოცული გარე ბაღისა ტყვრითა,
გვარად უცხონი უვაჟილნი ფერითა ბევრის ბევრითა.
და მის ქვეუანისა სიტურფე რა გაგავონო მეუ, რითა!

1050 მათ ბაღთა ჰირსა დაბეს ნავი საბლითა სამითა;
ავთანდილ ტანსა ჯუბანი ჩაიწვნა, დაჯდა სკამითა;
მოასხნეს კაცნი მზიდავნი, დამიზღებულნი დრამითა;
და იგი უმა ვაჭრობს, თავადობს და თავსა ძალაფს ამითა.

1051 მოვიდა მისი მებაღე, ბაღსა ეახლნეს რომელსა,
მას ეძასა უჭვრეტს შეფრფინვით ჰირსა, ელვათა მკრთომელსა;
ავთანდილ უხმო, ეუბნა კაცსა არ სიტყვა-მცთომელსა:
და „ვისნი ხართ, ვინ ხართ, რა ჰქვიან შეფესა აქა მჯდომელსა?“

1052 „წვრილად მითხარ ეველაკაი, — უმა მას კაცსა ეუბნების, —
რა ლარია უფრო ძვირად, ან იეფად რა იხსნების?“
ჰკადრა: „უნედავ, ჰირი შენი მზისა ჰირად მეძეცნების;
და რაცა ვიცვი, მართლად გკადრებ, მრუდი არა არ გემცნების.“

1053 „ესეა ზღვათა სამეფო თვისა ათისა საკლითა,
თვით გულანძაროს ქალაქი, სავსე ტურფითა მრავლითა;
აქ მოდის ტურფა ეველადი ნაფითა ზღვა-ზღვა მავლითა;
და მელიქ სურხავი ხელმწიფობს, სრული სვითა და დაუღლია.

1054 „აქა მოსლვითა გაუძღების, კაციცა იუოს ბერები:
სმა, გახარება, თამაში, ნიადაკ არს სიმღერები,
ზამთარ და ზაფხულ სწორად კვაქვს ევაფილი ფერად-ფერები;
და ვინცა გვიცნობენ, კვნატრიან, ივიცა, ვინ-ა მტერები.

1055 „დიდ-ვაჭარნი სარგებელსა ამისებრსა ვერ ჰპოვებენ:
იუიდიან, გაჭეიდიან, მოიგებენ, წააკებენ;
გლახა თვე ერთ გამდიდრების, სავაჭროსა ეოვლენით ჰკრებენ;
და უქონელნი წელიწადამდის საქონელსა დაიდებენ.

1056 „მე ვარ მებაღე უსენის, ვაჭართა უხუცესისა;
ესეცა კვადრო ამბავი, საქმე მისისა წესისა:
თვით ესე ბაღი მისია, თქვენი სადგომი დღესისა;
და ჰირველ მას მართებს ჩვენება ეოვლისა უტურფესისა.

1057 „რა შემოვლენ დიდ-ვაჭარნი, მას ნახვენ და ძღვენსა სძღვნიან,
უჩვენებენ, რაცა ჰქონდეს, სხვაგან ლარსა ვერ გახსნიან,
უტურფესთა სეფედ დასხმენ, ფასსა მუნვე დაუთვლიან;
და მათ მაშინვე ააზატებს, ვითა სწადდეს, დაჭეიდიან.

1058 „თქვენებრთა საპატიოთა მას მართებს გამოსვენება;
დამეენებელთა უბრძანებს, მართებდეს ვის დაუენება.
აწ იგი აქა არ არის, რას მარგებს მისი ხსენება!
და გამოკებვა და წაუვანა მას მართებს, თქვენი ქენება.

1059 „ფატმან ხათუნ შინა არის, ხათუნი და ცოლი მისი,
პურად კარგი მასპინძელი, მხიარული, არ თუ მქისი;
მას ვაცნობო მოსლვა თქვენი, წაგიუვანოს ვითა თვისი;
და წინა კაცსა მოგაკებებს, ქალაქს შესვალ ნათლივ, დღისი“.

1060 ავთანდილ უთხრა: „წადიო, ავრე ქმენ, რაცა გწადიან“.
მებაღე მირბის, იხარებს, ოფლნი ქვე მკრდამდის ჩადიან.
ხათუნსა უთხრა ამბავი: „მე ესე დამიქადიან,
და ემა მოვა, მისთა მჭვრეტელთა შუქნი მხედ გაციცადიან.“

1061 „ვაჭარი ვინმე ჰატრონი არს ქარვანისა დიდისა,
საროსა მსგავსი ნახარდი და მთვარე დღისა შვიდისა;
შვენის ჯუბა და მოხვევა მოწეულისა რიდისა.
და მე მიხმო, მკითხა ამბავი და ნირი ლართა სვიდისა“.

1062 ფატმან ხათუნს გაეხარნეს, გააკება მონა ათი,
მოუკაზმნა ქარვანსრანი, დააყენა ბარგი მათი.
შემოვიდა ღაწვი-ვარდი, ბროლ-ბაღახში, მინა-სათი;
და მისთა მჭვრეტთა დაუსახეს ვეფხსა ტოტი, ლომსა — თათი.

1063 ზარი გახდა, შემოაკრბეს ქალაქისა ერნი სრულად,
იქით-აქათ იჯრებოდეს: „ვუჭვრიტოთო ამას რულად!“
ზოგნი ნდომით შეჭფრფინვიდეს, ზოგნი იყვნეს სულ-წასრულად;
და მათთა ცოლთა მოიძულვნეს ქმარნი, დარჩეს გაბასრულად.

1064 ფატმან, ცოლი უსენისი, გაეკება კართა წინა,
მხიარულმან უსალამა, სიხარული დაიჩინა;
ერთმანერთი მოიკითხეს, შევიდეს და დასხდეს შინა;
და ფატმან ხათუნს მოსლვა მისი, შე-ვით-ვატევე, არ ეწეინა.

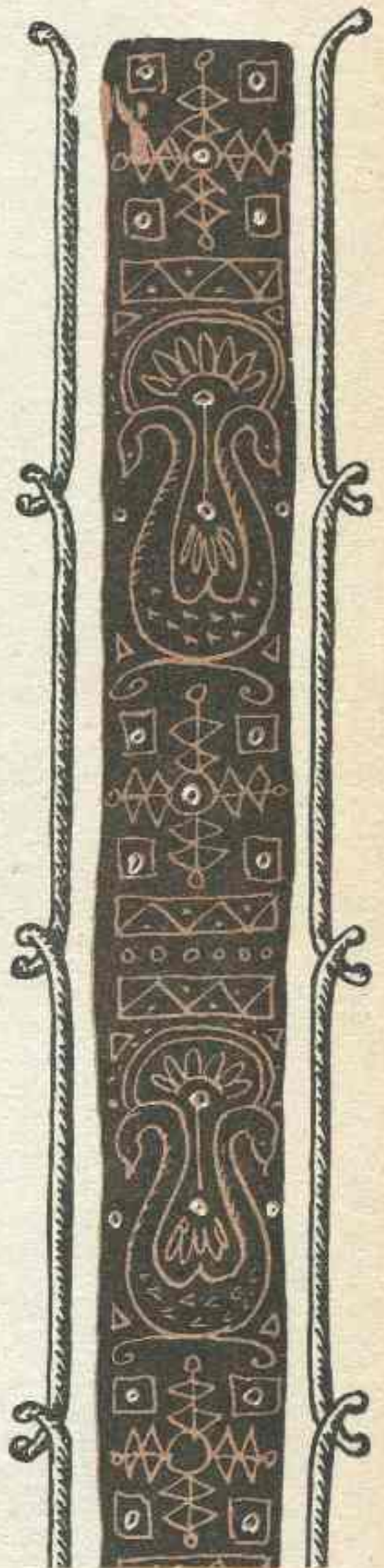
1065 ფატმან ხათუნ თვალად მარჯვე, არ-ემაწვილი, მაგრა მხმელი,
ნაკვთად კარგი, შავ-გრემანი, ჰირ-მსუქანი, არ ჰირ-ხმელი,
მუტრიბთა და მოძღერალთა მოუვარული, ღვინის მხმელი;
და დია ეღვა სასალუქო დასაბურავ-ჩასაცმელი.

1066 მას ღამესა ფატმან ხათუნ უმასპინძლა მეტად კარგა.
ემამან უძღვნა ძღვენი ტურფა, მიძღებელთა თქვეს, თუ: „ვარგა“.
ფატმანს მისი მასპინძლობა უღირს, ღმერთო, არ დაკარგა;
და სვეს და ჭამეს, დასაწოლად ემა გავიდა ღამით გარ, გა-

1067 დილასა ღარი ვუელი უჩვენა, გახსნევიანა,
 ტურფანი სეფედ გარდასხნა, ფასიცა დათვლევიანა.
 ვაჭართა უთხრა: „წაიღეთ,—აჭვიდა, გაწევიანა,—
 და თქვენ ვითა კინდა, ვაჭრობდით, ნუ გამამქელავნებთ, მე ვინა“.

1068 ემა ვაჭრულად იმოსების, არ ჩაიცვამს არას მისსა.
 ზოგჯერ უხმის ფატმან მისსა, ზოგჯერ იუვის ფატმანისსა;
 ერთგან სხდიან, უბნობდიან საუბარსა არა მქისსა;
 და ფატმანს ჰკლვიდა უმისობა, რამინისი ვითა ვისსა.

საქართველოს
საგარეო ურთიერთობების
სამსახური

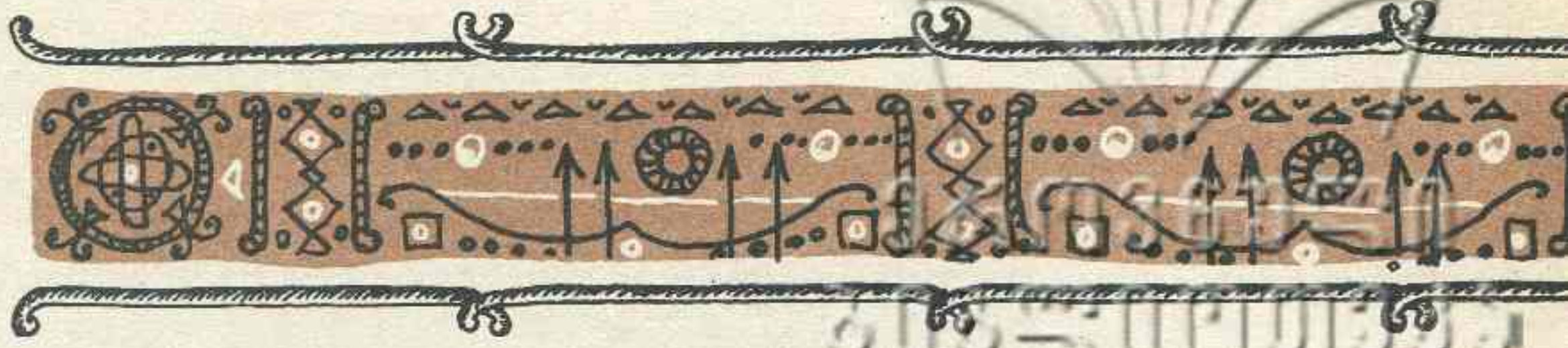
ფატმანისაგან ავთანდილის გამიჯნურება

ჯობს სიძორე დიაცისა, ვისგან ვითა დაითმობის:
კილიხლებს და შეკიკვეთებს, მიკინდობს და მოკენდობის,
მართ ანაზდად კილალატებს, გაჭკვეთს, რაცა დაესობის,
და მით დიაცსა სამალაჟი არასთანა არ ეთხრობის.

1070 ფატმან ხათუნს ავთანდილის გულსა ნდობა შეუვიდა,
სიუვარული მეტის-მეტი მოემატა, ცეცხლებრ სწვიდა.
დამალვასა ეცდებოდა, მაგრა ჭირთა ვერ მალვიდა,
და იტყვის: „რა ვქმნა, რა მერგების!“, აწვიმებდა, ცრემლთა ღვრიდა.

1071 „მიღმა ვუთხრა, ვა თუ გაწერეს, შეხედვაცა დამიძვირდეს!
თუ არა ვთქვა, რაგვარ გაუსძლო, ცეცხლი უფრო გამიხშირდეს.
ვთქვა და მოკვდეს, ანუ დაურჩე, ერთი რამე გამიძვირდეს;
და მას მკურნალმან რაგვარ ჰკურნოს, თუ არ უთხრას, რაცა სჭირდეს!“

წიგნი ფატმანისა ავთანდილთანა სამიჯნურო

საწერა წიგნი საბრალთ, მის უძისა მისართმეველი,
მისისა მიჯნურობისა, მისთა ჰატყთა მცნეველი,
მისთა მსმენელთა გულისა შემძრეველი, შემარხეველი,
და უსტარი შესანახავი, არ ცუდად დასახეველი:

1073 „ჰე მზეო, ღმერთსა ვინათგან მზედ სწადდი დასაბადებლად,
მით შეეკმნა მოძორეუბულთა ჭირთა, არ ღხინთა მწადებლად,
ახლოს შემერელთა დამწველად, მათად ცეცხლისა მადებლად,
და მნათობთა შენი შეხედვა ტკბილად უხს, დასაქადებლად.

1074 „შენ გტრფიალობენ მჭვრეტელნი, შენთვის საბრალოდ ბნდებიან,
ვარდი ხარ, მიკვირს, ბუღბულნი რად არ შენსედა კრფებიან!
შენი შეენება ყვავილთა აჭნობს, ჩემნიცა ჭნებიან,
და სრულად დამწვარვარ, თუ მზისა შუენი არ მომესწრებიან.

1075 „ღმერთი მეავს მოწმად, ვიძიბვი თქვენსა ამისსა თხრობასა,
მაგრა რა ვირგო დღე-კრულმან, სრულად გაგჭერივარ თმობასა!
გული ვერ გასძლებს ნიადაგ ძავთა წამწამთა სობასა,
და თუ რას მეწევი, მეწიე, თვარა მივხდები ცნობასა!

1076 „მე ვირე ამა წიგნისა ჰასუხი მომივიდოდეს,
ვცნობდე, კინდოდე საკლავად, ან ჩემი რა გაკვიდოდეს,
მუნამდის გაესძლო სულთა დგმა, გული რაზომცა მტკითდეს,
და სიცოცხლე ანუ სიკვდილი გარდმეწოდეს, ნეტარბი; ოდეს!“

1077 ფატმან ხათუნ დაწერა და გაუგზავნა წიგნი მისი.
უმამან ასრე წაიკითხა, და ვინმეა ანუ თვისი;
თქვა: „არ იცის გული ჩემი, ვინ მაშიკობს, ვისსა ვისი,
და რომე მიძიხს სამიჯნურო, რათ ვამსგავსო მე მას ისი!“

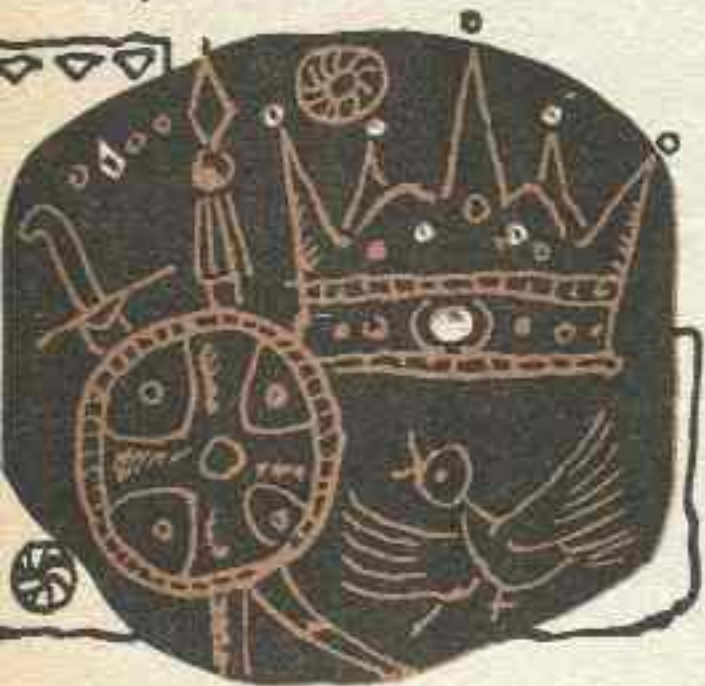
1078 თქვა: „ევაგი ვარდსა რას აქნევს ანუ რა მისი ფერია!
მაგრე მას ზედა ბუღბუღსა ჯერთ ტუბილად არ უძღერია.
უმსგავსო საქმე ყოველი მოკლეა, მით ოხერია.
და რა უთქვამს, რა მოუჩმახავს, რა წიგნი მოუწერია!“

1079 ესეგვარი საზრახავი დაუზრახა გულსა შინა;
მერმე იტყვის: „ჩემგან კიდე ჩემი შემწე არაჟინ-ა;
რასათვისცა გამოჭრილვარ, მისი ძებნა რათგან შინა,
და რათამცა ვით ვჰპოვებ, მას ვიქმ, გულმან სხვამცა რა ისმინა!“

1080 „ისი დიაცი აქა ზის, კაცთა მნახავი მრავალთა,
მოსადგურე და მოუვარე მკზწერთა, ყოველგნით მავალთა;
მიუჭევე, მიაძობს უველასა, რაზომცა ცეცხლი მწვაჟ ალთა,
და ნუთუ რა მარგოს, მე მისი გარდახდა ჩემგან ვცნა ვალთა“.

1081 თქვა: „დიაცსა ვინცა უუვარს, გაექსვის და მისცემს გულსა,
აუკი და მოვივნება არად შესწონს ყოლა კრულსა;
რაცა იცის, გაუცხადებს, ხვაშიადსა უთხრობს სრულსა,
და მიჯობს, მიუჭევე, განლა სადმე ვსცნობ საქმესა დამალულსა“.

1082 კვლა იტყვის: „ვერვინ ვერას იქმს, თუ ეტლი არ მოსთმინდების;
მით რაცა შინდა, არა მაქვს, რაცა მაქვს, არ მომინდების;
ბინდის გვარია სოფელი, ესე თურ ამაღ ბინდების,
და კოკასა შიგან რაცა დგას, იგივე წარმოდინდების!“

წიგნი ავთანდილისა ფატმანის პასუხად მიწერილი

მიუწერა: „წაფიკითხე შენი წიგნი, ჩემი ქება.
შენ მომასწარ, თვარა შენგან მე უფრო მჭირს ცეცხლთა დება;
შენცა გინდა, მეცა მინდა გაუწევდლად შენი ხლება,
და შეურა არის ჰირიანი, ორთავეა რათგან ნება“.

1084 ფატმანისსა ვერ გაძობ, მოემატა რა სიამე!
მიუწერა: „კარის, რაცა უშენომან ცრემლი ვლამე,
აწ ვიქმნები თავის წინა, აქა მხოვე მარტო საძე,
და მომისწრაფე შეურა შენი, რა შელამდეს, მოდი ღამე“.

1085 მას ღამითვე საწვეველი რა მიაღწევს წიგნი ეძასა,
შელამდა და წა-ცა-ვიდა; სხვა ეძთხვია მონა გზასა:
„ამას ღამე ნუ მოხვალთ, ვერა მხოვებ შენთვის მზასა“.
და მას ეწეინა, არ დაბრუნდა, თქვა, თუ: „პგავსო ეგე რასა!“

1086 წვეული აღარ დაბრუნდა კვლავ ზევე უკუწვევითა.
ფატმან ზის წვევით, შევიდა ავთანდილ მარტო ხე ვითა,
ღიაცსა წვევა შეატევა, ნახა შესლვითა, მე-, ვითა,
და ვერ დაიხინა მიძითა და მისითავე თნევითა.

1087 ერთგან დასხდეს და დაიწუეს კოცნა, ლაღობა წყლიანი;
შემოდგა კარსა უმა ვინმე კეკლუცი, ტან-ნაკუთიანი,
შემოვლო ახლოს, შემოჭევა მონა ხრძალ-დარაკიანი,
და დაჭკრთა, რა ნახა აუთანდილ: ჰგავსო თუ ვხაა კლდიანი.

1088 ფატმან რა ნახა, შეშინდა, ძრწობ და მიეცა ძრწოლასა.
მან გაკვირვებით უჭვრიტა მათსა ლაღობა-წოლასა;
უთხრა: „არ გიძლი, დიაცო, ფერთა მი და მო კრთოლასა,
და გამითენდების, განანებ მაგა მოუძისა უოლასა!“

1089 „გამკიცხე, ბოზო დიაცო, და დამდეგ გასათრეველად,
მაგრა სცნობ ხვალე ჰასუხსა მაგა საქმისა მხლვეველად:
ვარ შენთა შვილთა შენითა კბილთა დამაჭმეველად,
და დაუძალო, წვერთა ფუ მიყავ, ხელილა ვრბოდე მე ველად!“

1090 ესე თქვა და კაცმან წვერთა მოიზიდნა, კავლნა კარნი;
ფატმან შექმნა თავსა ცემა, ღაწვნი ესხნეს ნახოკარნი;
ცრემლთა მისთა მონადვართა წუაროსაებრ ისმნეს წკარნი;
და თქვა: „დამქოლეთ, მოდით, ქვითა, მომადეგით მომაკარნი!“

1091 მოსთქვამს: „მოუკალ, ჰაი, ქმარი, ამოუწვიდენ წვრილნი შვილნი,
იავარ-ვეავ საქონელი, უსახონი თვალნი თლილნი,
გავეუარე საუვარელთა, ვა გამზრდელნი, ვა გაზრდილნი!
და ბოლოდ ვუქმენ სახლსა ჩემსა, სიტყვანია ჩემნი წბილნი“.

1092 ამას უველასა აუთანდილ ისმენდა გაცბუნვებული;
უბრძანა: „რა გჭირს, რას იტყვი, რასთვის ხარ აკრე ვებული?
რას დაგექადა იგი უმა, რა ნახა შენგან კლებული?
და დადუმიდი, მითხარ, ვინ იყო ანუ რად საქმედ რებული?“

1093 დიაცმან უთხრა: „ჰე ლომო, ხელი ვარ ცრემლთა დენითა,
ნურას ნუ მკითხავ ამბავსა, ვერცა რას გითხრობ ენითა;
დავხოცენ შვილნი ხელითა, მით ვარ აღარას ღხენითა.
და თავი მოვიკალ უთმინოდ სიუვარულითა შენითა.“

1094 „ესეკვარი დია მიხვდეს სიტყვა-მცთარსა, ენა-მეტსა,
ხვაშიადთა ვერ-მძალავსა, უჭკუოსა, შმაგსა, რეტსა;
ვაკლახითა მეწიენით, კეტევი უოვლსა ჩემსა მჭვრეტსა,
და მკურნალმანცა ვერა ჰკურნოს თავისისა სისხლის მხვრეტსა.

1095 „ორისაგან ერთი ქმენით, ამის მეტსა ნურას ღამით:
მო-ვითა-ჰკლავ იმა კაცსა, წადი, მოკალ ძალვით ღამით,
მე და სრულად სახლი ჩემი დახოცასა დაკვხსენ ამით!
და მოხვალ, გითხრობ ეველაკასა, მო-ვით-გითხრა ცრემლთა ღამით.

1096 „თვარა ღამითვე ტვირთები შენი წაილე ვირითა,
დააგდე ჩემი მიდამო, სრულად მიკრიფე, მი-, რითა.
ვეჭვ, რომე ჩემთა ცოდვათა შენცა აგავსონ ჭირითა,
და თუ დარბაზს მივა იგი ემა, შვილთა დამაჭმევს ჰირითა“.

1097 რა ესე ესმა ავთანდილს ღაღსა, ბუნება-ხიარსა,
ადგა და ღახტი აიღო, რა ტურფა რამე მხნე არსა!
„ამა საქმისა ვერ-ცნობა, — თქვა, — ჩემი სიმუნტე არსა“.
და ნუ ეჭვ სულ-დგმულსა მისებრსა, სხვა არცა მისებრი არსა!

1098 ფატმანს უთხრა: „კაცი მომეც მასწავლელად, წინამძღვარად,
გზასა მართლად წამიუგანოს, თვარა მეძულად მინდა არად;
იმა კაცსა ვერა ვხედავ მეომრად და ჩემად დარად,
და რაცა ვუეო, მოგახსენებ, მომიცადე, იუავ წენარად“.

1099 მას მისცა მონა დიაცმან წინამძღვრად, წა-ცა-მუვანელად,
კვლავე შეჭვივლა: „ვინათგან ცეცხლი აწ ცხელია ნელად,
თუ მო-ვითა-ჰკლა იგი ემა ჩემად გულისა მუხანელად,
და ბეჭედი ჩემი აცვიბა, მას გვედრებ მოსატანელად“.

1100 ავთანდილ კავლო ქალაქი მით უებროთა ტანითა;
ზღვის ჰირსა სახლი ნაკები დგა ქვითა წითელ-მწვანითა,
ქვეშეთკენ სრითა ტურფითა, კვლა შედათ ბანის-ბანითა,
და დიდროვანითა ტურფითა, მრავლითა თანის-თანითა.

1101 მუნ მიჰყავს ჰირ-მზე აუთანდილ მას, მისსა წინამძღოძელსა;
ხმა-მდაბლად ჰკადრებს: „ისია სრა მისი, ეძებ რაძელსა“.
უხვენებს, ეტევის: „ხედაო ბანსა ზე და ქვე მდგომელსა?
და იქი წევს ძილად, იცოდო, ანუ ქვე ჰპოვებ ძჯდომელსა“.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

1102 კარსა წინა დარაჯანი ორნი უწვეს მას, გლას, ემასა.
ემა გაუიდა, გაეზარა, დააკდებდეს ვირე ხმასა,
თვითო ხელი უელსა მიჰყო, მუნვე მისცა სულთა ხდასა,
და თავი თავსა შეუტაკა, გაურია ტვინი თმასა.

1103 იგი ემა საწოლს მარტო წვა გულითა ჯაფრიანითა;
ხელ-სისხლიანი აუთანდილ შედგა ტანითა ჯანითა;
ველარ აესწრა, იღუძალ მოკლა, ვერცა თუ ვცანითა,
და ხელი მოჰკიდა, მიწასა დაასკვნა, დაკლა დანითა.

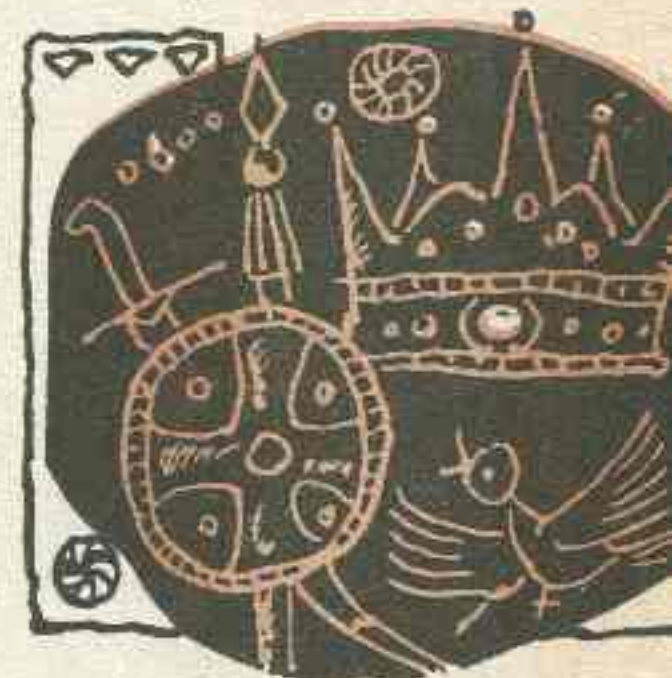
1104 მჭვრეტელთა მზე და მებრძოლთა მხეცი და ვითა ზარია.
ბეჭდითურთ თითი მოჰკუთა, ქვესკნელს მიწათა გარია,
ზღვისაკენ სარკმლით გასტეორცა, ზღვისა ქვიშათა დარია,
და მისთვის არცაღა სამარე, არცა სათხარად ბარია.

1105 ხმა მათისა დახოცისა არ გაისმა არსით არა.
წამოვიდა ვარდი ტებილი, რასამცა ვით გაემწარა!
ესე მიკვირს, სისხლი მათი ასრე ვითა მოიპარა!
და რომე წელან წამოეფლო, კზა იგივე წაიარა.

1106 რა ფატმანისსა შევიდა ლომი, მზე, მოემე წელიანი,
უბრძანა: „მოკვალ, მან ემამან დღე ველარ ნახოს მზიანი,
თვით მონა შენი მოწმად მუავს, ფიცი აფიცე ღმრთიანი,
და აჰა თითი და ბეჭედი, და დანა მაქვს სისხლიანი.

1107 „აწ მითხარ, თუ: რას იტყოდი, რას გაშმაგდი ისრე რეტად?
 რას გექადა ისი კაცი? მესწრაფების მეტის-მეტად“.
 ფატმან ფერხთა მოეხვია: „არ დირს ვარო ჰირსა ჭვრეტად,
 და გამძრთელდა გული წელული, აწუა დაჯჯე ცეცხლთა შრეტად“.

1108 „მე და უსენი შვილითურთ აწ ახლად დაუბადენით;
 ლომო, ქებანი შენნიძცა ჩვენ ვითა ვადიადენით!
 ვინათგან სისხლთა იმისთა დაღვრაჲ დაუქადენით,
 და თავითგან კითხრობ ეველასა, თქვენ სძენად დაემზადენით“.

აქა თუტმანისაგან ნესტან-დარეჯანის ამბის მბობა

მა ქალაქსა წესია, დღესა მას ნაწროზობასა
არცა ვინ ვაჭრობს ვაჭარი, არცა ვინ წაუა გზობასა;
უოველნი სწორად დაუიწუებთ კაზმასა, ღამაზობასა,
და დიდსა შეიქმან მეფენი ზურობა-დარბაზობასა.

1110 „ჩვენ დიდ-ვაჭართა ზედა-გვაც დარბაზს მიღება ძღვენისა,
მათ საბოძურისა ბოძება მართებს მსგავსისა ჩვენისა;
ათ დღემდის ისმის უოველგნით ხმა წინწილისა, ებნისა,
და მოედანს ძღერა, ბურთობა, დგრიალი ცხენთა დგენისა.

1111 „ქმარი ჩემი დიდ-ვაჭართა წაუძღვების, უსენ, წინა,
მათთა ცოლთა მე წავასხამ, მაწვეველი არად მინა;
დედოფალსა ძღვენსა ვუძღვნით, მდიდარი თუ კლახა ვინ-ა,
და დარბაზს ამოდ გავინარებთ, მხიარულნი მოვალთ მინა.

1112 „დღე მოვიდა ნაწროზობა, დედოფალსა ძღვენი ვსძღვენით;
ჩვენ მიუართვით, მათ გვიბოძეს, ავაგსენით, ავივსენით;
ქაძიერად მხიარულნი წამოვედით ნებით ჩვენით,
და კვლა დავსხედით განარებად, უნებურნი არ ვიუვენით.

1113 „ბაღსა შიგან თამაშობად საღამოსა გავე უამსა,
გავიტანე ხათუნები, — მათი ჭმევა ჩემგან ხამსა, —
მომეუებოდეს მოძღერალნი, იტყოდინ ტებილსა ხმასა,
და ვიძღერდი და ვუმაწვილობდი, ვიცვალეობდი რიდუ-თმასა.

1114 „იქ ბაღსა შიგან ტურფანი სახლნი, ნატოუად გებულნი,
მაღალნი, ყოვლგნით მხედველნი, ზღვას ზედა წაკიდებულნი,
მუნ შევიტანენ ხათუნნი იგი, ჩემთანა ხლებულნი,
და კვლა დაუიდევით ნადიმი, დავსხედით ამოდ შეებულნი.

1115 „ვაჭრის ცოლთა მხიარულმან ვუმასპინძლე ამოდ, დურად;
სმასა ზედა უმიზეზოდ გავსე რადმე უგემურად,
რა შემატყვევს, გაიყარა, სხდომილ იყო რაცა ჰურად,
და მარტო დაურჩი, სევდა რამე შემომექცა გულსა მურად.

1116 „უკმოვასვენ სარკმელნი და შევაქციე ჰირი გზასა,
ვიხედვიდი, ვიქარვებდი კაემნისა ჩემგან ზრდასა;
მორს ამიხნდა ცოტა რამე, მოცურვიდა შიგან ზღვასა,
და მფრინველად ვთქვი ანუ მხეცად, სხვას ვამსგავსე მემცა რასა!

1117 „მაშორვიდა, ვერად ვიცან; მომეახლა, იყო ნავი;
ორთა კაცთა, ტანად შავთა, თვით ჰირიცა ედგა შავი;
იქით-აქათ მოსდგომოდეს, ახლოს უხნდა ოდენ თავი,
და გამოვიდეს, გამიკვირდა იგი უცხო სანახავი.

1118 „გამოზიდეს იგი ნავი, გამოიღეს ბაღსა წინა,
მიიხედნეს, მოიხედნეს, ვინ გვიჭვრეტსო, სადა ვინ-ა,
ვერა ნახეს სულიერი, ვერცა რამან შეაშინა;
და მე იღუმალ ვიხედვიდი, სულ-ღებული ვიყავ შინა.

1119 „მით ნავიდადმა მათ რომე გარდმოსვეს კიდობანითა,
ახადეს, ქალი გარდმოსდა უცხოთა რათმე ტანითა,
თავსა რიდითა შავითა, ქვეშეთ მოსილი მწვანითა,
და მხესა სიტურფედ ეყოფის, იქოს მისითა გვანითა.

ქართული
ბიბლიოთეკა

1120 „რა მობრუნდა ქალი ჩემკენ, შემოადგეს სხივნი კლდესა,
ლაწუთა მისთა ელვარება ელვარებდა ხმელთ და სესა;
დაუწუხენ თვალნი, ყოლა ვერ შეუადგენ, ვითა მზესა,
და უკმოვიხაშ კარი, ჩემგან მათი ჭურვებ ზერა ცხესა.

1121 „მოვიხმენ ოთხნი მონანი, ჩემსა წინაშე მდგომელნი,
ვუჩვენე: «ხედავთ, ინდოთა ტუვედ ჰევანან შუქნი რომელნი?
ჩაეპარენით, ჩაედით წუნარად, ნუ ჩქარად მხლტომელნი,
და მოგვიდონ, ფასი მიეცით, რასაცა იუვნენ მნდომელნი.

1122 «თუ არ მოგცენ, ნულარ მისცემთ, წაჰკვარეთ და დახოცენით,
მოიყვანეთ ისი მთვარე, ქმენით კარგად, ეცადენით!»
ჩემნი ეძანი ზედადაღმა ჩაეპარნეს, ვითა ფრენით,
და დაევაჭრნეს, არ მოჰყიდეს, შავნი ვნახენ მეტად წყენით.

1123 „მე სარკმელთა კარდავადეკ. რა შევიკენ, არ მოჰყიდეს,
შევიზახენ: «დახოცენით!», დაიპურნეს და თავსა სჭრიდეს;
იგი ზღვასა შეასრივნეს, შემოადგეს ქალსა, სცვიდეს;
და ჩავეგებე, გამოვჰკვარე, ზღვის ჰირს ხანსა არ დაზმიდეს.

1124 „რა კიამბო ქება მისი, რა სიტურფე, რა ნახობა!
ფუიცავ, რომე იგი მზესა, არა მართებს მზესა მზობა!
ვინ გაიცდის შუქთა მისთა, ვინმცა ვით ქმნა ნახახობა!
და მე თუ დამწვაფს, აჰა მზა ვარ, აღარ უნდა ამას მზობა!“

1125 ესე სიტუვა დაასრულა, ფატმან იკრნა ჰირსა ხელნი;
ავთანდილსცა აეტირნეს, კარდმოყარნა ცრემლნი ცხელნი;
ერთმანერთი დააუწუდა, მისთვის გახდეს ვითა ხელნი,
და ღვარძან, ზედათ მონადენძან, გააწყალნა ფიფქნი თხელნი.

1126 მოიტირეს, ეძამან უთხრა: „ნულარ გასწუვედ, გაასრულე“.
ფატმან იტუვის: „მივეგებე, გული მისთვის ვაერთგულე,
კარდვუკოცნე ყოვლი ასო, თავი აძად მოვაძულე,
და ზედა დავსვი ტახტსა ჩემსა, შევეკვეთე, გავესულე.

1127 „ვჭკადრე: «მითხარ, ვინ ხარ, მზეო, ანუ შვილი ვისთა ტომთა?
იმა ზანგთა სით მოჭყვანდი შენ, ჰატრონი ცისა ხომთა?»
მან ჰასუსი არა მითხრა მე სიტყვათა ესეხომთა,
და ას-ნაკეცი წყარო ვნახე ცრემლთა, მისთა მონაწილთა.

1128 „რა მივაჭირვე კითხვითა, მეტითა საუბარითა,
გულ-ამოხვინჩვით ატირდა მით რამე ხმითა წყნარითა;
ბროლ-ლალსა ღვარი ნარგისთათ მოსდის გიძრისა ღარითა;
და მისი მჭვრეტელი დავიწვი, გავხე გულითა მკუდარითა.

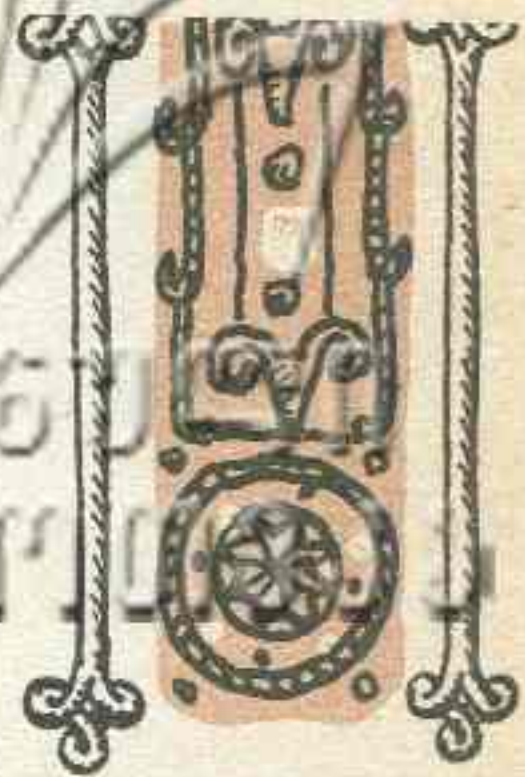
1129 „მითხრა: «შენ ჩემთვის, დედაო, ხარ უძობესი დედისა,
რას აქნევ ჩემსა ამბავსა, ზღაპარი არის ებედისა!
ღარიბი ვინმე, შემსწრობი ვარ უბედოსა ბედისა;
და თუ რაცა მკითხო, ძალიძცა გიგძია არსთა მხედისა!»

1130 „ვთქვი: «უქამოდ არ წესია მოყვანა და მზისა ხმობა:
მოძევანელი გაშმაგდების და წაუვა ერთობ ცნობა;
ხმობა უნდა ჟამიერად, სააჯოსა ეოვლსა თხრობა.
და რად არ ვიცი ამა მზისა საუბრისა უქამობა?»

1131 „ავიუვანე იგი ჰირ-მზე ნაქები და ვერ ვთქვი უქი;
სურვილმან და მზემან მისმან, ძლივ დავძალე მისი შუქი,
ჩამოვჭბურე მრავალ-კეცი სტავრა მძიმე, არ-სუბუქი;
და ცრემლსა სეტევს და ვარდსა აზრობს, წამწამთაგან მოქრის ბუქი.

1132 „მოვიუვანე შინა ჩემსა იგი ჰირ-მზე ტანით ალვით,
მოუყვანძმე სახლი ერთი, შიგან დავსვი მეტად ძალვით;
არვის ვუთხარ სულიერსა, შევინახე ფარვით, კრძალვით,
და ერთი ზანგი ვამსახურე. მე შევიდი, ვნახი ხალვით.

1133 „ვით გიამბო საკვირველი მე, კლახ, მისი ეოფა-ქცევა,
დღე და ღამე გაუწევდლად ტირილი და ცრემლთა ფრქვევა!
შევეხვეწი: «დადუძიო», წამ ერთ ჰქონდის ჩემი თნევა.
და აწ უძისოდ ვით ცოცხალ ვარ, ჰაი ჩემთვის, ვაკლახ მე, ვა!

1134 „შინა შევიდი, მას წინა ედვის ცრემლისა კუბები,
ძიგან სისხლისა მორეუსა ეერდნის ვიძრისა შუბები,
მელნისა ტბათათ იღვრების სავსე სათისა რუბები,
და შუა მოწსა და აუიესა სჭვირს მარტაღიტი ტუბები.

1135 „ქაძი ვერ ვპოვე კითხვისა ნიადაგ ცრემლთა ღვრისაგან,
თუძცა შეკითხა: «ვინ ხარ და ეგრე გასრული — რისაგან?»
მჩქეფრად სისხლისა ნაკადი მოსდის ალვისა ხისაგან,
და მას ხორციელი რა გასძლებს სხვა, კიდევანი ქვისაგან!

1136 „არად უნდის საბურავი, არცა წოლა საგებლითა,
მიწვივ იუვის რიდითა და მით ერთითა უბაჩითა,
მკლავი მისი სასთაულად მიიდვის და მიწვის მითა,
და ძლივ ვაჭაძი ცოტა რაძე ათასითა შეხვეწითა.

1137 „სხვა გიაძბო საკვირველი რიდისა და უბაჩისა;
ვარ მნახავი ეოვლისავე უცხოსა და ძვირფასისა,
მაგრა მისი არა ვიცი, ქმნილი იყო რაგვარ რისა:
და სიღბო ჰქონდა ნაქსოვისა და სიმტკიცე — ნაჭედისა.

1138 „მან ტურფამან სახლსა ჩემსა ეგრე დაუო ხანი დიდი;
ვერ გავანდექ ქმარსა ჩემსა, შესმენისა მქონდა რიდი;
ვთქვი: «თუ ვუთხრობ, ვიცი, დარბაზს გამამქლავნებს ისი ფლიდი».
და ესე მეუო საგონებლად, კვლა შევიდი, კვლა გავიდი.

1139 „ვთქვი: «თუ არ ვუთხრა, რა ვუყო, ჩემგან რა მოეგვარების?
არცა რა ვიცი, რა უნდა, რა ვისგან მოეხმარების;
ქმარი რა მიგრძნობს, მო-ცა-მკლავს, ველარა მომეფარების;
და ვითა დავძალო ნათელი, ვინ შხესა დაედარების?!

1140 «მე, კლახ, მარტომან რა ვუყო, მიმატებს ცეცხლთა დებასა!
მო და გავანდო, ნუ შევალ უსენის შეცოდებასა;
არ გამამქლავნოს, ვაფიცო, თუ მომცემს იმედებასა,
და სულსა ვერ წასწუბედს, ვერა იქმს ფიცისა გაცუდებასა».

ეროვნული
გერბი

1925

1141 „ძივე მარტო, ქმარსა ჩემსა ველადობე, ველაციცე,
მერძე ვუთხარ: «გითხრობ რასმე, მაგრა ჰირველ შემოდვიცე,
არჯის უთხრა სულიერსა, საფიცარი მომეც მტკიცე».
და ფიცი ფიცა საშინელი: «თაფიცაო კლდეთა ვიცე!»

1142 «რაცა მითხრა, სიკუდილამდის არჯის ვუთხრა სულიერსა,
არა ბერსა, არა ემასა, მოუვარესა, არცა მტერსა».
მერძე ვუთხარ ვველაკაი უსენს, კაცსა ღმობიერსა:
და «მოდი, მომევე აქა სადმე, მო, გიჩვენებ მზისა ფერსა».

1143 „ადგა, ამევა და წავედით, შეველენით კარნი სრისანი.
უსენ გაჭკვირდა, გა-ცა-კრთა, რა შუქნი ნახნა მზისანი;
თქვა: «რა მიჩვენე, რა ვნახე, რანია, ნეტარ, რისანი?!
და თუ ხორციელი არისმცა, თვალნიმცა მრისხვენ ღმრთისანი!»

1144 „ვთქვი, თუ: «არცა რა მე ვიცი ამისი ხორციელობა,
რაცა არ გითხარ, მის მეტი არა მაქვს მეცნიერობა;
მე და შენ ვჭკითხოთ, ვინ არის, ვისგან სჭირს ისი ხელობა,
და ნუთუ რა გვითხრას, ვეაჯნეთ, ქმნას დიდი ღმობიერობა».

1145 „ძივედით, გვექონდა ორთავე კრძალვა მისისა კრძალისა;
ვჭკადრეთ, თუ: «მზეო, სახმილო გვედების შენგან აღისა,
გვითხარ, რა არის წამალი მთვარისა შუქ-ნამკრთალისა?
და რას შეუქმნიხარ საფრანად შენ, ფერად მსგავსი ლალისა?»

1146 „რაცა ვჭკითხეთ, არა ვიცი, ესმა ანუ არ ისმენდა:
ვარდი ერთგან შეეწება, მარგალიტსა არ აჩენდა;
გველნი მოშლით მოუკეცნეს, ბალი შეღმა შე-რა-შენდა,
და მზე ვემაჰსა დაებნელა, ზედა რადმცა გაგვითენდა!

1147 „ვერა დავჭყარეთ ჰასუხი ჩვენ საუბრითა ჩვენითა:
ვეფხი-ავაზა ჰირ-ქუშად ზის, წერომა ვერ ვუგრძენითა.
კვლაცა ვაწეინეთ, ატირდა მჩქეფრად ცრემლისა დენითა,
და «არა ვიციო, მიმიძვით!», ეს ოდენ გვითხრა ენითა.

1148 „დავსხედით და მას თანავე ვიტორეთ და ცრემლი ვლამეთ,
რაცა გვეთქვა, შევინანეთ, სხვამცა რაღა შევიწამეთ!
ძლივ ვიაჯეთ დადუმება, დავადუმეთ, დავაამეთ,
და ჩვენ მივართუით ხილი რამე, მაგრა ვერა ვერ ვაჭამეთ.

1149 „უსენ იტუვის: «ბევრ-ათასნი ჭირნი ამან ამიხოცნეს;
ესე ღაწენი მზისად ხმანან, ვაცთავანძცა ვით იკოცნეს!
უმართლვა, ვერ-მჭვრეტელმან თუ ჰატოქნი იასოცნეს,
და მე თუ შვილნი მიჩვენებან, ღმერთმან იგი დამიხოცნეს!»

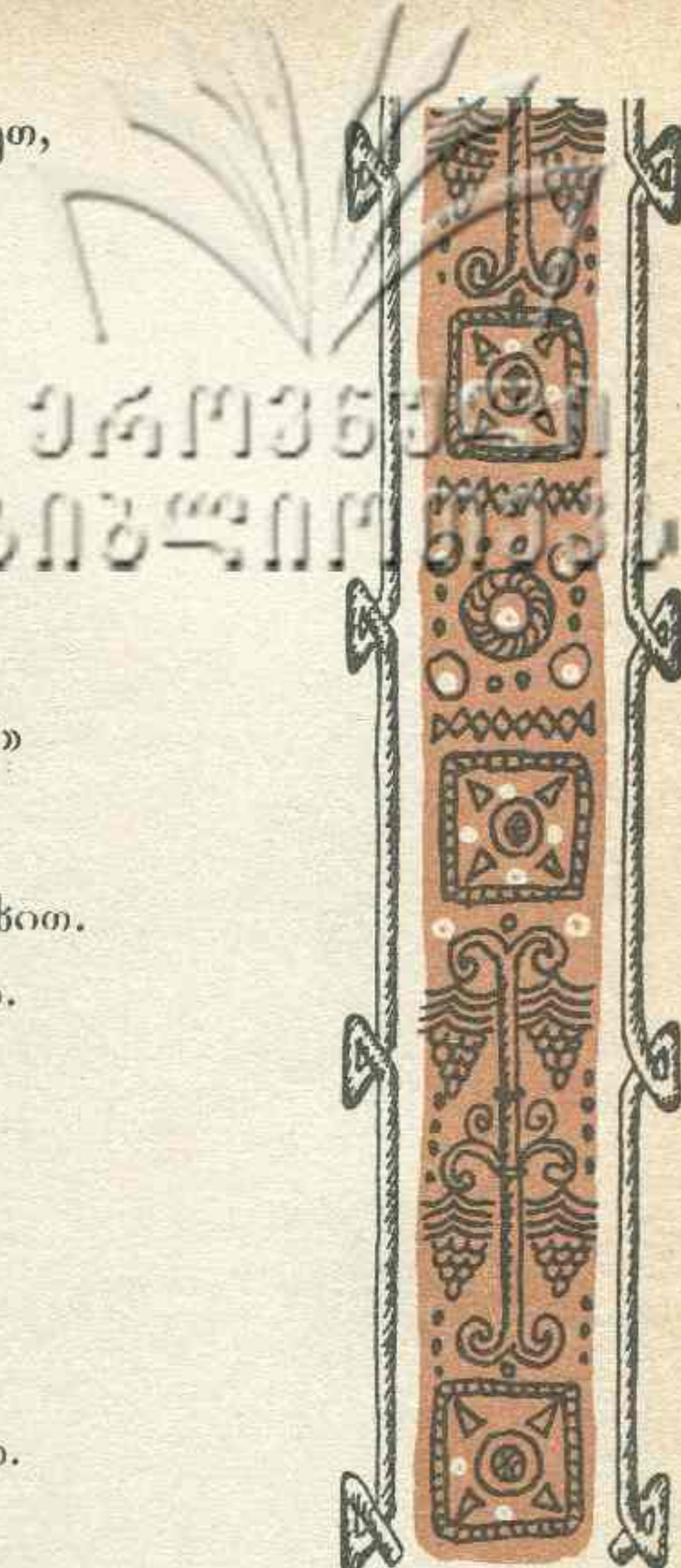
1150 „მას ვუჭვრიტეთ დიდი ხანი, წამოვედით სულთქმით, ახით.
მეურა გვიჩნდის სიხარულად, გაურა დიდად ვივაცლახით.
ვაჭრობისა საქმისაგან მოვიცალით, იგი ვნახით,
და გულნი ჩვენნი გაუშვებლად დაუტუვევნეს მისით მახით.

1151 „რა გარდახდა ხანი რამე, გამოვიდეს ღამე-ღღენი,
უსენ მითხრა: «არ მინახავს ძოდანდითგან მეფე ჩვენი.
მივაზირებ, წაუალ, ვნახავ, ვუდარბახო, ვუძღვნა ძღვენი».
და მოვასხენე: «დია, ღმერთო, ბრძანებაა ეგე თქვენი!»

1152 „უსენ ტაბაკსა დააწყო მარგალიტი და თვალეზი.
დავედრე: «დარბახს დაგხვდების დარბახის ერი მთრვალები;
ამა ქალისა ამბავსა, მოძკალ, თუ არ ეკრძალები».
და კვლა შემომფიცა: «არ ვიტუვი, თავსაცა მეცეს ხრძალები!»

1153 „უსენ მივიდა, ხელმწიფე დახვდა ნადიმად მჯდომელი,
უსენ არიფი მეფისა, მეფეცა მისი მნდომელი,
წინა მიისვა, შეიძღვნა, ძღვენი მიართვა რომელი.
და აწ ნახო მთრვალი ვაჭარი, ცქაფი, უწროფელი, მსწრომელი.

1154 „რა მეფემან უსენს წინა სვა მრავალი დოსტაქანი,
კვლა შესვეს და კვლა აუვსნეს სხვა ფარჩნი და სხვა ჭიქანი.
დაავიწედეს იგი ფიცნი, რა მუსაფნი, რა მაქანი!
და მართლად თქმულა: «არა მართებს ევაუსა ვარდი, ვირსა რქანი».

1155 „უთხრა დიდმან ხელმწიფემან უჭკუოსა უსენს, მთრგალსა:
 «დია მიკვირს, სამღვინოდ ჩვენად სით შაილებ ამა თვალსა,
 მარგალიტსა დიდროვანსა, უმსგავსოსა ჰპოვებ ლაღსა?»
 და ვერ კარდვიხდი, თავმან ჩემმან, ძღვენთა შენთა ნათათლსა».

ერისული

1156 „თაყვანის-სცა უსენ, ჰკადრა: «ჰე მანალო ხელმწიფეო,
 ხეცით შუქთა მოძფენელო, მარჩხელო არსთა, მსეო!
 რაცა სხვა მაქვს, ვისი არის ოქრო, თუნდა საჭურჭლეო?
 და დედის მუცლით რა გამოძევა? მბოძებია თქვენგან მეო.

1157 «ამას გკადრებ, თავმან თქვენმან, არა გმართებს მადლი ძღვნისა;
 სხვა რამე მითქს სამღვინო თქვენი, შესართავი თქვენის ძისა;
 მას უცილოდ დამიძადლებთ, ოდეს ნახოთ მსგავსი ძისა,
 და მაშინ მეტად გაამრავლოთ თქვენ ბრძანება ნეტარძისა».

1158 „რას ვაგრძელებდე! გატეხა ფიცი, სიმტკიცე სჯულისა,
 უამბო ჰოვნა ქალისა, მჭვრეტაგან მხედ სახულისა.
 მეფესა მეტად ეამა, მიეცა ღვინი გულისა,
 და უბრძანა დარბაზს მოყვანა, სრულ-ქმნა უსენის თქმულისა.

1159 „მე აქა ჩემსა ამოდ ვჯე, მუნამდის არ მიკვნივსია.
 შემოდგა კარსა მეფისა მონათა უხუცესია,
 თანა ჰევა მონა სამოცი, ვით ხელმწიფეთა წესია,
 და მოვიდეს; დია გაუჭკვირდი, ვთქვი: «რამე საქმე ზესია».

1160 „მისაღამეს, «ფატმან, — მითხრეს, — ბრძანებაა ღმრთისა სწორთა:
 დღეს რომელი უსენ შესძღვნა ქალი, მსგავსი მზეთა ორთა,
 აწ მოგვგვარე, წაუვიუანოთ, ვლას არ გვინდა გზათა შორთა».
 და ესე მესმა, დამტუდეს ცანი, რისხვა ღმრთისა ეცა კორთა.

1161 „მე გაკვირვებით კვლავ ვჭკითხე: «რა ქალი გინდა, რომელი?»
 მათ მითხრეს: «უსენ შემოსძღვნა ჰირი ელვათა მკრთომელი».
 არას მარგებდა, დაესკვნა დღე ჩემი სულთა მხდომელი,
 და აუთრთოლდი, ავდეგ ვეღარა, ვერცა ქვე ვიყავ მჯდომელი.

1162 „შევე, ვნახე იგი ტურფა მტირალად და ცრემლ-დასხმულად,
ვჭკადრე: «მხო, ბედმან შავმან ვით მიძუნთლა, ხედავ, რულად!
ცა მობრუნდა რისხვით ჩემკენ, იავარ-მეო, ამფხვრა სრულად,
და შემასმინეს, მეფე ვითხოვს, ვარ ამისთვის გულ-მოკლულად».

1163 „მან მითხრა: «დაო, ნუ გიკვირს, ეგე რაზომცა ძნელია!
ბედი უბედო ჩემხედა მიწვივ ავისა მქმნელია.
კარგი რამ მჭირდეს, გიკვირდეს, ავი რა საკვირველია!
და სხვა-და-სხვა ჭირი ჩემხედა არ ახალია, ძველია».

1164 „თვალთათ ვითა მარგალიტი გარდმოყარა ცრემლი ხშირი,
ადგა ასრე გულ-უძიძრად, ვეფხვი იყო ანუ გპირი,
ლხინი ლხინად არად უჩნდა, მართ აგრევე ჭირად ჭირი.
და მთხოვა, გარე აჯიღითა მოიბურა ტანი, ჰირი.

1165 „შევე საჭურჭლეს, რომელსა ფასი არ დაედებოდა,
თვალ-მარგალიტი ავიღე, რაც ოდენ ამეღებოდა,
თვითო და თვითო თვითოსა ქალაქსა ეფასებოდა,
და მივე, მას წელთა შევარტევი, შავ-გული ვისთვის კვდებოდა.

1166 „ვარქვი: «ჩემო, განლა სადმე გენმარების ესეგვარი».
მათ მონათა ხელთა მივეც იგი ჰირი, მზისა დარი.
ცნა მეფემან, მოეგება; ჰკრეს ტაბლაკსა, გახდა ზარი;
და იგი მივა თავ-მოდრეკით წენარი, არას მოუბარი.

1167 „ხედა მოატედა მჭვრეტელი, გახდა ზათქი და ზარები,
ვერ იჭირვიდეს სარანგნი, მუნ იყო არ-სიწენარები;
იგი რა ნახა მეფემან, საროსა მსგავსი ნარები,
და გაკრთომით უთხრა: «ჰე მხო, აქა ვით მოიგვარები?»

1168 „ვით მხემან, მისნი მჭვრეტელნი შექმნა თვალისა მფახველად;
მეფემან ბრძანა: «გამხადა ნახული მე უნახველად,
ღმრთისაგან კიდე ვინმც იყო კაცი ამისად მსახველად!
და მართებს ამისსა მიჯნურსა, ხელი თუ რბოდეს, ახ, ველად!»

1169 „გვერდსა დაიხვა, ეუბნა ტებილითა საუბარითა:
«ძითხარო, ვინ ხარ, ვისი ხარ, მოსრული ვისთა გვართა?»
მან არა გასცა ჰასუხი ჰირითა, მზისა დართა;
და თაუ-მოდრეკილი დადრეჯით ქვე წიხ ცნობითა წყნართა!»

1170 „არ ისმენდა მეფისასა, რასა გინდა უბრძანებდა,
სხვაგან იყო გული მისი, სხვასა რასმე იგონებდა;
ვარდი ერთგან შეეწება, მარგალიტსა არ აღებდა,
და მჭვრეტნი მისნი გააკვირვნა, რასამცა ვინ იაზრებდა!

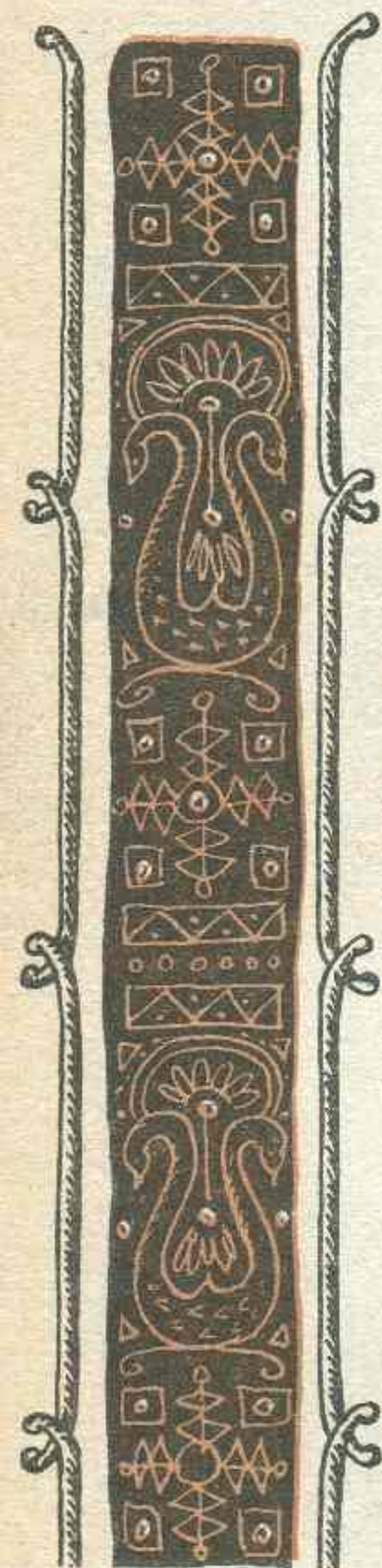
1171 „მეფე ბრძანებს: «რა შევიგნათ, გული ჩვენი რათ იხსნების?
ამა ორთა კიდევანთა აზრი არა არ იქმნების:
ან ვისიმე მიჯნურია, საუფარელი ეგონების,
და მისგან კიდე არვისად სცაღს, ველარცა ვის ეუბნების.

1172 «ანუ არის ბრძენი ვინმე, ძალალი და ძალლად მხედი,
არცა ღხინი ღხინად უჩანს, არცა ჭირი შედა-ხედი;
ვით ხლაჰარი, ასრე ესმის უბედობა, თუნდა ბედი,
და სხვაგან არის, სხვაგან ფრინავს, გონება უც ვითა ტრედი.

1173 «ღმერთმან ქმნას, შინა მოვიდეს მე ჩემი გამარჯვებული,
მე დაუასუდრო ესე მზე, და-, მისთვის დამხადებული;
მან ათქმევინოს ნუთუ რა, ჩვენცა ვცნათ გაცხადებული,
და მუნამდის მთვარე შუქ-კრთომით ჯდეს, მზისა მოძორვებული».

1174 „ხელმწიფისა შვილსა გითხრობ კარგსა ემასა, გულთუანსა,
უებროსა სხედ და თვალად, შეენიერსა ჰირსა, ტანსა;
მაშინ ლაქარს წასრულ იყო, მუნ დაჭყოფდა დიდსა ხანსა,
და მამა მისთვის ამხადებდა მას, მნათობთა დასაკვანსა.

1175 „მოიღეს, ტანსა ჩააცვეს შესამოსელი ქალისა,
მას შედა შუქი მრავალი ჩნდა მნათობისა თვალისა,
დაადგეს თავსა გვირგვინი ერთობილისა ლაღისა,
და მუნ ვარდსა ფერი აშვენებს ბროლისა გამჭვირვალისა.

1176 „მეუფემან ბრძანა: «მოკაშმეთ საწოლი უფლის-წულისა!»
დაუდგეს ტახტი ოქროსა, წითლისა ძაღრიბულისა;
ადგა თვით დიდი ხელმწიფე, ჰატრონი სრისა სრულისა,
და მას ზედა დასვა იგი მზე, ლხინი მჭვრეტელთა გულისა.

1177 „უბრძანა ცხრათა ხადუმთა დადგომა მცველად კარისად
ხელმწიფე დაჯდა ნადიმად, მსგავსად მათისა გვარისად;
უბოძა უსენს უზომო მუქფად მის მზისა დარისად.
და სცემენ ბუკსა და ტაბლაკსა მოსამატებლად ზარისად.

1178 „გააკრძელეს ნადიმობა, სმა შეიქმნა მეტად კრძელი,
ქალი ჰირ-მზე ბედსა ეტევის: «რა ბედი მიც ჩემი მკლველი!
სადაური სად მოსრულვარ, ვის მიუხვდები ვისთვის ხელი,
და რა ვქმნა, რა ვუო, რა მეტეგების, სიცოცხლე მჭირს მეტად ძნელი!»

1179 „კვლაცა იტევის: «ნუ დავაჭნობ შვენებსა ვარდთა ფერსა,
ვეცადო რას, ნუთუ ღმერთმან მომარიოს ჩემსა მტერსა!
სიკვდილამდის ვის მოუკლავს თავი კაცსა მეცნიერსა?
და რა მისჭირდეს, მაშინ უნდან გონებანი გონიერსა!»

1180 „ხადუმნი უხმნა, უბრძანა: «ისმინეთ, მოდით ცნობასა!
მოღორებულხართ, დამცთარხართ თქვენ ჩემსა ჰატრონობასა,
დამცთარა თქვენი ჰატრონი, ჩემსა თუ ლამის სძლობასა,
და ჩემთვის ბუკსა და ტაბლაკსა ცუდად, გლახ, იცემს, ნობასა.

1181 «არ ვარგვარ თქვენად დედოფლად, ჩემი გზა კიდევანია;
მაშოროს ღმერთმან მამაცი, ჰირად მზე, სარო-ტანია!
სხვასა რას მნუკევთ საქმესა, ჩემნი საქმენი სხვანია!
და თქვენთანა ჩემი სიცოცხლე არ ჩემი შესავანია.

1182 «უცილოდ თავსა მოვიკლავ, გულსა დავიცემ დანასა,
თქვენ დაგხოცს თქვენი ჰატრონი, სოფელს ვერ დაჭყოფთ ხანასა;
ესე სჯობს: მოგცე საჭურჭლე, მძიმე მარტუია ტანასა,
და მე გამაზარეთ, გამიშვით, თვარა დაიწეებთ ნანასა».

1183 „შემოიხსნა მარგალიტი, შემოერთვა რაცა თვალი,
მოიხადა გვირგვინიცა გამჭვირვალად, ერთობ ლაღი;
მისცა, უთხრა: «გამომიღეთ, გუაჯები გულ-მხურვალად,
და მე გამიშვით, ღმერთსა თქვენსა მიავალეთ თქვენი ვაღი».

1184 „მონათა მიხვდა სიხარბე მის საჭურჭლისა ძვირისა,
დავიწუდა შიში მეფისა, ვითა ერთისა გვირისა,
გამოხარება დაასკვნეს მის უებროსა ჰირისა.

და ნახეთ, თუ ოქრო რასა იქმს, კვერთხი ეშმაკთა ძირისა!

1185 „ვა, ოქრო მისთა მოუვასთა აროდეს მისცემს ლხენასა,
ღღუდ სიკვდილამდის სიხარბე შეაქნევს კბილთა ღრჭენასა,
შესდის და გასდის, აკლია, ემდურვის ეტლთა რბენასა,
და კვლა აქა სულსა დაუბამს, დაუძლის აღმაფრენასა.

1186 „რა ხადუმთა აუსრულეს საქმე მისი საწადელი,
ერთმან ტანსა აიხადა, მისცა მისი ჩასაცემელი,
სხვანი კარნი გამოარნეს, იჯრებოდა დარბაზს მსძელი.
და დარჩა მთვარე კველისაგან, კავსებული, ჩაუნთქმელი.

1187 „მონანიცა გარდიხვეწნეს, გაიპარნეს მასვე თანა.
ქალმან კარსა დამირეკა, ფატმანობა ჩემი ბრძანა.
გავუ, ვიცან, მოვეხვიე, გამიკვირდა მეცა განა!
და შინა ეოლა არ შემომეფა: «რად მაწვეო», შემანანა.

1188 „მიბრძანა: «თავი ვიუიდე მოცემულითა შენითა,
მუქაფა ღმერთმან შემოგზღოს მოწუალებითა შენითა!
ველარ დამძალავ, გამიშვი, ფიცხლა გამგზავნე ცხენითა,
და სადამდის სცნობდეს ხელმწიფე, კაცთა მომწვევდეს რბენითა».

1189 „შევე ფიცხლად საჯინიბოს, ავხსენ ცხენი უკეთესი,
შეუკაზმე, ხედა შევსვი მხიარული, არ მოკვინესი;
ჰკვანდა, ოდეს ლომსა შეჯდეს მზე, მნათობთა უკეთესი.
და წახდა ჩემი ჭირნახული, ვერ მოვიძკე, რაცა ვსთესი.

1190 „ღღე მიიყარა, ხმა კახდა, მოვიდა მისი მღევარი,
მოიცვეს შიგან ქალაქი, შეიქმნა მოსაწყევარი;
მე მკითხეს, ვარქვი: «თუ ჰპოვოთ მუნ სახლსა, სადა მე ვარო,
და მეფეთა ვიყო შემცოდე და მათთა სისხლთა მსღვევარი!»

1191 „მონახეს, ვერა შეიგნეს, შეიქცეს დაწბილებულნი,
მას აქათ იგლოვს ხელმწიფე და ეოვლნი მისნი ხლებულნი.
დახედენ დარბაზის ერთა, შევლენ ისფრითა ღებულნი!
და მზე მოგვემორვა, მას აქათ ჩვენ ვართ სინათლე-კლებულნი.

1192 „მის მთვარისა სადაობა კვლა გიამბო, საქმე კვლაცო;
აწ უწინა ესე გითხრა, რას შექადდა ისი კაცი:
მე, კლახ, ვიუავ მისი ნეზვი, იგი იყო ჩემი ვაცი.
და კაცსა დახვრის უკულობა და დიაცსა ბოზი ნაცი.

1193 „მით არ ჯერ ვარ ქმარსა ჩემსა, მჭლე არის და თვალად ნასი.
ისი კაცი ჭაშნაგირი დარბაზს იყო მეტად ხასი;
ჩვენ კვიუვარდა ერთმანერთი, არ მაცვია თუცა ფლასი,
და ნეტარძი ვინ სისხლი მისი შემახვრიტა ერთი თასი!

1194 „ესე ამბავი მას თანა ვთქვი დიაცურად, სელურად:
ჩემსავე მოსლვა მის მზისა და გაპარება მელურად.
გამქლავნებასა შექადდა არ მოუვარულად, მტერულად,
და აწ ისრე მკვდარსა ვიგონებ, იმ, თავი ვისხენ მე რულად!

1195 „დამქადის, რასომჯერცა წავიკიდნით თავის წინა.
ოდეს მესმე, არ მეგონა მე იმისი ეოფა შინა;
მოსრულიყო, მოსლვა ეთქვა; შენცა მოხვე, შემეშინა,
და ამაღ კვადრე: «ნუ მოხვალო», მოგაკებე მონა წინა.

1196 „ადარ დაპბრუნდით, მოხვედით, შუქნი თქვენ ჩემთვის არენით;
შეიუარენით ორნივე, ჩემსედა დაიჯარენით;
ამად შევშინდი, ღონენი ვედარა მოვაგვარენით,
და იმას, კლახ, ჩემი სიკვდილი გულითა სწადდა, არ ენით.

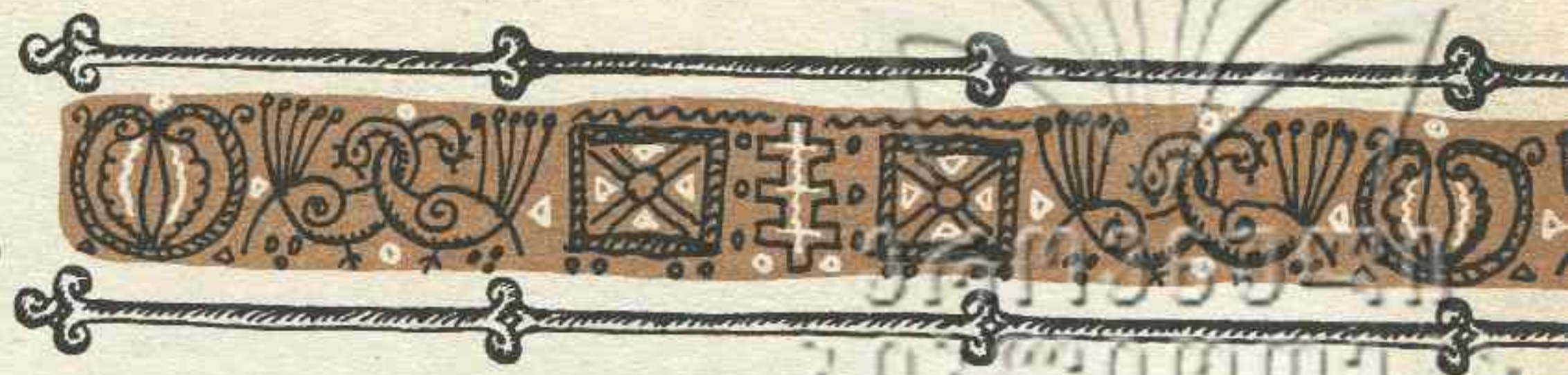
1197 „თუმცა ისი არ მოგეკლა, მისრულიყო დარბაზს ვითა,
შემასმენდა ჯაფრიანი, გული ედვა ცეცხლებრ წვითა;
მეფე მწერალი გარდასწმედდა სახლსა ხემსა გარდაგვითა,
და შვილთა, ღმერთო, დამაჭმევდა, დამქოლფიდა მერმე ქვითა!“

1198 „მუქაფა ღმერთმან შემოგზღოს! — მადლსა გუადრებდემე რასა,
რომელმან დამსსენ მშვიდობით იმა კველისა მწერასა!
აწ ამას იქით ვნატრიდე ხემსა ეტლსა და წერასა,
და აღარ ვიძიში სიკვდილსა, ჰაი, ჩაფიჭერ ქვე რასა!“

1199 ავთანდილ უთხრა: „ნუ გეშის, წიგნსაცა ავრე სწერია:
მოუვარე მტერი უოვლისა მტრისაგან უფრო მტერია;
არ მიენდობის გულითა, თუ კაცი მეცნიერია.
და ნულარ იძიში იმისგან, აწ იგი მკვდართა ფერია.“

1200 „იგივე მითხარ, მას აქათ, ქალი გაჭკვანე შენ ოდეს,
რაცალა გეცნას ამბავი, ანუ რა მისი გსმენოდეს“.
კვლა იტყვის ფატმან ტირილით, კვლა თვალთა ცრემლი სდენოდეს.
და „წარხდესო მუქნი, რომელნი მზისაებრ ველთა ჰფენოდეს!“

ამბავი ნესტან-დარეჯანისა ქაჯთაგან შეპურობისა

ე
ა, საწუთრო, სიცრუით თაუი სატანას ადარე!
შენი ვერაუინ ვერა ცნას, შენი სიმუხთლე სად არე;
ჰირი მზისაებრ საჩინო სად უჩინო ჰყავ, სად არე?
და მით ვხედავ, ბოლოდ სოფელსა ოხრად ჩანს უოფლი, სად არე!

1202 ფატმან იტუვის: „მომეშორვა მზე, მნათობი სრულად ხმელთა,
სიცოცხლე და სულ-დგმულობა, მონაგები ჩემთა ხელთა;
მას უკანით გაუწუვედლად დება მჭირდის (ეცხლთა ცხელთა,
და ვერ გავახმე წყარო ცრემლთა, თვალთა ჩემთა კადმომღვრელთა.

1203 „სახლი და შვილი მომბულდა, ვჯდი უკულოთა კულითა,
მას ვიგონებდი მღვიძარე, რა მიმეძინის ლულითა;
უსენ, გამტეხი ფიცისა, მიჩს უსჯულოთა სჯულითა,
და ვერ მიძიასლოს საახლოდ კრულმან ჰირითა კრულითა.

1204 „დღესა ერთსა, საღამო-ყამ, ჩასლვა იყო ოდენ მზისა,
წავდეგ წინა დარიჯავთა, კარი მიჩნდა ხანავისა;
ვიგონებდი, სევდა მკლვიდა მისისავე გონებისა,
და ვთქვი: «კრულია ზენაარი უოფლისამცა მამაცისა».

1205 „მოვიდა სითმე ღარიბი მონა მოყუსითა სამითა,
 მონა მონურად მოსილი, სხვანი მკსავრულად სამითა,
 სასმელ-საჭმელი მოიღეს, ქალაქს ნასყიდი დრამითა,
 და სმიდეს, ჭამდეს და უბნობდეს, სხდეს მხიარულნი ამითა.

1206 „მე ვუყურებდი, ვუჭვრეტდი; თქვენ: «ამოდ ვაფინარენით,
 მაგრა ჩვენ აქა მოყვასნი უცხონი შევიყარენით,
 არცა რა ვიცით, ვინ ვინ ვართ ანუ სით მოვიარენით,
 და ხამს, ერთმანერთსა ამბავი ჩვენცა ვუთხრათ ბარ ენით».

1207 „მათ სხვათა მათი ამბავი თქვენს, ვითა მკსავრთა წესია;
 მონამან უთხრა: «ჰე მძანო, განგება რამე შესია:
 მე მარგალიტსა მოგიპკი, თქვენ ქვრიმი დაგითვისია,
 და ჩემი ამბავი ამბავთა თქვენთაგან უკეთესია.

1208 «მე ვარო მონა მეფისა მალლისა, ქაჯთა მფლობლისა;
 მათ მიხვდა ცემა სენისა, მათისა დამამხობლისა:
 მოგვიკვდა შემწე ქვრივისა, შემწენარებელი ობლისა,
 და აწ შვილთა მისთა და მისი ზრდის, უკეთესი მშობლისა.

1209 «დულარდუსტ არის დიაცი, მაგრა კლდე, ვითა ლოდია,
 ვისცა არ დაჰკოდს, ემა მისი ვერავის დაუკოდია;
 მას უსხენ წვრილნი ძმის-წულნი: როსან და ერთი როდია, —
 და აწ იგი ქაჯეთს ხელმწიფედ ქვე ზის, მორჭმული სწოდია.

1210 «გვესმა ამბავი, ზღვათ იქით სიკვდილი დისა მათისა,
 შეიჭირვებდეს ვაზირნი, დამალეს ქმნა ხალვათისა,
 ვითა ვჰკადროთო დავსება ჰირისა, ხმელთა მნათისა?!
 და რომაქ მონაა, თავადი მონისა ბეგრ-ათასისა.

1211 «რომაქ ბრძანა: «მო-ცა-ვინ-მკლას, მე ტირილსა არ დავხვდები.
 მინდორს წაუალ, ვიძეკობრებ, ალაფითა ავივსები,
 შინა მოვალ მოებული, ადრე ზედა მოვესწრები,
 და მეფე დისა დატირებად წავიდოდეს, წა-ცა-ვჰყუები».

1212 «გვითხრა მისთა ხელისათა: «წაჟაღ, თანა წამოძევეით!»
წაკვიტანა მონა ასი, ვეელაკაი მისგან რჩევით.
დღისით, მზისით ვძეკობრობდით, ღამეთაცა ვიუვნით თევით;
და დია ვლეწეთ ქარაჟანი, ღარი ჩვენკენ გარდმოვდევით.

1213 «მინდორ-მინდორ მოვიდოდით ჩვენ ღამესა დია ბნელსა,
დიდნი რამე სინათლენი გამოგვიჩნდეს შუა ველსა;
ვთქვით, თუ: მზეა ნუთუ ზეცით ჩამოჭრილი ზედა ხმელსა!
და დაბნეულნი მიჟეცენით გონებასა ჩვენსა მსჯელსა.

1214 «ზოგთა ვთქვით: არის ცისკარი; ზოგთა თქვეს: არის მთვარეო;
მას დარაზმულთა მივმართეთ, ახლოსმცა ვნახეთ ბარეო!
შორს მოვუარეთ, მიჟედით, შემოვადევით გარეო;
და მით ნათლიდაღმა გამოხდა ხმა, ჩვენი მოუბარეო.

1215 «გვითხრა: «ვინ ხართ, ცხენოსანნი? თქვენ სახელნი თქვენნი თქვენით;
გულანძართო მოციქული ქაჯეთს მიჟაღ, მერიდენით!»
ესე გვესმა, მოვადევით, ალუად გარე მოვერტეენით,
და ზირ-მზე რამე ცხენოსანი გავიცადეთ თვალით ჩვენით.

1216 «ფუჭვრიტეთ ზირსა მნათობსა, ელჟათა მელეჟარებსა;
მისი ციმციმი მზისაებრ ეფინებოდა არებსა;
ძვირ-ძვირად გვეუბნებოდა სიტუვასა რასმე წენარებსა,
და კბილთაგან შუქი შეადგა ზედან გიძრისა სარებსა.

1217 «კვლა ვეუბენით მას მზესა ტკბილ-მოუბრითა ენითა.
არ მონა იყო, ტეუოდა, ჩვენ ესე შევიგენითა;
რომაქ შეატეო ქალობა, გვერდსა წაუდგა ცხენითა,
და აღარ გაუშვით, დაჭირვა ვჭკადრეთ ხელითა ჩვენითა.

1218 «კვლა ვჭკითხეთ: «გვითხარ მართალი საქმე შენ მზებრ ნათელისა,
ვისი ხარ, ვინ ხარ, სით მოხვალ მანათობელი ბნელისა?»
მან არა გვითხრა, გაუშვა წეარო ცრემლისა ცხელისა.
და რა საბრალთა გავსილი მთვარე, ჩანთქმული კველისა!

1219 «არცა რა ცხადი ამაჲვი, არცა რა დასამალავი,
არა არ გვითხრა, ვინ იყო ან ვისგან ნამუსთაღავი;
ქუშ-ქუშად გვეუბნებოდა კუშტი, თავისა მკრძალავი,
და ვითა ასპიტი, მჭვრეტელთა მისთა თვალითა მღაღღავი».

1220 «რომაქ გვიბრძანა: «ნუ ჰკითხავთ, აწ თურუ არ-სათქმელია,
ამისი საქმე უცხოა, საამბობლადცა მხელია;
ბუდი მეფისა ჩვენისა არსთავან სანატრელია,
და მით რომე ღმერთი მას მისცემს, რაც უფრო საკვირველია».

1221 «ესე ღმერთსა მისაგვრელად მისად ჩვენთვის მოუცია,
მიუტანოთ არმაღანად, დაგვიმადლებს მეტად დია.
თუ დაუძალავთ, დაუძღვანდებით, მეფე ჩვენი ამაჲია,
და ჰირველ — მათი შეცოდება, მერმე დიდი აუგია».

1222 «მივემოწმენით, თათბირნი არ კიდე გაუაკიდენით;
დავბრუნდით, ქაჯეთს მივძართეთ, მას წინა მოვეკიდენით,
არცა რა ვჰკადრეთ ხელდახელ, არცა თუ წავეკიდენით;
და იგი ტირს, დაწვსა გულ-მდურლად ჩარცხის ცრემლისა კი ღენით».

1223 «მე რომაქს ვჰკადრე: «გამიძვი კვლა ადრე თქვენი მხლებელი;
აწ გულანძაროს ქალაქსა ვარ საქმის რასმე მღებელი».
მან გამომიძვა, აქ სადმე ლარი მიც წასაღებელი,
და თანა წავიტან, წა-ცა-ვალ მე მათი ზედა-მსწრებელი».

1224 „მათ კაცთა დია ეამა ესე ამაჲვი მონისა.
მე გავიკონე, შე-რე-მძრა ნაკადი ცრემლთა ფონისა,
მენიძნა, უოული ნიძანი ვიცან ჩემისა ღონისა,
და ცოტაი ღხინი მომეცა, მსგავსი დრამისა წონისა».

1225 „მოვიუფანე იგი მონა, ახლოს დავსვი ჩემსა წინა,
ვჰკითხე: «მითხარ, რას იტყოდნი? გაკონება მეცა მინა».
მან იგივე კვლა მიაძბო, რაცა მუნით მომესძინა,
და ამ ამაჲვან გამაცოცხლა, სულ-მობრძავი დამარჩინა».

1226 „მე ორნი შავნი მონანი ძეგანან სავსენი გრძნებითა:
უხინოდ მივლენ-წამოვლენ მათითა ხელოვნებითა;
მოვასხენ, ქაჯეთს გაკვსავნენ, ვარქვი, თუ: ანუ დასდგებითა,
და მაცნობეთ მისი ამბავი თქვენითა მოქმედებითა».

1227 „სამ დღე მოვიდეს, მიაძბეს, ფიცხლა ებიჯა გზისადა:
«მოუგვრიაო ძეფისა, ზღვას იქით წამაჴლისადა,
ვერვის შუედგმან საჭურეტლად თვალნი, მართ ვითა მზისადა,
და ქვე დაუწინდავს საცოლედ როსან ცოტასა უძისადა.

1228 «როსანს შვერთოთო, — დულარდუხტს ძეფესა უბრძანებია, —
ჯერთ ქორწინებად არა მცალს, აწ გული ცეცხლ-ნადებია;
შემოვიქცევი, შვეისძლობ, ვინ ცისა მზედ ნაქებია».
და ციხეს დაუსვამს, ხადუმი ერთაი უახლებია.

1229 «ყოფლი მცოდნელი გრძნებისა მას თანა წაუტანია,
მით რომე გზაა საჭირო, მტერნი საომრად მზანია;
ქვე დაუერია მოუძები, ვინც უფრო გულოვანია,
და დაეოვნების: წასრულა, ჯერეთ ცოტაი ხანია.

1230 «ქაჯთა ქალაქი აქამდის მტერთაგან უბრძოლველია:
ქალაქსა შიგან მაგარი კლდე მალალი და გრძელია,
მას კლდესა შუა გვირახი, ასაძრომელი ხვრელია,
და მუნ არის მარტო მნათობი, მისთა შემერელთა მწველია.

1231 «გვირახის კარსა ნიადაგ მოუძე სცავს არ ჰირ-ნასები,
ათი ათასი ჭახუკი დგას, ეჴულაკაი ხასები,
ქალაქის კართა სამთაჴე — სამათას-სამათასები.
და გულო, გაკსაჯა სოჴელმან, არ ვიცი და, გლახ, რას ები!»

1232 ესე ამბავი ავთანდილ ჰირ-მზემან, მაგარ-ვადამან,
რა მოისძინა, ეამა, სხვად არა გაუცხადა მან,
შესწირა ღმერთსა მადლობა ტურუამან დანაბადამან:
და „ამბავი ჩემი სალხინო მითხრაო ვისმანღა დამან!“

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

1233 ფატმანს უთხრა: „საუვარელო, კმა ხარ ჩემგან სასურველად,
მე ამბავი სანატრელი მომასმინე არ ჰირ-ბნელად,
მაგრა საქმე ქაჯეთისა გამაგონე უფრო მრთელად,
და ქაჯი ეველა უხორცოა, რამან შექმნა ხორციელად?“

1234 „მის ქალისა სიბრალოელი ამანთებს და შიღებს აღსა,
მაგრა ქაჯნი უხორცონი რას აქნევენ, მიკვირს, ქალსა?!“
ფატმან უთხრა: „მომისმინე, მართლად გხედავ მანდა მკრთალსა,
და არ ქაჯნია, კაცნიაო, მინდობიან კლდესა სალსა.

1235 „ქაჯნი სახელად მით ჰქვიან, არიან ერთად კრებულნი,
კაცნი გრძნებისა მცოდნელები, ზედა გახელოვნებულნი,
ყოველთა კაცთა მავნენი, იგი ვერვისგან ვნებულნი;
და მათნი შემბძელნი წამოვლენ დამბრძალნი, დაწბილებულნი.

1236 „იქმან რასმე საკვირველსა, მტერსა თვალსა დაუბრძობენ,
ქართა აღსძრვენ საშინელთა, ნავსა ზღვა-ზღვა დაამხოვენ,
ვითა ხმელსა გაირბენენ წუალსა, წმიდად დაამრობენ,
და სწადდეს — დღესა ბნელად იქმან, სწადდეს — ბნელსა ანათობენ.

1237 „ამისთვის ქაჯად უხმობენ გარეშემონი ეველანი,
თვარა იგიცა კაცნია ჩვენებრვე ხორციელანი“.
ავთანდილ მადლი უბრძანა: „ცეცხლნი დამიკსენ ცხელანი,
და დიდად შეამნეს ამბავნი, სიტყვანი აწინდელანი“.

1238 კულითა ღმერთსა აღიდებს ავთანდილ ცრემლთა მდენელი;
თქვა: „ღმერთო, კმადლობ, რომელი ხარ ჭირთა მომაღხენელი;
ყოფილი, მყოფი, უთქმელი, უურთაგან მოუსმენელი,
და წუალობა თქვენი იჩქითად არს ჩვენი გარდმოფენელი!“

1239 მის ამბისა ცნობისათვის ცრემლით ღმერთსა აღიდებდა.
ფატმან ეჭვდა თავისათვის, ამაღ ცეცხლსა კვლა იღებდა;
ემა ნამუსსა ინახვიდა, სიუვარულსა იფერებდა;
და ფატმან ეელსა ეხვეოდა, ჰირსა მხესა აკოცებდა.

1240 მას ღამე ფატმან იამა აუთანდილთანა წოლითა;
 ემა უნდო-გვარად ეხვევის ეელსა ეელითა ბროლითა,
 ჰკლავს თინათინის გონება, ძრწის იღუძლითა ძრწოლითა,
 და გული მხეც-ქმნილი გასჭრია მხეცთავე თანა რბოლითა.

1241 აუთანდილ ძალგით ცრემლსა სწვიძს, სდის ზღვათა შესართავისად,
 შიგან მელნისა მორევსა, ცურავს გიძრისა ნაფი სად;
 იტყვის, თუ: „მნახეთ, მიჯნურნო, იგი, ვინ ვარდია ვისად,
 და უძისოდ ნეხვთა ზედა ვხი ბულბული მსგავსად ევავისად!“

1242 მუნ ცრემლნი, მისგან ნადენნი, ქვათაცა დასალბონია;
 გიძრისა ტევრი აგუბებს, ვარდისა ველსა ფონია;
 ფატმან მას ზედა იხარებს მართ ვითა იადონია.
 და თუ ევაფი ვარდსა იძოვნის, თაფი ბულბული ჰგონია.

1243 გათენდა. ბანად წავიდა მზე, სოფელს შუქ-ნაკიდები;
 დიაცმან უძღვნა მრავალი კაბა, ეაბაჩა, რიდები,
 მრავალი ფერი სურნელი, ტურფა ჰერანგი, წმიდები:
 და „რაცა გწადდესო, ჩაიცვი, მე ნურას ნუ მერიდები“.

1244 აუთანდილ თქვა: „საქმე ჩემი გავაცხადო ამა დღესა!“
 სამოსისა ვაჭრულისა ცმა აქამდის დაეწესა;
 მას დღე ეოვლი საჭაბუკო შეიძოსა ტანსა მხნესა,
 და მოიმატა დაშვენება, დაემსგავსა ლომი მხესა.

1245 ფატმანს ჰური შეეკაზმა აუთანდილის საწვეველად;
 ემა შევიდა მოკაზმული მხიარულად, არ ჰირ-ბნელად;
 ფატმან ნახა, გაუკვირდა ვაჭრულისა უმოსელად,
 და შემოსცინნა: „აგრე სჯობსო შენთვის ხელთა სასურველად“.

1246 ფატმან მისსა შეგნებასა მეტის-მეტად ჰკვირდებოდა.
 მან ჰასუხი არა გასცა, თავის წინა ღიძდებოდა:
 „შეეტყუების, არ მიცნობსო, ეგრე ვითა ეოვნდებოდა!“
 და თუცა რასმე იფერებდა, მეტი არა გაჰვიდოდა.

Handwritten text in the top right corner, partially obscured by a watermark.

1247 ჰური ჭამეს, გაიყარნეს, ემა მივიდა მისსა შინა,
ღვინო-სმული, მხიარული დაწვა, აძოდ დაიძინა;
საღამო-ქამ გაიღვიძა, შუქი ველთა მოაფინა,
და ფატმან უხმო: „მოდი, მნახე, მარტო ვარო, თავის წინა“.

1248 ფატმან მივიდა, ავთანდილს ხმა ესმა მისგან ოხისა;
იტყოდა: „მომკლავს უცილოდ ტანი ალვისა, მო-, ხისა!“
კვერდსა დაისუა, ბალიში მისცა მისისა ნოხისა,
და ვარდისა ბაღსა უჩრდილობს ჩრდილი წამწამთა ქოხისა.

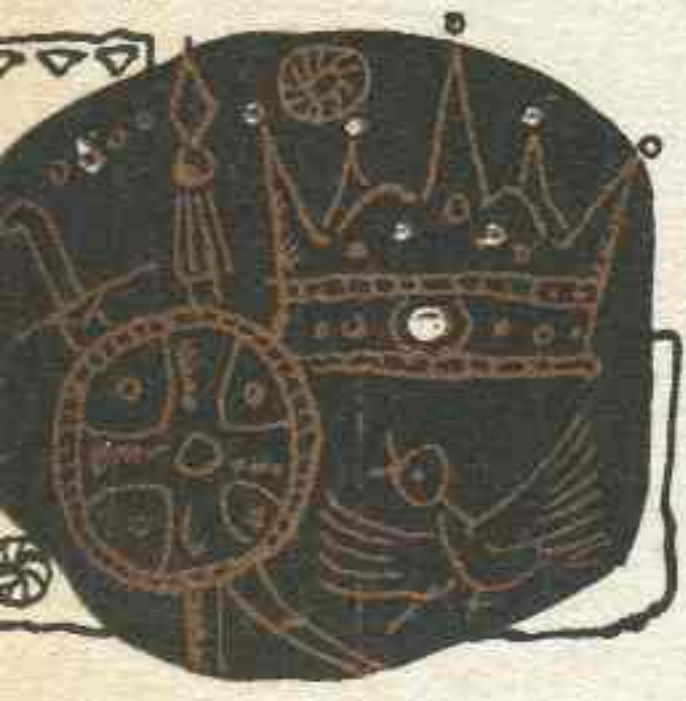
1249 ავთანდილ ბრძანა: „ჰე ფატმან, ვიცი ეს საქმე შენია,
დაჭკრთები ამა აძბავსა, მართ ვითა გველ-ნაკებენია,
მაგრე აქამდის მართალი შენ ჩემი არა გსმენია,
და ჩემნი მომკლველნი წამწამნი შავნი გიძრისა ხენია.

1250 „გკონივარ ვინმე ვაჭარი, ჰატრონი ქარავანისა;
მე ვარ სპასხუტი ძაღლისა მეფისა როსტევეანისა,
თავადი სპისა დიდისა, მათისა შესაკვანისა,
და მაქვს ჰატრონობა მრავლისა საჭურჭლე-ხარადხანისა.

1251 „შენ გიცი კარგი მოყვარე, ერთგული, მისანდობელი.
მათ უვის ერთი ასული, მსყ ხმელთა მანათობელი,
იგია ჩემი დამწველი და ჩემი დამადნობელი,
და მან გამოძგზავნა, დაუკდე ჰატრონი, მათი მშობელი.

1252 „რომე შენ ქალი გეოლია, მე ძებნად მისვე ქალისად
მივლია ეოვლი ქვეყანა, მის შხისა მონაცვალისად;
მისთვის გაჭრილი მინახავს, წევს ლოში ფერ-ნამკრთალი სად,
და გამცუდებელად თავისად, მის გულისა და ძაღლისად“.

1253 ავთანდილ ფატმანს ეოველი უთხრა აძბავი თავისა,
აძბავი ტარიელისა, შემოსა ვეფხის ტყავისა;
უბრძანა: „შენ ხარ წამალი ჯერთ შენგან უნახავისა,
და ღონე წამწამისა ხშირისა, ეორნის ფრთებრ ნაფუძავისა.

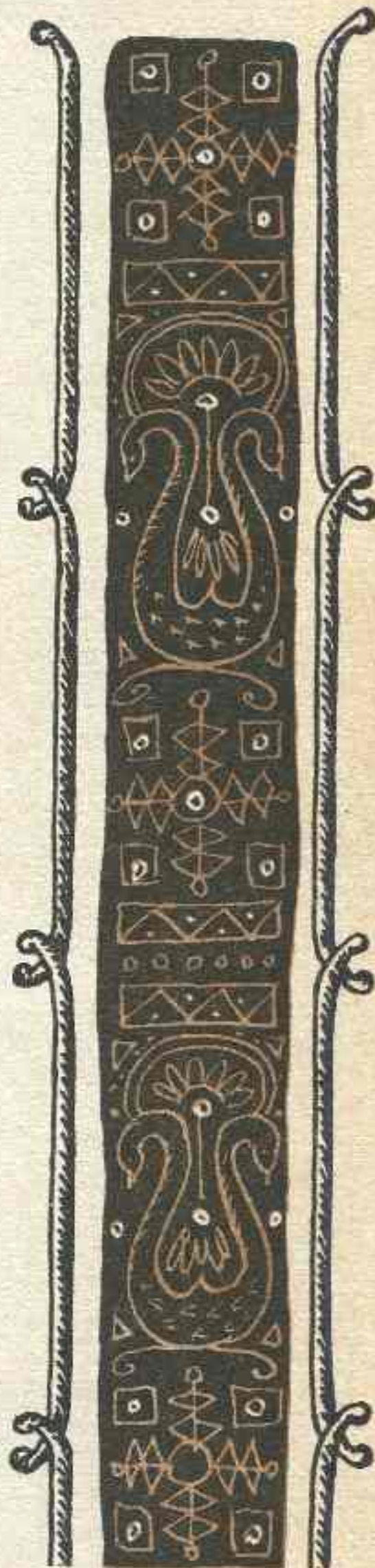
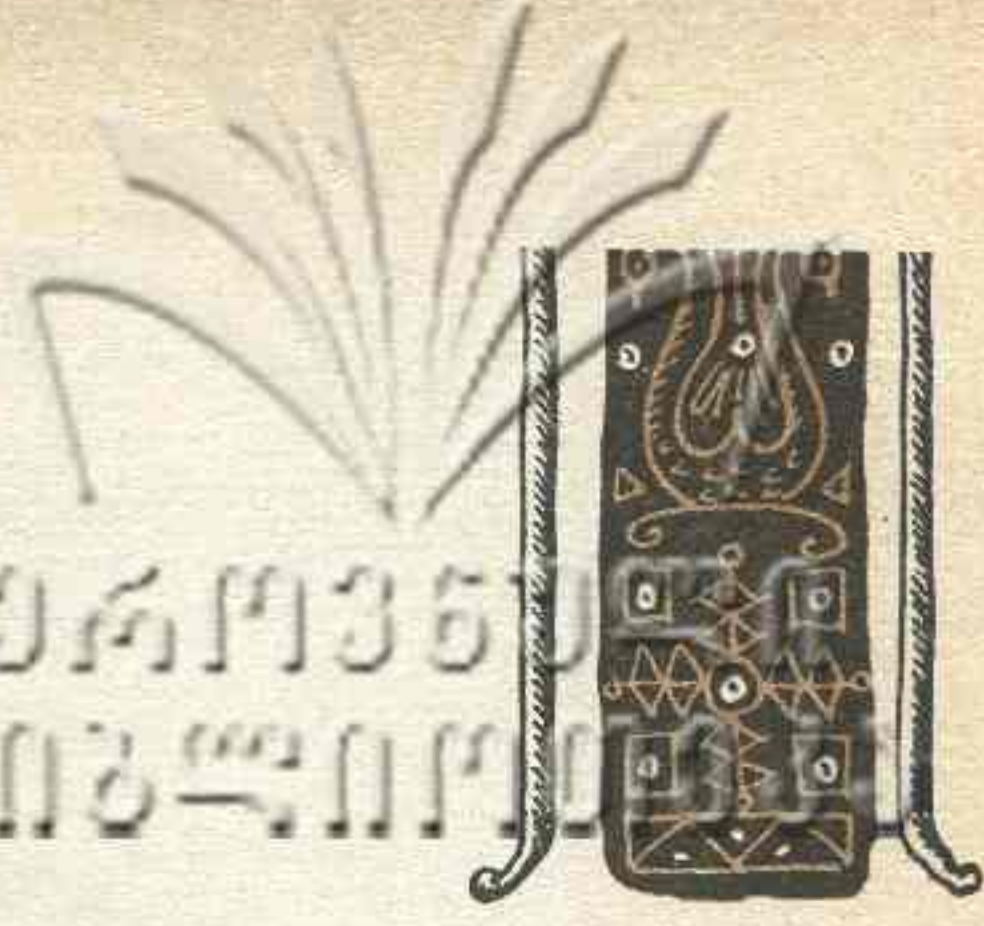

1254 „მოდი და, ფატმან, მეწიე, ვეცადნეთ მათსა რგებასა,
ვეშველოთ, იგი მნათობნი ნუთუ მიეცნენ შვებასა;
ვინცა სცნობს კაცი, ეველადი ჩვენსა დაიწეებს ქებასა,
და ნუთუ კვლად მიხვდენ მიჯნურნი ერთმანერთისა ხლებასა.

1255 „მოძგვარე, ქაჯეთს გაგვზავნოთ იგივე მონა გრძნეული,
ქალსა ვაცნობოთ ეველადი, ამბავი ჩვენგან ცნეული;
მანცა გვაცნობოს მართალი, ვქმნათ მისი გამორჩეული,
და ღმერთმან ქმნას, ქაჯთა სამეფო მოგესმას ჩვენგან ძლეული!“

1256 ფატმან თქვა: „ღმერთსა დიდება, საქმენი მომხვდეს, მო-, რანი,
დღეს რომე შესძნეს ამბავნი, უკვდავებისა სწორანი!“
მოძგვარა მონა გრძნეული, შავი მართ ვითა ყორანი;
და უბრძანა: „ქაჯეთს გაგვზავნი, წა, გზანი გისხენ შორანი!“

1257 „აწ გამოჩნდების სახმრობა ჩემთვის შენისა გრძნებისა,
ფიცხლა დამივსე სახმილი შენ ჩემთა ცეცხლთა გზნებისა,
მას მხესა ჰკადრე მიზეზი მისისა განკურნებისა“.
და მან უთხრა: „ხვალე მოგართვა ყოვლი ამბავი ნებისა“.

წიგნი ფატმანისა ნესტან-დარეჯანის წინაშე მიწერილი

ფატმან სწერს: „აჰა, მნათობო, სოფლისა მსგეო ზენაო,
შენთა შორს მეოფთა ეოჟელთა დამწველო, ამაზრსენაო,
სიტყუა-მჭევერო და წულიანო, ტურფაო, ლამაზ-ენაო,
და ბროლო და ლალო — თროჟე კვლა ერთგან შენათხსენაო!

1259 „თუცა თუ შენი ამბავი შენ არა მოძასმენიე,
მე ეგრეცა ვცან მართალი, მიო გულსა მოვალხენიე;
შენთვის ხელ-ქმნილსა ტარიელს ამბითა მოალხენიე,
და თრნიჟე მიხვდეთ წადილსა, იგი ვარდობდეს, შენ იე.

1260 „მოსრულა შენად საძებრად მისი ძმად-მეფიცებული,
ავთანდილ, მოემე არაბი, არაბეთს შიგან ქებული,
სპასხვეტი როსტან მეფისა, ვერვისგან დაწუნებული;
და შენ სწერდი შენსა ამბავსა, ლალი, ბრძნად გაკონებული.

1261 „ჩვენ ამისთვის ესე მონა გამოვკზაუნეთ თქვენსა წინა,
ვცნათ ამბავი ქაჯეთისა, მოსრულანცა ქაჯნი შინა?
მანდაურთა მეომართა ანგარიში წერილად გვინა:
და ვინ არიან მცველნი შენნი, ან თავადი მათი ვინ-ა?

1262 „რაცა იცი მანდაური, მოგვიწერე, გააძულაუნე;
მერმე შენსა საუვარელსა ნიძანი რამ გაუგზავნე!
შენი ეველა აქამდისი ჭირი ღვინსა გაათავნე,
და ღმერთსა უნდეს, მოუვარენი შესაფერნი. შეგაზავნე!“

1263 ფატმან მისცა დაწერილი მას გრძნეულსა ხელოვანსა:
„ესე წიგნი მიაართუიო ქალსა, მზისა დასაკვანსა!“
მან გრძნეულმან მოლი რამე წამოისხა ზედა ტანსა,
და მასვე წამსა დაიკარგა, კარდაფრინდა ბანის-ბანსა.

1264 წავიდა ვითა ისარი კაცისა მშვილდ-ფიცხელისა.
რა ქაჯეთს შეხდა, ქმნილ იყო ოდენ ბინდ-ბანდი ბნელისა.
უჩინოდ შევლო სიმრავლე მოემისა, კართა მცველისა,
და მას მხესა ჰკადრა ამბავი მისისა სასურველისა.

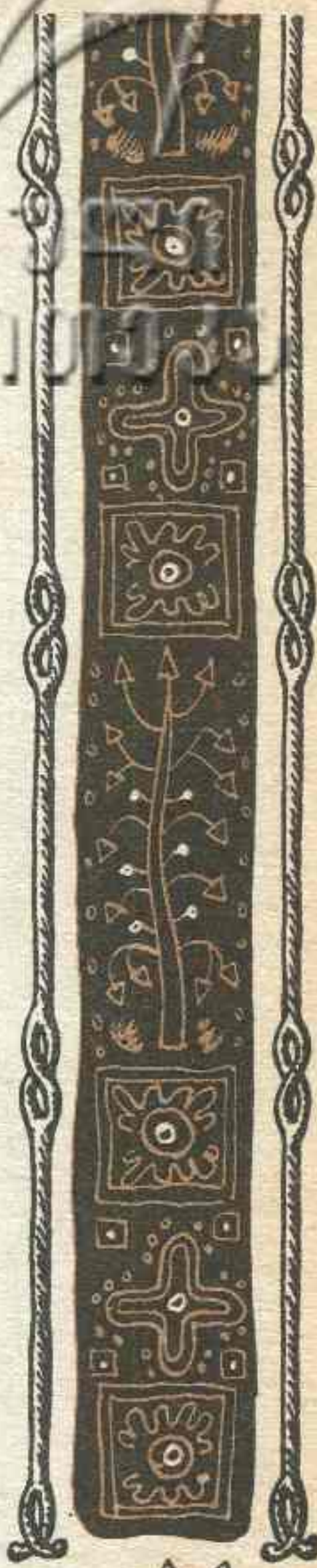
1265 ციხისა კარნი დახშულნი შევლნა მართ ვითა ღიანი,
შევიდა ზანგი ჰირ-შავი, თმა-გრძელი, ტან-ნაბდიანი;
იგი მზე დაჰკრთა, ეგონა სამისო რამე ზიანი,
და შეცვალა ვარდი საფრანად, ლაქვარდის-ფერად — იანი.

1266 ზანგმან უთხრა: „ვინ გკონივარ, ანუ აკრე რად დაჰბნდები?
მე ვარ მონა ფატმანისა, თქვენს წინაშე ნამკზავრები;
ამა წიგნმან გამამართლოს, არ ტუუილად გეუბნები,
და მზისა შუქნი მოიცადენ, ვარდო, ადრე ნუ დასჭნები!“

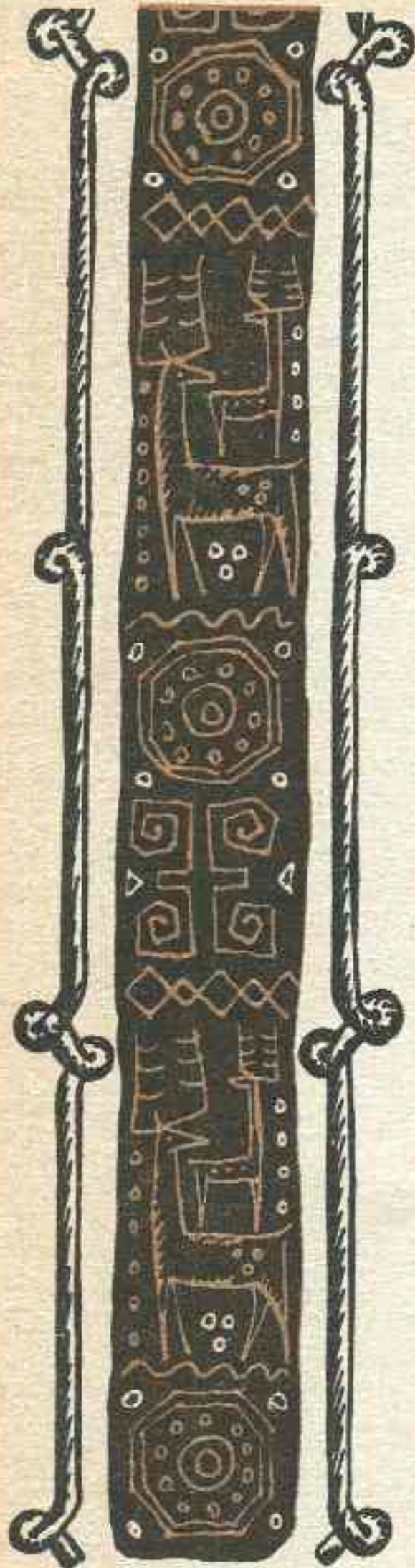
1267 ჰირ-მზე გაჰკვირდა ფატმანის ამბითა საკვირველითა,
ნუშნი გააზნა, შეიძრნეს სათნი გიძრისა წნელითა.
მას იგი წიგნი მონამან მისცა თავისა ხელითა;
და სულთქვამს, იკითხავს უსტარსა, აღტობს ცრემლითა ცხელითა.

1268 მონასა ჰკითხა: „მიაძბე, ვინ არის ჩემი მძებნელი?
ანუ ვინ მიცის ცოცხალი, მიწასა ზედა მტკებნელი?“
მან მოახსენა: „ვიკადრებ, რასცა ოდენ ვარ მცნებელი,
და რა წამოსრულ ხარ, მას აქათ შენგან ჩვენია მზე ბნელი.“

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

1269 „ფატმანის გული მას აქათ ღახვართა შენახევია;
 მას რომე ცრემლი სდენია, ზღვათაცა შენართევია;
 მე ერთხელ შენი ამბავი მისთვის კულა მიძირთმევია,
 და ღმერთსა ვიმოწმებ, მას აქათ ტირილი არ დალევია.

1270 „აწ ვინმე მოემე მოვიდა შენიურითა ჰიბრითა,
 მან უთხრა წვრილად ეველანი, თქვენ ხართ რათაცა ჭირითა.
 იგია შენი ძმებნელი მკლავითა ვითა გძირითა;
 და მე გამომგზავნეს, დამვედრეს სწრაფა სწრაფითა ხშირითა“.

1271 ქალმან უთხრა: „მემართლები, ეძაო, შენი ნაუბარი!
 ფატმან ჩემი რა იცოდა, ვიყავ ვისი წანაკვარი?
 უღონოდ არის სადმე ჩემი ცუცხლთა მოძღებარი,
 და მე მივუწერ, შენცა ჰკადრე, ვარ ვითამცა გულ-მდუღარი“.

წიგნი ნესტან-დარეჯანისა თატმანთანა

ირ-მზე სწერს: „აჰა, ხათუნო, დედისა ძჯობო დედაო!
მისკან ტუვე-ქმნილსა სოფელმან რა მიუო, ამას ხედაო?
მე, კლახ, მათ ჩემთა ზატოეთა სხვაცა დამერთო ხედაო,
და აწ ვნახე შენი უსტარი, მე დიდად მეიმედაო.

1273 „შენ ორთა დამხსენ გრძნეულთა, გამიადვილე ჭირები,
აწ აქა სრულთა ქაჯთაგან ვარ ასრე დანამჭირები:
ერთსა მცავს ერთი სამეფო, ბევრჯელ ათასი გმირები,
და ავად მომიხდა თათბირი და ჩემი დანაპირები!

1274 „სხვად ამბავი აქაური მეტი რამცა მოგიწერე:
ქაჯთა მეფე არ მოსრულა, არცა მოვლენ ქაჯნი ჯერე,
მაგრა სპანი უთვალავნი მცვენ და მათი სიაღვე-რე,
და რასა ჰქვიან ძებნა ჩემი? არ ეკების, დაიჯერე!

1275 „ვინცაღა ჩემი მძებნელი მოსრულა, ცუდ-მაძვრალია,
იჭირვის, იწვის, ენთების, ჩემი სწავს ცეცხლებრ აღია,
მაგრა მას ვნატრი, უნახავს მზე, ამაღ არ-დამხრალია,
და უძისოდ ჩემი სიცოცხლე, ვამე, რა დიდი ბრალია!

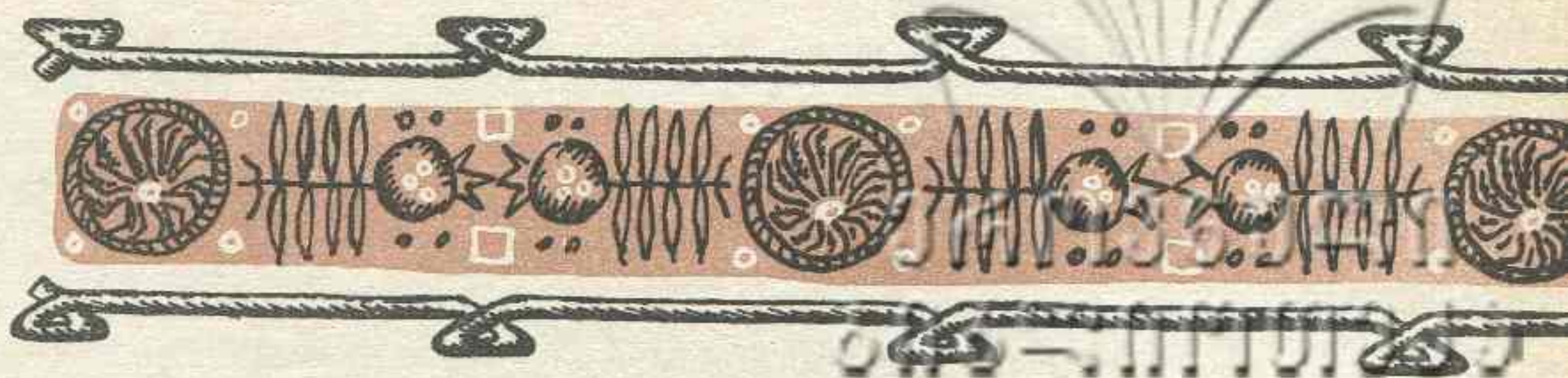

1276 „შენ ამაღვი არ გიამბე, მაშინ ამაღ დაგვიმალე,
 ვერ იტეოდა ენა ჩემი, თავი ჭირთა გაუკრძალე;
 გეაჯები, საუვარელსა შემახვეწე, შემაბრალე,
 და ნუ წამოვა ძებნად ჩემად, მიუწერე, შე-ცა-სთვალე.“

1277 „მე რომ მჭირს, კმარის, ნუ მომკლავს ამისითაჲ სწორითა;
 მას მკვდარსა ვნახავ, მოვკვდები მე სიკვდილითა ორითა.
 ვერას ვინ მარგებს, დასტურად ვიცი, არ რამე ჭორითა,
 და არ დაგმორჩილდეს, დაქოლუ შავისა ქვისა უორითა.“

1278 „გეთქვა ნიშნისა გაგზავნა, აწ ესე განამკლავნია,
 მისეულთაჲ რიდეთა ნაკუთი გამიგზავნია;
 ესენი ჩემთვის მის გამო ტურფანი სანახავნია,
 და თუცა თუ ფერად ბედისა ჩემისა მსგავსად შავნია.“

წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საუვარელთან მიწერილი

წ საუვარელსა მიუწერს გულ-ამოსკვნილი, მტირალი,
მისმანვე ცრემლმან დაუკის, ვის ედებოდა ვის ალი!
დაწერა წიგნი, მსმენელთა გულისა გასაკვირალი,
და ვარდი გააპის, გამოჩნდის მუნ ბროლი გამომჭვირალი.

1280 „ჰე ჩემო, ესე უსტარი არს ჩემგან მონაღვაწები,
ტანი კალმად მაქვს, კალამი — ნავლელსა ამონაწები,
მე გული შენი ქალაღდად გულსავე ჩემსა ვაწები,
და გულო, შავ-გულო, დაბმულხარ, ნუ აესხნები, აწ ები!

1281 „ხედავცა, ჩემო, სოფელი რათა საქმეთა მქმნელია!
რაზომცა ნათობს სინათლე, ჩემთვის ეგრეცა ბნელია.
ბრძენნი იცნობენ, სწუნობენ, მით მათგან საწუნელია;
და უშენოდ ჩემი სიცოცხლე, ვაძე, რა დიდი ძნელია!

1282 „ხედავ, ჩემო, ვით გაგვეარნა სოფელმან და ქაძმან კრულმან?
ვეღარ გნახე საუვარელი მხიარული მხიარულმან,
ნეტარ, რა ქმნას უშენომან გულმან, შენგან დაღახვრულმან!
და გაგიცხადა დამალული გონებამან დაფარულმან.

1283 „შენმან მუემან, აქანამდის შენ ცოცხალი არ მეკონე,
ჩემი მეთქვა: კარდასრულდა სიცოცხლე და უოული ღონე;
აწ რა მესმა, შემოქმედი ვადიდე და ღმერთსა ვძახე,
და ჩემი ეველა აქამდისი ჭირი ღხინსა შევაწონე.

1284 „შენი სიცოცხლე მეუოფის ჩემად იმედად გულისად,
გულისა ერთობ წულულისა და ასრე დადაგულისად!
მომიგონებდე, გახსოვდე მე შენთვის დაკარგული სად;
და ვზი მზრდელად სიუვარულისა მის, ჩემგან დანერგულისად.

1285 „სხვად, ჩემო, ჩემი ამბავი ჩემგან არ მოგეწერების:
ენა დაძვრების, მოსმენით არვისგან დაიჯერების.
ფატმან წამკვარა გრძნეულთა, ღმერთიმცა მას ეტერების!
და აწ კვლა ქმნა იგი სოფელმან, რაცა მას შეეფერების.

1286 „აწ სოფელმან უარესი ჭირი ჭირსა მოძისართა,
არ დასჯერდა ბედი ჩემი მათ ზატყთა მრავალ-გვართა,
კვლაცა მიძცა შესაზურობლად ქაჯთა, ძნელად საომართა;
და ბედმან გვიყო ეველაკაი, ჩემო, რაცა დაგვემართა!

1287 „ცინეს ვზი ეზომ ძალაღსა, თვალნი ძლიე კარდასწვდებიან,
გზა გვირაბითა შემოვა, მცველნი მუნ ზედა დგებიან,
დღისით და ღამით მოემენი ნობათსა არ დასცდებიან,
და მათთა შემბძელთა დახოცენ, მართ ცეცხლად მოედებიან.

1288 „ნუთუ ესენი გეკონნენ სხვათა მებრძოლთა წესითა?!
ნუცა მე მომკლავ ჭირითა, ამისგან უარესითა;
შენ მკვდარსა გნახავ, დავიწვი, ვითა აბედი კვესითა;
და მოგშორდი, დამთმე გულითა, კლდისაცა უმაგრესითა!

1289 „შენ, საუვარელო, ნუ სჭმუნავ ჭმუნვითა ამისთანითა,
ჩემი სთქვა: სხვათა მიხვდარ იგი ალვისა ტანითა.
არამ სიცოცხლე უშენოდ! ვარ აქამდისცა ნანითა;
და ან თავსა კლდეთა ჩავიქცევ, ანუ მოვიკლავ დანითა.

1290 „შენმან მზემან, უშენოსა არვის მიხვდეს მთვარე შენი,
შენმან მზემან, ვერვის მიხვდეს, მო-ცა-ვიდენ სამნი მშენი!
აქათ თავსა გარდავიქცევ, ახლოს მახლვან დიდნი კლდენი,
და სული ჩემი შეიფედრე, ზეცით მომხვდენ ნუთუ ფრთენი.

1291 „ღმერთსა შეძვედრე, ნუთუ კვლა დამხსნას სოფლისა შრომასა,
ცეცხლსა, წყალსა და მიწასა, ჰაერთა თანა შრომასა;
მომცნეს ფრთენი და აუფრინდე, მივხვდე მას ჩემსა ნდომასა,
და დღისით და ღამით ვხედვიდე მზისა ელვათა კრთომასა.

1292 „მზე უშენოდ ვერ იქმნების, რათგან შენ ხარ მისი წილი,
განაღამცა მას ეახელ მისი ეტლი, არ თუ წბილი!
მუნა გნახო, მანდვე გსახო, განმინათლო გული ჩრდილი,
და თუ სიცოცხლე მწარე მქონდა, სიკვდილიმცა მქონდა ტბილი!

1293 „მე სიკვდილი აღარ მიმძიმს, შემოკვედრებ რათგან სულსა,
მაგრა შენი სიუვარული ჩავიტანე, ჩამრჩა გულსა;
მომეგონოს მოშორვება, მემატების წელული წელულსა;
და ნუცა მტირ და ნუცა მიგლოვ, ჩემო, ჩემსა სიუვარულსა!

1294 „წადი, ინდოეთს მიმართე, არგე რა ჩემსა მშობელსა,
მტერთაგან შეიწრებულსა, ეოვლგნით ხელ-აუპურობელსა,
გულსა აღხინე ჩემისა მოშორვებისა მთმობელსა,
და მომიგონებდი მტირალსა, შენთვის ცრემლ-შეუშრობელსა!

1295 „რაცა ვიჩივლე ბედისა ჩემისა, კმა საჩივარად;
ცან, სამართალი მართალი გულისა გულსა მივა რად.
შენთვის მოუკვდები, გავხდები უორანთა დასაუივარად,
და ვირე ცოცხალ ვარ, გეუოფი სატირლად და სატკივარად.

1296 „აჰა, ინიშნე ნიშანი შენეულისა რიდისა!
გარდმიკვეთია აღამი, ჩემო, ერთისა კიდისა,
ესელა დაგრჩეს სანაცვლოდ მის იმედისა დიდისა.
და რისხვით მობრუნდა ბორბალი ჩვენსედა ცისა შვიდისა“.

1297 ესე წიგნი, საყვარელსა მისსა თანა მინაწერი,
 რა დაწერა, გარდაჭკვეთა მათ რიდეთა ერთი წვერი.
 თაუ-მოსდილსა დაუშვენდა სისხო, სიგრძე, თმათა ფერი,
 და აღვისავან სული მოქრის, უორნის ფრთათა მინაწერი!

1298 იგი მონა წამოვიდა, გულანძაროს მიძავალი,
 წამ-ერთ მიხდა ფატმანისსა, დღე იარა არ-მრავალი.
 რა ავთანდილს გაუსრულდა საქმე მისი სასურვალი,
 და ხელ-ანურობით ღმერთსა მადლობს ცნობა-სრული, არა მთრავალი.

1299 ფატმანს უთხრა: „გამისრულდა ჟამად საქმე საწადელი,
 დიდი შენი მოჭირვება ჩემგან არის გარდუხდელი,
 წავალ, დგომად აღარა მცალს, დრო მოსრულა შარშანდელი,
 და ფიცხლა ქაჯეთს მოვიუვანო მათი მოძსობ-ამწუვედელი“.

1300 ხათუნძან უთხრა: „ჰე ლომო, ცეცხლი აწ უფრო ცხელდების,
 მოეშორებინ ნათელსა, გული ამისთვის ბნელდების;
 ისწრაფე, ჩემი ნუ გაგვა, ხელი ზეგრეცა ხელდების,
 და თუ ქაჯნი მოგესწრებიან, მუნ მისლვა გაგიძნელდების“.

1301 ეძამან ფრიდონის მონანი უხმნა, მასთანა ხლებულნი,
 უბრძანა: „მკვდარნი აქამდის აწუა ვართ დაცოცხლებულნი,
 რაცა გვინდოდა, მისითა სმენითა გაახლებულნი,
 და ჩვენთა მტერთანი გიჩვენე წულულნი მით, ვაკლახ, ლებულნი!“

1302 „მიდით და ფრიდონს უამბეთ ამბავი არ-ნაცქაფავი;
 მე ვერა ვნახავ, ვისწრაფი, გზა ჩემი არს ნასწრაფავი.
 მან გაახაფოს ხმა ხაფი, კვლა უფრო გასახაფავი,
 და თქვენ მოგცე ლარი ეველავი მე, ჩემი ნააღაფავი.“

მედიკონების
გინგური მოთხვევა

1303 „ჩემსა ზედა დიდი არის ვალი, თქვენგან დანადები;
 მადლსა სხვაებრ გარდავიხდი, თულა ფრიდონს შევეუბრები;
 აწ წაიღეთ ვეულაკაი, მეკობრეთა წახადები,
 და ამის მეტსა ვერას მოგცემ, ვიცო, ძმად გეძუნწები.“

1304 „სახლი არ მახლავს, არ ძალ-მაქვს გაცემა საბოძეარისა.
 მისცა მართ სავსე ხომალდი, რიცხვი ტურფათა ჯარისა,
 უბრძანა: „წადით, წაიღეთ, გზა წავლეთ მისვე არისა,
 და ფრიდონს ძიართვით უსტარი ჩემგან, ძმად-ნაფიცარისა“.

წიგნი ავთანდილისა ფრიდონთან მიწერილი

პაწერა: „ფრიდონ ძალალო, სვე-სრულო მეფეთ-მეფეო,
ლოძისა მსკავსო ძალ-გულად, მზეო შუქ-მოიეფეო,
მოვლენილო და მორჭმულო, მტერთა სისხლისა მჩქეფეო,
და უძცროსძან ძმამან შორი-შორ სალაძი დავიეფეო!“

1306 „ჭირნი ვნახენ და მო-ცა-მხუდა ნაცვალი ჭირ-ნახულისა,
კარგა მოხდომა საქმისა ჩემისა გაზრახულისა;
მიცნია მართლად ამბავი ჰირისა მზედ სახულისა,
და დამარჩენელი ლოძისა მის, ქვესკნელს დამარხულისა.“

1307 „იგი მზე ქაჯთა მეფესა ჰეავს, ქაჯეთს ჰატომარია.
მუნ მისლვა მიჩანს თამაშად, თუცა გზა საომარია.
ნარგისთათ წვიმა ბროლისა წვიმს, ვარდი ნაწვიმარია,
და ჯერთ ქალსა ქაჯნი არ ახლვან, მაგრა სწა უამარია.“

1308 „გულ-მხიარული ვინარებ, აძად არ ცრემლი მძილდების,
სადაცა შენ და შენი ძმა ხართ, მხელი გაადვილდების;
რაცა მოგინდეს, უცილოდ იქით, იგი არ აკცილდების,
და არ თურე კაცძან დაგიდგნა, ვეჭვ, კლდეცა გაგილბილდების.“

1309 „აწ შეძინდევ, ვერა გნახე, შორს ამისთვის წავიარე,
გზა-გზა უოვნად აღარა მცალს, ჰატიძრად-ა იგი მთვარე;
ადრე მოვალთ მხიარულნი, ჩვენი ნახვა გაიხარე,
და ამის მეტი რაღა გკადრო, ძმასა მშურად მოეხმარე“.

1310 „ამა მონათა ჩემსედა კარდაუნდულთ გულით
ამოდ მძსახურეს, თქვენძეცა გული ამათთვის სრულია!
ქება რად უნდა მას, ვინცა თქვენთანა ხან-დაზმულია?
და მსგავსი უველადი მსგავსსა შობს, ესე ბრძენთავან თქმულია“.

1311 ესე უსტარი დაწერა, შეკრა და წა-ცა-ხვია მან,
მისცა ფრიდონის მონათა ვარდმან და თბითა იამან;
შესთვალა ზეპირ, რაცა ხმდა სრულად, მართ ვითა ჰვია, მან,
და მათ მარგალიტი უჩვენის მოწისა კარმან ღიამან.

1312 მონახა, ჰოვა ავთანდილ ნავი მისისა მხარისა,
გამოემართა იგი მზე პირითა სავსე მთვარისა,
მაგრა დაგდება უძიძდა ფატმანის გულ-მწუხარისა;
და მისთა გამურულთა ნაკადი ჩასდის სისხლისა ღვარისა.

1313 ფატმან, უსამ და მონანი ტირან ცრემლითა ცხელითა,
იტევინ: „მხო, რა გვიყავ? დაგვწვენ ცეცხლითა მწველითა!
რად დაგვაბნელენ შენისა მოძორვებისა ბნელითა!
და და-ცა-გვმარხენო ხელითა, ჩვენითა დამმარხველითა“.

წასლვა აუთანდილისა გულანძაროთ და ტარიელის შუერა

აძოულნა ზღუანი აუთანდილ მკჳაურითა რათმე ნაჳითა,
ჰირ-მხიარული აცორუებს მართ ოდენ მარტო თაჳითა;
მას შუერა ტარიელისა უხარის მით აძბაჳითა,
და ხელ-განჰერობილი გულითა არს ღმრთისა საესაჳითა.

1315 მოწურვილ იყო ზაფხული, ქვეუნით აძოსლვა მწჳანისა,
ვარდის ფურცლობის ნიძანი, დრო მათის ჰაემანისა,
ეტლის ცვალება მზისაგან, შეჯდომა სარატანისა.
და სულთქენა, რა ნახა უვაჳილი მან, უნახაჳმან ხანისა.

1316 ავრგვინდა ცა და ღრუბელნი ცროდეს ბროლისა ცვაწითა;
ვარდთა აკოცა ბაგითა, მითჳე ვარდისა დარითა;
უბრძანა: „გიჰურეც თჳალითა, გულ-ტკბილად შემხედჳარითა,
და მისად სანაცვლოდ მოჳილხენ თქჳენტანა საუბარითა“.

1317 რა მოეკანის მოჳარე, სდინდიან ცრემლნი მწარენი.
ტარიელისკენ იარნა მან გჳანი საწუინარენი,
უდაბურნი და უგჳონი, უცხონი რამე არენი,
და სადაცა ნახნის, დახოცნის ლომ-ჳეუხნი მოძამბნარენი.

1318 ქვაბნი გამოჩნდეს, ეამა, იცნა, თქვა: „იგი კლდენია,
სადაა ჩემი მოუვარე და ვისთვის ცრემლი მდენია;
ღირს ვარძცა, ვნახო ჰირის-ჰირ, ვუამბო, რაცა მსმენია,
და არ მოსრულ იყოს, რაღა ვქმნა, ცუდ ჩემი განაუღენის“

1319 „თუ მოსრულა, უღონოდ შინა სახსა არ დასმიდა,
მინდორს სადმე წაუიდოდა, მხეცისაებრ ველთა ვლიდა;
სჯობს, თუ შამბ-შამბ წაუიარო“, — იკონებდა, იხედვიდა,
და ესე თქვა და მიუქცია, მინდორთაჲე წამოვიდა.

1320 მიაცორვებს და იმღერის მხიარულითა გულითა,
მართ სახელ-ღებით უეივის ხმითა მით სახარულითა.
ცოტაი წაულო, გამოჩნდა მზე სინათლითა სრულითა:
და შამბისა ჰირსა ტარიელ დგა ხრმლითა მოძახულითა.

1321 ტარიელს ლომი მოეკლა, მით ხრმალსა სისხლი სცხებოდა;
შამბისა ჰირსა ქვეითი დგა, ცხენი არა ხლებოდა;
ევილი ავთანდილისი ესმოდა, ეოცებოდა,
და შეხედნა, იცნა, გაიქცა, მისკე მირბოდა, ხლტებოდა.

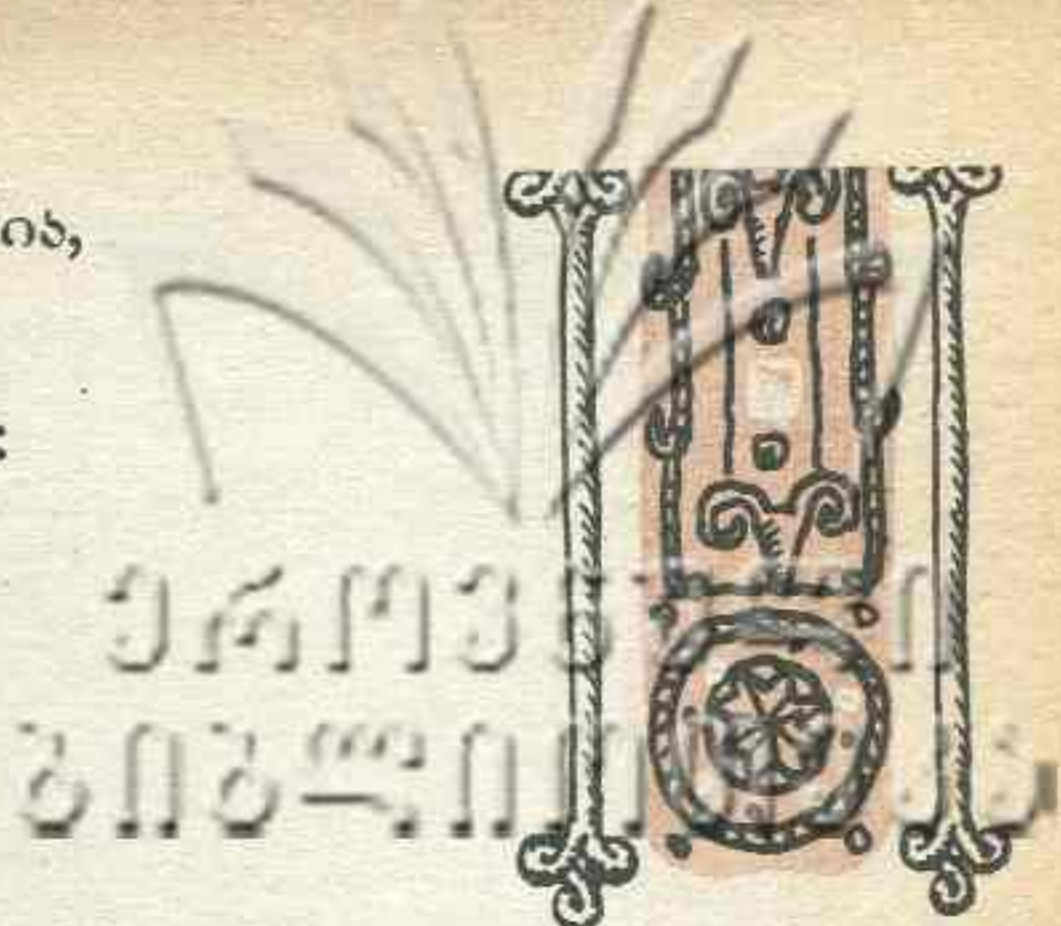
1322 ხრმალი გასტეორცა ტარიელ, მიძართა მისსა ძმობილსა.
ემა ცხენისაგან გარდიჭრა, ჰგვანდა ეტლისა სწრობილსა.
მათ ერთმანერთსა აკოცეს, ჰგვანან ეელ-გარდაჭდობილსა,
და ხმა შაქრის-ფერად გაუხდა ვარდსა, ხშირ-ხშირად ჰობილსა.

1323 ტარიელ მოთქვა ტირილით სიტუვა ნატეუი, მჭევრები:
— სისხლისა ღვარძან შეღება წითლად გიძრისა ტევრები,
აღვასა წყარო ცრემლისა მორწუავს, ნაკადი ბევრები, —
და „რათგან შენ გნახე, რა მკამა, ჰატეუი მჭირდეს მეუ რები!“

1324 ტარიელ ტირს და ავთანდილ სიცლით ეუბნებოდა;
გალიმდის, მოწი გააჰის, კბილთაგან ელვა ჰკრთებოდა;
ეტუოდა: „ვცანო ამბავი, შენ რომე გეამებოდა,
და აწ გაახლდების ევაუილი, ვარდი აქამდის ჰწებოდა“.

1325 ტარიელ უთხრა: „ჰე ძმაო, კმა არს, დღეს რაცა ძღვენია,
ყოველი ჩემი სალხინო მინახავს, — ნახვა შენია;
სხვად ნუ ეოს ღმერთმან წამალი, არცა რა მოვისმენია:
და კაცმანმცა სოფელს ვით ჰოვა, რაც არა საქმე შენია!“

1326 რა ტარიელ არ შესჯერდა, ავთანდილცა არ დაწენარდა,
მის აძბისა დაუოვნება ვუღარ გასძლო, აუჩქარდა,
გამოიღო რიდე მისი, ვინ ბაკეთათ ვარდი ვარდა.
და რა ტარიელ ნახა, იცნა, გამოუღო, შემოვარდა.

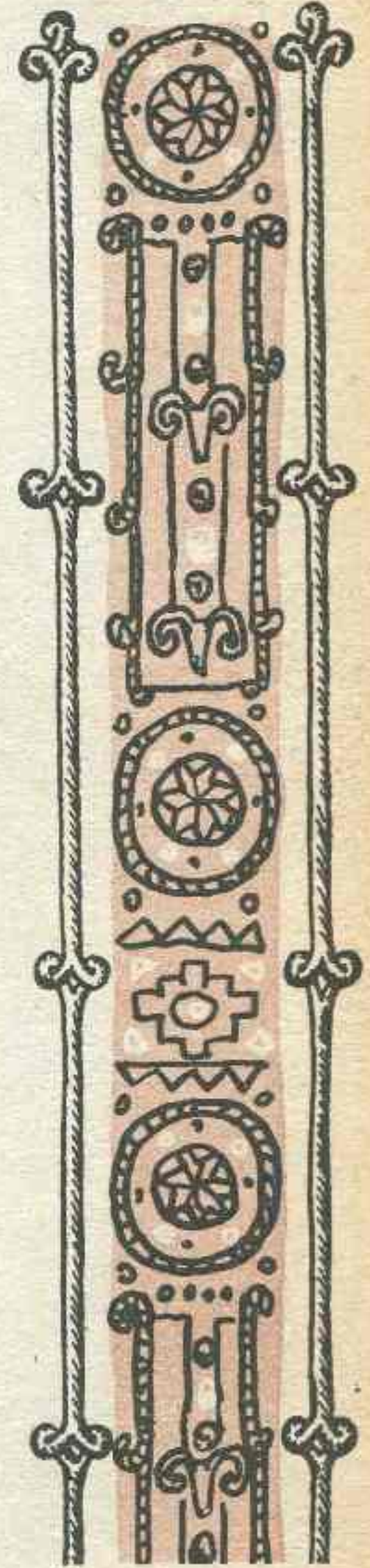
1327 წიგნი და კიდე რიდისა იცნა და გა-ცა-ძალა მან,
ჰირსა დაიდვა, დაეცა, ვარდმან ფერთა მკრთალამან,
სულნი გაიქცეს, მოდრიკა თავი გიძრისა ტალამან.
და მისნი ვერ გასძლნეს ჰატეხნი ვერ კაენ, ვერცა სალამან.

1328 ავთანდილ უჭვრეტს ტარიელს, უსულოდ ქვე-ძღებარესა,
შეფრინდა, შეუღად მიმართა მას, ტკბილად მოუბარესა,
ვერა ვერ არგო დამწვარსა, სრულად ცეცხლ-ნადებარესა;
და მისთა ნიშანთა სიცოცხლე მართ მისი მიიბარესა.

1329 ავთანდილ დაჯდა ტირილად, ტირს ხმითა შეენიერთა,
ეორანსა გაჰკლეჯს ხშირ-ხშირად, აფრთხობს ბროლისა ჭერითა;
გახეთქა ღალი გათლილი ანდამატისა კვერითა,
და მუნით წყარონი გამოხდეს, მოწსა ვამსკავსენ ფერთა.

1330 ჰირსა იხოკს, დაწვთა სისხლი ჩასდიოდა მისსა მჭვრეტსა:
„რაცა ვქმენო, არ უქნია არცა შმაგსა, არცა რეტსა;
წვალი სწრაფით რად დავასხი ცეცხლსა, ძნელად დასაძრეტსა!
და ჩქარად ეცეს, ვერ გაუძლებს გული ლხინსა მეტის-მეტსა.“

1331 „მე მოვკალ ჩემი მოევარე; რა მძარტებს გაწბილებულსა?
თავსა ვაბრალობ საქმესა, არ დასძით გაცონებულსა!
ცრუ კაცი კარგად ვერა იქმს საქმესა გამხელებულსა,
და თქმულა: «სიწენარე გმობილი სჯობს სიჩქარესა ქებულსა!»“

1332 უცნობო-ქმნილი ტარიელ ძეს მსგავსად ნატუსაღიხად.
 ავთანდილ ადგა, გამოვლნა შამბნი სამებრად წყაღისად,
 მან ჰოვა სისხლი ღომისა, მოაქეს საუსებლად აღისად,
 და მკერდსა დაასხა, გა-ვე-ხდა ლაქუარდი ფურად ლაღისად.

1333 ავთანდილ მკერდსა დაასხა მას ღომსა სისხლი ღომისა;
 ტარიელ შეკრთა, შეიძრა რაზმი ინდოთა ტომისა,
 თვალნი აახუნა, მიეცა ძალი ზე წამოჯდომისა.
 და ლურჯად ჩანს შუქი მთვარისა, მზისაგან შუქ-ნაკრთომისა.

1334 ზამთარი ვარდთა გაახმობს, ფურცელნი ჩამოსცვივიან,
 ზაფხულის მზისა სიახლე დასწვავს, გვაღვასა ჩივიან,
 მაგრა მას ზედა ბულბულნი ტურფასა ხმასა უვიან, —
 და სიცხე სწვავს, ეინვა დააზრობს, წელუღნი ორჯულუ სტკვიან.

1335 აგრევე გული კაცისა მოსაგვარებლად ძნელია,
 ჭირსა და ლხინსა ორსავე ზედა ძართ ვითა ხელია,
 მიწეივ წელუღების, საწუთრო მისი აროდეს მრთელია.
 და იგი მიენდოს სოფელსა, ვინცა თავისა მტერია!

1336 ტარიელ ნახა ნაწერი კვლაცა მკლუელისა მისისა,
 იკითხავს, თუცა აშუთებს კითხვზ წიგნისა მისისა;
 დაუევის ცრემლმან სინათლე, ბნელად ჩანს შუქი დღისისა.
 და ავთანდილ ადგა, დაუწეო თხრობა სიტყვისა მქისისა.

1337 იტევის, თუ: „ნაქმრად არ ვარგა კაცისა გასწავლილისად,
 აწ რადღა გემართებს ტირილი? ხამს, დაუსხდეთ ქმნად ღიმილისად;
 ადგე, წავიდეთ სამებრად მის მზისა წახდომილისად!
 და ადრე მიგიუვან, მიუვანა არს შენგან მონდომილი სად.

1338 „ვითა გემართებს განარება, ჰირველ აგრე გავიხარნეთ,
 მერმე შევსხდეთ, გავემართნეთ, ქაჯეთისკენ თავნი ვარნეთ,
 ხრმაღნი ჩვენნი ვიწინამძღვრნეთ, მათნი ზურგით დაუიარნეთ,
 და უჭირველნი შემოვიქცეთ, იგი მძორთა დავადარნეთ“.

1339 მერმე ტარიელ ამბავსა ჰკითხავს, აღარა ბნდებოდა.
შესედნის, თვალნი ამართნის, შავ-თეთრი ელვა ჰკრთებოდა,
მართ ვითა ღაღსა მზისავან, მას ფერი ესარდებოდა;
და ვინ ღირს-ა, თუძცა წყალობით ცა მიწვივ მობრუნდებოდა!

1340 ავთანდილს მადლი უბრძანა, ქმნა უყო საუბარისა:
„მე შენი ქება ვითა ვთქვა, ბრძენთავან საქებარისა!
ვითა ზე-მთისა წყარომან, მოწვეუ ევაჟილი ბარისა,
და დამწვიდე დენა ცრემლისა, ნარგისთათ ნაკუბარისა.“

1341 „მე ვერა გიყო, ნაცვალსა ღმერთი გარდინდის ციერი,
ზეგარდმით მისით შემოგზღოს მუქაფა ჩემ-მაგიერი!“
შესხდეს და შინა წავიდეს, მათ ღსინი ჰქონდა ძლიერი;
და აწ გა-ვე-ამლო სოფელმან ასმათ, აღრითვან მშიერი.

1342 ქვაბისა კარსა ასმათი მარტო ზის, არ-ბარგოსანი.
შესედნა, იცნა ტარიელ, თანა ემა ჭარმაგოსანი, —
ორნივე ტურფად იძღერდეს, ვით იადონი მგოსანი, —
და მაშინვე იცნა, ავარდა მოძლილი, ჰერანგოსანი.

1343 აქამდის მიწვივ ენახა ქვაბს მისლვა მოტირალისა,
აწ გაუკვირდა დანახვა სიცილით მოძღერალისა.
ზარ-აღებული ავარდა, ცნობა უც ვითა მთრვალისა,
და არ იცის სმენა ამბისა ჯერთ მისგან სასურვალისა.

1344 მათ რა ნახეს, შემოჰვივლეს სიცილით და კბილთა ჩენით:
„ჰე ასმათო, მოგვივიდა მოწყალება ღმრთისა ზენით:
ვხოფთ მთვარე დაკარგული, რაცა გეწადდა, იგი ვქმენით,
და აწ გაუხედით ბედისავან ცუცხლთა შრეტით, ჭირთა ღსენით!“

1345 ავთანდილ ცხენსა გარდახდა ასმათის მოსახვეველად;
მან მიჰყო ხელი აღუასა, შტო მოჰყვა მოსარხვეველად,
ეულსა და ჰირსა აკოცებს, არის ცრემლისა მფრქვეველად:
და „რა სცანო, რა ჰქმენ, მიაძბე, ვტირ შენი მოაჯე ველად“.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

1346 ავთანდილ ასმათს უსტარი მისცა მისისა ზრდილისა,
 ალვისა შტო-დამჭნარისა, მთვარისა ფერ-მხდილისა;
 უთხრა, თუ: „ნახე ნაწერი მის ჰატიჟ-გარდახდილისა;
 და მზე მოგვეახლა, მოგვეცა ჩვენ მოძორება ჩრდილისა“.

1347 ასმათ რა ნახა უსტარი, ცნა მისი დანაწერობა,
 გაკვირდა, სარძან აიღო, ათრთოლებს, ვითა ხელობა,
 ტერფით თხემამდის გაუხდა მას მეტი საკვირველობა;
 და იტყვის: „რა ვნახე, რა მესმის? არსმცა ამისი მრთელობა?!“

1348 ავთანდილ უთხრა: „ნუ გეშის, ეგე ამბავი მრთელია;
 ლხინი მოგვეცა, მოგვმორდა ყოველი ჭირი მხელია,
 მზე მოგვეახლა, უკუნი ჩვენთვის აღარა ბნელია,
 და ბორცუსა სძლია კეთილმან, არსება მისი კრძელია!“

1349 ინდოთ მეფე მხიარული ასმათს რასმე უბრძანებდა;
 ერთმანერთსა ეხვეოდეს, სიხარული ატირებდა;
 ვარდსა ზედა ყორნის ბოლო ნამსა თხელსა აჰკურებდა.
 და კაცსა ღმერთი არ გასწირავს, თუმცა კაცი შეიგებდა.

1350 ღმერთსა მისცეს დიდი მადლი თქვენ: „გვიყო, რაცა სჯობდა;
 აწუა ვცანით, უარესსა ჰირი თქვენი არ გაბრჭობდა“,
 ინდოთ მეფე მხიარული ხელ-განჰერობით ამას ხმობდა.
 და ქვაბს შევიდეს მხიარულნი, ასმათ რასმე მასჰინძლობდა.

1351 ტარიელ ეტყვის ავთანდილს: „ისძინე სიტყვა ასები,
 გაამბობ რასმე ამბავსა, მოამბედ ნუ გენასები:
 მე ოდეს ქვაბნი წაუუხვენ, დავხოცე დევთა დასები,
 და მას აქათ მათი აქა მეს საჭურჭლე ძვირ-ნაფასები.“

1352 „მე აგრე არა მინახავს, მართ ვითა არა მნდომია;
 მოდი და გაუხსნათ, შევიგნეთ, საჭურჭლე თუ რა სომია“.
 ეამა, ადგეს ორნივე, არცა ქვე ასმათ მჯდომია,
 და დალეწეს კარი ორმოცი, მათგან არ ზედა ოძია.

1353 ჰოვეს საჭურჭლე უსახო, კელა უნახავი თვალისა,
მუნ იღვა რიუე თვალისა, ხელ-წმიდად განათალისა,
ხნდის მარგალიტი, ოდენი ბურთისა საბურთალისა;
და ვინმცა ქმნა რიცხვი ოქროსა, ვერვისგან დანათვალისა!

1354 იგი სახლი ორმოცივე შიგან იყო ვატენილი.
ჰოვეს ერთი ზარადხანა, აბჯრისათვის სახლად ქმნილი;
მუნ აბჯარი ეოვლი-ფერი ასრე იღვა, ვითა მწნილი,
და შიგან ერთი კიდობანი დაბეჭდული, არ-გახსნილი.

1355 ზედა ეწერა: „აქა მეს აბჯარი საკვირველიო,
ჯაჭვ-მუსარადი, აღმასი ხრძალი ბასრისა, მჭრელიო;
თუ ქაჯნი დევთა შეებნენ, იოს დღე იგი მხელიო!
და უმისქამისოდ ვინც გახსნას, არის მეფეთა მკლველიო“.

1356 კიდობანი გახსნეს, ჰოვეს მუნ აბჯარი სამი ტანი,
რასაცა ვით შეიმოსენ მეომარნი სამნი ემანი:
ჯაჭვი, ხრძალი, მუსარადი, საბარკული მათი მგვანი, —
და ზურმუხტისა ბუდებითა იუვნეს ვითა ლუსკუმანი.

1357 თვითომან თვითო ჩაიცვეს, თავის თავს გამოსცდიდიან,
ჯაჭვ-მუსარადსა, აბჯარსა მართ ვერა ვერ მოჰკიდიან;
ხრძალი რკინასა მოჰკრიან, ვით ბამბის მკედსა სჭრიდიან,
და მათ უღირს ეოვლად ქვეყანად, შევატევე, არ გაჰყიდიან.

1358 თქვეს: „ესე ნიშნად გვეყოფის, ვართო კარგითა ბედითა;
ღმერთმან მოგვხედნა თვალითა, ზეგარდმოთ მონახედითა“.
აიღეს იგი აბჯარი თავის-თავისა ქედითა,
და თვითო მათ, ერთი ფრიდონის სამღვინობლად შეკრეს ღვედითა.

1359 ოქროც რამე წაიტანეს, მარგალიტი ღარიბები;
გამოვიდეს, გამობეჭდეს ორმოცივე საჭურჭლები.
ავთანდილ თქვა: „ამას იქით დავამაგრო ხრძალსა ნები,
და ამას ღამე არსად წავაღ, რა გათენდეს, არ დავდგები“.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საქართველოს

ტარიელისა და ავთანდილისაგან წასლვა ფრიდონისასა

ა ვათენდა, გაემართნეს, წაიტანეს ასმათ თანა,
ნურადინის ქვეყანამდის შეისვიან მათ უკანა;
მუნ ვაჭარმან ოქროს ფასად ცხენი მისცა, არ უძღვანა;
და ავთანდილ კმა ეოლაუსად, სხვამცა ვინღა წაიტანა!

1361 იარეს და ზედა შეხდეს ნურადინის მეჯოგეთა;
ჯოგი ნახეს, მოეწონა, ფრიდონისთვის ეაკეთა.
მუნ ავთანდილს ინდო ეტევის: „ვაქნევ კარგთა სიშმაგეთა,
და მოდი, ფრიდონს ველაღობნეთ, ჯოგსა მისსა მოვადგეთა!“

1362 „ჯოგი წაუუღოთ, მოსრულნი ვესმით ჯოგისა წაღებად,
გამოემართვის საომრად, ველთა სისხლითა დაღებად,
ანაზღად გვიცნობს, გაკრთების, გულსა შელაშის დაღებად, —
და აძოა კარგი ლაღობა, ლაღსა შე-ვე-იქმს ლაღებად“.

1363 დაუწეეს ჰერობა ტაიჭთა ფრიდონის უკეთესებსა.
მუნ მეჯოგეთა ფანოსი შეექმნა, ეკრა კვესებსა;
უვიფლეს: „ვინ ხართ, მოემენო, ვინ იქმთ საქმესა ზესებსა?
და ჯოგი მისია, ვინ მტერსა ჰკრავს ხრმაღსა, არ აკვენებსა“.

1364 მათ მშვილდები დაიწვადეს, მეჯოგეთა გაეკიდნეს.
მეჯოგენი მიიხახდეს, ხმანი მათნი გაადიდნეს:
„კვიშველეთო, კვიშველეთო, მეკობრეთა ამოგვწვიდნეს!“
და ხმა შეიქმნა, შეიყარნეს, ფრიდონს ჰკადრეს, არ დარიდნეს.

1365 შეეკაზმა ფრიდონ, შეჯდა, შეკაზმული გამოვიდა.
ხმა შეიქმნა, შეიყარნეს, რაზმი ველთა დაჰფარვიდა.
იგი მხენი მოეგებნეს, ვის სამთარი ვერ დაზრვიდა;
და დაეხურა სარადები, ჰირსა მათსა უფარვიდა.

1366 რა ტარიელ ფრიდონ იცნა, თქვა: „უნახეო, ვინცა მინა“.
მუსარადი მოიხადა, გაილიძნა, გაიცინა;
ფრიდონს უთხრა: „რასა ლაძი, ჩვენი მოსლვა რას გეწვინა?
და ზურად ავი მასხინძელი მოგვეგებვი ომად წინა!“

1367 ფრიდონ ფიცხლა გარდაიჭრა, დავარდა და თაუვანის-სცა, —
ივინიცა გარდაუხდეს, მოეხვივნეს, — აკოცისცა.
ფრიდონ ღმერთსა ხელ-აპრობით უსაზომო მადლი მისცა;
და დიდებულნი აკოცებდეს, იცნობდიან იგი ვისცა.

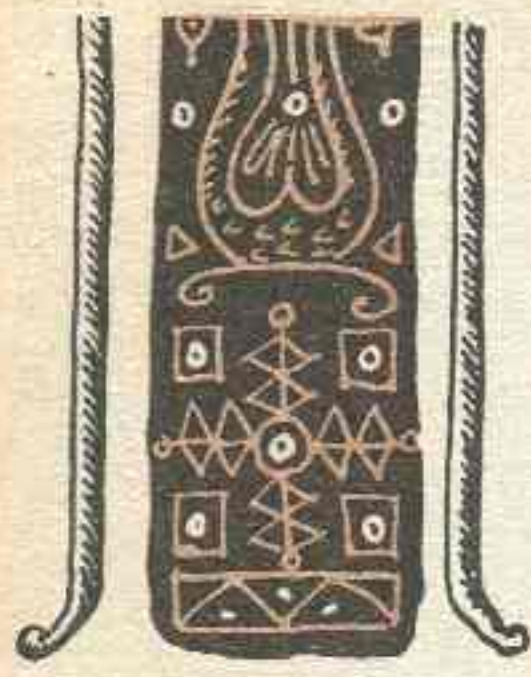
1368 ფრიდონ უთხრა: „რასა სდეკით? მოგელადი უწინარე,
მე მხა ვარო, სამსახური თქვენი რამცა დავიზარე!“
ჰკვანდა, თუძცა შეურილ იუვნეს ორნი მხენი, ერთი მთვარე,
და ერთმანერთი დააშვენეს, გაემართნეს, იქცეს გარე.

1369 ფრიდონის სახლსა გარდახდეს ორნივე, ტურფად გებულსა.
ახლოს დაისვაძს ავთანდილს, მისსა მძად-მეფიცებულსა;
ტარიელ დაჯდა საჯდომსა, ოქსინო-გარდაგებულსა;
და მათ უძღვნეს იგი აბჯარი ფრიდონს, ჭაბუკად ქებულსა.

1370 უთხრეს: „ჯერო ჟამად არა გვაქვს სხვა მენტვის არმაღანია,
მაგრა ტურფანი მრავალნი ქვე სამე გვისხენ სხვანია“.
მან დასდვა ჰირი მიწასა, არ დაიყოვნა ხანია:
და „ხემთვის ამისი ბომება არს თქვენი შესაკვანია“.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

1371 გამოისვენეს მას ღამით ფრიდონის მასწინძლობითა;
 აბანოს ბანა, აავსნა შესამოსლისა ძღვნობითა,
 დამოსნა ტურფა-ტურფითა, ერთმანერთისა ძჯობითა,
 და თვალ-მარგალიტი ღარიბი უძღვნა ოქროსა კობითა.

1372 უთხრა, თუ: „ესე სიტუვან ავისა მასწინძელისა,
 ჰგავს, მოძწვენოდეს სტუმრობა თქვენ ბრძნისა ვითა ხელისა,
 მაგრა აწ ეოვნა არ ვარგა, წავლა სჯობს გზისა გრძელისა,
 და თუ ქაჯნი მოგვესწრებიან, საეჭვი არს სიმნელისა.

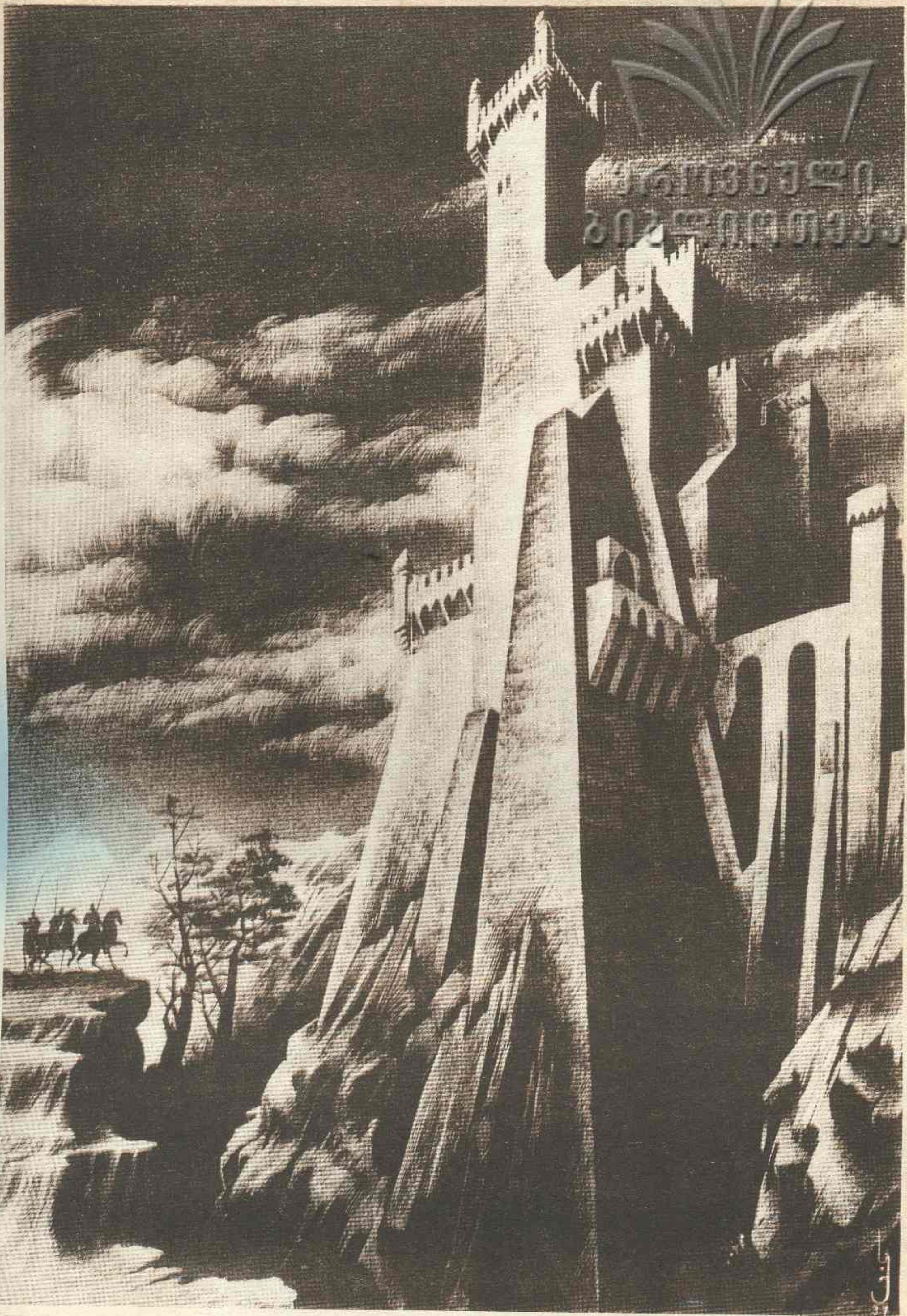

1373 „დიდთა რას ვაქნეთ ლაშქართა? კარგნი გვინდან და ცოტანი;
 სამასი კაცი გვეუოფის, წავიდეთ მართ მეოტანი;
 ჩვენ ქაჯეთს ქაჯთა საომრად დავაგნეთ სრძალთა კოტანი,
 და მას ადრე ვჰპოვებთ, ვისიცა მოგვეკლავს ალვისა, მო-, ტანი.

1374 „ქაჯეთს ერთხელ კვლავ ეოფილვარ, ნახავთ, თქვენცა გემაგრების;
 ეოვლგნით კლდებ, გარეშემო მტერი ვერა მოადგების;
 თუ იდუმალ არ შეუვალთ, ცხადად შებმა არ ეგების,
 და მით ლაშქარი არად გვინდა, რაზმი ძალვით ვერ მოგვეუების“.

1375 ივინიცა დაემოწმნეს ამა მისსა ნაუბარსა.
 მუნ დაავდეს ქალი ასმათ, ფრიდონ მისცემს საჩუქარსა.
 თვით სამასსა ცხენოსანსა წაიტანდეს, კმირთა დარსა.
 და ბოლოდ ღმერთი გაუმარჯვებს ეოვლსა, ჰირველ შენაზარსა.

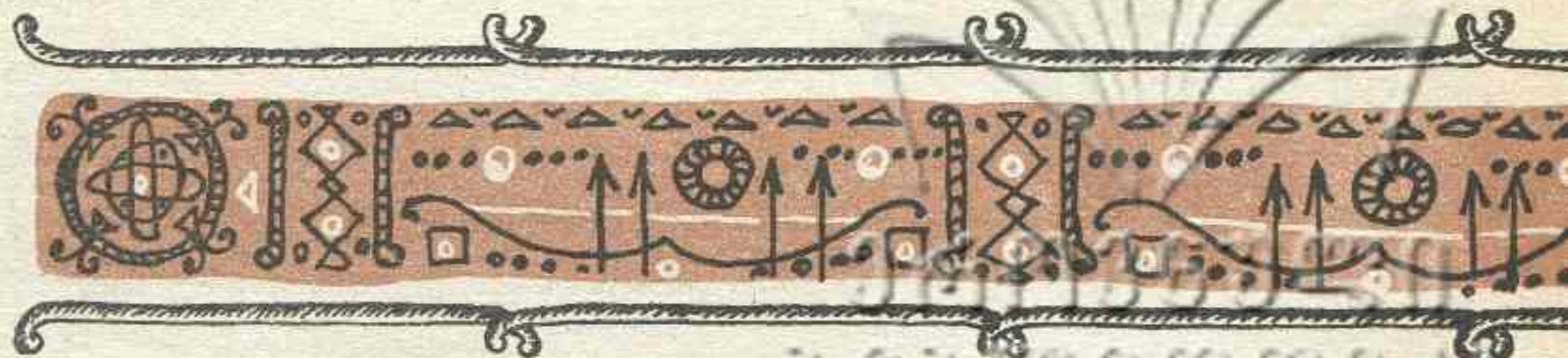
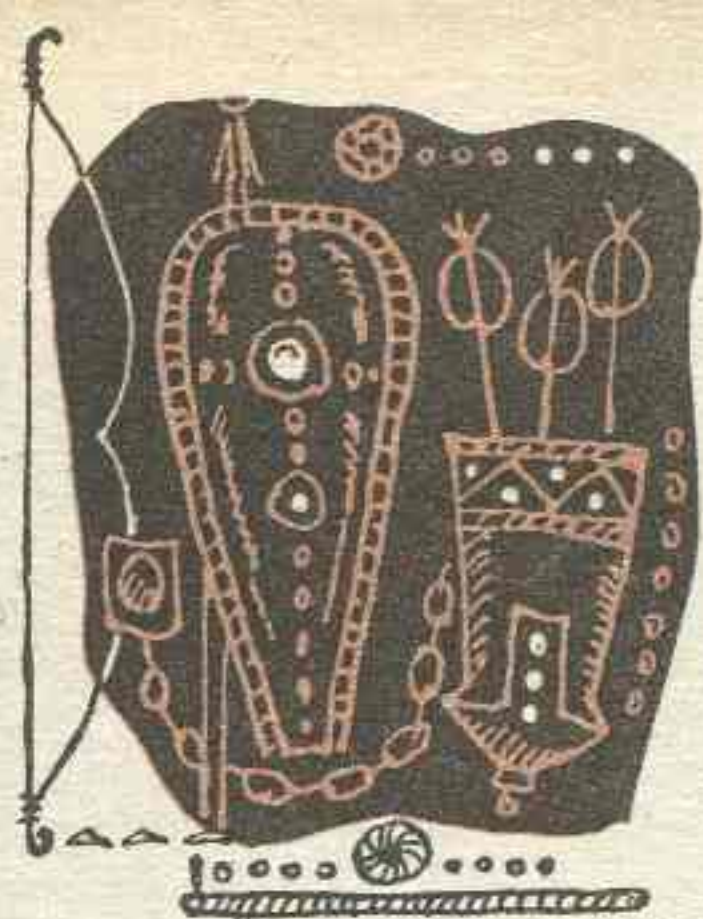
1376 ზღვა გაიარეს სამთავე ერთგან ძმად შეფიცებულთა;
 ფრიდონ გზა იცის, იარეს, დღისით და ღამით რებულთა.
 ფრიდონ თქვა: „ვანლაუთ არეთა ჩვენ, ქაჯეთს მიახლებულთა,
 და აქათგან ღამით ვლა გვინდა მით არას გამკლავებულთა“.

1377 ამა ფრიდონის თათბირსა სამნივე ერთგან ზმიდინან.
რა გაუთენდის, დადვიან და ღამით ფიცხლად ვლიდინან;
მივიდეს, ახნდა ქალაქი, მცველთა ვერ დასთვალიდინან,
და გარე კლდე იყო, გუმაგთა ხმა ჯარვით გადრიდინან.

1378 გვირაბის კარსა ჭაბუკი ათი ათასი მცველთა.
მათ ღომთა ნახეს ქალაქი, მთვარე დგას მუნ ნათელია;
თქვეს: „ვითათბიროთ, ვითა ვქმნათ, აწ გამორჩევა მნელია;
და ასი ათასსა აჯობებს, თუ გამორჩევით მქმნელია“.

ბიბლიოთეკა

თათბირი ნურადინ-ფრიდონისა

წრიდონ თქვა: „ვიტევი სიტუვასა, ვეჭვ, ჩემი არ დამცდარია:
ჩვენ ცოტანი ვართ, ქალაქი დიდთავან საომარია;
პირის-პირ ომი არ ძალ-გვიც, არ ქამი საკვეხარია,
და ათას წელ ვერსით შეუვალთ, თუ ზედ დაგვიხმან კარია.

1380 „ჩემსა სიმცროსა გამზრდელნი სამუშაითოდ მზრდიდინ,
მასწავლნეს მათნი საქმენი, მახლტუნვებდინ, მწურთიდინ;
ასრე გავიდი საბელსა, რომ თვალი ვერ მომკიდინ,
და ვინცა მჭკრეტდინ ემაწვილნი, იგიცა ინატრიდინ.

1381 „აწ ვინცა ვიცით უკეთე შეტეორცა საგდებელისა,
მან ერთსა ბურჯსა გარდვაგდოთ წვერი საბლისა კრძელისა,
მას ზედა გავლა ასრე მიჩს, ვითა გარბენა ველისა,
და თქვენ ჭირად გიყო შიგანთა ჰოვნა კაცისა მრთელისა.

1382 „აბჯრითა გავლა არად მიჩს ჭირად, გატანა ფარისა;
შიგან ჩავსლტები კისკასად, ვეცემი მსგავსად ქარისა,
ლაშქართა დაუსოც, გაუახვამ, ნახოთ გაღება კარისა!
და თქვენცა მუნ მოდით, სადაცა გესმას ზრიალი ზარისა“.

თათბირი ავთანდილისა

ავთანდილ უთხრა: „ჰე ფრიდონ, მოუვასნი ვერ გიჩივიან: ლომთა მკლავთაგან იმედი გაქვს, არა წყლულნი გტკივიან; სთათბირობ ძნელსა თათბირსა, მტერთა ივაგლახ-ივიან, და მაგრბა თუ გესმის, გუმაგნი რა ახლო-ახლო ევიან!

1384 „რა განვიდოდე, გუმაგთა ესმის აბჯრისა ჩხერება, გივრძნობენ, თოკსა მოჰკუთენ, ამისი სამს დაჯერება; წაკისდეს ცუდად ეველაი, დაკრჩეს ცუდილა ფერება, და ეგე თათბირი არ ვარგა, სხვაებრ ვქმნათ თავის ტერება.

1385 „სჯობს, დადევით დამალულნი თქვენ ადგილსა იდუმალსა, ისი კაცნი არ იჭირვენ მკზაურსა, ქალაქს შემავალსა, საუაჭროთა შევეკაზმვი, ვიქმ საქმესა მე მუხთაღსა, და ერთსა ჯორსა გარდაუჭვიდებ მუხარადსა, ჯაჭვსა, ხრმაღსა.

1386 „სამთავე შესლვა არ ვარგა, თუ გვივრძნან, არს სათუები; მე მარტო შევალ ვაჭრულად და კარვად შევეტეუები, მალვით ჩავიცვამ აბჯარსა, გაუჩნდები, გავეცრუები, და დემერთან ქმნას, უხვად ვადინო შიგნით სისხლისა რუები!

1387 „შიგანთა მცველთა მოვიცლი მე უნახავად ჭირისად,
 თქვენ გარეთ კართა ეცენით ყოველნი მსგავსად გმირისად;
 კლიტეთა დაულეწ, გაუახვამ, დამიდგამს ვერ ქვიტკირი სად.
 და თუ რა სხვა სჯობდეს, თქვენ ბრძანეთ, ვარ ძრჩეულად ამა ჭირისად.“

სიბუღი

თათბირი ტარიელისა

უარიელ უთხრა: „მე თქვენი ვცან გმირთა მეტი გმირობა, თქვენსა ძალ-გულსა თქვენივე ჰგავს თათბირობა, ჰირობა; ვიცი, გწადს ომი ფიცხელი, არ ცუდი სრმალთა ღირობა, და კაციძცა მაშინ თქვენ გახლავს, რა ომბან ქმნას გაჭირობა.“

1389 „მაგრამ იუვენით ჩემთვისცა საქმისა რასმე რჩევითა: ხმა ესმას ჩემსა ხელ-მქმნელსა, ზედა გარდმოდგეს მზე ვითა, თქვენ გქონდეს ომი ფიცხელი, უომრად მნახოს მე ვითა? და ესე მე დამსჯრის, ნუ უბნობთ სიტყვითა თქვენ სათნევითა.“

1390 „მაგა თათბირსა ესე სჯობს, ვქმნათ ჩემი მონახსენები: გავიუოთ კაცი ას-ასი, რა ღამე ჩნდეს ნათენები, სამთავე სამგნით მივმართოთ, ფიცხლად დავსხლიტოთ ცხენები; და მოკვეებუიან, ვემცრობით, ჩვენ სრმალსა მივსცეთ მძლე ნები.“

1391 „ფიცხლა შევებნეთ, შევსჯარნეთ, ვერ მოგვასწრებენ კარებსა, სამთაგან ერთი შეუვალოთ, სხვა კარეთ ვსცემდეთ კარებსა, მან ერთმან შიგნით შიგანნი მივსცნეთ სისხლისა ღვარებსა, და ხელი კვლავ ვხადოთ აბჯარსა, მას ჩვენგან მძლედ ნახმარებსა“.

1392 ფრიდონ უთხრა: „შემიგნია, ვამიგია, ვიცი მე რა:
მაგა ცხენსა ჩემეულსა მოასწრებენ კართა ვერა;
ოდეს კიძღვენ, არ ვიცოდდი, ქაჯეთს კვინდა ქაჯთა მხერა,
და თვარა უოლა არ კიძღვნიდი, ჩემი გითხრა სიძუნწე რა“

1393 ფრიდონ ღალი ამხანაგობს საუბართა ესოდენტა.
ამას ზედა გაიცინნეს მათ წულთანთა, სიტყვა-ბრძენთა,
ერთმანერთსა ელაღობნეს ღაღობათა, მათთა მშვენთა,
და კარდახდეს და დაეკაზმნეს, უკეთესთა შესხდეს ცხენთა.

1394 კვლა ერთმანერთსა მიუკეს სიტყვები არ ჰირ-მკვასები,
დაასკვნეს იგი თათბირი, ტარის კანასრახები:
გაიუვეს კაცი ას-ასი, ეუელაი გძირთა სახები,
და ცხენებსა შესხდეს, აიღეს მათ მათი ჩაბაღახები.

1395 იგი ჭაბუკნი შუქითა ვნახენ მზისაჲცა მეტითა;
მათ საშთა შვიდნი მნათობნი ჰფარვენ ნათლისა სვეტითა;
ტარიელ მავსა ზედა სის ტანითა მით წერწეტითა;
და დალივნეს მტერნი ოძითა, ვითა მჭვრეტელნი ჭვრეტითა.

1396 ჩემი აწ ესე ნათქვამი მათი სასე და დარია:
რა ზედა წვიმდენ ღრუბელნი და მათთა ატედეს ღვარია,
მოჟა და ხუთა მოგრაგნის, ისმის ზათქი და ზარია,
და მაგრა რა ზღვათა შეერთვის, მაშინ ეგრეცა წუნარია.

1397 თუცა ფრიდონ და ავთანდილ სიკეთე-მიუწვდომნია,
მაგრა ტარისა შებმანი არვისგან მოსახდომნია;
მზე მნათობთაცა დაჰფარავს, არცაღა ნათლად სომნია.
და აწ იუურებდით, მსმენელნო, გესმნენ ფიცხელნი ოძნია!

1398 სამთავე სამად გაიუვეს, თვითომან თვითო კარები;
თანა ჰევა კაცი სამასი, ეუელაი გძირთა დარები.
მას ღამით უქმნეს სადარნო, უცრუო, ანაჩქარები,
და გათენდა, გაჩნდეს, მიძართეს, თავის-თავ ჰქონდა ფარები.

1399 ჰირველ ამოდ მიდიოდეს მკვართა რათმე მავიურად,
მათ შიგანთა ვერა უგრძნეს, ვერცა დახვდეს გულ-ხმიურად;
გულსა შიში არა ჰქონდა, ამოდ დგეს და ნებიურად,
და მიდგეს კარეთ, მუხარადნი დაიხურნეს უამიურად.

1400 ანახდად ცხენი გაქუსლეს, მათრახმან შექმნა წრიალი.
რა ნახეს, კარნი გაახუნეს, ქალაქით გახდა წრიალი.
სამთავე სამკნით მიმართეს, თავსა მით უევეს რიალი,
და იკრეს ნობსა და დაბდაბსა, შექმნა ბუკთა ტკრციალი.

1401 მაშინ ქაჯეთს მოიწია უსახომო რისხვა ღმრთისა:
კრონოს, წერომით შემხედველმან, მოიპორვა სიტკბო მზისა;
მათვე რისხვით კარდუბრუნდა ბორბალი და სიმკრკველე ცისა,
და ველნი მკვდართა ვერ იტევიდეს, კადიადდა ჯარი მკვდრისა.

1402 კაცსა უკრავად დაბნედიდის ხმა ტარიელის ხაფისა,
აბჯარსა ფრეწდის, ვაცუდდა სიმაგრე ჯავშან-ქაფისა.
სამკნითვე კართა შესჯარნეს, ჭირი არ ნახეს კაფისა,
და რა ქალაქს შეხდეს, შექმნა სიხარკე ციხეს სწრაფისა.

1403 ავთანდილ და ლომი ფრიდონ შიგნით ერთგან შეიყარნეს,
მტერნი სრულად აეწუვიდნეს, სისხლნი მათნი მოეღვარნეს,
უვივლეს და ერთმანერთი ნახეს, დიდად კაეხარნეს,
და თქვეს: „ტარიელ რა იქმნაო?“ მისად ჭკრეტად თვალნი არნეს.

1404 ერთმანცა არა იცოდა, ვერა ცნეს ტარიურისა.
ციხისა კარსა მიმართეს, რიდი არ ჰქონდა მტერისა;
მუნ ნახეს რიეუ აბჯრისა, ნაღეწი ხრძალთა წვერისა,
და ათი ათასი ნობათი, უსულო, მსგავსი მტვერისა.

1405 ციხისა მცველი ეველავი იღვა მართ ვითა სნეული,
თავით ფერხამდის დაჭრილი, აბჯარი მუნ დახეული,
ციხისა კარნი განხმულნი, კართა ნაღეწი სრეული,
და ცნეს ნაქმრად ტარიელისად, თქვეს: „საქმე არს მისეული“.

1406 გზანი დახვდეს შეკაშმულნი, შევიდეს და გაძვრეს ხვრელსა,
ნახეს, მზისა შესაურელად გამოეშვა მთვარე კველსა,
მუხარადი მოეხადა, შვენის აკრვა თმასა ლელსა,
და მკერდი მკერდსა შეეწება, გარდაეჭდო ეელი ეელსა.

1407 ეხვეოდეს ერთმანერთსა, აკოცეს და ცრემლნი ღვარნეს;
ამას ჰგვანდეს, ოდეს ერთგან მუშთარ, ზუალ შეიყარნეს.
მზე რა ვარდსა შემოადგეს, დაშვენდეს და შუქნი არნეს,
და აქანამდის ჭირ-ნახულთა ამას იქით გაიხარნეს.

1408 მათ ერთმანერთსა აკოცეს, დგანან ეელ-გარდაჭდობილნი.
კვლა შეეწებნეს ხშირ-ხშირად ვარდნი ბაგეთათ ჰობილნი.
აწ ესენიცა კავიდეს, შეკრბეს სამნივე მძობილნი,
და მას მხესა მისცეს სალაძი, წადგეს მართ ვითა ხმობილნი.

1409 მზე მოეგება ჰირითა ტურფითა, მოცინარითა,
აკოცა მისთა მეშველთა ლაღმან ცნობითა წუნარითა,
მათ მდაბლად მადლი უბრძანა სიტყვითა მით ნარნარითა,
და ორნივე ერთგან უბნობდეს ამოთა საუბნარითა.

1410 ტარიელსცა უსალამეს, მას ალვისა მორჩსა ვით ხეს,
მიულოცეს გამარჯვება, ერთმანერთი მოიკითხეს;
არა სჭირდა, არ ინანეს, რომ აბჯარი არ გაითხეს,
და თავნი მათნი გაალოძნეს, მათი მბრძოლი იძულეს, ითხეს.

1411 სამასისა კაცისაგან ას-სამოცი შეჭეოლოდა;
ფრიდონს უძძიმს სჰათა მისთა, მაგრა ერთ-კერძ უხაროდა;
მონახეს და არ აცოცხლეს, რაცა მბრძოლი დარჩომოდა,
და რომე ჰოვნეს საჭურჭლენი, აწმცა თვალვით ვით ითქმოდა!

ერწმუნ
ბიბლია

1412 მოკრიფეს ჯორი, აქლემი, რაცა ვით ჰოვეს ძალები;
სამიათასსა აჭვიდეს მარგალიტი და თვალები,
თვალი უველბი დათლილი, იაგუნდი და ლალები,
და იგი მზე შესვეს კუბოსა, არს მათგან განაკრძალები.

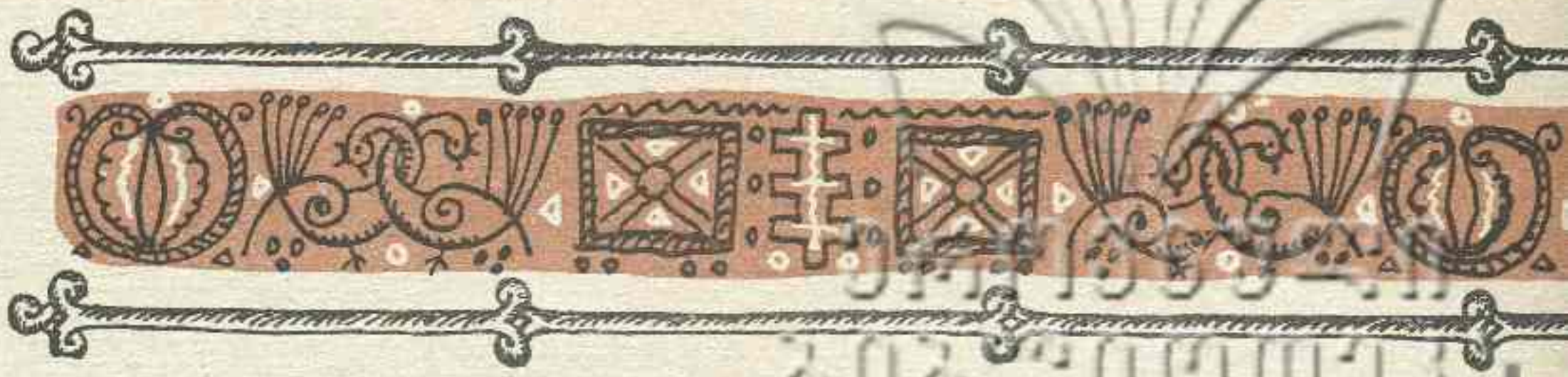

1413 სამოცი კაცი დააგდეს ქაჯეთს ციხისა მცველით,
წამოიუვანეს იგი მზე, მათილა წაკვრა ძნელია;
სღვათა ქალაქსა დამართეს, თუცა გზა მუნით გრძელია,
და თქვეს: „ფატმან ვნახოთ, მუქაფა გვაც მისი კარდუხდელია“.

ტარიელისაგან ზღვათა მეფისას მისლვა

ღვათა მეფესა წინაშე ვაკზავნა მახრობელი,
შესთვალა: „მოვალ ტარიელ, მტერთა მძლე, მოსრვით მსობელი;
ქაჯეთით მომეავს ჩემი მზე, ჩემი ლახვართა მსობელი;
და მწადიან, გნახნე ზატევით, ვითა მამა და მშობელი.“

1415 „აწ მე მაქვს ქაჯთა ქვეყანა და მათი დანადებია;
მეფეო, კარგი უველადი მე თქვენგან წამკიდებია;
ფატმანს უხსნია ჩემი მზე, სდედებია და სდებია,
და ამისად მუქფად რა გიძღვნა? მძულს ცუდი ნაქადებია.“

1416 „მოდო, გგნახენ, კავიარდეთ ქვეყანასა შენსა ვირე,
სრულად ქაჯთა სამეფოსა გიძღვნი, ჩემგან შეიწირე,
კაცნი შენნი შეაუენენ, ციხე მაგრად დაიჭირე,
და მე ვისწრაფი, ვერა გნახავ, შენ წამოდო, ჩემ კერძ ირე.“

1417 „თქვენ უბრძანეთ ჩემ მაგიერ უსენს, ქმარსა ფატმანისსა,
კამოგზავნოს, ეამების ნახვა მისი ხსნილსა მისსა;
მისგან კიდე ინატრიდა ჭვრეტასამცა სხვადლა ვისსა,
და ვინ მშესაცა უნათლვა, ასრე ვითა ბროლი ფისსა!“

1418 რა კაცი ტარიელისა ესტუმრა ზღვათა მულობელსა, —
წესია, გული გაჭკრების ამბავსა გასაკრთობელსა, —
მისცა მადლი და დიდება ღმერთსა, მართლისა მბრჭობელსა,
და მაშინვე შეჯდა, არ უნდა მისლვა სხვასადა მხმობელსა.

1419 ბარგი აჭვიდა, გაავო ქმნა ქორწილისა მათისა,
მას მიაქვს რიცხვი ტურფათა, არ-სიდიადე სათისა;
ფატმან ჰეავს თანა, იარეს საუალი დღისა ათისა;
და უხარის ნახვა ლომისა და მზისა, ხმელთა მნათისა.

1420 შორს გაეკებნეს სამნივე დიდსა მეფესა ზღვათასა,
გარდახდეს, მდაბლად აკოცეს, გა-რე-სწედეს ჯარსა სწათასა;
შეასხეს ქება ტარიელს, მან მადლი გაუათასა,
და ქალი რა ნახეს, სტრფიალობს შუქსა მას ბროლ-ბაკმათასა.

1421 ფატმან ხათუნს, მისსა მჭერჭესა, ედებოდა ცეცხლი ხელი,
მოეზია, გარდუკოცნა ხელი, ფერხი, პირი, უელი;
იტყვის: „ღმერთო, რა გამსახურო, განმინათლდა რათგან ბნელი!
და ვცან სიმოკლე ბოროტისა, კეთილია შენი კრძელი“.

1422 ქალი ფატმანს ესუოდა, ტკბილად იტყვის, არ გამწურალი:
„ღმერთმან გული განმინათლა გახეთქილი, გა-ცა-მწურალი,
აწ აგრე ვარ გავსებული, წინას ვიყავ ვითა მცხრალი,
და მხემან შუქნი შემომადგნა, ვარდი მით ვჩან არ-დამზრალი“.

1423 ზღვათა მეფე გარდაიხდის მუნ ქორწილსა მეტად დიდსა.
ქაჯეთიცა დაუმაღლა, არ გაუძვა დღესა შვიდსა;
უხვად გასცემს საბომვარსა, საჭურჭლესა ანაკიდსა,
და ზერზერასა დაფანტულსა ზედა სცვეთენ ვითა ხიდსა.

1424 მუნ იღვის გორი ლარისა, სტავრისა და ატლასისა;
ტარიელს უძღვნა კვირკვინი, ვერ-დანადები ფასისა,
იაკუნდისა მრთელისა, უვითლისა, მეტად ხასისა,
და კვლა ერთი ტახტი ოქროსა, წითლისა მართ ხალასისა.

ქორწინება
ბიბლია

1425 ნესტან-დარეჯანს ეახა უძღვნა, შემკული თვალთა,
იაკუნდითა წითლითა, ბალახშითა და ლაღითა.
დასხდეს ორნივე ქალ-უმანი ჰირითა ელვა-მკრთალობითა,
და მათნი მჭვრეტელები დაიწუნეს ცეცხლითა მართ ახალთა.

1426 ავთანდილს და ფრიდონს უძღვნა უსასრულო დიდი ძღვენი:
მვირფასისა უნაგირი, უკეთესი თვითო ცხენი,
თვითო კაბა თვალისანი, უცხო ფერთა შუქთა მაფენი,
და მოახსენეს: „მადლი რა ვთქვათ, სვიანმცა-ა დაულა თქვენი!“

1427 ტარიელ მადლსა გარდისდის ტურფა სიტყვითა, ენითა:
„დიდად ვიამე, მეფეო, ჰირველ, ნახვითა თქვენითა,
მერმე, აგვაუსენ მრავლითა ტურფა ფერთა ძღვენითა,
და ვიცი, შორი-შორ არ-ჩაულა ჩვენ თქვენი კარგად ვქმენითა.“

1428 ზღვათა მეფე მოახსენებს: „ხელმწიფეო, ლომო, ქველო,
მოახლეოთა სიცოცხლეო, ვერა-მჭვრეტოა შორით ძღველო,
მსგავსი თქვენი რამცა შეძღვნა, შევნიერო სანახველო!
და რა მოგშორდე, რა მერგების, საჭვრეტელად სასურველო?!“

1429 ტარიელ ფატმანს უბრძანა: „მე თავი შენი მიდია;
დავ, გული შენი ჩემსედა გარდაუსდელი, დიდია;
აწ რაცა ქაჯთა საჭურჭლე ქაჯეთით ამიკიდია,
და მომიცემია, წაიღე, არ კიდე მომიუიდია“.

1430 ფატმან ხათუნ თაყვანის-სცა, ჰკადრებს მადლსა მეტის-მეტსა:
„მე, მეფეო, ნახვა შენი მიდებს ცეცხლსა დაუმრეტსა;
რა მოგშორდე, რა ვიქმნები? მე დამაგდებ ვითა რეტსა.
და ახ, ნეტარძი მოახლეოთა! ვაკლას თქვენსა ვერა-მჭვრეტსა!“

1431 ზღვათა მეფესა ეტყვიან ორნივე შუქთა მაფენი,
კბილნი ბროლნი და ბაკენი სადაფთა მოსადაფენი:
„უთქვენოდ მეოფთა არ გვინდან ნიშატნი საჩანგ-დაფენი,
და მაგრა გაგვიშვენ, წავიდეთ, ქაძია, ვართ მოსწრაფენი.“

- 1432 „შენ იყავ ჩვენი მშობელი და ჩვენი საესავიო,
მაგრამ ამასცა ვიჯით, გვიბოძო ერთი ნაჲიო“.
მეფემან ბრძანა: „არა მშურს სამიწოდ თქვენად თავიო,
და რათგან ისწრაფი, რა გკადრო? წა, გიწინამძღვრდეს მკლავიო!“
- 1433 მეფემან ნაჲი-ხომალდი მოკაზმა ზღვისა კიდესა.
გამოემართა ტარიელ, გამერელნი ცრემლსა ღვრიდესა,
თავსა იცემდეს, იკლუჯდეს, თმა-წვერსა გაიურიდესა,
და ფატმანის ცრემლთა შედენით თვით ზღვაცა გაადიდესა.
- 1434 გამოვლნეს ზღვანი სამთაჲე, ერთგან მხად შენაფიცართა,
კვლა ამტკიცებდეს სიტყუათა, მათ ჰირველ დანამტკიცართა;
შენის ძღერა და სიცილი მათ, მისთა არ-უიცართა,
და ბაკეთათ შუქი შეადგის ზედან ბროლისა ფიცართა.
- 1435 მუნით კაცი ასმათს თანა მათ გაკზავნეს მასარობლად,
კვლა ფრიდონის თავადთასა — ნაომართა მათთა მთხრობლად:
„მანდა მოვა, მოიძაღლებს მზე მნათობთა მამაკრობლად,
და ჩვენ, დამწრალნი აქანამდის, აწ გაუსედით დაუსრობლად“.
- 1436 იგი მზე შესვეს კუბოსა, იარეს გზა ზღვის ჰირისა,
მიუძაწვილობდეს, უხარის მათ გარდახდომა ჭირისა;
მივიდეს, სადა ქვეყანა იყო ნურადინ კმირისა,
და მოეკებნიან, ისმოდის ხმა სიმღერისა ხშირისა.
- 1437 მუნ მიეგება ეოველი ფრიდონის დიდებულები.
ასმათი, საესე ღზინითა, ვის აღარ აჩნდა წულულები,
ნესტან-დარეჯანს მოეჭდო, რომე ვერ გახსნის ცულები,
და აწ გაუსრულა ეოველი მან მისი ნაერთგულები.
- 1438 ნესტან-დარეჯან ეხვევის, ჰირსა აკოცებს ჰირითა;
უბრძანა: „ჩემო, ვაკლახ მე, შენცა აგავსე ჭირითა,
აწ ღმერთმან მოგვცა წუალობა, ვცან, მისი არ-სიმღერით-ა;
და მე გულისა შენსა ეზომსა, არ ვიცვი, გარდვიხდი რითა!“

ეფემან
ბრძანა

1439 ახმათ ჰკადრა: „მაღლი ღმერთსა, ვარდნი ვნახენ არ-დაზრულნი,
ბოლოდ ასრე გააცხადნა კონებაძან დაფარულნი,
სიკვდილიცა სიცოცხლედ მიხს, ოდეს ვნახენ მხიარულნი“.
და სჯობან ყოვლთა მოყვარულთა ჰატრინ-უმანი მოყვარულნი,

1440 დიდებულთა თაყვანის-სცეს, მოახსენეს დიდი ქება:
„რომე ღმერთძან გაგვახარნა, კურთხეულ არს მისი ღმრთება!
ჩვენ გვიჩვენა ჰირი თქვენი, აღარა გვწვავს ცეცხლთა დება,
და წელულსა, მისგან დაკოდილსა, მასვე ძალ-უც განკურნება“.

1441 მოვიდეს და ჰირი ხელსა დასდევს, აკრე გარდაკოცნეს.
მეფე ეტევის: „ძმათა თქვენთა თაჳნი ჩვენთვის დაიხოცნეს,
იგი ძუება საუკუნოს ცხადად ჰოვეს, არ იოცნეს,
და ერთსა მისვდეს საზიაროდ, დიდებანი იასოცნეს“.

1442 „თუცა მე მათი დახოცა მტკივის და სატკივარია,
მაგრა მათ მიხვდა უკვდავი მუნ დიდი საჩუქარია“.
ესე თქვა, ნელად ატირდა და წვიმა თოვლსა არია,
და ნარგისთათ იძრვის ბორიო, ვარდსა ზრავს, იანვარია.

1443 მუნ ატირდეს უველაჳანი, რა ტირილად იგი ნახეს,
რაცა ვისცა დაჰკლებოდა, მათ ტირილით, სულთქმით ახეს;
დადუძდეს და მოახსენეს: „რათგან ბრძენთა მსუებრ გსახეს,
და თქვენთა მჭვრეტთა ძღურა მართებს, რასათვისმცა ივაგლახეს!“

1444 „ვინ ღირს-ა თქვენსა ეკზომსა ტირილსა, შეჭირუებასა!
თქვენთვის სიკვდილი დია სჯობს მიწათა ზედა რებასა“.
კვლა ფრიდონ ჰკადრა მეფესა: „ნურათ იქმ გაძწარებასა,
და ღმერთიმცა მუქფად მოგიზღავს ათასსა გახარებასა!“

1445 აუთანდილცა მიუძტკივნა, ეტევის დიდსა სიმძიმოილსა;
მათ შეასხეს ქება, უთხრეს: „თაჳნი მივსცხეთ აწ ღიძილსა,
რათგან მიხვდა დაკარგული ღომი მხესა წახდომილსა,
და აღარა ვსტირთ სატირალსა, აღარ დავსდებთ თვალთა მილსა“.

1446 მიუიღეს, სადა ქალაქი დიდი მულაზანსარია;
სცემდეს ბუკსა და ტაბლასა, კანდა ზათქი და ზარია,
დაბდაბისა და ქოსისა ხმა ტურფად შენათსარია,
და მოატედეს მოქალაქენი, დაავდეს მუნ ბაზარია.

1447 შუკათა მოდგეს ვაჭარნი, ეოვლგნით მჭვრეტელთა ჯარია;
მორს უარებდეს სარანგნი, ხელთა აქეს მათ აბჯარია;
მოიჯრებოდეს ჯალაბნი, სარანგთა დამსაჯარია,
და მათად საჭვრეტლად მიშვება მუნ მათგან ნააჯარია.

1448 კარდახდეს ფრიდონისასა, სრა ნახეს მოსაწონები.
გამოეგება მრავალი ოქროს სარტულითა მონები,
ფერხთა საფენლად ოქსინო მართ მათგან არს ნაქონები,
და თავსა აურიდეს ოქროსა, ხვეტს ჯარი მუნ ნარონები.

ერისთ
სამხარეთს

ქორწილი ტარიელისა და ნესტან-დარეჯანისა ფრიდონისაგან

ათ ქალ-უმათათვის საჯდომი დაედგა თეთრ-ძოწეული,
წითელ-ჟვითლითა თვალითა ზედა კეკლუცად ფრქვეული;
აუთანდილისთვის — უვითელი და შავი ერთგან რეული;
და მოვიდეს, დასხდეს; მჭურეტელი ვცან მათი სულ-დაღეული.

1450 მკოსანნი მოდგეს, ისმოდა ხმა სიძღერისა ტუბილისა;
ქორწილი ქმნეს და გამრავლდა ძღუნობა ლარისა ლბილისა
ფრიდონის, ჰურად კარგისა, არ მასჰინძლისა წბილისა;
და ნესტან-დარეჯანს უძვენის ღიმილი, ჩენა კბილისა.

1451 მოიღეს ძღვენი უსახო ფრიდონის არ-ალქატისა,
ცხრა მარგალიტი, სიდიდით მართ ვითა კვერცხი ბატისა,
კვლა ერთი თვალი, სამსგავსო მზისა შუქ-მონამატისა,
და მას წინა ღამით ძალ-ედვის მხატვარსა ხატვა ხატისა.

1452 კვლა უძღვნა თვითო ფარღული, კარდასაურელი ეელისა,
ძვრგულად დათლილისა თვალისა, იაკუნდისა მრთელისა;
კვლა მოაქვს ერთი ტაბაკი, მძლეოდ საჭირავი ხელისა,
და აუთანდილისთვის ღომისა ძღვენი ფრიდონის ქველისა.

1453 იგი ტაბაკი სავსეა მარგალიტითა სხვილითა.
ავთანდილს უძღვნა ეველათა არა სიტყვითა წბილითა.
აივსო სახლი სტავრითა და ოქსინოთა ლბილითა,
და ტარიელ მადლი უბრძანა, ლაღმან სიტყვითა ტკბილითა.

1454 ფრიდონისგან უსახომო ქორწილია დღესა რეასა;
ყოვლთა დღეთა მიაღმადის უფასოსა ძღვენსა მზასა;
დღე და ღამე არ გასწუვედდის ჩაღანა და ჩანგი ხმასა.
და აჰა, მიხედეს შესაფერნი უბა ქალსა და ქალი უბასა.

1455 ტარიელ ფრიდონს უბრძანა დღე-ერთ სიტყვები გულისა:
„არს გული თქვენი სახემოდ უფროსი ძმისა სრულისა,
არ გემუქვების სიცოცხლე, არცა მოცემა სულისა,
და მე თქვენგან ვპოვე მოკვდავმან ჩემი წამალი წულულისა.

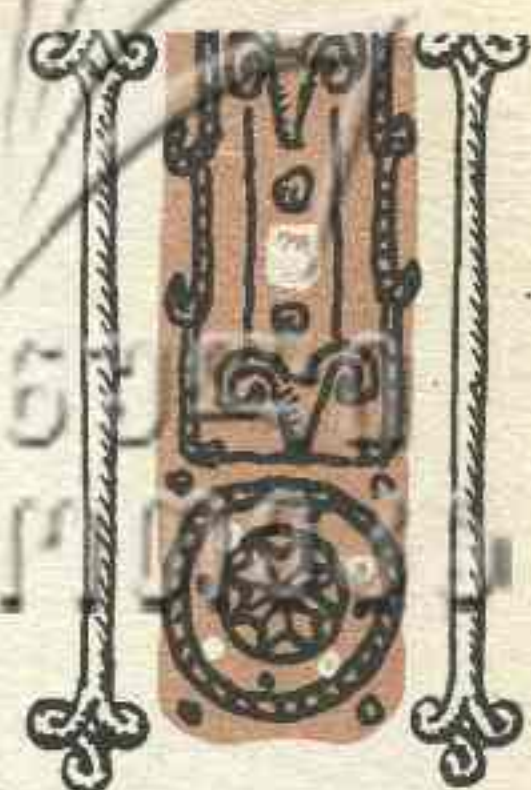
1456 „ავთანდილისგან შენც იცი ჩემთვის თავისა დადება,
აწ მე მაქვს ნაცვლად მისისა მოხმარებისა წადება:
შენ მიდი, ჰკითხე, რა უნდა, მან ქმნას ამისი ცხადება,
და ვითა დაძივსო სახმილი, ეგრე მისიცა კმა დება.

1457 „უთხარ: «ძმაო, რა გარდიხდის შენგან ჩემსა ჭირ-ნახულსა!
ღმერთი მოგცემს წყალობასა, მისგან ზეცით შესახულსა!
თუ ვერა ვიქმ საწადელსა შენსა, შენთვის გაზრახულსა,
და არა ვნახავ სახლსა ჩემსა, არ დარბაზსა, არცა ხულსა.

1458 «აწ მითხარ, ჩემგან რა გინდა, ანუ რით მოგეხმარები?
ვარჩევ, წავიდეთ არაბეთს, იუავ ჩემიცა მარები;
ტკბილით სიტყვითა გაუმართოთ და სრძლითა საომარები.
და თუ შენ შენს ცოლსა არ შეგერთავ, მე ჩემსა არ ვექმარები».

1459 რა ფრიდონ უთხრა ავთანდილს ტარიას მოციქულობა,
მას გაეცინნეს, გაღიმდა, შენოდა მხიარულობა;
თქვა, თუ: „მეძველი რად მინდა? მჭირს არავისგან წულულობა!
და ჩემი მზე არცა ქაჯთა ჰეავს, არცა სჭირს ღზინ-ნაკულობა.

ქრისტე
სიბრძნე

1460 „ჩემი ძვე ტახტსა ზედა ზის მორჭმული ღმრთისა ნებითა, საკრძალავი და უკადრი, ლაღი, არვისკან ვნებით-ა, არცა რა უძძიმს ქაჯთავან, არცა გრძნეულთა გრძნებითა, და მას ზედა შველა რად მინდა, რად მეჭვ რასაცა თნებითა?„

1461 „რა მოვა ჩემთვის განკება, ზეცით მისრულნი ზენანი, ღმერთი იწადებს, მოძივლენ გულსა სახმილთა ლხენანი; მაშინლა მოძვდენ მოკვდავსა ძისა ელვათა ფენანი, და უძისუამისოდ ცუდნია ჩემგან მი და მო რბენანი.

1462 „მიდი და ჰკადრე ტარიელს ჰასუსი, ჩემგან თხრობილი: «მაღლი რად უნდა, მეფეო, ხარ რაზომ გინდა ღმობილი? ვარ მუცლითგანვე დედისათ თქვენად სამონოდ შობილი, და ღმერთმან მუნამდის მიწა მეოს, ვირ მეფე იყო ცნობილი.

1463 «გებრძანა: «მეურა მწადიან საუვარელისა შენისა». ეგე არს მსგავსი გულისა ღმობიურისა თქვენისა; მუნა მე სრძალი არ მიკუეთს, არცა სიურცელე ენისა, და მიჯობს მოლოდნა საქმისა მის განკებისა ზენისა.

1464 «ესეა ჩემი საწადი და ჩემი მოსანდომარე: ინდოეთს განხო მორჭმული, საჯდომთა ზედა მჯდომარე, გვერდსავე გიჯდეს მნათობი, ჰირი ელვათა მურთომარე, და მებრძოლნი თქვენნი მოგესრნენ, არვინ ჩნდეს მუნ მეომარე.

1465 «რა გაძისრულდენ ესენი ჩემნი გულისა ნებანი, მაშინლა მივალ არაბეთს, მოძვდენ მის ძისა ხლებანი; ოდესცა სწადდეს, დაძივსნეს ამა ცეცხლისა დებანი. და სხვად თქვენგან არა არ მინდა, მძულან რასაცა თნებანი».

1466 რა ფრიდონ ჰკადრა ტარიელს ესე სიტყვანი ეძისანი, მან ბრძანა: „მაგას არა ვიქმ, ამას არ უნდა ძისანი. ვითა მან ჰოვნა მიზეზნი ჩემისა სულთა დგძისანი, და ეგრევე მანცა სამისოდ ნახნეს ძალ-გულნი ძძისანი!

1467 „მიდი, უთხარ ჩემ მაგიერ სიტუვა ჩემგან არ-ნათნები:
„მე შენისა გამსრდელისა უნახავად არ დაუდგები.
ვეჭვ, მრავალი დამეხოცოს მონა, მისგან საუვარლები,
და ვითხოვ ხოლმე შენდობასა, ეკეთილა მოვბრუნდები“.

1468 „ესე უთხარ: „ამის მეტსა მოციქულობ ნურას ნუო,
ხვალე წასლვა არ დაუმალო, არცა საქმე გაუათუო;
მე არ მიზამს არაბთ მეფე, რომე სიტუვა გაუაცრუო,
და ამოდ ვსთხოვო ქალი მისი, შევეხვეწო, შევაგუო“.

1469 უამბო ფრიდონ ავთანდილს ტარისა მოციქულობა:
„არ დადგებისო, ცუდია შენგან ცდისალა თქმულობა“.
მას დაუძიძიდა, მოედვა კვლა გულსა კვამლ-აღმულობა.
და ასრე ხამს რიდი მეფეთა, ემათაგან მოკრძალებლობა!

1470 ავთანდილ მივა მუხლ-მოურით ტარისა შესახვეწელად,
ფერხთა ეხვევის, აკოცებს, აღარ შეხედავს ზე წელად,
ეტევის: „კმა, რაცა შევსცოდე როსტანს წლეულად მე წელად,
და კვლა ნუ მიქმ ერთგულობისა გამტეხლად, და-ცა-მლეწელად.

1471 „რასაცა ლაში, არ მოგცემს მას ღმრთისა სამართალია,
გამსრდელსა ჩემსა ვით ვჭკადრო მე საქმე სამუხთალია!
მე მისთვის ხელი ვით გაუძრა, ვინ ჩემთვის ფერ-ნამკრთალია!
და ვით მოიხმაროს მონამან ჰატრონსა ზედა სრმალია!

1472 „ეგე საქმე მე და ჩემსა საუვარელსა შეგვამდურვებს,
ვა თუ გაწერეს, გაგულისდეს, კუმტი გულსა შეაურვებს,
ამბავსაცა დამიძვირებს, ჭურეტისათვის მომასურვებს,
და შენდობასა ხორციელი კაცი ვერა დამიურვებს“.

1473 ტარიელ უთხრა სიცილით, მან მზემან შუქ-ნაფენამან,
ხელი მოჭკიდა ავთანდილს, ამართა, ააენა მან:
„მიუოო კარგი ეველადი მომართებამან შენამან,
და მაგრა სჯობს, შენცა გალხინოს ჩემმან შენითა ღხენამან.

ერის
სიბჭო

1474 „ღია მძულს მეტი მოყვრისა შიში, კრძალვა და რიდობა,
მძულს გაუწყვედლად კუძობა და სულ-მძიძობა, დიდობა;
თუ მოყვარეა, გულისა ქმნას ჩემკენ მონასიდობა,
და თვარა მე ჩემდა, ივ მისდა, ღია სჯობს კიდის-კიდობა.

1475 „მე ვიცი გული საშენოდ შენისა საყვარელისა,
არ ეწყინების სტუმრობა შენისა მე შემერელისა.
რადმცა რა ვჰკადრე მეფესა თხრობა რასაცა ჭრელისა!
და ოდენ ნახვისა მათისა ნატრა მაქვს სანატრელისა.

1476 „ამას ოდენ მოვახსენებ მუდარით და შეპოვნებით,
რომე მოგცეს ქალი მისი მან მისითა მოგონებით.
რათგან ბოლო შეურაჟა, სიძორესა ვით ეთნებით?
და დააძვენეთ ერთმანერთი, თავის-თავის ნუ დასჭნებით“.

1477 რა ავთანდილ ტარიასგან ცნა, წასლვასა არ დაძლიდა,
არა ჰკადრა შეცილება, საუბარსა ზედა რთვიდა;
ფრიდონ კაცსა დარჩეულსა სათანაოდ გარდასთულიდა,
და თანა წაჰჟა, განაღამცა მათთანავე გზასა ულიდა.

საქართველოს

სამთაგანვე ქებასა მისლვა და მუნით არაბეთს წასლვა

სამ საქმესა დაფარულსა ბრძენი დიუნოს კაცხადებს:
დმერთი კარგსა მოაუღინებს და ბოროტსა არ დაბადებს,
ავსა წამ-ერთ შეამოკლებს, კარგსა ხან-გრძლად გააკვლადებს,
და თავსა მისსა უკეთესსა უხადო-ჰყოფს, არ აზადებს.

1479 ფრიდონისით გაემართნეს იგი ლომნი, იგი მშენი,
თანა მიჰყავს ზირი მზისა, ქალი მჭურეტთა ამაზრზენი,
ჰკიდავს ბროლსა ყორნის ბოლო დაწყობილი, დანათხზენი,
და მუნ ბალახშსა აძვენებდეს სინატიფე-სინაზენი.

1480 იგი მზე უჯდა კუბოსა და ავრე არონინებდეს;
მინადირობდეს, ნადირსა მუნ სისხლსა დაადინებდეს;
სადაცა დახვდის ქვეყანა, მჭურეტელთა მოაღხინებდეს,
და მოეგებნიან, სძღვნობდიან, აქებდეს, არ ავინებდეს.

1481 მას ჰკვანდეს, თუმცა სამყაროს მზე უჯდა შუა მთვარეთა;
იარნეს დღენი მრავალნი ლაღთა, ბრძნად მოუბარეთა;
შიგან მათ დიდთა მინდორთა, ყოვლგნით კაც-მიუმხვდარეთა,
და სად ეოფილიყო ტარიელ, მიხვდეს მის კლდისა არეთა.

1482 ტარიელ ბრძანა: „მე მძარტებს დღეს თქვენი მასწინძელობა;
მუნ მივალ, სადა უოფილვარ, მჭირდა სადამდის ხელობა;
მუნ გვიმასწინძლოს ასმათმან, მას უც ხორციისა ხელობა,
და მე რომე გიძღვნი ტურფათა, აქოთ ღარისა ჭრელობა“.

1483 მივიდეს, შიგან გარდახდეს ქვაბსა მას დიდთა კლდეთსა.
ასმათს უც ხორცი ირძისა, იქმს მასწინძეობა-კვეთასა.
ამხანაგობდეს, ლაღობდეს წასლვასა მათ საქმეთასა,
და ღმერთსა მადლობდეს შეცვლასა ღვინად ჭირისა დღეთასა.

1484 მოიარეს ქვაბოვანი, თამაშობდეს მხიარულნი,
პოვნეს იგი საჭურჭლენი, ტარიასგან დაბეჭდულნი,
ვერცა ვისგან დანათვალნი, ვერცა ვისგან შეგებულნი;
და არ იტყვიან, არა გვაქვსო, იგ ამისთვის გულ-ნაკლულნი.

1485 უბოძა ტურფა მრავალი მათ-მათი შესადარები,
კვლა ფრიდონისნი აავსნა, სჰა ჰევა თუ სჰასალარები.
აივსო კაცი ვუელაი, მაშინ მათთანა ნარები,
და მაგრა მეს რომე საჭურჭლე, ჰგვანდა კაც-დაუკარები.

1486 ფრიდონს უთხრა: „ვალი შენი ჩემგან მნელად გარდიხდების,
მაგრა თქმულა: «კარგის მქმნელი კაცი ბოლოდ არ წახდების»;
აწ საჭურჭლე რასომიცა აქა მეს და ან იდების,
და შენი იუოს ვუელაკაი, შენ წაიღე, ვითა გხვდების“.

1487 ფრიდონ მდაბლად თაყვანის-სცა, ჰკადრა მადლი მეტის-მეტი:
„მე, მეფეო, რად გკონივარ უჭკუო და აკრე რეტი?
მტერი უოული ჩაღად გიხანს, ვინმცა იუო ვითა კეტი,
და ჩემი ღვინი მუნამდის-ა, ვირე ვიუო შენი მჭვრეტი!“

1488 ფრიდონ კაცნი დააბრუნა მოსასხმელად აქლემისად,
სახლსა მისსა მისაღებლად მის ვუელასა საჭურჭლისად;
აწ მუნითცა გაემართნეს არაბეთით მივლად გვისად,
და ავთანდილ-ა კალეული შესაურელად მთვარე მხისად.

1489 მიხვდეს არაბთა საზღვარსა, რა ვლეს მრავალი ხანები.
დახვდა სოფლები, ციხები, ხშირ-ხშირად, თანის-თანები,
მუნ შიგან მეოფსა ემოსა ტანსა ლურჯი და მწვანები,
და აუთანდილისთვის ეველადი ცრემლითა არს ნაბანები.

1490 ტარიელ კაცი გაგზავნა წინაშე როსტან მეფესა,
შესთვალა: „გაბდრებ, მეფეო, სურვილთა სიიუფესა;
მე მოვალ, მეფე ინდოთა, დარბაზსა თქვენსა სეფესა,
და გიხვენებ ვარდსა კოკობსა, უფრჭუნელსა, მოუკრეფესა.“

1491 „მაშინ თქვენ ჩემი გეწეინა ნახვა მიწისა შენისა,
ცდა შეპრობისა ავი ჰქმენ, შემოტევება ცხენისა;
მე შენთა სპათა ვახვენე ნიშანი რამე წყენისა,
და დაფხოცე მონა მრავალი, მსახური სრისა თქვენისა.“

1492 „აწ ამაღ მოვალ წინაშე, დაუვარენ ჩემნი გზანია,
შემინდოთ, რაცა შეგცოდე, ჰქმნეთ გაწურომისა კმანია.
მღვენი არა მაქვს, მმოწმობენ ფრიდონ და მისნი ემანია,
და ოდენ მღვნად თქვენი აუთანდილ მე თქვენთვის მომიტანია“.

1493 რა მიუვიდა მეფესა მახარობელი ჟამისა,
ვით გაეხარნეს, ვერ იტუვის ენა ერთისა წამისა;
თინათინს დაწვთა ემატა ელვა შუქისა სამისა,
და ბროლსა და ლალსა აშვენებს მუნ ჩრდილი წარბ-წამწამისა.

1494 ტაბლასა ჰკრეს და გაისმა სიცილი თქართქარებისა.
ლაშქარნი რბოდეს მი და მო, ქმნა სწადდა მათკე რებისა.
დაიწუეს მოსხმა ცხენისა, მოღება უნაგრებისა,
და შესხდა სიმრავლე მოემისა მკლავ-ფიცხელ, გულ-მაგრებისა.

1495 მეფე შეჯდა, გაეკებნეს თავადნი და სრულად სპანი.
ვისცა ესმის, მოვიდიან მას წინაშე სხვაგნით სხვანი.
ეველაკაი ღმერთსა მადლობს, გაამადლნეს მათნი ხმანი,
და თქვეს: „ბოროტსა უმეოფოო, კეთილნია შენთვის მზანი!“

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

1496 რა ერთმანერთი აუხნდა მიგებულ-მოსაკებავთა,
ავთანდილ ეტევის ტარიელს სიტყვათა დანახებავთა:

„აკურა ხედავ მინდორთა, მტვერითა შენაღებავთა?“

და ამაღ მედების სახმილი, გულსა ეცხელა, ებავთა.

1497 „ისია ჩემი გამზრდელი და თქვენდა მოგებულა.

იქი ვერ მივალ, მრცხვენიან, გულსა სახმილი დებულა,

ჩემად არაკად სულ-დგმული კაცი არ გაწბილებულა,

და რასაცა მიხამთ, თქვენ იცით, ფრიდონ თქვენდავე სლებულა“.

1498 ტარიელ უთხრა: „კარგსა იქმ შენ ჰატრონისა კრძალვასა.

აწ დადგე, იქი ნუ მოხვალ, იქმცა უჩემოდ ხალვასა.

მე მივალ, ვუთხრობ მეფესა შენგან თავისა ძალვასა,

და ვეჭვ, ღმრთითა ადრე შეგუარო მშესა მას, ტანად ალვასა“.

1499 მუნ დადგა ლომი ავთანდილ, დაიდგა მცირე კარავი.

ნესტან-დარეჯან მუნვე დგას, იგია მჭვრეტა მხარავი,

მისთა წამწამთა ნიაფი ქრის, ვითა ქარი არავი,

და წავიდა მეფე ინდოთა მისრული, მიუზარავი.

1500 ფრიდონ წაჰყვა. განაღამცა კავლეს ველი დიდსა ხანსა,

ცნა მეფემან, ტარიელი მარტო მოვა, მოხრის ტანსა;

გარდახდა და თაყვანის-სცა მას უკადრსა, ლომებრ ჯანსა,

და სდებს ჰატრისა ინდოთ მეფე, მართ მამისა შესაკვანსა.

1501 ტარიელცა თაყვანის-სცა, მივა კოცნად, სასალამოდ;

მეფე ეელსა აკოცებდა მართ ბავისა დასალამოდ,

გაკვირვებით ეუბნების, არის მისგან სათამამოდ:

და „შენ მზე ხარო, შენი გაურა არის დღისა შესალამოდ“.

1502 გაეკვირვა მეფე მისსა თვალადობა-სიტურფესა,

პირსა უჭვრეტს გაკვირვებით, უქებს მკლავთა სიალფესა;

კულა ფრიდონცა უსალამა, თაყვანის-სცა მან მეფესა,

და მას მეფესა, ავთანდილის ნახვისათვის მოსწრაფესა.

1503 მეფე ტარის ქებასა დაჭკრთების, დაელონების.
 ტარიელ ეტუვის: „მეფეო, აწ გული შენ გემონების;
 მიკვირს, თუ ეგრე სიკეთე თქვენ ჩემი რად გეკონების!
 და რათგან აუთანდილ შენია, სხვა რად ვინ მოკეწონების?“

1504 „ნუ გიკვირს მისი ვერ-ნახვა და დაუოუნება ხანისა!
 მოდი და დავსხდეთ, მეფეო, ამოა კორდი მწვანისა,
 კადრო მიხეზი მისისა თქვენს წინა ვერ-მოტანისა,
 და ვიაჯი რასმე, აწ მძარტებს მოთხოვა მე ფარმანისა“.

1505 დასხდეს მეფენი, მოადგა გარე სიმრავლე რაზმისა.
 ტარიელს ჰირსა ციძციძი ათქს, უნათლესი ბაზმისა;
 ჭერეტა ახელებს მჭერეტელთა ყოფა-ქცევისა და ზმისა;
 და დაუწყო თხრობა მეფესა სიტუვისა, ბრძნად ნაკაზმისა.

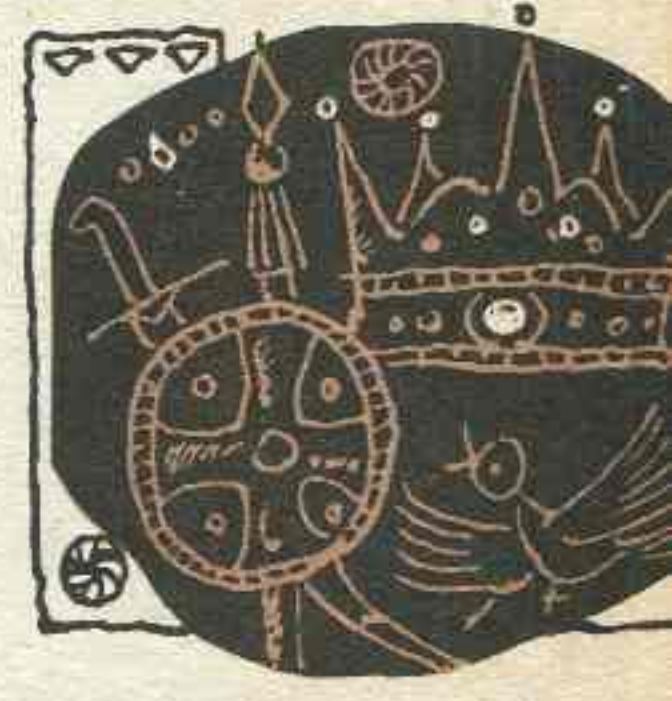
1506 „მეფეო, თავი შემცრობის მე მისად მოსახსენებლად,
 მაგრა მოსრული თქვენს წინა ვარ შემომხვეწლად, მქენებლად;
 თვით იგი იაჯს, რომელი ჩანს მხეებრ შუქთა მფენებლად,
 და ვინ არის ჩემად სინათლედ და ჩემად გამათენებლად.“

1507 „აწ ამას კადრებთ ორნივე ხვეწნით და შემუდარებით:
 აუთანდილ დამდვა წამალი მისგან თავისა დარებით,
 დაჭვიწედეს, რომე ჰატყენი სჭირდეს ჩვენთავე დარებით;
 და არ გაწვენ, გრძელი ამბავი არს ჩვენგან მიუმხვდარებით.“

1508 „თქვენთა უეგარს ერთმანერთი, ქალი მას და იგი ქალსა,
 მით ვიგონებ საბრალოსა, მტირალსა და ფერ-ნამკრთალსა;
 მუხლ-მოყრილი გვაჯები, ნულარ აწვევ იმათ აღსა,
 და რომე მისცეთ ქალი თქვენი მკლავ-მაგარსა, გულ-ფიქალსა.“

1509 „ამის მეტსა არას კადრებ, არ მოკლესა, არცა გრძელსა“.
 ამოიღო ხელ-მანდილი, მოინასკვა იგი ეელსა,
 ადგა, მუხლნი დაუეარნა, ეაჯების ვითა მზრდელსა.
 და გაუკვირდა ყოვლსა კაცსა, მის ამბისა მოძმენელსა.“

ქართული
 სიბუღე

1510 რა ტარიელ მუხლ-მოურილი ნახა, მეფე შეუსარდა,
მორს უკუდგა, თაუვანის-სცა, ქვე მიწაშდის დაუვარდა,
მოახსენა: „ხელმწიფეო, ლხინი ეოული გაძიქარდა,
და თქვენძან აგრე სიძდაბლემან ნახვა თქვენი ჩამადარდა.

1511 „ვით ეგების, რაცა გწადდეს, რომე ვადა არ მოკოძინდეს,
ანუ მშურდეს ქალი ჩემი, საკლავად და ტუვედცა გინდეს;
გებრძანაძცა სახლით თქვენით, ცრემლი არცა მაშინ მდინდეს;
და სხვა მისებრი ვერა ჰოვოს, ცათამდისცა გა-ცა-ფრინდეს!

1512 „მე სიძესა ავთანდილის უკეთესსა ვჰპოვებ ვერა;
თვით მეფობა ქალსა ჩემსა მივეც, აქვს და მას ეფერა;
ვარდი ახლად იფურჭუნების, მე ვვაზილი დაძებერა,
და რადმცა ვჰკადრე შეცილება, რასცა ოდენ იგი ჯერ-ა!

1513 „თუ შეგერთო ერთი მონა, თქვენთვის არცა მაშინ მშურდა.
ვინმცა კადრა შეცილება, უშმაგომცა ვინ მოკოდურდა!
თუ ავთანდილ არ მიუვარდა, ასრე მისთვის რად მომსურდა?
და დია, ღმერთო, წინაშე ვარ, ესე ჩემგან დადასტურდა“.

1514 რა ტარიელ მეფისაგან ესე სიტყვა მოისმინა,
დადრკა, მდაბლად ეთაუვანა, ჰირსა ზედან დაეფინა.
კვლა მეფემან თაუვანის-სცა, წამო-რე-ვლო, წადგა წინა,
და ერთმანერთი მოიმადლეს, მართ ერთსაცა არ ეწეინა.

1515 ფრიდონ შეჯდა, ავთანდილის მახარობლად გაექანა,
ესდენ დიდი სინარული გაეხარნეს მასცა განა!
წავიდა და წამოუძღვა, მოიუვანა, მოჰყვა თანა,
და მავრა ირცხვის მეფისაგან, შუქი ბნელად მოევანა.

1516 მეფე ადგა, მოეკება; ემა გარდახდა, რა მივიდა;
ხელთა ჰქონდა ხელ-მანდილი, ჰირსა მითა იფარვიდა.
მზე ღრუბელსა მოჰფარვოდა, ქუშდებოდა, ვარდსა ზრვიდა,
და მავრა მისსა შეენებასა რამცა ვითა დაჰფარვიდა?!

1517 მეფე კოცნასა ღამოდა, აღარა ცრემლნი სდენიან;
ავთანდილ ფერხთა ეხვევის, შუქნი ქვე დაუფენიან;
უბრძანა: „ადეკ, ნუ ირცხვი, შენ ზნენი გამოგჩენიან;
და რათგან შერჩიო, ნუ შერცხვი, გაე, რასაღა გრცხვენიან!“

1518 მოეხვია, გარდუკოცნა მას ზირისა არე-მარე:
„დამივსეთ ცეცხლი ცხელი, მაგრა წყალი არ ემარე;
ვინ გიშერი დააჯოგა და წამწამი არემა-რე,
და კვალე, შეგური, ღომო, მხესა, თავი მისკე არე, მარე“.

1519 მეფე ეელსა ეხვეოდა მას ღომსა და ვითა გმირსა,
ახლოს უხის, ეუბნების, აკოცებს და უჭკრეტს ზირსა;
იგი მხე და ხელმწიფობა ასრე მიხვდა, ვითა ღირს-ა.
და მაშინ ღხინი ამო არის, რა გარდიხდის კაცი ჭირსა.

1520 ემა მეფესა მოახსენებს: „მიკვირს, სხვასა რად რას ჰბრძანებ!
რად არ გინდა ნახვა მზისა, ანუ რადღა აგვიანებ?
მიეგებვი მხიარული, სახლსა თქვენსა მოიუვანებ,
და შემოიმოს შუქთა მისთა, ნათლად გარე მოივანებ“.

1521 ტარიელსცა მოახსენა; შესხდეს, ქალსა მიეგებნეს,
მათ სამთავე გოლიათთა მზისა ფერად დაწვნი ღებნეს,
მიხვდეს მათსა საწადელსა, იგი ზოუეს, რაცა ძებნეს,
და ხელი ხადეს ხრმალთა მათთა, არა ცუდად წელთა ებნეს.

1522 მეფემან ქალს უსალამა, მან შორით გარდახდომილმან.
დაუუვნა თვალნი ელვამან, მისთა დაწვთაგან კრთომილმან;
გამოეგება, აკოცა კუბოსა შიგან ჯდომილმან,
და დაუწყო ქება მეფემან, თვით ვერას ვერ-მიხვდომილმან.

1523 ეტევის: „მხეო, ვითა გაქო, ნათელი და დარიანო!
შენთვის ხელნი გონებანი არა ცუდად არიანო,
მზიანო და მთვარიანო, ეტლად რაო და რიანო,
და თქვენ საჭკრეტლად აღარ მინდით, არ ვარდნო და არ იანო“.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

1524 გაჰკვირდეს ყოფლნი მხედველნი მისთა ელვათა ფენასა,
ვით მხემან, დაუნა მჭვრეტელთა თვალნი ნათლისა ჩენასა;
მისგან დამწვარნი მისცნიან გულნი ჭვრეტითა ლხენასა,
და სითცა გამოჩნდის, იქმოდეს ჯარნი მუნითკენ რბენასა.

1525 შინა წაუიდეს ყოველნი, შესხდეს თავისა დარებად,
ჰქონდეს შვიდნივე მნათობნი მის მხისა დასადარებად,
არ მიიხვდომის სიტურფე, არს მათგან მიუმხვდარებად,
და ადრე მივიდეს მეფისა სახლად საყოფად, არებად.

1526 შევიდეს, ნახეს თინათინ, მჭვრეტთა მიძცეპი ჭირისა;
სკიპტროსან-გვირგვინოსანსა შვენოდა ცმა ჰორფირისა,
მოსრულთა ჰირსა შეადგა ელვა მისისა ჰირისა;
და შევიდა მეფე ინდოთა, იგი მზე, მსგავსი გძირისა.

1527 ტარიელ და ცოლმან მისმან ქალსა მდაბლად უსალამეს,
მოეგებნეს, აკოცეს და საუბარი დააამეს,
იგი სახლი გაანათლეს, არ ნათელი შეაღამეს,
და ბროლ-ბაღახში გააღაწვეს და გიშერი აწამწამეს.

1528 თინათინ ზედა აწვივნა ტახტსა მეფეთა ზეთასა,
ტარიელ უთხრა: „შენ დაჯე, სწადიან ბრჭესა ბრჭეთასა,
დღეს ტახტი შენი შენ გმართებს მეტად ყოველთა დღეთასა,
და მე ლომი ლომთა დაგისვა გვერდსა შენ, მზესა მზეთასა“.

1529 ორთავე ხელი მოჰკიდეს და დასვეს ტახტსა თავისსა,
გვერდსა დაუსვეს ავთანდილ, სურვილსა მოეკლა ვისსა;
უნახავსა და ნახულსა სჯობს ყოფლსა სანახავისსა,
და ნუ ეჭვ მიჯნურთა მათებრთა ნუცა თუ რამინს და ვისსა.

1530 ქალსა შესწბა, გაუკვირდა ავთანდილის გვერდსა ჯდომა,
ფერი ჰკრთა და გაუფიცხა შე- და გამო- გულმან კრთომა.
მეფე ეტყვის: „შვილო, ჩემგან გაქვს სირცხვილი თუ რა ზომა,
და ბრძენთა უთქვამს სიუვარული, ბოლოდ მისი არ-წახდომა.“

1531 „აწ, შვილო, ღმერთმან თქვენ მოგცეს ათას წელ დღეთა გრძელობა,
სვე-სვიანობა, დიდობა, კვლა ჭირთა კარდუნდებლობა!
ცამცა ნუ შეგცვლის, მოგხედების თვით მისებრ შეუცვლელობა!
და თქვენით ხელითა მეღირსოს მიწათა შემოპერელობა!“

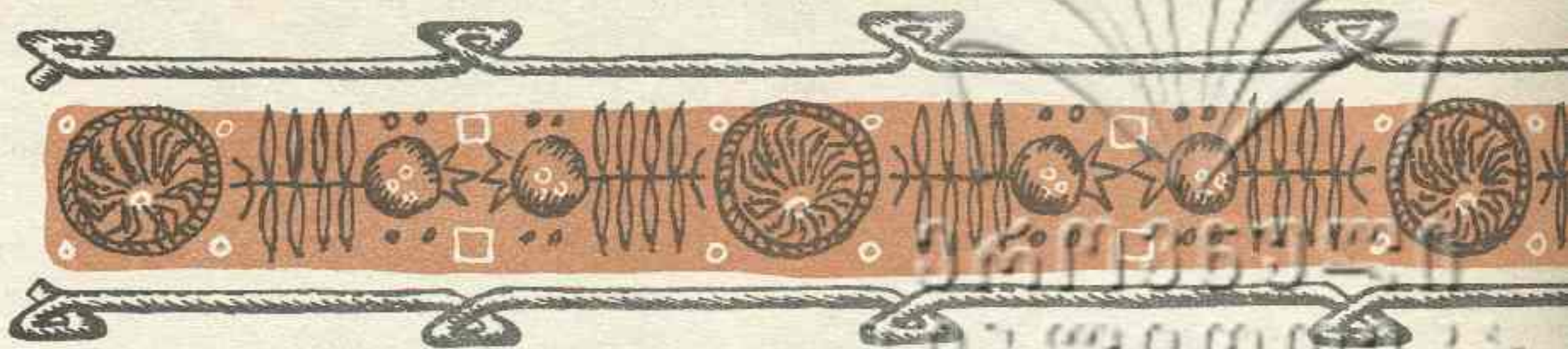
1532 მართ მეფემან სპათა ბრძანა ავთანდილის თაუვანება:
„ესეაო მეფე თქვენი, ასრე იქმნა ღმერთისა ნება,
დღეს ამას აქვს ტახტი ჩემი, მე — სიბერე ვითა სნება,
და ჩემად სწორად მსახურებდით, დაიჭირეთ ჩემი მცნება!“

1533 ლაშქარნი და დიდებულნი დადრკეს, მდაბლად ეთაუვანნეს,
მოახსენეს: „მიწად ვექმნეთ, ვინცა მიწად მიგვიუვანნეს,
მორჩილ-ქმნილნი დაგვადიდნეს, ურჩნი მკვდართა დაგვაგვანნეს,
და მტერთა მკლავნი შეამუნტნეს, გულნი ჩვენნი აკულვანნეს“.

1534 ტარიელცა უთხრა ქებით ომედისა კადიდება;
ქალსა ეტევის: „შემიურიხართ, აღარა გწვავს ცეცხლთა დება,
ქმარი შენი მძაა ჩემი, ეგრევე მწადს თქვენი დება,
და ორგულთა და შემცილეთა თქვენთა მე ვქმნა გაფლიდება“.

ერისენ
ბიბლია

საქართველოს
საქართველოს

ქორწილი აუთანდილისა და თინათინისა არაბთა მეფისაგან

Iას დღე აუთანდილ ჰატრონად ზის და ხელმწიფე ზენია,
მასთანა მჯდომსა ტარიელს შვენიან სინაზენია;
ნესტანჯარ ახლავს თინათინს, მჭვრეტელთა ამაზრზენია,
და ჰგავს, თუ ცა მოდრკა ქვეუანად, შეურილან ოთხნი მზენია.

1536 დაიწუეს მორთმა ჰურისა ლაშქართა მის მესავსისა,
ზროხა და ცხვარი დაკლული ზარს უძრავლესი მხავსისა,
შეიქმნა ძღვნობა ძღვენისა, მათისა შესამსგავსისა,
და მათ ეოფლთა შუქი ანათობს ჰირისა მზისა მსგავსისა.

1537 იაგუნდისა ჯაშები იუვის, ლაღისა ჭიქები,
კვლა უცხო ფერთა ჭურჭელთა სხდის უცხო-უცხო სიქები.
მის ქორწილისა მაქები კაცი ბრძენთაგან იქები,
და მჭვრეტელო, გულსა ეტეოდო: „ნუ აეხსნები, იქ ები!“

1538 მუტრიბნი მოდგეს ეოფელგნით, ისმოდის სმა წინწილისა;
შეურით ძეს გორი ოქროსა და ბალახშისა თლილისა;
მსმელთათვის წუარო ღვინისა ასგან დის, მსგავსი მილისა,
და ბინდით ცისკრამდის სმა იყო, გარდახდა ქამი დილისა.

1539 არა დარჩა უსაბომპრო არ კოჭლი და არ საპყარი;
მოდოდა მარგალიტი მოფანტული, მონაყარი;
გაბედითდა წასაღებლად ატლასი და ოქრო მყარი.
და სამ დღე იყო ინდოთ მეფე ავთანდილის ვით მყარი.

1540 ხვალისა მეფე არაბთა კვლა ჰურობს, არ ღაფალია;
ტარიელს უთხრა: „შენი მზე საჭვრეტლად სატურფალია.
მეფე ხარ ყოვლთა მეფეთა და ეგე დედოფალია;
და ხამს, უურსა გვეგდოს საურად ჩვენ თქვენი ნატურფალია.

1541 „აწ, მეფეო, არ ეგების ჩვენი სხდომა თქვენად სწორად“.
სახელმწიფო საჯდომი და სხვა დაუდგა ტასტი შორად.
ქვემოთ დასხნა ავთანდილ და ცოლი მისი მათად სწორად.
და ჰირველ ძღვენი ტარიასთვის მოიღიან, იღვის გორად.

1542 არაბთა მეფე მასწინძლობს, იქმს ოდენ არიფობასა,
ზოგჯერ მათ ახლავს, ზოგჯერ მათ, არ იხმობს ხელმწიფობასა,
გასცემს და უქებს ეველაი უხუობა-იეფობასა,
და ფრიდონ ზის ახლოს ავთანდილს, ჩვეული თვით მეფობასა.

1543 მეფესა ქმრითურთ ჰატვი ჰქონდა ინდოთა ქალისა,
სიუვარული და ჩუქება, ვით სიძისა და სძალისა;
რომე სძღვნა, არა ეგების თქმა არცა ნათაღისა, —
და თვითო სკიპტრა და ჰორფირი და გვირგვინები თვაღისა.

1544 კვლა უძღვნა ძღვენი ორთავე, მსგავსი მათისა ბედისა,
ათასი თვაღი, ნაშობი რომანულისა დედისა,
კვლა მარგალიტი ათასი, მართ ვითა კურცხი ტრედისა,
და ათასი ცხენი ტაიჭი, სიდიდით მსგავსი ქედისა.

1545 ფრიდონს უძღვნა ცხრა ტაბაკი მარგალიტი თაფ-მედგმული,
ცხრა ტაიჭი, ძვირფასისა უნაკრითა შუკაშმული.
ინდოთ მეფე თაყვანის-სცემს ღალი, ბრძენი, არ მახმული,
და მადლი ჰკადრა ფხიზელურად, თუცა იყო ღვინო-სმული.

ერისთ
სიბჭი

1546 რას ვაკრძელებდე? კარდახდეს დღენი ერთისა თვისანი
თამაშობდიან, არ იუენეს ყოლა გაურანი სძისანი.
ტარიელს სძღვნიან უცხონი თვალნი ლაღისა ქვისანი,
და მათ ყოულთა მათნი ელვანი ჰფარვუნ მართ ვითა მზისანი.

1547 ტარიელ ჰკვანდის ვარდსა და იუენს თიუქისა მძოველად,
ავთანდილ როსტანს წინაშე ვაკზავნა დასათხოველად,
შესთვალა: „შენი სიახლე კმა ჩემად ლხინად ყოველად,
და მტერთა აქვს ჩემი სამეფო, ვიცო მუნ მიკან მძოველად.“

1548 „უცებნი მოსრნის მცოდნელთა ცოდნამან, ხელოვნებამან.
ვეჭვ, მოგცეს თქვენცა დაღრეჯა ჩემძან რასაცა ვნებამან;
წავიდე, ავი არ მიუოს მე აქა დაუოვნებამან,
და ადრე კვლა ვნახნე მორჭბულნი, ინებოს ღმრთისა ნებამან“.

1549 როსტევანს ეთქვა: „მეფეო, რად ხართ რასაცა რიდითა?
რაცა გიჯობდეს, იქმოდით, გასჭვრეტდით, კაციცდიდითა,
ავთანდილ თანა წამოგვეს, წადით ლაშქრითა დიდითა,
და თქვენთა მტერთა და თრგულთა დაჰფრეწდით, და-ცა-სჭრიდითა“.

1550 ავთანდილ უთხრა ტარიელს გსე სიტუეები ორები.
მან უთხრა: „გაე, ნუ უბნობ, შეცევ ბროლისა ყორები,
ახალ შეერილსა მთვარესა, მხეო, ვით მოემორები?“
და ავთანდილ უთხრა: „მაგითა შენგან არ მოვილორები.“

1551 „არ, დია გინდა დამაკდო, წახვიდე ჩემად მზრახავად!
«ცოლი უეკარსო, გამწირა», იო ამისად მსახავად;
მე დავრჩე შენი გაურილი თავისა მუვაკლახავად?
და კაცსა მოყურისა გაწირვა, ახ, მოუხდების, ახ, ავად!“

1552 ტარიელს უგავს სიცილი ბროლისა, ვარდთა ფრქვევასა;
უბრძანა: „ვიტუვი უშენოდ შენისა უფრო მე ვასა;
რათგან გწადიან, წამომევე, დამწამებ ნურას თნევისა“.
და ავთანდილ ბრძანებს ლაშქართა ყოვლგნით მის თანა წვევასა.

1553 შეუარნა სჰანი არაბეთს, აღარა ხანსა ზმულია,
კაცი ოთხმოცი ათასი, ეველია დაკაზმულია.
კაცსა და ცხენსა ეძოსა აბჯარი ხვარაზმულია.
და არაბთა მეფე მათითა გაურითა ნავდელ-ჭმულია.

1554 ერთმანერთისა გაურილნი ქალნი ორნივე, დობილნი,
ერთმანერთისა დად-ფიცნი, სიტუვისა გამონდობილნი,
მკერდითა მკერდსა შეკრულნი, უელითა გარდაჭდობილნი,
და ტიროდეს; მათთა მჭვრეტელთა გულნიცა ესხნეს წდობილნი.

1555 მთვარე ცისკრისა ვარსკვლავსა რა თანა-შეესწოროსა,
ორნივე სწორად ნათობენ, მოშორდეს, მოემოროსა;
არა თუ იგი მოშორდეს, მართ ცაძან მოაშოროსა,
და მათად საჭვრეტლად მჭვრეტელძან, ხაძს, თავი იქედგოროსა.

1556 მათადვე სახედ, რომელსა ჭხენი დაუბადიან,
იგივე გაჭერის, სიმორე არა თუ ნებით სწადიან,
ვარდსა სწებვენ და აზობენ, ტირან და ცრემლნი ჩადიან.
და მათთა გამურელთა ყოველთა სიცოცხლე არ იქადიან.

1557 ნესტან-დარეჯან თქვა: „ნეტამც ყოლა არ შემოკმცნებოდო,
მზისა გამურელი გაურითა აწ ასრე არ დაუჭნებოდო.
ამბავსა სცნევდი, მაცნევდი, წივნითა მეუბნებოდო,
და ვითა მე შენთვის დამწვარ ვარ, აგრევე შენ ჩემთვის სდნებოდო“.

1558 თინათინ უთხრა: „ჰე მხო, შენთა მჭვრეტელთა ღხინებო,
რადმცა გაგწირე, თუ ვითა გაურასა მოვითმინებო!
ღმრთისაგან დღეთა თხოვისა ნაცვლად სიკუდილი ვინებო,
და აგრემცა მივი, რაზომსა მე ცრემლსა დავიდინებო!“

1559 კვლა აკოცეს ერთმანერთსა, გაიყარნეს იგი ქალნი;
ქვე დამდგომძან წამავალსა ვერ მოსწუვიდნა ყოლა თვალნი;
იგი იჭვრეტს უკუღმავე, ეღებოდეს ამით აღნი.
და რომე მწადდეს, ვერ დაუწერენ მე სიტუვანი ნათალნი.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

1560 როსტან მათითა გაურითა ხელთაგან უფრო ხელდების,
ათასჯერ იტყვის ვაკლახსა, არ სულთქმა უერთხელდების,
ცხელი სდის წყარო ცრემლისა, მართ ვითა ქვაბი ცხელდების;
და ტარიელ არის დაღრეჯით, ფიფქი ნასდების, თხელდების.

1561 ტარიელს ვარდსა დაუტყულებს მუჟე ზვევით და კოცვებით,
იტყვის, თუ: „თქვენი სიახლე მიის აქამდისცა ოცვებით,
რათგან მოგშორდი, დაურჩები ჰატოჟთა გაასოცვებით,
და შენგან მოგვეცა სიცოცხლე, შენგანვე დავიხოცვებით“.

1562 ტარიელ შეჯდა, მეფისა გამურელი, გამომსალამე;
სრულად ლაშქართა სდიოდა ცრემლი, მინდორთა სალამე:
„მზე შენ გელისო საომრად და თავი შენ მას ალამე“.
და უბრძანა: „თქვენთვის მტირალსა ეოლა რად მიხნდეს სალა მე!“

1563 გაემართნეს და წაჰვიდეს დია სწითა და ბარკითა
ტარიელ, ფრიდონ, ავთანდილ თავითა მეტად კარკითა,
კაცი ოთხმოცი ათასი ჰევა ცხენებითა ვარკითა,
და მივლენ სამხივე გულითა ერთმანერთისა მარკითა.

1564 სამ თვე ვლეს, — ღმერთმან მათებრი სხვა ნურა ნუ დაბადოსა!
მოეგებნიან, მტურობა ვერავინ დაიქადოსა!
მინდორსა შიგან სადილად გარდახდეს უდილადოსა,
და ვითა მართებდა, ჰურობდეს, ღვინოსა სმიდეს, არ დოსა.

სიბჭოლითი

ქორწილი ტარეღისა და ნესტან-დარეჯანისა

Uარიელს და ცოლსა მისსა მიხვდა მათი საწადელი —
ძვიდი ტახტი სახელმწიფო, საძვებელი გაუცდელი.
მათ ჰატყუთა დააფიწუებს ღვინი ესე აწინდელი,
და ყოლა ღვინთა ვერ იაძებს კაცი ჭირთა გარდუხდელი.

1566 თვით ორნივე ერთგან მსხდომნი ნახნეთ, მსუცა ვერა სჯობდეს;
ბუკსა ჰკრეს და მეუფდ დასვეს, ქონნი ხმასა დაატკობდეს;
მისცა კლიტე საჭურჭლეთა, თავთა მათთა მიანდობდეს.
და „ესეაო მეუფე ჩვენი“, — იხახდეს და ამას ხმობდეს.

1567 ავთანდილ და ფრიდონისთვის ორნი ტახტნი დაამზადნეს, —
სედა დასხდეს ხელმწიფურად, — დიდებანი უდიადნეს;
ღძერძმან სხვანი ხორციელნი მათებრნილა რა დაბადნეს!
და ამბობდიან ჭირთა მათთა, ვუელაკასა გაუცხადნეს.

1568 სმა, ჰურობა, განარება ქმნეს, ჯალაბი გაადიდეს;
ვითარცა ქორწილობა ხამს, ეკეთსა გარდისდიდეს.
მათ ორთავე თავის-თავის ძღვენსა სწორად მიართმიდეს,
და გლახაკათვის საბოძარსა საჭურჭლესა ერთგან ჰკრიდეს.

1569 სრულნი ინდონი ავთანდილს და ფრიდონს მწედ სადოდინ:
„თქვენგან გვჭირს კარგი ეველია“, — მართ ამას მოიტყოდიან,
ვითა ზატრონსა სჭვრეტდიან, რაც სწადდის, მას იქმოდინ,
და სადარბაზობლად ნიადაკ მათ წინა მოვიდოდინ.

1570 ინდოთ მეფე უბრძანებდა ასმათს, მინსა შეკვდილსა:
„რაცა შენ ჰქმენ, არ უქნია არ გამსრდელსა, არცა ზრდილსა,
აწ ინდოეთს სამეფოსა მეშვიდესა, ერთსა წილსა,
და ზედა დაკსვამ, შენი იუოს, გვმსახურებდი ტკბილი ტკბილსა.“

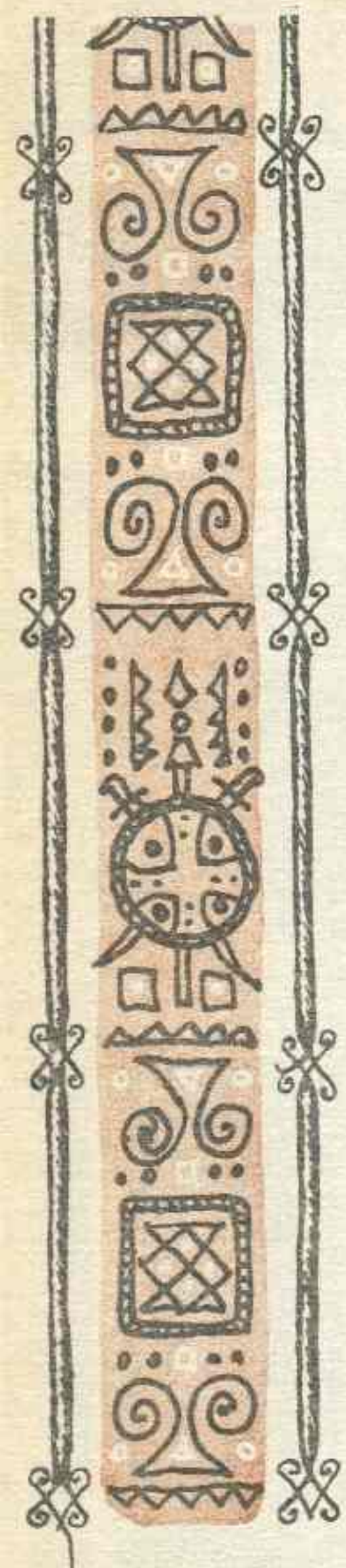
1571 „ვინცა გწადდეს, ქმრად შეირთე, სამეფოსა ეპატრონე;
მუნდალმა გვმსახურებდი, თავი შენი დაკვამონე!“
ასმათ ფერხნი გარდუკოცნნა: „შენგან-აო ჩემი ღონე,
და მონებისა უკეთესი რამც ვიძოვე, რამც ვიქონე?“

1572 ერთგან სამთავე ძმობილთა დაუენეს ცოტანი დღენია;
თამაშობდიან, უსახო მიუდიოდის ძღვენია:
რა მარგალიტი ღარიბი, რა უკეთესი ცხენია!
და მაგრა ავთანდილს სურვილმან დადრეჯა დაახენია.

1573 ტარიელ ცნა, ამა ემასა ცოლისათვის მოესურვა.
უბრძანებდა: „გული შენი განაღამცა მომემდურვა;
აწ ვაკლახ მე, ჭირი შენი გონებამან შვიდით ურვა,
და მოგმორდები, საწუთრომან ღხინი ჩემი დამიშურვა“.

1574 კვლა ფრიდონცა დაუთხოვა: „წავიდეო სახლსა ჩემსა,
ზედა-ზედა დავსტკეებნიდე დარბაზსა და ამა თემსა;
სამსახურსა მიბრძანებდი, უხუცესი ვითა მრწემსა,
და შენთვის ასრე მომსურდების, წყაროსათვის ვით ირემსა“.

1575 მასცა უბოძა ფარმანი: „წა, სახლი მოიარეო,
მე ნუ გამწირავ, მნახევდი, ადრე მობრუნდი კარეო“.
ავთანდილს უთხრა: „უშენოდ რამცა ვით გავიხარეო?
და რათგან ისწრაფი, ნუ გაკვა, მიკელის ღოძსა მთვარეო!“

1576 როსტანისთვის წაატანა ძღვნად ტურფები ჯუბახები,
კვლა ჭურჭელი თვალთა თლილთა, არ კოვხები, არ ჩაძხები:
„ჩემ მაგიერ მიუტანე, წაო, ნურას მეურხები“.

და ავთანდილ თქვა: „არა ვიცი, მე უშენოდ ვით დაფრხები!“

ერის
ბიზანტი

1577 ქალსა ქალძან გაუკვანა ებახა და ერთი რიდე,
რომე ჩაცმა-დაბურვასა ვინ ღირს იყო მათგან კიდე!
ერთი თვალი, — წამლებელძან ვერა თქვას, თუ: «ცუდად ვზიდე», —
და ღამე მხეებრ განანათლის, ჩნდის, სადაცა შეხედვიდე.

1578 ავთანდილ შეჯდა, წავიდა, ტარისა გაესალაძა;
იგი ორნივე გაურისა დაწვანა ცეცხლისა ალაძა;
სრულად ინდონი მისტირან, ცრემლძან მინდორი დალაძა;
და ავთანდილ იტყვის: „მომკლავ სოფლისა მე სამსალაძა“.

1579 ერთგან ფრიდონ და ავთანდილ იარნეს დღენი მცირენი;
კვამან გაყარნა, წავიდეს თავის-თავ ანატირენი;
კარგად მოუხდეს მათ მათნი საქმენი დანაპირენი;
და ავთანდილ მიხდა არაბეთს, ნახნა არ ცუდნი ჭირენი.

1580 გამოეგებნეს არაბნი, სამეფო დააძვენა მან;
ნახა მხე მისი, მირიდა მისთა სურვილთა წუნამან;
მის თანა ტახტსა და-ვე-ჯდა, აღხინა მჭვრეტთა ლხენამან;
და გაახელმწიფა გვირგვინი ზეცით მოსრულძან ზენამან.

1581 მათ სამთავე ხელმწიფეთა ერთმანერთი არა სძულდეს,
ერთმანერთსა ნახვიდიან, საწადელნი გაუსრულდეს,
ბრძანებისა შემცილენი მათთა სრმალთა და-ვე-წულულდეს,
და მოიმატნეს სამეფონი, გახელმწიფდეს, გამორჭმულდეს.

1582 ეოვლთა სწორად წეალობასა ვითა თოვლსა მოათოვდეს,
ობოლ-ქვრივნი დაამდიდრნეს და კლახაკნი არ ითხოვდეს,
ავთა მქმნელნი დააძინნეს, კრავნი ცხვართა ვერ უწოვდეს,
და შიგან მათთა საბრძანისთა თხა და მკელი ერთად სძოვდეს.

დასასრული

დასასრულდა მათი ამბავი ვითა სიზმარი დაძისა.
გარდახდეს, გაუღეს სოფელი, ნახეთ სიმუხთლე ქაძისა!
ვის გრძლად ჰგონია, მისთვისცა არის ერთისა წაძისა.
და ვწერ ვინმე მესხი მეღუქსე მე რუსთველისა დაძისა.

1584 ქართულთა ღმრთისა დავითის ვის — მზე — მსახურებს სარებლად,
ესე ამბავი გაუღუქსე მე მათად*საკამათებლად,
ვინ არის აღმოსავლეთით დასავლეთს ზართა მარებლად,
და ორგულთა მათთა დამწველად, ერთგულთა გამახარებლად.

1585 დავითის ქნანი ვითა ვთქვნე სიხალხე-სიხაფეთანი!
ესე ამბავნი უცხონი, უცხოთა ხელმწიფეთანი,
პირველ ზნენი და საქმენი, ქებანი მათ მეფეთანი,
და ვაოვენ და ლექსად გარდავთქვენ, ამითა ვილაფეთანი.

1586 ესე ასეთი სოფელი, არვისგან მისანდობელი,
წაძია კაცთა თვალისა და წაძწაძისა მსწრობელი!
რასა ვინ ეძებთ, რას აქნევთ? ბედია მადეივნებელი,
და ვის არ შეუცვლის, კარგია, ორისავ იუოს მხლებელი.

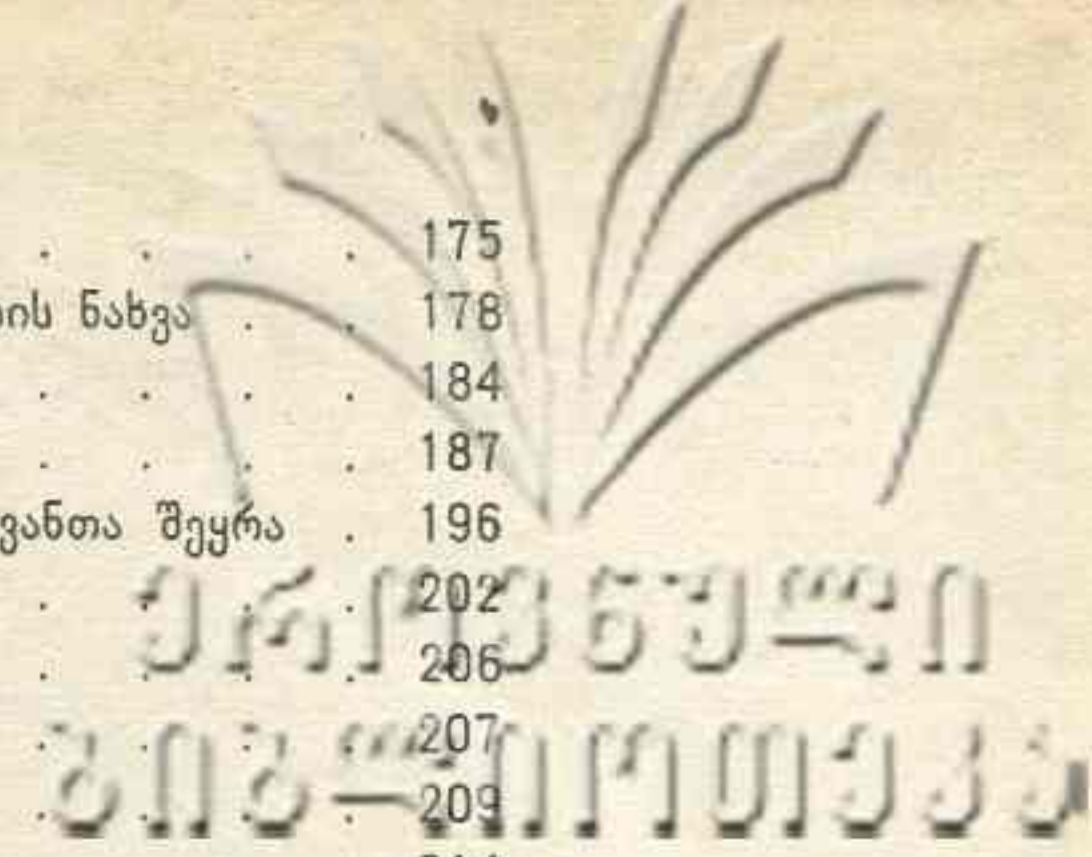
1587 ამირან დარეჯანის ძე მოსეს უქია ხონელსა,
აბდულ-მესია — შავთელსა, ლექსი მას უქეს რომელსა,
დილარგეთ — სარგის თმოგველსა, მას ენა-დაუძრომელსა,
და ტარიელ — მისსა რუსთველსა, მისთვის ცრემლ-მეუძრომელსა.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

დასაწყისი	9
ამბავი როსტევან არაბთა მეფისა	14
როსტევან მეფისაგან და ავთანდილისაგან ნადირობა	21
ნახვა არაბთა მეფისაგან მის ყმისა ვეფხისტყაოსნისა	24
თინათინისაგან ავთანდილის გაგზავნა მის ყმის საძებრად	31
წიგნი ავთანდილისა თავის ყმათა თანა	38
ავთანდილისაგან მის ყმისა ძებნად წასლვა	41
ამბავი ავთანდილისა, ასმათს რომ ეუბნების ქვაბშიგან	49
შეყრა ტარიელისა და ავთანდილისა	57
ტარიელისაგან თავის ამბის მბობა, ოდეს ავთანდილს უამბო	63
ამბავი ტარიელის გამიჯნურებისა, პირველ რომ გამიჯნურდა	68
წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელსა თანა მოწერილი პირველი	74
წიგნი ტარიელისა საყვარელსა თანა მიწერილი პირველი	76
წიგნი ტარიელისა ხატაელთა თანა და კაცის გაგზავნა	78
ნესტანისაგან ტარიელის ხმობა	79
წიგნი ხატაელთა მეფისა, ტარიელის წინაშე მოწერილი	81
ტარიელისა და ნესტანის პირის-პირ შეყრა	83
ტარიელისაგან ხატაელს წასლვა და დიდი ომი	86
წიგნი ტარიელისა ინდოთ მეფის წინაშე და გამარჯვებით შემოქცევა	94
წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელსა თანა მოწერილი	99
ტარიელის ტირილი და დაბნედა	101
წიგნი ტარიელისა საყვარელსა თანა მიწერილი	103
აქა რჩევა ნესტან-დარეჯანის გათხოვებისა	104
ტარიელისა და ნესტან-დარეჯანის თათბირი და გამორჩევა	106
აქა ხვარაზმშას შვილის ინდოეთს მოსლვა საქორწილოდ და ტარიელისაგან მისი მოკლვა	111
ამბის ცნობა ტარიელისაგან ნესტან-დარეჯანის დაკარგვისა	115
ამბავი ნურადინ-ფრიდონისა, ოდეს ტარიელ შეეყარა	120
შველა ტარიელისაგან ფრიდონისა	124
ფრიდონისაგან ნესტან-დარეჯანის ამბის მბობა	126
ამბავი ავთანდილისა არაბეთს შექცევისა	134
დათხოვა ავთანდილისა როსტევან მეფესთანა და ვაზირის საუბარი	144
ავთანდილისაგან შერმადინის საუბარი	151
ანდერძი ავთანდილისა როსტევან მეფის წინაშე, ოდეს გაიპარა	154
ლოცვა ავთანდილისა	158
ცნობა როსტევან მეფისაგან ავთანდილის გაპარვისა	159
წასლვა ავთანდილისაგან ტარიელის შეყრად მეორედ	162
პოვნა ავთანდილისაგან ტარიელისა	168

მზობა ტარიელისაგან ლომ-ვეფხის დახოცისა	175
აქა ტარიელისაგან და ავთანდილისაგან ქვაბს მისლვა და ასმათის ნახვა	178
წასლვა ავთანდილისაგან ფრიდონისასა	184
ავთანდილისაგან ფრიდონისას მისლვა, ტარიელს რომ გაეყარა	187
წასლვა ავთანდილისაგან ნესტან-დარეჯანის საძებრად და ქარავანთა შეყრა	196
ამბავი ავთანდილისაგან გულანშაროს მისლვისა	202
ფატმანისაგან ავთანდილის გამიჯნურება	206
წიგნი ფატმანისა ავთანდილთანა სამიჯნურო	207
წიგნი ავთანდილისა ფატმანის პასუხად მიწერილი	209
აქა ფატმანისაგან ნესტან-დარეჯანის ამბის მზობა	214
ამბავი ნესტან-დარეჯანისა ქაჯთაგან შეპყრობისა	229
წიგნი ფატმანისა ნესტან-დარეჯანის წინაშე მიწერილი	238
წიგნი ნესტან-დარეჯანისა ფატმანთანა	241
წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელთან მიწერილი	243
წიგნი ავთანდილისა ფრიდონთან მიწერილი	249
წასლვა ავთანდილისა გულანშაროთ და ტარიელის შეყრა	251
ტარიელისა და ავთანდილისაგან წასლვა ფრიდონისასა	258
თათბირი ნურადინ-ფრიდონისა	263
თათბირი ავთანდილისა	264
თათბირი ტარიელისა	266
ტარიელისაგან ზღვათა მეფისას მისლვა	272
ქორწილი ტარიელისა და ნესტან-დარეჯანისა ფრიდონისაგან	278
სამთაგანვე ქვაბსა მისლვა და მუნით არაბეთს წასლვა	283
ქორწილი ავთანდილისა და ფინათინისა არაბთა მეფისაგან	292
ქორწილი ტარიელისა და ნესტან-დარეჯანისა	297
დასასრული	300
რედაქციისაგან	301

დაიბეჭდა
საქართველოს სსრ მთავრობის საიუბილეო კომიტეტის დადგენილებით
შოთა რუსთაველის დაბადების 800 წლისთავზე

ე. ი. | 266.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

სარედაქციო კოლეგია:
ირაკლი აბაშიძე, ალექსანდრე ბარამიძე, პავლე
ინგოროყვა, აკაკი შანიძე, გიორგი წერეთელი

დეკორატიული გაფორმება: თ. სამსონაძისა და დ. ნოდიასი

წინამდებარე გამოცემას საფუძვლად დაედო საიუბილეო კომიტეტის მიერ მოწოდებული, «საქართველოს
სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ფილსოფიისა და სოციალური მეცნიერებების განყოფილებაში» მომზადებული
ცოდნის, რომელშიც სარედაქციო კოლეგიამ შეიტანა შევსებითი ცვლილებები

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 9/VII-66 წ. ქალაქის ზომა 60×92¹/₈.
ნაბეჭდი თაბახი 19. პირ. თაბ. 38, სააღრ.-საგამომც. თაბახი 26,58. ტირაჟი 20.000. შეკვ. № 805. ფასი 3 მან. 10 კაპ.

ბეჭდვითი სიტყვის კომბინატი, თბილისი, მარჯანიშვილის 5   Комбинат печати, Тбилиси, Марджанишвили 5